

UDC(უაკ) 050(479.22) ISSN 2233-3312
ა-376

**ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა
მრავალპროფილიანი საერთაშორისო
აკადემია**

ათინათი
2015 / 3 / (17)

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2015

უფლის საბალობელი

მოდიოდა, ნინო მთებით მოდიოდა
და მოჰქონდა სანატრელი ვაზის ჯვარი...
ანა კალანდაძე

ლურჯ ზეციდან შენ
გმფარველობ წმინდა ნინო,
იქნებ შენებრ იანუსზეც
ქება გვეთქვა.
მისი არ გვწამს,
ორპირია არ გვინყინო,
შენი ხატით „ათინათის“
გული ფეთქავს.

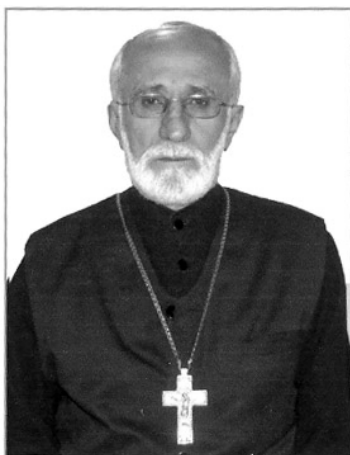
გულნაზ ხარაიშვილი

უწმინდესი და უნეტარესი
ილია II

***

უწმინდესი მყავს
რალად დავლონდე,
ერის მხსნელი და
ერის საჩინო.
სიკვდილი უკვე რწმენით
ჩავლობე,
სიცოცხლე უნდა
გადავარჩინო...

მამა გაბრიელი
(ბეგლარ კულუმბეგაშვილი)

***

(მამა გაბრიელს)

გარდაცვალებას, მეუფისას ვერ შევეჩვევი...
შენმა ლოცვებმა, მომირჩინოს იქნებ იარა...
ღმერთს ცაში მიჰყავს კეთილები, ყველა შერჩევით,
აი, ამიტომ ტკივილებმა არ გამიარა.
დამლოცე მამავ, იქნებ მწუხრი გადავიყარო,
მამა გაბრიელ, უტკბილესო, უსათუთესო...
ხომ მიქადაგებ, მტერი ისევ რომ შევიყვარო,
და შენი ლოცვით ლექსი შევქმნა საუკეთესო.

გულნაზ ხარაიშვილი

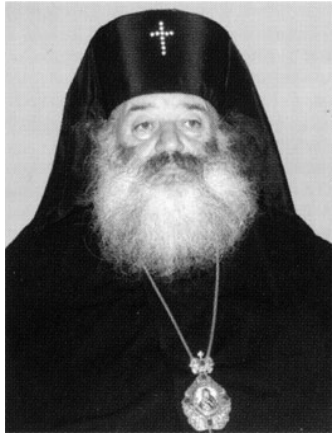
ქრისტე პანტოკრატორი

ხატმწერი გიორგი და ხატია ლარიაშვილები

წმინდა გიორგი

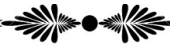
ხატმწერები ხატია ლარიაშვილი

მეუფე თადეოზი
(მირიან იორამაშვილი)

შენი ღოცვით

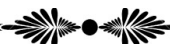
შენი ღოცვით მოვიშუშებ იარებს
და წვიმები, თავისთავად იკარებს...
დღემდე ეკლის ბაძაძგნარში ვიარე...
მჯერა ბედი ცრემლიან წლებს მაკმარებს.

(მამა ანდრია აბაშიძეს)

დამლოცე მამა ანდრიავე,
მოვინანიებ ცოდვებს...
იქნებ ჯერ კიდევ აღრეა,
რადგან დარდებით ვგოდებ.

რწმენა შემოდის ჩემს გულში,
შემოდის ჩემთან რჩება,
მინდა რომ დარჩეს წარსულში,
არ მიტევების ჩვევა...

გულნაზ ხარაიშვილი

გულნაზ ხარაიშვილი

მთარაოლინი კონსტანტინე მელიქიძე დანიშნა 1925 წლის 19 თებერვალს. 1992 წლიდან 1998 წლამდე ჟიათურა-სახარის ეპარქიის მართლმადიდებელი ეკლესიის მამა

შახვედრა მამა აკაკისთან

მეუფე კონსტანტინე მელიქიძეზე დანერვილმა სტატი-
ამ ღვთის მადლით შემოიშუქა ჟურნალ „ათინათის“ ფურ-
ცლებში. ღვთიური ნიჭით სხივმფინარე სასულიერო პირი
იყო, – წერს ავტორი. როცა საკურთხეველში მყოფი მეუ-
ფე ზეცისკენ ხელაპყრობილი ლოცვას ადავლენდა, გეგო-
ნებოდა კამკამა წყარო მორაკრაკებდა მისი ბაგეებიდან.
ეს დიდი სულის ტაძარი მეუფე იყო მამა აკაკი მელიქიძის
და მამა ნიკოლოზ მელიქიძის ხორციელი მამა.

ჟურნალ „ათინათის“ მეთექვსმეტე ნომრის ავტორი
(„სიყვარულის ნაჟური“) უფაქიზესი სულის ქალბატონია,
იგი ყოველთვის დარდს, მწუხრს მიქარწყლებს და სიცოც-
ხლის ჯაჭვით მიქსოვს იმედის სამოსელს. მაინც როგორ
მოესალბუნება ხოლმე გულს მისი სიტყვები: მოითმინე,
მიუტევე, ინამე ცათა სოფელი. თითქმის ყოველდღე ველი
მისი ტელეფონის ზარს. მისი ხმა სიმხნევს მმატებს და
სიცოცხლისაკენ მაქეზებს.

ჟურნალ „ათინათის“ მეთექვსმეტე ნომერი გამოფუშვი, შემიქო და ჰქონდა შენიშვნებიც, ვი-
საუბრეთ იმაზე, თუ რა ახალი რუბრიკები დაგვემატებინა უკვე დანერგილი თემატიკისათვის,
როგორ გაგვეხადა კიდევ უფრო საინტერესო ჟურნალი მკითხველისათვის.

გემოვნებიან მრჩეველს ვუჯერებ და ფიქრის გორიდან დავცქერი ბატონ რეზო ადამიას
წმინდა ნინოსა და მთავარანგელოზის ხატებში გაბნეულ სხვადასხვა ჟანრის სტრიქონს, ყველა-
ფერი მიყვარს, მაგრამ არ ვკმაყოფილდები. ვცდილობ, მეორე ნომერი პირველზე საინტერესო
იყოს. ლამაზი სურვილები კი ხარჯის აღმართს უყურებს და შიშით ცახცახებს, რადგან ხალხს
ისედაც ლუკმა– პურის შოვნა უჭირს და ჟურნალი რითი შეიძინონ, ან სტატია როგორ დაბეჭ-
დონ. ვისაც ფული აქვს, იმას არც დაბეჭდვა აინტერესებს და არც ჟურნალის შექმნით იკლავენ
თავს. მაინც გამოჩნდებიან ხოლმე კეთილი ადამიანები. ლიტერატურაზე, მეცნიერებაზე, მომა-
ვალ თაობაზე შეყვარებულნი.

ადამიანები მოკვდავნი და უკვდავნიც არიან, ხილული და უხილავიც. მგრძნობიარეს და მო-
აზროვნებს ხელენიფებათ აღიქვან ხილულ სამყაროში რაც ხდება. მათ სულში მზე ანათებს და
ანაწილებენ სითბოს შესაბამისად იმისა, თუ რამდენი შეუძლია დაიტიოს ადამიანის გულმა.

ასეთ მზისხივოსან ადამიანებს ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მრავალპროფილიანი საერთა-
შორისო აკადემიაში მიეკუთვნება უმრავლესობა. რამდენიმეს ჩამოვთვლი: მეცნიერებაში: ტიტე
მოსია და ლუარა სორდია (პროფესორები), ხოლო ლიტერატორს (სერგი ლომაძეს) სტატიების
გამოქვეყნებაში პირველი ადგილი უკავია. ბატონ რეზო მიშველაძეს (მწერალთა კავშირის თავ-
ჯდომარეს), ხშირად რჩევებს ვეკითხებით და მისი ნოველები წითელ ზოლად გასდევს პროზის
განყოფილებას. ეკონომიკის განყოფილების რედაქტორია ბატონი ვალერი მოსიაშვილი (სეუს
უნივერსიტეტის დეკანი). სისტემატიური ავტორები არიან: ბატონი ვანო შუშტაკაშვილი (პრო-
ფესორი), ჯუმბერ და ნოდარ ხარაიშვილები, ქალბატონი ჯულიეტა ალავიძე (რექტორი), ბატ.
სულხან მახათაძე (ჭიათურის მუნიციპალიტეტის გამგებელი). სამასგვერდიანი ჟურნალის ავ-
ტორების ჩამოთვლა თემატიკიდან გადამახვევინებს, მაგრამ არ შეიძლება არ აღვნიშნო კახა ბა-
ციკაძე. იგი ერთი ლამაზი ვარსკვლავია ჟურნალ „ათინათში“, როგორც პოეზიაში, ასევე კლასი-
კურ მუსიკაში. ქალბატონმა მაყვალა გონაშვილმა (მწერალთა კავშირის თანათავჯდომარემ)
სიყვარულის მარგალიტებით დაამშვენა ჟურნალი როგორც პოეზიაში, ასევე თარგმანებში. სა-
ბავშვო განყოფილებამ (ხელმძღვანელი მეცნიერებათა დოქტორი ქალბატონი ლამარა გერგე-

დავა) ახალი მეთოდი დანერგა ჟურნალში, მალე გამოვა წიგნი „ნორჩი ათინათელების“ ინტერ-ვიუები ცნობილ სახეებთან.

ეს შემოქმედებითი არეალი ხდებოდა მეუფე თადეოზის ლოცვა-კურთხევით. ახლა იგი დაკ-რძალულია სიონის ეკლესიის ეზოში. მისი ადგილი დაიკავა მამა გაბრიელმა (მეუფის მოყვარემ ბეგლარ კულუმბეგაშვილმა). ჟურნალ „ათინათით“ დღითიდღე ინტერესდებიან და ფართო ლიტერატურული ასპარეზობის ჰორიზონტები იქმნება.

დავუბრუნდები იმ თემას, საიდანაც დავიწყე. მეუფე კონსტანტინე მელიქიძეზე დაწერილმა სტატიამ ღვთის მადლით შემოაშუქა ჟურნალ „ათინათის“ ფურცლებში, სტატიის ავტორია ჭიათურის მუნიციპალიტეტის კულტურისა და ძეგლთა დაცვის განყოფილების გამგე ქალბატონი მაია ტყემალაძე. ამ თბილი წერილის საშუალებით შევიტყვე მეუფე კონსტანტინე მელიქიძის დიდსულოვნების შესახებ, ეს სულით ამაღლებული მეუფე ძალიან ყვარებია ჭიათურის მოსახლეობას, რომლის ხორციელი შვილი მამა აკაკი მელიქიძეა და ქალბატონმა მაია ტყემალაძემ მირჩია, რომ მივსულიყავი მეტეხის ეკლესიაში მამა აკაკისთან. მისი ლოცვა-კურთხევით „ათინათს“ უფრო მეტი თაყვანისმცემელი გამოუჩნდება.

მამა აკაკიზე მეც ძალიან ბევრი მქონდა გაგონილი. ის, რომ მამა აკაკის კაცთა მოდგმის მამაპაპეული სიბრძნის სიყვარული სისხლსა და ხორცში ჰქონდა გამჯდარი, მას საღვთო ნათელი გარემოცავს, სიბრძნით აღვსილია და ამაღლებული ღვთაებრივი ცეცხლის შარავანდით ეფინება ხალხის გულს.

ღვთისმოსავ ადამიანთან მისვლის დღედ შაბათი ავირჩიე. ჩემს მეგობარს დავურეკე, პოეტ ლამზირა შეყილაძეს, მან უამრავი იმ დღისთვის დაგეგმილი საქმე გვერდზე გადადო და ზუსტად ცხრა საათზე რუსთავიდან თბილისში გამოვემგზავრეთ. გზაში მამა აკაკიზე ვსაუბრობდით, სიხარულისა და იმედის სხივები გვიბრწყინავდა გულში. მეტეხის ხიდან სამარშუტო მიკ-

როავტობუსი გავაჩერეთ, გზის მეორე მხარე გადავკვეთეთ, გზადაგზა ათასნაირი ფრთახატულა ჩიტუნების ჰანგები მიგვაცილებდნენ, უფრო მეტად მტრედები აქტიურობდნენ, ჩვენ წინ დაბაჯბაჯებდნენ, მათში გარდაცვლილთა სულებს ვხედავდი და ვეფერებოდი, ჩემს მეუღლეს (ვახტანგ სხირტლაძეს), შვილს (გელა სხირტლაძეს), დიდ მოგზაურს (ჯუმბერ ლეჟავას), მეუფეს (თადეოზს), მეუფე (კონსტანტინე მელიქიძეს), ჩვენი აკადემიის წევრს, ან/გარდაცვლილს, დიდ მეცნიერს (ამი-

რან ლომაძეს). სხვადასხვა მხარეს გაფანტულ მტრედებში ვხედავდი აფხაზეთში დაღუპულთა სულებს. აჩიკო მიშველაძის სულს (ბატონ რეზო მიშველაძის ვაჟს), პოეტ დათა გულუას, წყლის ნაპირებზე მოფარფატეები იყვნენ მდინარე ვერეს გარდაცვლილები. თითქოსდა მშველელს ეძებდნენ.

გვერდზე რომ მომყვებოდა, ლამზირა შეყილაძის არსებობა დამავიწყდა და გულმა ამომაკვნესა: დაღლილი გული რით გავაჩუმო, ლაგუნა ვერე როდესაც ღელავს... ღრუბელო, ზეცის კაბის სარჩულო, შემოგაფხრინა სამოსი ელვამ. ძირს მოეფინე წვიმების ცრემლად, დაახრჩე შვილნი... სიავით ზმუი, ო, საქართველო, ვინ დამიწყევლა, მთანმინდის სერზე მგლები რად ყმუის?... ამ ფიქრებით მეტეხის ერთი მხარის კიბე ავიარეთ. ჩემ წინ მეორე კიბის ასასვლელთან მანქანა გაჩერდა, მამაო გადმოვიდა, თითქოს მის მოსვლას ელოდებოდნენ ეკლესიის მსახურნი, ზარი

დაირეკა, მამაომ პირჯვარი გადაინერა, შემოტრიალდა და სანამ კიბის საფეხურს გადაადგამდა ფეხს, მის წინ ქანდაკებასავით აღვიმართე. თავი დავხარე და მოკრძალებით მივმართე: მამა აკაკის ნახვა მინდა, პირადად არ ვიცნობ, როგორ შეიძლება, რომ შევხვდე? მამაომ შემომხედა, დაფიქრდა... მერე თვალები მაღლა ალაპყრო, ალბათ გაიფიქრა (დიდება უფალო, კიდევ ერთი ადამიანი შეემატება ღვთის სამწყსოს).

– მე გახლავართ მამა აკაკი, ეკლესიაში ამოდით და იქ მომახსენეთ რაც გნებავსო. მამაომ გზა გააგრძელა, კიბეზე მის ნაფეხურებს მივდევი, ფიქრით ვეფერებოდი. ეკლესიაში შესვლის დროს ხელჩანთიდან თავსაფარი ამოვიღე, თავზე დავიფარე და დაველოდე მამა აკაკის. მან კვლავ პირჯვარი გადაინერა და უამრავი ხალხის შუაგულში მოხვდა. სხვადასხვა სათხოვარით დატვირთული ხალხი მორჩილებით სთხოვდა რჩევა-დარიგებას. მეც მომიწია რიგის შემდეგ გასაუბრებამ.

ჯურნალი „ათინათი“ ამოვიღე, გაუწოდე და თან შევასხენე, მე ის ქალბატონი გახლავართ ეკლესიის შემოსასვლელთან რომ შეგხვდათ და მამა აკაკის გაცნობა რომ უნდოდა-მეთქი. მამა აკაკიმ ჟურნალი „ათინათი“ გადაათვალა, მოინონა, თავზე ხელი დამადო და დამლოცა. ისე ბედნიერი ვიყავი, თითქოს იმ მტრედების ფრთები გამომესხა ჩემ წინ რომ ფართხალებდნენ. გამბედაობაც მომემატა მოკრძალებასთან ერთად და კვლავ თხოვნით მივმართე, რომ მასთან პატარა ნორჩ ათინათელს ინტერვიუს გავაკეთებინებდი, თუ კურთხევას მომცემდა.

მამა აკაკი თავზე ხელით შემეხო და სამჯერ გაიმეორა. დამილოცინიხარ ამ ღვთიური საქმეების საკეთებლად... ვიდექი თავდახრილი და ვრძნობდი, რომ მაღლი ჩემში გადმოდიოდა, კვლავ მივენდე ჩემს გულისთქმას და კრძალვით მივმართე: ტატო ხარატიშვილი თქვენთან რომ მოვიყვანო, შეიძლება? მამა აკაკიმ კურთხევა მომცა. კვლავ ჟურნალის ფურცლები გადაათვალიერა, მეუფე თადეოზის სურათს დახედა, პირჯვარი გადაინერა და საუბარი პოეზიაზე გააგრძელა. ვცდილობდი, ზედმეტად არ შემეწუხებინა, დიდი სიყვარულით დავტოვე და ეკლესიიდან გამოვედი. იქვე, ეზოში, გრძელ სკამზე ჩამოვჯექი. ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის აკადემიის წევრების სახეები თვალში მიტრიალებდა და მე ვლოცავდი მათ. უფალოს ვევედრებოდი, რომ დაეცვა ყველა და სიხარული, ბედნიერება ჰქონოდათ.

გადავყურებდი მეტეხიდან სიონს და ჩემს მეგობართან საუბრით გამოვხატავდი იმ დიდ სიხარულს, რაც მამა აკაკისთან შეხვედრით განვიცადე. დიდი დარდის ტყვეობიდან გამოვედი, არც დაღლას ვგრძნობდი და აღარც სულიერ შიმშილს... ღმერთის სიყვარულით დაჭრილი სულიდან დაიღვარა ცრემლნარევი სიხარული. ვგრძნობდი, რომ მზე ამოვიდოდა და გამითბობდა გაყინულ სხეულს. ამ წინათგრძნობამ ისე მოიკალათა ჩემში, რომ გულს სხვა რამეზე ფიქრი აღარც აინტერესებდა, იმედი ჩასახლდა.

მეტეხის ეკლესიიდან ფეხით ჩამოვედით მე და ლამზირა სიონის ეკლესიაში. შესასვლელს მივუახლოვდი თუ არა, დედა თამარმა დამირეკა, დედა თამარი ყოველ დარეკვაზე ასე მეფერება ჩემო საყვარელო დე... როგორ ხარ? დედა თამარი ასაკით მართლაც ჩემი შვილის ტოლია, საუბარი ჟანა ხვიჩიას ნიგნს შეეხებოდა. სხვადასხვა პოეტის თუ პროზაიკოსის შეხედულებებია ნიგნში შეტანილი და დედა თამარი ყველას აზრს აანალიზებდა... კრიტიკულად უდგებოდა. ამ საუბარში ვერ შევამჩნიე ლამზირა შეყილაძე როგორ გაუჩინარდა, ფეხს ავუჩქარე, ის იყო სიონის ეკლესიაში უნდა შევსულიყავი, რომ მეგობარი ტელეფონით შემეხმინა: გთხოვ, ჯერ მეუფის საფლავთან მოდი და სანთლები შემდეგ ავანთოთ. სასწრაფოდ გამოვტრიალდი.

ოლიანდრები ვარდისფერად ღალანებდნენ, თვალთ დახახული სამოთხე იყო. ყვავილების სურნელებით გაბრუებული ვუახლოვდებოდი მეუფის საფლავს. ირგვლივ სამარისებული სიჩუმე იდგა. საფლავს ხელით შევეხე. ლამზირა არსად ჩანდა, ვიფიქრე, ხომ არ მომეჩვენა-მეთქი და ტელეფონით ზარი გაუშვი, ყვავილების ტოტებში მიმალული პოეტი გამოჩნდა და პირიქით, იქით მიმიპატიჟა, მოდი, მოდი, მეტად საინტერესო პიროვნებას გაგაცნობ, მივუახლოვდი უცნობს, ჩემ წინ იდგა მაღალი, ლამაზი ტანის მომხიბლავი მამაკაცი.

გულნაზ... გააგრძელა საუბარი ლამზირამ, როდესაც მეუფის საფლავთან მივედი, ეს პიროვნება დაჩოქილი იდგა და მეუფეს ესაუბრებოდაო. ჩემი მისვლა არც უგრძნია და მეც მყუდროება არ დავურღვიე. მე პირადად გავიგონე ასეთი სიტყვები: მეუფეო, დამიფარე მაცდური

სურვილებისაგან, მომმადლე ღმობიერება, განმინათლე გონება, დამაყენე სწორ გზაზე, რადგან შენ ხარ უკვე ჩემი საფიცარიო. უცნობს თავაზიანად შევეკითხე, თქვენ? თქვენ რაღას იტყვით?

– ციხიდან ახალი გამოსული ვარ, რუსთავის ციხეში ვიჯექი, მეუფე ხშირად დადიოდა ჩვენთან, მას გარდაცვლილი შვილი ჰყავდა, გიორგი, უფრო სწორად მოუკლეს, მეუფის შვილის მკვლელთან ვიჯექი. მეუფემ მკვლელს აპატია ჩადენილი დანაშაული. ამან თითოეულ ჩვენგანში მხეცი ჩაკლა და გააღვიძა ადამიანი. ხელოვნების მიზანიც ხომ ეს არის, მეუფე, გარდა იმისა, რომ სასულიერო პირი იყო, ის პოეტი იყო, ხელოვანი, ჩავილაპარაკე და კვლავ უცნობის საუბარს დავუგდე ყური, ციხიდან როცა გამოვედი, განაგრძო უცნობმა, მეუფე გარდაცვლილი დამხვდა, სიონის ეკლესიაში შევედი, ფიცი დავდე უფლის წინაშე, რომ მეუფის საფლავზე ყოველდღე ვივლიდი და უნებლიედ ჩადენილ ცოდვებს მოვიწინებდი. ეს არის და ეს.

გამახსენდა 1969 წელს მეუფის დაწერილი ლექსი ოთარ ჩხეიძისადმი დასტურად იმისა, რომ მეუფის მიერ ნაწინასწარმეტყველები ზუსტად ასრულდა.

„მას კი, მას სულში მზე უნთია
მამულის ფარად
და ამ მზესავით ნათელია ამგვარად
თქმული...
დაფნის რტოებმა ერს მარადი
სიცოცხლე ამცნონ...
ეს დიადება შორს მწვერვალზე
თქვენ აგეტანოთ
ღიმილიანო, დიდებულო, კეთილო კაცო.“

მეუფე თადეოზი ჩვეულებრივი პოეტი არ იყო, მისი წინასწარმეტყველური ლექსის სტრიქონები: „სპეტაკი ტვირთი მწვერვალებზე ააქვთ ტიტანებს“ – ოთარ ჩხეიძისადმი მიძღვნილი სიტყვები მოვლენათა წინასწართქმული ნიმუშია. ბატონი ოთარ ჩხეიძე, მარადიულ შარავანდედად ანთია ქართულ ლიტერატურაში.

„შენ მაპატიებ ჩემს ხასიათს, ველურს, ჯინიანს“, თუკი ცხოვრებამ გაახევა გული ტიალი,“ მეუფემო, ამბობდა „უცნობი“ ციხეში შვილის მკვლელი ნახა და აპატია დანაშაულიო, ჰო, აპატია ჟინიანი ველური თვისებები, რადგან ცხოვრებას გაუხევებია მკვლელის გული.

ბატონი ოთარ ნიკოლაიშვილი მამა გაბრიელის ნათქვამს იხსენებს: თქვენ არ იცით, ვინ არის მეუფე თადეოზი. რატომღაც მგონია, რომ მის დაფარულ სულიერ თვისებებს მისი პოეზიაც გულისხმობდაო.

ნინო ჩხიკვიშვილი ამტკიცებს, რომ მეუფის სტრიქონებში ქართველი მკითხველი იპოვის იმ ჭეშმარიტებას, რომელიც პოეზიისათვის მოყოლებული ჰიმნოგრაფიიდან ორიგანული იყო, უფალთან სიახლოვე ქართულ პოეზიას აკლიაო. და მართლაც მეუფის ყველა ლექსი უფლის შთაგონებულია.

„ვის ცრემლს მადლი აქვს, ის ღმერთის შვილია...“

და მას ნულარაფრის ეშინია. მეუფეს სიკვდილის არ ეშინოდა, რადგან მას სწამდა, რომ ცათა სასუფეველში მარადიულობა ელოდებოდა, თავისი კეთილი და მიმტყვებელი თვისებების გამო.

„ერიდე ცოდვის პირველ ხაფანგს,
არ გაჰყო ფეხი,
თორემ დაგამსხვრევს, როგორც მუხა
ტანძლიერს მეხი“.

როგორ ჩააგონებს ყველას, რომ ცოდვას უნდა განერიდო.

„მე ჩემი პაპის
პაპის პაპების
პაპის პაპები
მგონია მთები“.

მე კი იმაში ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ „უცნობი“, სწორედ მეუფისაგან შთაგონებული, არასოდეს დანაშაულს არ ჩაიდენს. ის, ასე მგონია, ჭიანჭველასაც არ დააბიჯებს ფეხს. იგი

ვიხილე ღმერთთან მიახლოებული, სულით ამაღლებული, „უცნობს“ არავითარი სიამაყე არ ეტყობოდა, მასში ანათებდა ღვთიური მადლი.

ჰოი, უფლის მთავარანგელოზო, გულში გავიფიქრე და მეუფის საფლავისკენ შევეტრიალდით მე და სასნაულის მხილველი, ლამზირა შეყილაძე. ორივემ დავიჩოქეთ, ვემთხვიეთ საფლავს, ორივეს ცრემლები გვცვიოდა, ორივეს გვტკიოდა და ორივეს გვიხაროდა, რადგან ვივსებოდით მამა აკაკის მადლით, ვგრძნობდით მეუფე კონსტანტინესა და მეუფე თადეოზის სულის მფარველობას.

რამდენიმე დღის შემდეგ ლაგოდეხის რაიონის №1 საჯარო სკოლის მოსწავლის ტატო ხარატიშვილის მშობლებს დაუკავშირდი და ვაცნობე, რომ ღვთის მამის, მამა აკაკი მელიქიძესთან მათ შვილს პატარა ვუნდერკინდსა და სტიქაროსანს კურთხევა ჰქონდა, რომ ინტერვიუ გაეკეთებინა. ქალბატონ ია თანდიშვილს (ლაგოდეხიდან რაიონის საბავშვო ექიმს), ძალიან გაუხარდა, მაგრამ ორი დღის შემდეგ ტატო ბულგარეთში მიყავდათ, როგორც ცეკვის ერთ-ერთი მონაწილე. დედა ძალიან განიცდიდა, რადგან ერთადერთ შვილს დაფოფინებს და ათი დღით მონატრების ცრემლს უნდა შეგუებოდა. უფლის ნება ყველაფერი, გავამხნევე ქალბატონი ია და დავპირდი, რომ მამა აკაკის და მამა გაბრიელს დავალოცვინებდი. ასეც გავაკეთე, იმ წუთშივე დავუკავშირდი მამა აკაკის და მამა გაბრიელს. აფუხსენი მდგომარეობა, ორივე მამამომ დალოცა ანსამბლი, უსურვეს ყველა ხელოვანს წარმატებით ევლო ხელოვნების დიდ გზაზე.

ლაგოდეხის ანსამბლმა (ხელმძღვანელები კახა კობახიძე და სოფო ტყემალაძე), ბულგარეთში პირველი ადგილი აიღო და წარმატებით დაბრუნდა საქართველოში. რამდენიმე დღეში დაიგეგმა შეხვედრა მამა აკაკისთან. დილის ათ საათზე მეტეხის ეკლესიაში შესასვლელთან ხალხის დიდი რაოდენობა იყო. რწმენით აღვსილნი ელოდებოდნენ მამა აკაკის. ლოდინიც არ დაგვჭირვებია. გამოჩნდა თუ არა მამა აკაკი, იმედის სანთელი აინთო ჩემს გულში, წინ მოკრძალებით წავდექი და მასთან შეხვედრის მიზეზი კვლავ გავიმეორე. კურთხევა მოგვცა და ზუსტად იმ სკამზე მოვხვდით, სადაც მე და ლამზირა ვისხედით მასთან პირველად შეხვედრისას, საიდანაც სიონს გადავყურებდით. სკამის კუთხეში პატარა ტატო დაჯდა და მეც გვერდით ისე მოკრძალებით ჩამოვჯექი, რომ ვცდილობდი არ შევხებოდი სკამსაც კი... საუბრის დროს ხალხის მთელი არმია ჩვენ გარშემო იყო, ალბათ ასზე მეტი იქნებოდა, ბუზის გაფრენის ხმასაც კი გაიგონებდა იქ მყოფნი. ჩვენ მოვხვდით ადამიანთა ცოცხალი პიროვნებებით ამოშენებულ ქვევრში ეს იყო დაუგეგმავი საოცრებათა სცენა. ორმოცი წუთი ისე გავიდა, ვერავინ გრძნობდა დროის

გასვლას. თვით მამაოც კმაყოფილი იყო დასმული კითხვებისა, ვგრძნობდი და დასასრულს პოეტ ლამზირა შეყილაძის ლექსი წაფუკითხე, ესიამოვნა, დალოცა ლექსის ავტორი. მე კი ამ სიტყვებით გამოვემშვიდობე. ხალხის მკურნალო მამავ, ლოცვას გვირიგებ წამლად... დამლოცე სულკამკამავ, დამლოცე, გზას რომ წავალ. რა დამავინწყებს მამა აკაკის გაბრწყინებულ თვალებს, დამლოცა მეც და დალოცა მთელი მრევლი. რა დამავინწყებს იმ აადამიანებს, სურათებს რომ იღებდნენ, იყვნენ უცხოელებიც.

როცა ყველაფერი დამთავრდა, მამა აკაკი ეკლესიაში შევიდა, მრევლიც თან გაყვა. აი, რა გადაარჩენს საქართველოს. რწმენა, უფლის სიყვარული და ერთმანეთის მიმართ პატივისცემა, საქართველო მზიური ვაზის ქვეყანაა, დასაფიქრებელია რაში ვხარჯავთ ჩვენი სიცოცხლის წუთებს...

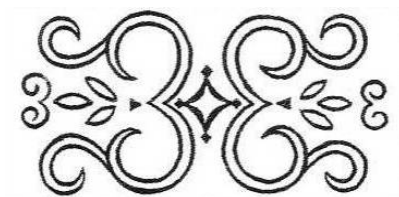

გულნაზ ხარაიშვილი
ჟურნალ „ათინათის“ მთავარი რედაქტორი
ჟუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა
მრავალპროფილიანი საერთაშორისო
აკადემიის პრეზიდენტი

კვლევა

მომხადლე ღმერთო, სიკეთის თესვა,
გულის კუნჭულთან მერცხლის ხმაური...
ხელს სამკურნალო მალამო მესვას,
ერში არ იყოს აურზაური...

2015 წელი გამოცხადებულია აკაკი წერეთლის დაბადების 175 და გარდაცვალების 100 წლის აღსანიშნავად

საიუბილეოდ დღეებში გამოიცა აკაკის “წმინდა ნინო ანუ ქრისტიანობის შემოღება საქართველოში”, რომელიც მანამდე არც ერთ ტომში არაა შეტანილი, პირველი გამოცემები შესრულებულია 1906 წელს გუტენბერგის სტამბაში, გამომცემელი “ჯვარი ვაზისა”, და 1908 წელს აკაკის სამწერლო და საზოგადო მოღვაწეობის 50 წლისთავზე, დიდი ქართველი მეცენატის მიტროფანე ლალიძის მიერ ქ. ქუთაისში, ივანე კალაძის სტამბაში. გამოცემის ეგზემპლარები ინახება საჯარო, ლენინის საჯარო, სალტიკოვ-შჩედრინის და აკადემიის ბიბლიოთეკებში. (ქართული წიგნი, ბიბლიოგრაფია, ტ. I, წიგნის პალატის გამოცემა, თბილისი 1941 წ. გვ. 325).

ერთი ეგზემპლარი ამ წიგნისა ინახება აკაკის სახელმწიფო მუზეუმის ფონდში.

ჰოეზია

მეუფე თადეოზი
(მირიან იორამაშვილი)

აღსაყდრებისათვის

*უნმინდესსა და უნეტარესს სრულიად საქართველოს
კათოლიკოს-პატრიარქს, ილია მეორეს*

თქვენს ამქვეყნად მოვლინებას
მადლი ახლდა მზედა,
გიკურთხევდათ მომავლის გზებს
ღვთისმშობელი დედა.
საქართველოს სიხარული
ცაზე ფრთებსა შლიდა,
მოდოდით მაგ ღიმილით
კეთილად და მშვიდად.

მხოლოდ უფლის კურთხევა და
მხოლოდ უფლის ნება,
საქართველოს გახარება,
ქართველთ გაბრწყინება.
საღმრთო ჭვრეტით, მალალ ხედვით,
წარუვალზე ფიქრით,
ვით წარვდგებით მაცხოვართან
დღეის ამას იქით,
შინაგანი წამებით და
შინაგანი ტანჯვით,
ღვთაებრივი ენერგიის
მხოლოდ შუქად ხარჯვით,
მრონმდინარ სვეტიცხოვლით
და სიონის მადლით,
გელათის მზით, იყალთოთი,
ალავერდის ნათლით,
წმინდა ნინოს ვაზის ჯვარით,
მზე თამარის ხატით,
გზით, რომელიც აქ იწყება
და სულ მალლა ადის.
გორგასლიან, დავითიან,
მახვილ დროშით, ფიცით,

რწმენის ცეცხლით, განუკვეთელ
ანდამატზე მტკიცით.
ლომ დიმიტრის თავდადებით,
ქეთევანის სევდით,
არაგველთა ზვავის ქარით,
სიკვდილს ელდად ვდევდით.
დედა ცხრა ძმას აწოვებდა
საფიცარი მკერდით,
მხოლოდ ღმერთით ვიმარჯვებდით
ხშირად ასზე ერთით.
უკვდავების წილნაყარი
მუხა იყრის ყლორტებს,
წინაპართა კვალზე ვდგებით,
რომ მზეს გავუსწორდეთ...
მადლიერი, კვლავ ძლიერი,
ფეხზე დგება ერი
და ღვთიური ენერგიის
საგალობელს მღერის.
მამულს ბევრი ეყოლება
ვაჟი – ლომისფერი...
ქართველთ გამარჯვების იყოს
მრავალჟამიერი!

***

ვინ აპატიებს შეცდომას დიდ კაცს?
მისთვის მძიმედ სჩანს შეცდომაც მცირე,
დარჩება ლაქად აქაც და იქაც,
ჟამი დასცინებს.

1979 წ.

სვეტიცხოველი

ბარეჯი

სვეტო ცხოველო, სვეტო ნათელო,
ანგელოზთ ხელით სვეტად ნათალო,
ვიდრე შენ ფარავ მთელ საქართველოს
მტერმა და ავმა ჩვენ ვერ გაგვთელოს.
სახლო ღვთისაო, ცად მისათვალო,
აზრო მაღალო, რწმენავ მართალო,
წმიდათა წმიდავ, შენ საკართანო,
მუხლმოყრით ვდგავართ შენსა კართანო.
სიცოცხლის ბაღით მოსულო ხეო,
ცამდე ასულო სხივ-სამოთხეო,
შენ განგვინათლე ბნელი ღამეო,
ცამდე მნათობო, მაღალო დღეო.

უტეხი სული, სიმხნე და სიბრძნე,
და კიდევ რაღაც სხვა უფრო მეტი...
მათ ზე სამყაროს მიწვევა იგრძნეს,
გაბრწყინდნენ როგორც სინათლის სვეტნი.
გმირები რწმენის, სიმართლის მაღლის,
გაულუნავი ბურჯები ერის,
მეჩუქურთმენი საუფლო სახლის,
ტკბილად მღერალნი ღვთაებრივ ენით...
ყაყაჩოდ ანთებს იმათ სისხლს, დაღვრილს,
სამშობლოს მიწა, მამული ჩვენნი.

გაზაფხულია... ვაზის ცრემლით ატირებული

გაზაფხულია... ვაზის ცრემლით ატირებული
მდინარეების აზვირთება, ჩანჩქერთ ქუხილი...
თითქოს მოსულა სიყვარული დაპირებული
და ერთიანად წაუშლია ყველა წუხილი...
აყვავილება... სიცოცხლედ წვა... ღელვის საგანი...
გრძნობა აღმტაცვი, ცად აღმფრენი ლურჯი ფრთებია,
უგრძნობელობის წაუშლია ყველა სამანი
და სილამაზე დედამინას მოფერებია...
ლალი ფუტკარი სანექტაროდ ყვავილს ესევა,
დიდი სიცოცხლე უშურველად ყველას გვახარებს...
კურთხეულ იყოს ზეცით მოსვლა გაზაფხულისა,
ვინც მარადისზე გვაფიქრებს და ნათელს გვაყვარებს.

***

***

სურნელოვანი ყვავილი ველის...
ვაჰ, რომ დაჭკნობა უდროოდ ელის.

განაგდე შიში სიკვდილისა შენგან სრულიად
და ბოროტება თავით თვისით განბასრულია.

***

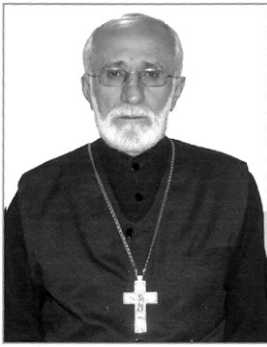
ჩაბონება

მოგთხოვენ მაღალადამიანურს
ყველაზე სუსტს და ყველაზე ცოდვილს,
სინდისი მაინც არ ღამიანობს,
სინდისს შეცდომა არასდროს მოსდის.

ყოველთვის ვანთებ მე შენთვის სანთელს,
სიცოცხლეს შენსას ვავედრებ მშველელს,
სინმიდედ ენთო, შენც, ვით კაცს, გმართებს,
შენს მიწას, შენს ცას, შენს რწმენას, შენს ერს
აზრი ყოფნისა ამგვარად ესმის,
სხვაგვარი ყოფნა ვის უღირს ჩაღად...
ღმერთო მომმადლე მართალი ლექსი,
კეთილი საქმის მომეცი ძალა.

თუ შეგიყვარებს – უფრო მძიმეები
უცნაურ სევდით ღამის მხმილავი...
ჟამი-ჟამ ცრემლად აციმციმდები,
და გულს, გულს ხედავს გულთამხილავი.

მდაბალი მამა გაბრიელი
(ბეგლარ კულუმბეგაშვილი)

მეუფე თაღოუს

ფეხზე ამდგარი, ტკბილი ღიმილით ნახვედი ღმერთთან,
ჩვენ დაგვიტოვე უსაზომოდ მძიმე ნალველი,
უკვდავებისკენ მიმავალ ამ შორეულ გზაზე,
გზას გინათებდეს შენ მარადუამს წმინდა სანთელი.
აქ შენს საფიცარ სამშობლოსთვის მარად მლოცველი,
ვიცი, რომ იქაც კვლავ ილოცებ შენ დაუღლელად,
და სიო, ზეცით მონაქროლი, თავისუფლების,
შენს ტკბილ სამშობლოს დადგრება შარავანდედად.
ბევრს ვერას გეტყვი, ვერ გაგაოცებ ჩემის ნაყბედით,
ვერ გამოვდგები ქართულ სიტყვის მე დიდ მეხოტბედ,
ილოცე ჩვენთვის, ქართულ სიტყვის დიდო ოსტატო,
დიდო მეუფე! მოგვიტევე თუ რამ შეგცოდეთ.
08.02.2015წ.

ღამილოცნიხართ

ღამილოცნიხართ! თუ ჩემს ლოცვას
რამე ძალა აქვს,
ღამილოცნიხართ! ვისთანაც გსურთ, ვინაც გინდოდეთ,
დე ეტლი თქვენი ბედნიერების მშვიდად ვიდოდეს,
კაცი არ ვიყო, ამის მეტი თუ რამ მინდოდეს,
მე კი ჩემს ტკივილს, გულზეც ნაჭდევეს, მშვიდად ავიტან,
ჩემს გოლგოთაზედ გაჭირვებით ჩემს ჯვარს ავიტან,
ნეტავი იმას! ვინც თავის ლელოს მაინც გაიტანს,
შენთან იქნება საქართველოვ!
და შენს სიყვარულს არვის გაატანს.
ამას გთხოვთ მხოლოდ, სამუდამოთ ნუ დამივიწყებთ,
მეხსიერების ქარს ნუ გაატანთ თქვენ ჩემს ხატებას,
და იმ ქვეყნიდან? თუ ჯოჯოხეთს არ მიკრეს თავი,
მე მაინც გეტყვით: ღამილოცნიხართ!
ღამილოცნიხართ!!
ღამილოცნიხართ!!!
1989წ.

სამადლოხალი ღაღაღვთისგობოხალს

შენ უნეტარესო დედავ! ჩვენის ღვთისა,
გმადლობ! ამქვეყნიურ ყველა მადლისთვისა,
პატარა ვიყავ და ეშმამ ვერ მითვისა,
დედამ დამტოვა და მამამ გამასხვისა,
შენ სულ გვერდით მყავდი,
რადგან მთვლიდი ღვთისად,
გმადლობ! ამისთვისაც, სიტყვისათვის ღვთისა,
რომელმან ცოდვანი სოფლისა მიითვისა,
ცოდვილნო! ისმინეთ სიტყვა მაცხოვრისა,
„ნუ ისურვებთ სხვისას, ნურც გშურთ ეშმაკისა,
სული არის ღვთისა, თიხა კი სულ სხვისა“,
გესმათ სიტყვა ღვთისა, ჩვენთვის ჯვარცმულისა,
უფალო! შეისმინე ლოცვა ცოდვილისა,
დედავ! დაიფარე მკვიდრნი ამ მიწისა,
შენწილხვედრილისა, მრავალტანჯულისა,
სისხლით მორწყულისა, შენის მვედრებლისა,
გმადლობ დედავ ღვთისა!
ყველა მადლისთვისა.
21 სექტემბერი, 1983წ.

* * *

ვიღაცა შთაგონებას მოუცავს,
ვიღაცას სევდა შემოჰყრია,
ვიღაცას დაკარგული მოუვალს,
ვიღაცას თავისიც დაჰკარგვია,
ნეტავს მას, ვისაც უპოვნია,
ვაი მას! ვისაც დაჰკარგვია,
ო, როგორ სანატრელი გაგვხდომია,
ამ ქვეყნად ყველაფერი რაც კარგია,
სიცოცხლეს ნაბოძებს წამიერად,
ფუჭად ნუ გაატარებ ავ-კარგიანს,
გოლგოთას აიტანე ჯვარი შენ და,
საყვედურს ნუ ეტყვი ადამიანს,
თორემ უკან რომ მოიხედავ,
ნახავ, რომ ყველაფერი დაგკარგვია.

1985წ.

აპი სიზმარი

(ღმერთმა ნუ ამიხდინოს)

მე არც ღვინო მწყუროდა,
და არც პური მშოიოდა,
აქ იმიტომ მოვედი,
სიზმრად ნანახს ვძიობდი,
დედა ნინო ტიროდა,
ცრემლი ჩამოსდიოდა,
ამდენი მკრეხელობის მონმეს,
გული სტკიოდა
მიშველება მენადა,
ძალა არ მომდიოდა,
მთაში ლალი ქორბუდა,
ძველებურს ვერ ჰყიოდა.

არაგვი და ლიახვი
მტკვარს აღარ ასდიოდა,
ენგურს იქით სოფლებსაც
ღვარად ცრემლი სდიოდათ.
ოსმალო და ურჯულო
ლაღად მიმოდიოდა.
თეთრონზე ამხედრებულ
მხედარს ლოცვით ვნატრობდი.
გაჩეხილი მკერდიდან
სისხლი გადმომდიოდა.
1 ივნისი 1983 წ.
(ვაი, რომ ამიხდა!)

აქვანა ავლანეთში დაღუპულ გმირებს

ჩემო ბედკრულო სამშობლოვ!
ჩემო ედემის მხარეო,
რა მისია გაქვს ასეთი,
რომ ველარ გაიხარეო,
ლეგიონების გუნდები
მრავალგზის აიტანეო,
შენი რჩეული შვილები,
სხვის მიწას ანაცვალო,
მათი დედების გოდება,
ზეცად ღმერთს აუტანეო,
მათი ცოლების მოთქმა კი,
ქვესკნელსაც ჩასწვდა მწარეო,
ნურც გაიხაროს დუშმანმან,
აგრემც ადრე და მალეო,
ნუ გაახარებ ვერაგსა,
დედის რძე გაუმწარეო,

შენთვის ავისა მსურველი,
შენს მიწას ასამარეო,
მტერს დაუბნელე თვალები,
მოყვარე გაახარეო,
ობლების პური დააცხვე,
გვიან კი არა მალეო,
დასაკარგავი შვილები
აღარ გყავს გენაცვალო,
ჩემო ბედკრულო სამშობლოვ!
ჩემო ედემის მხარეო.
.შ. გადაიღალა მამული,
ამდენ იუდას ზიდვითა.
უფალს ვავედროთ ქართველნო!
ვინც ჩვენი ცოდვა იტვირთა.
07.06.2013წ.

* * *

უსიყვარულოდ სიცოხლეს კი ფასს კარგავს მუდამ,
უნდა გიყვარდეს და ვილაცას უყვარდე უნდა,
არ გიტაცებდეს მაცდურობა ამაოების,
უნდა გიყვარდეს უბრალოდ და ღვთის სასოებით.
თუ გინდა კვალი რომ დასტოვო ამქვეყნიური,
შენ სიყვარული უნდა გახლდეს მუდამ ღვთიური,
და უკვდავებას ეზიარო შენ თუ კი გინდა,
ღვთის სიყვარული გულით ატარე შენ მარად წმინდად.
მუდამ გახსოვდეს, თუ ამქვეყნად რისთვის მოვედით,
რომ სიცოცხლეა ნაბოძები მხოლოდ დროებით,
განვლილ სიცოცხლის რომ არ გქონდეს შენ გულისწყევტა,
მეუშრობელი ცრემლით ვევედრე ღვთისმშობელ დედას.
შესთხოვე უფალს მიტევება შენი ცოდვების,
და იმის, რომ ტარება ჯვრის გესიმძიმება,
იყავი მუდამ მადლიერი შენ შენის ხვედრის,
რომელიც ღმერთმა მხოლოდ შენთვის, შენთვის ინება.
ივერი 24.01.2011.

მაყვალა გონაშვილი

ღვთისმშობლის მონოლოგი

რატომ დამხატეთ მწვანე ნალკოტში
ბაგით მლიმართ? თვალებით მშვიდით?
თქვენ ხომ არ იცით, როგორ გავრბოდი,
ნაკვალევს ცრემლით როგორა ვშლიდი,
თქვენ ხომ არ იცით, როგორ ვენამე,
როგორ ვთრთოდი და როგორ ვტიროდი
და ჩემს სარკმლიდან შემოსულ ლანდებს
ჰქონდათ პროფილი დიდი ჰეროდის.

ვნება – ზმანება, შვილი – სიშორე,
სისხლის ცრემლებით გამოტირება.
რწმენა – სიმაღლე, გოლგოთა – ჯვარცმა...
მამაუფალმა ასე ინება.
ჰო, აღასრულა, რაც გარდუნევიტეს,
რაც დაუნერა განგებამ ბედად,
თქვენთვის ის ღმერთის ძეა მაღალი,
მაგრამ მე მაინც დედა ვარ, დედა.
და მეც ვიტვირთე თქვენი ცოდვები,
მეც რწმენის ჯვარზე ათასჯერ მაცვეს.

ზეცის ბილიკზე დამზრალ შროშანებს
ცრემლებით რწყავდა შემკრთალი მაცნე.
სხივი, რომელიც გინათებთ გზანვრილს,
ჯვარზე გაკრული ღმერთის ნულია,
ხეებს რომ ასე აკენესებს ღამით,
ქარი კი არა, დედის გულია.
თუ განსაცდელი ელის ქვეყანას,
ღლეები სევდით თუ დაიბინდა,
გფარავდეთ ჩემი ტანჯული შვილი,
მამაუფალი და სულიწმინდა.

ჰალი

არა მარტოდენ მამულის, ანდა,
არა მარტოდენ წინაპრის ვალით
საქართველოში ათგზის ძნელია,
იყო პოეტი და იყო ქალი.
ეს იმას ნიშნავს, რომ ფეხშიშველი
გაჰყვე ეკლიან უცნობ ბილიკებს,
ვიღაც ფეტვივით მოგაყრის ჭორებს,
ვიღაც ქარივით გაგაქილიკებს,
ეს იმას ნიშნავს, ყოველ ცისმარე
მზის სხივით ქსოვდე ჩალისფერ დროშებს
და სიმართლისთვის ზღაპრის გმირივით
რკინისგან ნაჭედს იცვამდე ქოშებს,
ეს იმასა ნიშნავს, რომ ცალი ხელით
აკვანს არწევდე, სად სხივი ჩადგა,
ხოლო მეორით კემსავდე ძველი
მეტაფორებით გაცვეთილ ფარდაგს.

იყო ერთგული დედა და ცოლი,
თანაც ფეხდაფეხ სდიო ქარაშოტს,
ეს იმას ნიშნავს, ვით ცეცხლს ფარვანა,
სიკვდილს ბავშვივით შეეთამაშო.
და სხვა კეკლუცი ქალების დარად,
არ შეგისრულდეს ნატვრა აროდეს,
არ იყოს ვინმე, სიმარტოვიდან
შენს დასახსნელად მოუხაროდეს,
ეს იმას ნიშნავს, არ განუგემონ,
როცა სიცოცხლედ გიღირს ნუგეში,
ეს იმას ნიშნავს, იყო ქალღმერთი
კაცის და მინის მძიმე უღელში.
არა მარტოდენ მამულის, ანდა,
არა მარტოდენ წინაპრის ვალით,
ჩემს სამშობლოში ათგზის ძნელია,
იყო პოეტი და იყო ქალი.

ოჯახი

თქვი: – ვინ არიან ჩვენი შვილები?
ხიდი, რომელიც გვაერთიანებს?
ჯაჭვი, რომელიც გვაბამს ოჯახზე?
შოლტი, რომელიც სამუშაოდ მიგვერეკება?
ჩვენი გენების ოქროს ყულაბა?
ვნება, რომელსაც უკვდავება ჰქვია სახელად?
ან იქნებ ჩვენი საუკეთესო მესაფლავენი?
ხომ ასეც არის?
შვილი ფასდება მეტადრე იმით,

რაც უფრო კარგად, ღირსეულად დაკრძალავს
მშობლებს.
იქნებ სარკეა ჩვენი ნაკლის და ღირსებების?
და ამიტომაც, თუკი თავის მოწონება გვსურს,
შვილებს ვახსენებთ. ანდა პირიქით,
დაუსრულებლად ვცდილობთ რაიმე
შევასწოროთ
მათ წრფელ ღიმილში.
ჩვენს საკუთარ ხინჯს სარკეებშიც ვერ
ვხედავთ ხშირად

და თუ ბავშვებს ვსჯით, ერთმანეთის ჯინაზე ვტანჯავთ.
შვილებში მხოლოდ ერთმანეთის ნაკლი გვაცოფებს.
– დედაშენივით დაბნეული რატომ ხარ, შვილო?
– მამაშენივით, როგორ მუდამ ბურტყუნებ, შვილო!
– დედაშენივით გინდა მხოლოდ სიტყვით იცხოვრო?
– მამაშენივით ფიცხი ხარ და დაუნდობელი! და ტირის ბავშვი, უმწეო და მიუსაფარი და მხრები ისე უკანკალებს, ვით მშობლებს გული!
ვიხუტებ მკერდში, თავბრუს მახვევს შენი სურნელი,

მშვიდდება ბავშვი ბედნიერი და სანუკვარი, ბავშვის ღიმილით გვიშუშდება ყველა ქრილობა,
ბავშვის ღიმილით გვავინყდება სოფლის ავ-კარგი,
ბავშვის ღიმილით გვინათდება მთელი სამყარო,
– თქვი, სად არის შენი სული?
– ჩემი სული შვილებშია!
– თქვი, სად არის შენი სული?
– ჩემი სული შვილებშია.
მხარს მხარზე გადებ და გვეზრდება მხრები ფრთებივით,
რომ დავიფაროთ ავთვალისგან ჩვენი კერია.
თვით უკვდავებაც მათ ღიმილთან, არაფერია!

მანამდე ისე შორი გზებია

ვინ გპატიებს, რომ ხარ კეთილი, სათნო, უმნიკვლო და უშურველი, რომ სული სავსე გაქვს მაჩიტებით, რომ საზრდოდ გყოფნის იის სურნელი, რომ ვინც გაგნირა, ყველას შეუხნდა და მინასავით იყავ მდუმარე, რომ უდარდელი ცხოვრების მაცნეს დაუფიქრებლად უთხარ უარი, შენ ჰგავხარ ატმის ხეს აყვავებულს, რომელსაც ფერადს ამტვრევენ რტოებს, მოვა დალილი მგ ზავრი შენს ჩრდილში, სულს მოიბრუნებს და მერე გტოვებს, ვით კუზიანი კითხვის ნიშანი ბედი მოგდრეკს და იტყვი... სანამდე?! ჯერ ასჯერ მაინც უნდა წაიქცე,

რომ ერთხელ მაინც ზეცად ამალლდე.
მანამდე ისე შორი გზებია,
მანამდე ისე ახლო გზებია,
მანამდე ვის არ გასთენებია,
მანამდე ვის არ დაღამებია,
მანამდე უნდა იყო მორჩილი,
ლექსით და ლოცვით ღამის მთეველი,
მანამდე უნდა გაექცე პატივს,
როგორც დალილი ნაზარეველი.
ვერ გაგიგია,
რატომ გკენწლავენ,
ტალახის გუნდას გესვრიან რატომ?
ჯერ უნდა შურის ჯვარზე გაგაკრან,
რომ დაგინახონ და მოგინატრონ...

მერაზს

თუმც არ მასვენებს ბედი – მდევარი, მაინც სიმშვიდის ვეძებ სამანებს.
მე შენი დიდი სიყვარულისთვის, ალბათ, ლექსებსაც დავასამარებ.
ისე მიყვარხარ, რომ ვიტანჯები, სავსე ვარ შენით და ბედნიერი, შენით ნათდება აღმოსავლეთი, შენით ბაცდება დასალიერი.
ათასწლეულთა იქითაც, ალბათ, ერთურთს ეძებდნენ ჩვენი სულები, უერთმანეთოდ ამ ქვეყანაზე მარტოსულები, დაკარგულები.

მე მიყვარს შენი სული მღელვარე, სავსე მთოვარის იდუმალებით.
შენში ნვიმს ჩემი თეთრი სიზმრები, ჩემში წუხს შენი შლეგი ქარები.
მე რომ ვიცოდე, გზა გაქვს ტკივილის, ტკივილის გზაზეც არ შეგელევი, გამაუკვდავე, განმამეორე, შენი სისხლით და შენი გენებით.
თუმც თავს ვიმკობდი ლექსის მძივებით, მე უკვდავება შენით ვინამე.
ღმერთო, გვაშორე თვალი მოშურნე, ერთად გვამყოფფ ცაშიც, მინაზეც.

თ ა რ გ მ ა ნ ი
(თარგმნა მაცვალა გონაშვილმა)

ვლადიმერ ლორია

დაბრუნება

***

ისმის ქუხილის ხმა შორეული,
ცას ჩრდილავს რუხი ღრუბელთ ამქარი,
შვენი ბებერი მონასტრის კედლებს
სუროს და ყურძნის რტოთა მაქმანი.
მთელი ცხოვრება ასე გავლიე,
მე ნოსტალგიით გავხდი სნეული,
მიხმობდა, როგორც ტაძრის ზარები
ჩემი სამშობლოს ცა-შორეული.
მე დავივიწყე აღფრთოვანება,
ვისწავლე ცრემლის და წყენის ყადრი,
ვიცი, რომ მხოლოდ გონებას ძალუძს,
რომ შეითვისოს კოლხეთის მადლი.

ბათუმში წვიმს, სულს სიმშვიდე სწყურია,
მესმის შენი გულის ცემაც შორიდან,
უსასრულო, უნაპირო სივრციდან
მე შენი ხმის გაგონება მომიხდა.
ცის თავანზე სანვიმარმა ღრუბლებმა
გადაშალეს ვარსკვლავეთის რუკა,
ზუსტად ისე, როგორც შენი ზმანება,
გაილია წვიმის ფარდის უკან.

იოსებ გრიშაშვილი

ერვანდ კარაპეტიანს

მტკვრის ზედაპირზე ამოხტა ლოქო
და სმენას მოსწვდა დუდუკის კვნესა,
ნამოდი, ძმავ ერვანდ, ხარფუხში,
პოეტის სახლი მოგველის დღესაც.
ფიროსმანივით ფიქრარეული,
ჩახედავს თასს და გაირინდება,
თითქოს ცარიელ ჭიქის ფსკერს შერჩა
ყოფის არსი და ჭეშმარიტება.
თითქოს ილხენდა, თითქოს ღრეობდა
და სულით იყო მაიც ეული,
მილასლასებდა დუქანში ჟამი
ლოთი კაცივით ფეხარეული.

ლექსს დაანერდა ყაზბეგის კოლოფს,
მერე თვალებით მსმენელს ეძებდა,
დუქნის კუთხეში იჯდა მესტვირე,
გუდასტვირს ბნელში ააკვნესებდა.
დღეს ის დუქანი ნეტავ სად არის?
რად დაივიწყა ის დრო თბილისმა?
შერჩა პოეტის ლექსებს და ჰანგებს
ძველი ქალაქის ჯადო-თილისმა.
სახლებს რტოებით ეხება ქარი,
მნიფე ბრონეულს დასცვივდა ლალი,
ისევ მალეღვებს პოეტის ლექსი
და წარსულისკენ კვლავ მრჩება თვალი.

***

***

ხმაურიანი ქალაის ფონზე
ვეძებ ეული სულის სავანეს,
მივესალმები ბათუმის ქუჩებს,
სადაც ცხოვრობდა ერთ დროს შაგანე,
ბაბუაჩემმაც აქ განვლო ყრმობა,
მშობლიურ მხარეს გემით გასცილდა,
კრთოდნენ კოლხეთის ლამპიონები,
'მტირალა' მთასაც ცრემლი დასცვივდა.
დღეს ისევ აქ ვარ. თხემით ტერფამდე,
დაე, დავსველდე ბათუმის წვიმით,
ოლონდ ვიპოვო წინაპრის ლანდი
და გოჯი მიწა მე, ჩემი წილი.

ცა ტყვიისფერი და ჩაბურული,
მთის თავზე ყინვის კოშკი მეფური,
მათ შორის კვნესის, ბორგავს შავი ზღვა,
ღმერთებისაგან შეწუხებულნი.
გაუნენია ღრუბლები ტალღებს,
უმისამართოდ ქრიან ქარები,
მიცქერს სამყარო გასაოცარი,
მარადისობით სავსე თვალებით.
თოლიების ხმამ ცა გააყრუა,
მათი ნუხილი ადარდებს არვის,
ნუ შეშინდები, ქმნილებავ მიწის,
ეს შტურმი გულის მალამო არის.

ალექსანდრე გოგინაშვილი

„სიცოცხლის ელჩი“

იგი მობრუნდა წყვილიაღში, ბნელში,
ცაზედ გამოჩნდა ლურჯი ზმანება,
მინას ესტუმრა სიცოცხლის ელჩი
სივდილი წყვილადს მიიმალება,

იგი ერთია კაშკაშებს ცაზე
სიცოცხლეს აფრქვევს სხივით თავნება,
სიცოცხლის ელჩი დაგვეყურებს თავზე
სიკვდილი ახლოს ვერ გვეკარება.

„ლეგენდა საქართველოზე“

არის ასეთი ლეგენდა
მინაზე გაქრა დარბო,
ხალისიც დაკარგულიყო
არ დარჩა გასახარბო,

ღმერთმა ამას, რომ უცქირა
მოხეტიალე ერებსა,
მიხვდა რაც აკლდა სამყაროს
აშლილს და დანაბერებსა.

მაშინ თქვა მინას გიბოძებთ
იხაროს თქვენმა ერმაო,
იქნებ ხეტიალს შეეშვათ
ქვეყნად იმრავლოს ბერმაო.

ეს თქვა და მინა დაიყო
ყველას ერგუნა ნაწილი,
ორ ზღვას შუაში თავისთვის
შემოინახა ადგილი.

ამ ადგილს ჩემთვის ვიტოვებ
წმინდანებს უთმოზ სახლადა,
ქვეყნის ნიჭი და გონება
აქ იბუდებდეს მარადა,

სამოთხე ზეცას დარჩება
მინაზედ იყოს ესაო,
ვინც მასზედ ხელი აწიოს
მარადჟამ ქონდეს კვნესაო.

ღმერთმა იფიქრა დამთავრდა
ქვეყანა დავასახლეო,
მასთან ქართველნი მივიდნენ
აჭრელებოდათ სახეო.

უფალო ჩვენლა დაგირჩით
ვიცით, რომ დაგვიბარეო,
მაგრამ ღვინითა დავლოცეთ
ქვეყანა არემარეო,

შენ სადიდებელს ვამბობდით
მადლით ვავსებდით ყანწსაო,
მინა გაგვისკდეს, დავბრმავდეთ
ტყულის თუ ვამბობთ ავსაო.

ღმერთი დაფიქრდა შენუხდა
როგორ გამომჩა ერიო?!
ჩემსა მინასა თუ მივცემ
არ მოაკლდება მტერიო,

ღმერთმა მისისვე რჩეული
მინა ქართველებს დაუთმო,
წმინდა მინაზე ასახლა
გული რწმენითა გაუთბო.

მას შემდეგ ქათულ მინასა
არ მოკლებია მტერიო,
რა გინდ ურიცხვი ებრძოდეს
დალოცვილია ერიო.

„თბილის“

შენათან მოვედი, შენთვის მოვედი,
მინდა, რომ მარად შენთან ვიარო,
შენთან, რომ მოველ რისთვის მოვედი?
მსურს სიყვარული გაგიზიარო.

ჩემო სათნოვ და ჩემო მშვენებავ
შენთან ყოფნისას ბობოქრობს გული,
თვით გორგასალი გაშენებულო
მინას ამშვენებ ვით თაიგული.

ურიცხვი მტერი შენზედ იბრძოდა,
ვაჟკაცთა სისხლი დაღვრილა შენთვის,
მრავალს უნდოდა ეოხრებინა
და ნაებინა ტაძრები შენთვის,

მაგრამ ყოველთვის გამარჯვებული
მოიშუშებდი ურიცხვ იარებს,
გაილაღებდი შენს დარბაზებში
მადლი უფლისა შენთან ტრიალებს,

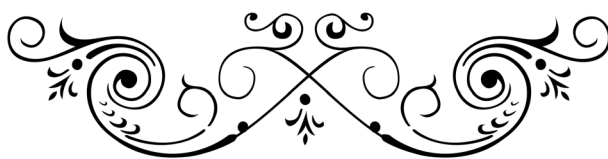
და მტერს აჩვენებ რა არის როდეს
დალოცვილ ქალაქს იცავს უფალი,
რა გინდ დარდებმა გადაგიაროს
მაინც იქნები თავისუფალი.

„როდეს რეკავენ ზარები“

როდეს მცხეთაში რეკავენ
სვეტიცხოვლისა ზარები,
ქვეყანა სულით მალღდება
ალარსად ქრიან ქარები,

ცაზედ ღუბელნი გარბიან
მზითა ნათდება ჭალები,
ქვეყნად ყვავილი იშლება
ფერით ზურმუხტი ლალები,

გულს სიყვარული ინთება
უფალთან მინაზარები,
როდეს მცხეთაში რეკავენ
სვეტიცხოვლისა ზარები.

ლევან შვანია

მამულისადმი

ისევ გაისმის ძველებურად ჭიხვინი მერნის,
ჩანგი ქართული კვლავ ნეტარად ავანკრილოთ,
სულმოუთქმელად ველოდები უკეთეს მერმისს,
ნუ შეშინდებით... მამულისთვის ერთად ვიაროთ!

მერამდენჯერ გადავევლე მაღალ ჭიუხებს,
მზე ბრწყინვალეებით კვლავ შემოსავს ცისკრის ალიონს,
ბზარი დაეტყო ჭირგამოვლილ ნაჯაფარ მუხლებს
და ბოლო სისხლი ჩვენს სამშობლოს შემოვალლით.

ვინ იცის, კიდევ გაბრწყინდები, ჩემო მამულო,
ველარ ისვენებს მტერი შენი ავი და მოთნე,
რამდენი რამე დაგვრჩენია საჭირნახულო,
რამდენი სისხლი უსამართლოდ ვღვარეთ და ვცოდეთ.

ისევ გაისმის ძველებურად ჭიხვინი მერნის,
ჩანგი ქართული კვლავ ნეტარად ავანკრილოთ,
სულმოუთქმელად ველოდები უკეთეს მერმისს,
ნუ შეშინდებით... მამულისთვის ერთად ვიაროთ!

შენ და თეთნულდი

შენს სახლის სახურავს ზამთარი ადნება,
პეშვებით მე სითბო შემომაქვს ოთახში,
უშენოდ სიცოცხლე ნელ-ნელა მთავრდება,
ფიფქებიც ქრებიან ფიქრების თოვამში.

სინათლენართმეულ მოხუცი კაცივით,
დამდგარან მდუმარედ უფოთლო ხეები,

* მუ – მამა. მარე – კაცი (სვანური)

***

დამთავრდა ჩემი ტკბილი ზმანება,
ხვალ მელოდება გარდაცვალება.
ამდენი ტანჯვა, გლოვა, ნვალება,
გარდაცვალება, გარდაცვალება...

***

ხან განრისხებული და ხანაც მდუმარე,
ავის მქმნელიც ვარ და მასზე მწუხარეც...
სუყველას ვადიდებ ქალია თუ მარე*,
ვინც სამშობლოსთვის არ დუმს და მქუხარებს.

მარე – კაცი(სვანური)

***

სისხლო, ძარღვებში
შემონახულო,
შენთვის ვიბრძოლებ,
მუდამ, მამულო.

ენის

თეთრმა მზის სხივმა წყლის ნაპირი
თრთოლვით ჩაკოცნა,
მუქ კბოდე სისევ არ შორდება
წრფელი ღიმილი...
შენი სახელი, უცაბედად,
ბაგეს წამოსცდა,
როგორც სოფელში ნაადრევად
მამლის ყივილი.

გორბასალური

მინდა რომ ისევ დავლაშქრო მთები,
შევხედო არაგვს მოვარდნილს მთიდან...
მე აღარ მინდა გაიყოს გზები,
მსურს სიყვარული დავიცვათ წმინდად.

მინდა პირისპირ შევხვდე ქარაფებს,
ვიმღეროთ ლილე, დავკრათ დავლური,
ნულარ დახურავთ სარკმლის დარაბებს
და ვქმნათ ერთობა გორგასალური.

ჟანა და პარიზი

***

ღვთისმშობელს ევედრა ჟანა და პარიზი,
ღრუბლებზე მაღლაა დღეს მათი დიდება,
მე, ალბათ, მოვკვდები წვიმიან აპრილში,
ლოცვა და ვედრება ო, როგორ მჭირდება.

მე მომწონს შენი კეკლუცი ქცევა,
და მთვარის მსგავსი ღიმილი შენი,
პირველი ქალი ხომ იყო ევა,
ჩემთვის კი მხოლოდ შენ ხარ პირველი.

ქარებმა მომტაცეს ეზოდან ყვავილი,
ისედაც დასერილ გულს სევდა ედება.
ჩემს სახლის კარებთან წმინდანი ჩაივლის,
მინდა რომ მივიდე და ვთხოვო შენდობა.

ო, როგორ მინდა, რომ იყო ჩემი,
ტკბილი ოცნებით ნაალერსები,
შენ მხიარული სიცოცხლე გშვენის
და მსურს შეგიმყო იგი ლექსებით.

ვიცი, რომ ვერ ჩავალ პარიზში ცოცხალი,
ვერ ვნახავ რენუარს, რემბრანტს და მალარმეს...
ეშმაკი დამდევს და იძახის – მოკალით,
თუმცა ეს არავის, არავის აღარდება!

შენ ვინც გადიდებს, იცოდე, მე ვარ,
შენ ხარ უღრუბლო ზეცის ფრინველი,
პირველი ქალი ხომ იყო ევა,
ჩემთვის კი მხოლოდ შენ ხარ პირველი.

მზათაში

ზამთარი შემომელევა,
ხან ზამთარს შემოველევი,
გადაიქროლეს ცხენებმა,
მინადამსკდარი ველები.

თვალჭყანტიანი ქალები,
ტყეში შერბიან ჭიხვინით
და გასჩენიათ აგვისტო,
მოურჩენელი ჭირივით.

გადათოვლილი ქედები,
ქშენით მისდევენ ნაპრალებს
და ჩემი შავრა ცხენები
ჰგვანან გაქცეულ აბრაგებს.

ჩვენ თუ ლომისზე ავედით,
ცა აღარ მოიქუფრება...
და ღმერთი მოგვცემს მზეთაში
მრავალჯამ ყოფნის უფლებას.

ხალდე

ოთო ფალიანს

მინდა რომ თეთრი სამოსი გეცვას

დღეს ენგურს დაეტყო სევდა,
აღარ ჰგავს გასახედნ ხარებს.
ვადიდებთ გმირების დედას
და ბრძოლით დაცემულ ხალდეს.

ქარი მთის წვერზე ისე ნავარდობს,
როგორც ავაზა გაშლილ მდელოზე...
ეს ბენვის ხიდი ძლიერ ქანაობს,
მე ხელს გაგინვდი და გთხოვ, მომენდე!

ვენევეით კალას და უშგულს
და ვნახავთ მეომარ მომის,*
ვიმღერებთ ლილეს და ურმულს,
მინას ჩვენც დავიცავთ ომით!

სადღაც იღვრება ცრემლები ქალის,
ამის დანახვა ჩემთვის რთულია...
არ მეშინია წვიმის და ქარის,
წმინდა ცრემლებში წმინდა სულია.

დღეს ენგურს დაეტყო სევდა
აღარ ჰგავს გასახედნ ხარებს.
ვადიდებთ გმირების დედას
და ბრძოლით დაცემულ ხალდეს.

გაცისკროვნება დაეტყო ზეცას
და ანგელოსთა გაისმის ხმები,
მინდა, რომ თეთრი სამოსი გეცვას
და ცად ავმალდე თ ღვთიური გზებით.

მომი ჩეგიანი – ხალდეს აჯანყების ერთ-ერთი მოთავე.

მაია მახარაშვილი

დაზამთრებაში...

შემოდგომამ ხმელ ფოთლებზე გაირბინა, –
ოქროსფრად თრთის ბუჩქი იასამანის,
ოჩოპინტრემ სანნახელში დაიძინა
ღვინისფერი ჩოხითა და ქალამნით...

შემოდგომამ ჩემს თმებზეც გადაიფრინა,
ჩავეკითხე: „როდის მოვა სიბერე?“,
ჩაფიქრდა და მეგობრულად გამიღიმა:
„როცა ძირძველ „ალილოს“ ვერ იმღერებ!..“

შემოდგომა სიჭრელეში გაირინდა,
რა ტკბილია ეს გზა ზამთრის კარამდე, –
მზეში სევდაც გაფერმკრთალდა, დაიბინდა...
გიორგობის ნმინდა მადლი მფარავდეს!

19.10.2010.

აღმოცენდება თესლი ქართული

ვაზის შრიალში, ურმის ჭრიალში,
ხმალთა ჟღრიალში, სისხლის ჩხრიალში
ძლიერდებოდა სული ქართული.

ნამთა წრიალში, ქართა ქრიალში,
ქვათა გრიალში, ზართა ზრიალში
იძერნებოდა ასომთავრული.

დრო და დრო გვჟღელტდნენ ბავშვებს
და მხედრებს...

ღვთისმშობლის ლოცვა მარადისია, –
აღორძინებულ ზედაშეებზე
აღმაშენებლის განაგისია...

ღვთის მადლი გვმოსავს, წინაპართ მიწა
დავით მეფემან სრულქმნილად გვიძღვნა.
ოდეს ქვეშერმდომთ მოძღვრავდა რწმენით,
თავდადებისთვის მზად იყო ერი.

„ქართლის მზე კვლავაც ამობრწყინდება,, –
სთქვა მეფეთაგან უდიადესმა, –

„თუ აღვამალლებთ სამშობლოს მიზნებს
პირად ზრახვებზე უპირატესად,,...“

თავისუფლება გვიბოძა ზენამ,
ძველ ნაფუძარზე ვაშენებთ ახალს.
აღმაშენებლობას წარმატებაც და
შეცოდებებიც ყოველთვის ახლავს.

დღესაც ძირძველი არსი შენების
მეფე დავითის თვალსაზრისია:
ყველა ნაბიჯი ანგარებითი –
სამშობლოსათვის დანაკლისია.

რწმენის სინმინდით,სულის სიმტკიცით,
აზრთა სიმშვიდით,სუფთა სინდისით
მომავლისაკენ გვლოცავს წარსული.

სხივთა ცქრიალში,მიწის ტრფიალში,
ნიჭის კრთომამში,ერთგულ შრომამში
აღმოცენდება თესლი ქართული.

06.05.2002.

ნათლისღების ღამეს

ნათლისღების ღამე, ფანტელების გუნდა...
გაუკვალავ თოვლში სეირნობა მსურდა, –
მივეახლე ტაძარს კრძალვითა და რიდით,
ღამე იყო უტყვი და საოცრად მშვიდი.

ამ იდუმალ ღამეს ანგელოსთა გუნდმა
ზეციური მადლი სპეტაკ ფიფქთა ქუდად
დამაფრქვია თავზე მარტოსულს
და ცოდვილს,
ჟამი იდგა რწმენის, განსჯისა და ლოცვის.

ხვავრიელი თოვლის კაბით შემოსილი,
ულმობელი ყინვის სუნთქვით შებორკილი,
ვავედრებდი უფალს სამშობლოს და ოჯახს, –
ეკლესიის კართან თვით სამყაროც მოჩანს.

სანთლად ნელა იწვის მოვარდისფრო ნისლი,
ლოცვა ზენას მიჰქრის ცრემლნარევი ფიქრით...
ვლამობ აზრით ჩავწვდე ნუთისოფლის
სრბოლას, –
მარადიულია დროთა სივრცით ქროლვა.

სამყაროს კვლავ შევტრფი ჩემი ნრფელი ლექსით,
სასოებით ვითხოვ შეწყალებას ზეცის...
ნათლისღების ღამეს ღვთისმშობლის კალთა
მხრებზე დამეფინა თოვლის სპეტაკ ფარდად.

11.02.2008.

პესიმისტი, ოპტიმისტი და რეალისტი ქართულითა გაგაასება

პესიმისტი:

რა კავშირი აქვს ანმყოსთან ნრსულს –
დროც და სივრცეც ხომ მათი მტერია...
რა ასაზრდოვებს მომავალს, კარგო?
ნუთისოფელი – მხოლოდ მტვერია!

მტვერი კი ქრება ღამის წყვდიადში,
ცისკრის ვარსკვლავი მას ვერ დაიჭერს,
მომავლისაკენ სივრცით სრბოლისას
ფიანდაზად ხომ დროს ვერ დაიფენ?

ოდეს გიხილავთ სპეტაკი კაცი
დაფასებული სამართლიანად?
დაფარულია სიცრუის ხავსით
ჟამთა სიავის მწარე ფიალა.

მხოლოდ უფალი გვწყალობს და განგვსჯის, –
სხვა ძალისხმევას არა აქვს აზრი...
ბედის საჩუქარს ნულარ მოვლი,
წარმავალია რადგან ყოველი.

ოპტიმისტი:

წარსული ანმყოფ იქცევა დროში,
სივრცე ვერ შეცვლის ჟამთა დინებას,
ნუთისოფელთან დღევანდელ ომში
ხსნად მომავალი მოგვევლინება.

მომავალს მოაქვს აღორძინება,
მშვიდობა, ნიჭის გამობრწყინება.
ბრონეულის და ატმის ტვერებში
გაგვახალისებს ტკბილი ზედაშე.

სამართლიანი იქნება სიტყვა,
თავისუფლები მივალწვეთ მიზანს,
უფლის წყალობას კვლავაც მოველი, –
საჩუქარია რადგან ყოველი.

რეალისტი:

წარსულიც, ანმყოფ და მომავალიც
ერის თვისებებს ავლენს და განსჯის.
და თვით ეპოქა განაპირობებს
არჩევანს ჟამთა: ღმერთის თუ ტანჯვის.
უფლის წყალობას თუკი მოველით,
დავიმსახუროთ უნდა ყოველი.

09.05.2004

ჭ ა დ ა რ ი

გზის გასაყარზე, აპნისის სუსხში
მორცხვად როკავდა ქარში ჭადარი,
მზიან სამოსელს ნატრობდა გულში,
ემწარებოდა ზამთრის ღადარი,
აგონდებოდა უხვ სიმწვანეში
მოოქროვილი ბურთების კრთომა,
და გაზაფხულის ემხით გამთბარი
ანცი ჩიტების ხმელ კუნძზე ხტომა,
ნატიფ კვირტებად გამოკვართული
მეზობელ ხეთა კოხტა კაბები,
ცისარტყელების ქრელი კამარა
და მოფრიალე ბაირაღები...

იდგა ჭადარი ეულად ნისლში
და თანადგომას ფუჭად ელოდა.
არავის სურდა ესმინა მისთვის, –
პირქუშად ცრიდა, კუშტად ბნელოდა...
შორეთს მიმავალს გადამელობა
შემოძარცვულთა ფესვთა ხლართები, –
შევეხმიანე ხის ნრფელ გულისთქმას
და გავამხნევე ბაიათებით...
ჭადარი მკვირცხლად აცეკვდა ჯანლში,
მკერდს სამკაულად ფიფქიც შევენოდა,
მენამულ ფოთლებს მიწნიდა თმაში
და ქართან ერთად ლალად მღეროდა...

21.03.2015.

განსაცდელისას შეძრწუნება არ მოგვდგამს წესად...

(თბილისში 2015 წლის 13 ივნისს მომხდარი სტიქიური უბედურების გამოძახილი)

ადამის შვილებს გვსურს დავიგოთ ფერხთით სამყარო:
გეზი ვუცვალოთ ათასწლეულთ კალაპოტს ურყევს,
სავალ ბილიკებს განვერიდოთ, მტვერი ავყაროთ
წარსულის დამლით შელახულ და ნაშაშრალ ფურცლებს.

მთის ურჩ მდინარეს ვერ შებორკავ ქედზე არტახით,
ლელეს ვერ განვრთნი, ვით მიმინოს მზიან დილისას,
მენყერს ვერ ურჩევ დაიმშვენოს მკერდზე ზამბახი,
დეღგმას ვერ შესთხოვ განეფინოს ღრუბელს თილისმად.

გზას სურს ნავარდი უდარდელად ყველა უბანში,
ხიდს – უნაპირო სივრცის ტვერში შორეთის ჭვრეტა,
გვირაბი ნისლებს მიაქროლებს ბნელის შუკაში,
კლდე მეციხოვნედ აღმართულა ქალაქის ბჭესთან...

ამ ჩვენს სატახტოს, იავარქმნილს, მხნესა და უდრეკს,
კაეშნის ნამად ეპკურება მზის სხივთა კვნესა.
თვალთ ცრემლშემშრალი გულს ვიხუტებ ცოცხლებს და უტყვებს, –
განსაცდელისას შეძრწუნება არ მოგვდგამს წესად...

თბილისი მედგრად გადალახავს ჭირთა ჭაობებს,
სიონის მადლი სხეულს დაჭრილს გაუმთლიანებს,
უტეხი გზნებით გამოწრთობილ, მტრის მძლევ თაობებს
მტკიცე ბურჯებად მამულს კვლავაც დაუფრთიანებს...

19.06.2015.

მეგობარ პოეტებს

მეგობარი პოეტების ლექსთა ფრენას
სტროფთა ლალი ხმოვანება ახალისებს, –
ციხურისფერი ოცნებები მიჰქრის ზენას
გულისთქმა და ნაფიქრალი ფარავს სივრცეს.

მიყვარს მწუხრზე სხივდაფერილ ჰანგთა სმენა
მეგობრების მხნე სულების შეძახილის,
ლაყვარდოვან რითმთა ფეთქვა, სიტყვათ ყდერა
და ცეცხლოვან მიგნებათა ფერთა ხიბლი...

მე ვარ ლექსთა სინატიფის მოტრფიალე,
დაუდგრომელ წარმოსახვას ვერკინები, –
საიდანლაც აღმაფრენა მოფრიალებს
ზეცისებრად შეუცნობი ესკიზებით.

ვიცი, – პარნასს ვერ დაიპყრობს ურჩთა მოდგმა,
და არც მუზა დაივანებს აზრთა ტბაში,
კაბას ეკლის შემიკერავს ანცი მოდა,
დაკანრულ სიმს შემაგებებს მთრთოლავ ხმაში.

ვიცი! მაგრამ სიტყვებს მაინც ვეურჩები –
ლოგიკასთან შემისვია თასით ღვინო...
ჩავიკარგე სიტყვათ კაზმვის ხვეულებში
და ვერ ვიგებ – ავითირდე თუ მოვილხინო...

02.07.2015.

ПИСЬМО ГРУЗИНКИ К ИСТИННЫМ БРАТЬЯМ С КАВКАЗА

(сердцем надеясь, что таковые все еще здравствуют)

С печальным бременем времен,
С поблекшим бисером седин,
Пишу грузинка вам письмо, –
Бог милостив и он один...

Братья кавказцы, вам пишу,
Как к древним родичам своим,
И внемля слушать попрошу,
Как давних кунаков моих.

Пишу, надеждой вдохновясь, –
Взывая к звону наших душ,
Сердцам безмолвным поклонясь,
Признав права друг друга вслух, –

Принять ваш дружеский ответ,
Всмотреться в чистые глаза,
Добром унять вражду и желчь,
Труды разумные познав.

Мы все Отечеству верны,
Лелеем веру, мощи предков,
Мы все прикованы к земле
Проросшими корнями крепко.

Мы все страдаем, позабыв
Законы гор о долге, чести,
Мы все неправы, обхватив
Кинжал войны в нелепой смерти...

Простим друг другу боль и зло, –
В вражде нет чести, нет и правды.
Несправедливости позор
Не превращается в награды.

Не пожалею жизнь отдать
Святым стенам древнейшей Мцхеты,
Но признаюсь: близки вовек
Душе Сухумские рассветы.

Нежнейшей прелестью цветет
Тбилиси, словно ветвь миндаля...
Но сознаю: седой Кавказ
Прекрасен у ворот Цхинвали.

Верьте, Кавказ мой теплый дом,
Судьбой принадлежу всецело
Земле, народу, предкам и
Златому солнцу Сакартвело!

27.05.2010

ОТВУК ЛУЧЕЗАРНОГО ДЕТСТВА

В плену раздумий: о тленности бытия,
О неизбежности всех преломлений жизни,
О брэнной кутерьме, суете сует,
Об отголосках душ давно ушедших близких,

О быстротечности нравови времен,
О вкусе горечи в паленом ветре встречном, –
Со скороспелыми мыслями скрипя,
Сопровождал меня тот хмурый вечер в вечность...

Печалюсь и молясь, взывая к небу сердцем,
Паря и растворясь в лоскут лазурной выси, –

Мне снился частокол замшелых крепостей,
Как символ, след и глас борьбы, забот и жизни.

Мне отблески судьбы на гранях хрупкой призмы,
Как журчание ручьев весенних у ворот,
Как хоровод лучей в окне под старой крышей
И неимоверный сплав цветистых лепестков.

Когда небытие, порхая в лунном свете,
Из пепла и рассветов сплело везенья ком,
Вновь подарило мне благоуханье детства,
Улыбку горной речки и песенки сверчков...

18.03.2015.

შალვა ილურიძე

ტვირთი ღვენილთა

მე დიდი ტვირთი
დავიდგი მხრებზე,
რადგან ქართველად
გავჩნდი უფალო.
არ მინდა იყო
დღეს აქ დევნილი,
შენ ჩემი თაო
თავისუფალო...
დევნილობაში ასი ტკივილი,
მე სახით დამაქვს
არ შემჩნეული.
გულზე მატყვია ყველა იარა,
მკერდ ქვეშ დაჭრილი
გამომწყვდეული.
მე დიდი ტვირთი
მადევს უფალო,
რომ ვემსახურო ახალ დროებას,
ეს ჩემი სული
სანთლად დაენტოს!
ენას, მამულს და სარწმუნოებას!

მთიელ ქალას ნამღერძი

ფოლკლორი

ერთ ლოყაზე რომ მაკოცე,
მეორემ რა დაგიშავა?
ნუ ხარ მორცხვი, ერთი კოცნაც
მგაიმეტე შენ ბაღლ-შავა.
ტუჩებში რომ ჩამეკონე,
ნერწყვმა პირი გამიშვა.
შენ წაილე!
ის რაც მქონდა,
სხვამ! – ვერარა დამიშავა!!!

ღედის – სამღურაპი

ცხრა თვე მუცლით გატარებდი,
ვაით გშობე, უით გზარდე.
ახლა შვილო სიკვდილს ვნატრობ,
რომ კაცად ვერ გამოგზარდე...

აზორიზგული

გარყვნილები და უზნეობი,
მტრისთვის ადვილი სამართავია.
სუმლდაბლობა და უნმინდურება,
ნაძირალების ამართალია.
მაგრამ ბრძენი და
ჭკვა სავსე კაცი,
არ იმართება სხვისი გონებით.
სამშობლოს ერეთგულს
ვერ მოისყიდი,
ვერც, ოქრო – ვერცხლით
და ვერც ქონებით!

უფლის ვენახი

საქართველო?!
დიდი წმიდა ვენახია,
ჩვენ ვაზები, თვითეული კუთხის.
მევენახე მაღლა უფლის მამა არი,
სარზე გვაკრავს, გვეფერება
გვეფურჩქნის...
გველოდება როდის ავჯაგნდებით,
ტკბილ ნაყოფით მოვიწონებთ თავსა.
ჩვენი სულის გამოცდა ხომ რთველი არის,
ვინურებით, ვავსებთ ტკბილ ბადაგსა...
მებაღეც ხომ მაშინ გულ-ხელ გახსნილია,
ღვინით სავსე ქვევრითა და ჭურით.
ბელელიდან თავთუხის პურს გამოგვიცხობს,
გაგვიტეხავს ხმიადს წრფელის გულით...
ღვინო უფლის სისხლი არის ქართველებო,
პური! – ხორცი, სანთელივით წმიდა,
და ამიტომ ვაზად ვრჩები უფლის ბაღში,
სხვა მცენარედ?! – არა! – მე არ მინდა...
მებაღე ხომ ყოველ დილას ჩემთან მოვა,
გადამისმევს თავზე ფაფუკ თითებს.
შეებერდებით ერთად ტკბილი მეგობრები,
მოვკვდები და გამიმზადებს მზითევს.
საქართველო?
დიდი წმიდა ვენახია,
ჩვენ ვაზები თვითეული კუთხის.
მიხარია, რომ ამ ბაღის
მცენარე ვარ,
ვინურები, როგორც სისხლი
უფლის...

სამღურაპი

ქსნის ფოლკლორი

ნარსული შამამახსენებს,
ჯეილობის დღეს მთაშიო,
დავჭიხვინებდი ქალაზე,
როგორც იორლა რაშიო.
შაკაზმულს ჩამავარცხნილსა,
ხუჭუჭიც მედვა თმაშიო,
გალაღებული დაქროდი
ქალმან ასხმული ხალხშიო,
ახლა კი სიყრმის დღეები,
აქ მობერდების ბარშიო,
ენატრობ და თუკი მეღირსის,
სიკვდილი პაპის სახლშიო,
თავი ხომ უნდა ვიმართლა,
ხვეის კაცებთან გვარშიო...

ჩემი გაზაფხული

გაზაფხულზე ყველა ხეს ხომ
ქორნიების დღე აქვს,
ყველა ყვავილს, გაზაფხულზე
სურნელება მოაქვს.
მერცხალიც ხომ გაზაფხულზე
შეგვახსენებს თავსა,
შემოიტანს სიკეთეს და
გაგვისტუმრებს ავსა.
ყველა დიდი სიყვარული
გაზაფხულზე მოდის,
მაგრამ ჩემი სიყვარული
როდის მოვა როდის?!
ეს ხასხასა გაზაფხული
ვერ მახარებს ბარში,
ქსანზე მინდა ვიქორწინო,
გაზაფხულზე მთაში!

წმიდა სამებას

ცათაშინა ხარ, ბრძენო მამაო,
ქვეყნიერებას ადევნებ თვალსა.
ქართული მიწა, თქვენგნით ნაკურთხი,
მთაში ღალადებს, დღეს რომ აქვს სხვასა.
ძეო მამისავ, გადმოგვაფარე,
ეგ წმიდა კვართი დევნილსა ხალხსა,
ქსნის ხეობაზე კვამლი აჭრილი,
რომ ასდიოდეს თვითეულ სახლსა...
სული წმიდაო! – ჩვენზე გადმოდი,
ძალა მოგვეცი დავრდომილ ხალხსა.

უფალო ნეტავ რად არ გვანებებს,
გადამთიელი ქართველებს თავსა...
სამების ძალავ, მამის და ძისა,
და განუყრელი სული წმიდისა,
თქვე დაგვიბრუნეთ ჯერ აფხაზეთი,
სამაჩაბლო და მამული ქსნისა.
ცათა შინა ხარ ბრძენო მამაო,
ჩვენ იმედი გვაქვს მამის და ძისა.
რო დაგვიბრუნდეს წმინდა კერა და
წალდი აჭრილი ახო პაპისა...

მარიამობის დღე

ავვისტოს თბილი თვე დადგა,
მარიამობის დღე არი.
ჩემთვის ქსნის ხევში ბნელა და
ოკუპანტისთვის მზე არი.
დაბადების დღე მომსვლია,
აღარ მახსოვდა ტიალი.
შვიდი წელია მწარედ მკლავს,
ქვეყნის უკუღმა ტრიალი.

სამების მთაზე ვათევდი,
შვიდი წლის წინათ ღამესა.
იმ წლებს ვნატროლო უფალო,
განა გთხოვ სხვასა რამესა...
მარიამობის თვე დადგა,
აღსანიშნავი დღე არი.
დღეს ჩემთვის დილაც ბნელია,
ოკუპანტისთვის მზე არი.

სერგი
ლომაძე

და

კახა
ბაციკაძე

უდროობა (პოემა)

სიცოცხლე დროა;
სიცოცხლე დროა მოსამზადებლად;
ადამიანი ემზადება
სიკვდილისთვის და უკვდავებისთვის...
უდროობისთვის...
ცაა და,
ბალი ნარინჯისა,
ყველაფერი მდუმარებით
პირთამდე სავესე.
მხატვარი არის დაახლოებით თორმეტი წლის
პატარა ბიჭი.
ცაა და,
ბალი ნარინჯისა,
შორს კი მთებია,
კლდოვანი, როგორც ურჩხულის კანი,
ჰაერს გადაჰკრავს
იასამნის ზღაპარი-ფერი.
მხატვარი ხატავს
ნარინჯის ბალში,
მთებს გასცქერის და,
ზღვას გაჰყურებს მთებთან განოლილს,
თითქოს თავს უყრის
მის უცნაურ წარმოსახვას და...
იგი ხატავს...
დრო კი გადის...
და პატარა მხატვარი ითვლის,
გულში ითვლის თითოეულ წამს,
და ხატავს, ხატავს გამალებით,
თითქოსდა სადღაც ეჩქარებოდეს.
ჯერ მთებს გაჰხედავს,
მერე კი – ზღვასა,
და ტილოზე გადააქვს
ეს ზღვა...
თითქოს ხომ იგი
ჩქარა ხატავს,
თუმცა მაინც უგვიანდება.
ლიმონისფერი დღე
(ფორთოხლისფერდაკრული)

უკვე გადის, მიიპარება.
ნარინჯის ბალშიც
შემოვიდა შავი ობობა,
გრანდიოზული...
ლამემ დაიპყრო დედამინა,
მაგრამ საათის ხმა
ისევ ისმის, –
არარსებული საათი დროს ფქვავს,
როგორც წისქვილზე ფქვავენ
ხორბალს.
დროის ფქვილისგან
იქსოვება მარადისობა,
ათას სიცოცხლეს რომ დაიტევს
და ათას სიკვდილს.
ინთება ბალში ლურჯი შუქები.
(ვინ შეარჩია
ეს ზღაპრული ფერი ნეტავი?)
ლურჯ-ცისფერად დაიფერა
ათასწლის ბალი.
და ხატავს პრინცი,
მხატვარი-პრინცი,
ასეთ ფერთა ოკეანეში.
მდუმარება კი მეფდება უფრო,
მეფურ ღამეში,
როცა ძილი იპყრობს სამყაროს,
მაგრამ ხელოვანს მოუსვენარს,
არა სძინავს და
ხატავს, სულ ხატავს...
საათის ხმა უფრო მატულობს,
მდუმარებას სულ უფრო იპყრობს,
მრავლისმეტყველ მდუმარებას
მხოლოდ ფონად ხდის.
ეს საათია,
რომ გუგუნებს სამყაროსავით
და უფრო მეტად.
ეს საათია,
რომ გუგუნებს,
კი არ წიკნიკებს,

არა, მისი ხმა
 ტვინში ურტყამს შავ აკორდებად....
 და სიმფონია, უშავესი,
 გადატყდა წელში,
 როცა დილამ კვლავ მოჰფინა
 მისი სხივნი
 ვრცელსა ცისქვეშეთს...
 აი, ნახატიც:
 უვრცესი ზღვა, უდიადესი,
 ოკეანე უფრო რომ ეთქმის;
 და ლურჯი სივრცის სრულ მეფობაში,
 (მოლურჯო სივრცის
 სრულს მეფობაში),
 არის კუნძული სულ პატარა,
 ნერტილივით, სადღაც, შუაში;
 ხოლო კუნძულზე
 ერთადერთი ბავშვი დგას მარტო,
 მოწყენილი გაჰყურებს სივრცეს,
 მოწყენილია, მაგრამ ამაყი,
 ღირსების გრძნობა
 იკითხება მის მკრთად სახეზე;
 ამაყი ბიჭი გაჰყურებს სივრცეს, –
 თითქოს, სამყაროს,
 ბრძოლაში იწვევს;
 ხოლო საათი, ზევით, ცაზე,
 საბედისწეროდ ასახულა,
 იგი ითვლის დროს;
 საბედისწრო არის სივრცეც,
 და ეს კუნძულიც,
 და სურათიც (მთლიანობაში), –
 მისტიკური რამ საიდუმლო...
 თანაც, აბა კარგად შეხედეთ
 ამ ლურჯ ზღვას,
 აი, ალაგ-ალაგ ჭრელ ტალღებად რომ
 იქოჩრება;
 კარგად შეხედეთ,
 დააკვირდით, ზღვას დააკვირდით, –
 ეს ხომ ხალხია...
 ბიჭი კი მარტო,
 მარტოდმარტო ამოდენ ხალხში,
 (მისი სულისთვის უცხო ხალხში);
 თუმცა მაინც მხნედ არის ბიჭი,
 ამაყი და ენერგიული,
 საბრძოლველად შემართული დგას...
 „ნამდვილ ცხოვრების დასაწყისი“
 დაარქვა სურათს მხატვარმა და
 გასაკვირი ის იყო, თუნდაც,
 რომ ეს მხატვარი პრინცი იყო,
 დიდებული მეფისა შვილი,
 და ამ ნახატ-მისტერიასთან,

მარტოობის და ომის ხატთან,
 თანაც დროის ამ ჯალათიზმთან,
 მის სულს, ბედნიერს,
 ნეტავი რა ესაქმებოდა?
 სურათი იყო
 ამომწურავ აზრთა დამტევი,
 თან უმძიმესი,
 სიცოცხლეზე უფრო,
 სიკვდილზე უფრო ტკივილიანი,
 და პრინცს,
 უზრუნველს (ერთი შეხედვით),
 თანაც ჯერ მხოლოდ
 თორმეტი წლისას,
 ამ სიმაღლესთან
 (როგორც უკვე ვთქვი)
 ნეტავი რა ესაქმებოდა,
 ნეტა რა იგრძნო საამისო,
 როდის მოასწრო, ანდა,
 ამ გრძნობის
 აწევა და გათავისება?..
 იქნებ ბავშვურმა პოეტურობამ,
 აშკარა ნიჭთან შეზავებულმა,
 შეაგრძნობინა ტკივილი ესე, –
 მარადისობის შვილი...
 არ ვიცი...
 გავიდა ხანი.
 დრო კვლავ მეფობდა ყველაფერზე,
 დროზე მეფობდა, თუმცა, ერთი,
 მხოლოდ ერთი, –
 თეთრი ღმერთი პოეზიისა.
 წავიდა პრინცის ეპოქა და
 მისი სამეფოც სულ შეიცვალა.
 პრინციც სულყველამ მიივიწყა,
 ის გარემოცვაც,
 ადრე რომ იყო...
 სულ სხვა ცხოვრების
 სიომ დაჰბერა...
 საათი კი, უზარმაზარი,
 კვლავაც სჭედდა
 დროის ფქვილისგან
 მარადისობის შავ-შავ ჯალათებს;
 კვლავაც მეფობდა
 თეთრი ფერი და შავი,
 და ლურჯი (ფერი ზეცისა);
 კვლავაც ღმერთობდა
 თეთრი ღმერთი პოეზიისა,
 პოეტურ ფერად –
 თეთრად და ლურჯად
 აზავებდა, კვლავაც,
 მუხების საოცარ სამოსს.

და ვილაც ბიჭმა,
 პატარა ბიჭმა,
 იპოვა სადღაც მიგდებული
 იგი სურათი,
 „ნამდვილ ცხოვრების დასაწყისი“
 რომ დარქმეოდა,
 თავის დროზე,
 თით პრინცისაგან –
 ამ სურათის ავტორისაგან.
 წაიღო სახლში ეს სურათი
 პატარა ბიჭმა,
 რაღაცის თითქოს მოაგონებსო, –
 ერთი კი თქვა და
 იქვე შეუთხზა,
 იმ ძველ სურათს,
 ფერგაცრეცილს,
 ასეთი ლექსი:
 „სიცოცხლე დროა მოსამზადებლად,
 და თუ გგონია, რომ ის დიდია,
 მაშინ, შეხედე, ირგვლივ რა ხდება, –
 მთელი სამყარო ბენვზე ჰკიდია.
 და არ არსებობს ტოტი, რომელსაც
 ხელს ჩასჭიდებ და თავს გადაირჩინ.
 შენ თუ უყურებ იმათ ცოდვებსაც,
 რომელნიც, უკვე, ცეცხლში დაინგნენ,
 მაშინ მიხვდები, რომ დრო აღარ გაქვს,
 და თავი უნდა გადაირჩინო...
 შენ ხომ ეს იცი, ფრთები არა გაქვს,
 ვერ გაფრინდები, რომც დაიჟინო...
 და აი, ახლა დგახარ უფსკრულთან,
 სხვა გზა არ არის, – უნდა გადახტე;
 მთელი ცხოვრება, რომელიც გქონდა,
 იცი, რომ ახლა უნდა დამთავდეს...
 სიცოცხლე დროა. ის იწურება;
 ბავშვობა, მუდამ, ველარ დარჩება;
 ის სათამაშო ხომალდი, ახლა,
 იძირება და ვერ გადარჩება...
 აი, შენ, ახლა, დგახარ თეთრ ხაზთან, –
 რაღაც იწყება, რაღაც მთავრდება!..
 ლექსს „დრო“ დაარქვა.
 ეს არ იყო
 ლექსი პირველი
 რაც მან დაწერა,
 არა, არა,
 ადრეც წერდა,
 მაგრამ ახლა შეიგრძნო თითქოს,

(რატომღაც – ახლა იგუმანა),
 რომ რაღაცა მართლა დაიწყოს...
 ის პრინცი იყო,
 ის, მხატვარი,
 და მეფედ იქცა,
 დიდი ხნის წინათ
 იმეფა და
 წავიდა მერე.
 ეს არვინ იყო თითქოსაო,
 ესა, მეორე,
 დრო გავიდა და,
 ბიჭი როდესაც გაიზარდა,
 მეფედ იქცა ხელოვნებისა,
 პირველს გაასწრო, –
 ერთ ნახატად დარჩენილ
 მოძღვარს (ერთ-ერთ მოძღვარს)
 პირველი გახდა არაერთი მეფე-შედევერით,
 და თავს თვლიდა, მაინც, მეორედ
 (ან, ვთქვათ, – მეხუთედ;
 ვთქვათ, – მეშვიდედ)...
 ნატატ-ლექსს, ძველსა,
 თავის ლექსებს, იგი,
 ძლივს ატოლებდა....
 დრო გადიოდა.
 ხელოვანი კი, უდიდესი,
 ასე თვლიდა, რომ
 დროის გასვლა პირობითია.
 „დრო არის
 ერთი უდიდესი საოცრება,
 საბედისწერო საოცრება“, –
 ამბობდა იგი, –
 „მაგრამ, აი, ნახეთ ნახატი,
 რომლისათვისაც, ჭეშმარიტად,
 დროც არ არსებობს!..
 დრო...
 დრო არ არსებობს...“
 ამბობდა ამას
 ხელოვანი საუკეთესო,
 და მერე
 ფიქრთა უსასრულო სამყაროში
 მოგზაურობდა...
 სიცოცხლე დროა მოსამზადებლად;
 პიროვნება ემზადება უკვდავებისთვის –
 უდროობისთვის...
 თბილისი.

2014წელი.

P.S. ჩვენ, როგორც პოეტებს, გვიყვარს სახე-სიმბოლონი, მაგალითად: ლომი, არწივი, დრაკონი, მზე, წიგნი და სხვა. გასიმბოლოებულია მთელი სამყარო. გაპოეტურებულია მთელი სამყარო.. და პოეზიაში ეძებს გონება წმინდა საიდუმლოებით მოცულ უმაღლეს ჭეშმარიტებას...

მზეგული ტყეშელაშვილი

დიდო ტკივილო!

დიდო ტკივილო, ოცნებავ ჩემო,
ტყეთა შრიალო, მუხათა ჩეროვ,
მითხარ, მირჩიე, წავიდე საით,
ახლოსა ხარ და... შორსა ხარ მაინც.
ბევრჯერ გიხილე, კარგო სიზმარში:
შენ მეყრებოდი, მე რას ვიზამდი?!
დირბში შევჩერდი, დვანი გავლიე...
და სილაურას წყალი დავლიე.

2009 წელი

შვება იგრძენი?

გულში თუ დარდი შემოგეპარა,
რა გემართება... მაინც ვერ ხვდები,
უნდა გაუძლო... გადაიტანო,
ან შეგიძლია... წერო ლექსები!

ცოტა დანყნარდი, შვება იგრძენი?
თავს შეუძახე, არ მოისვენო!
უმჯობესია ღმერთი ახსენო!
დაჯდე და... ლექსი გამოიგონო.

თუ გაგიგებენ, ხომ კარგი არის,
თანაგიგრძნობენ? – მთლად უკეთესი,
ოქროს თევზს ყველა კი ვერ დაიჭერს,
ვისაც უსვრია წყალში ანკესი...!

2009 წელი

ასე მგონია

ზოგჯერ... კი არა, ძალიან ხშირად,
თავსმოხვეული წყენა, ნალველი,
შეეცდება და... გამანადგურებს,
ან გამყინავს და... ველარ გავთბები.

ასე მგონია ისრით დამკოდეს,
მალამოს ვეძებ... არსად არა ჩანს,
და, რომ მეგონა ახლა დაიწყო,
სუყველაფერი მაშინ დამთავრდა.

გულის ტკენა და ჭირთა დათმენა,
ენა ვერ იტყვის: ტკბილი ხილია,
თავს ვერასოდეს გადავაბიჯებ
და ისე ვივლი, როგორც მივლია.

2009 წელი

ქალა ერთობაშია

ოდითგანვე ასე მოგვდგამს ქართველებს,
მჯობნის მჯობნი რამ დალია ჩვენში,
აღმა ხვნა და მერე დაბლა დაფარცხვა,
ჩვევად გვექცა, გაგვჯდომია გენში.
ჩრდილოეთით ჩასაფრებულ „უფროს ძმას“,
არა სძინავს, კბილს ილესავს ჩვენზე...
ერთობა კი – ვით ბასრი იარაღი,
დრო დამდგარა, გამოვცადოთ მტერზე!
მოდით, ერთად შევერკინოთ ურავანს;
კეთილ რჩევას, ნუ გავატანთ ქარს,
პირადულზე მაღლა დავდგეთ, სულ მაღლა,
მტრის ნისქვილზე ნუ დავასხამთ წყალს!

2009 წ.

რა სჯობია

ჩემი ეზოს კოინდარი,
ჯონჯლის ძირში – „ციკნისყურა“,
აქეთ-იქით გამეფანტენენ:
მარი, გიო, ვახო, ზურა!..
ვერაფერმა ვერ შეგცვალა...
უშენობა გულს მაკლია,
შენ – ალთას ხარ, მე კი – ბალთას,
სოსო, მაკა, ნინო, ლია!..
თხილიანში „ერბოქილა“,
(იასამნის სუნი მათრობს),
ტყემლის ტოტი – გაფოთქილი...
რა სჯობია ავნევს – ამ დროს!

2014 წ.

ისევ გნახავ!

ქართლის გულო, ხილ-ბაღნარო,
 გულის, თვალის გასახარო,
 დღეს ვერანად დარჩენილო,
 ტყეო მწვანევ, გადამწვარო.
 ბუდევ, ძალით დანგრეულო,
 უწესრიგოდ არეულო,
 მარანო და ფუძის კარო,
 მინდა გნახო... თუნდაც ხვალო!
 დღეს მინასთან ნასწორებო,
 გული მწყდება... დაგვტოვეო,
 ეზოვ, ყვავილნარიანო,
 ლობევ, მავთულბადიანო!
 რკინის კარო, მედგრად მდგარო,
 სახლო... უკვე ნასახლარო..
 ქვევრო... თავქვეჩაქცეულო,
 ღვინოვ... მტრისგან დალეულო!

ისევ გეტყვი: მენანები,
 არ მასვენებს ეგ დარდები...
 დრო დადგება, ისევ გნახავ,
 ისევ გულში ჩაგეკვრები!

2009 წელი

გვჭირდება, როგორც არასდროს,
 სიტყვის და საქმის ერთობა,
 და სასიმღერო ხმასავით,
 სიმის და ჩანგის შეწყობა.

ოთხი დრო

გაზაფხულზე აპრილს რა სჯობს, მართლაც,
 ზაფხულს – გული სხვანაირად მიცემს,
 შემოდგომა – ჩირი არის ხურმის,
 ზამთარს ვუფრთხი, ფეხი არ დამიცდეს!

ახლა სად ვარ?! გაგიმხილო უნდა,
 შემოდგომა გამიგრძელდა, რა ვქნა:
 ნოემბერში მზე ისე მწვავს, მთანგავს,
 როგორ მინდა ფეხშიშველი გავლა!

ვიცი, ცოდვა გამხელილი რომ სჯობს,
 რადგან მარტი ჩემში ისევ მარტობს,
 ზაფხულია მაინც ჩემი ნატვრა...
 ვიდრე ზამთრის ტკბილ ბურანში წავალ!.

2014 წ. 30. 04.

მარაბდელებს

ალგეთს მუმლი შეესია უხვი,
 მეჩვიდმეტე საუკუნე გახლდათ,
 მომხვედურები გვიოხრებდნენ მამულს,
 გვიგინებდნენ რწმენასა და ადათს.

ითათბირეს... დაბანაკდა ჯარი,
 ერთადაა: ერი, ბერი, მეფე...
 სააკაძეს გაუელვებს ფიქრად,
 მსურსო სიკვდილს ვაჟკაცურად შევხვდე!

ირანიდან გადმოხვენილ ყაჯარს
 ცხრა ძმა ჰკვეთდა, ვით მუხის ტოტს მეხი,
 მარაბდელებს გაუგრძელდათ ომი,
 ახლოს იყო გამარჯვების ღმერთი!

კოჯრის ტყიდან მონაბერი ქარი,
 იმ გმირების მოგვიყვება ამბავს...
 ლალატი რომ არ გვიღებდეს ბოლოს,
 მტერი ველარ მოგვერევა ალბათ!

გვჭირდება

ადვილი საქმე როდია,
 ადრე წაგვართვეს ჰერეთი,
 ტაო-კლარჯეთიც დავკარგეთ,
 არ დავანებოთ... ერედვი!

2009 წ. 26. 09.

თუ მე ვარ ფრონა

მინდვრად ყაყაჩომ გამოანათა,
 თვალმინაბული ბულბული უსტვენს,
 ცელქი ნიავი ტყეს ააცეკვებს,
 იმავე ტყიდან მოიტანს სურნელს!
 გადალლილია ფრონე ხმაურით,
 წყალი მწყურვალთან მიუტანია,
 მტილიანას კი – დიდი ხანია,
 ფრონესთან შეყრა არ უხარია!..
 თუ მე ვარ ფრონე, შინ მტილიანა,
 მამ, რაღა არის აქ გასაყოფი,
 ერთად მოვრწყოთ და ერთად ვიგემოთ,
 საერთო ხისგან ტკბილი ნაყოფი!
 მინდვრად ყაყაჩომ გამოანათა,
 თვალმინაბული ბულბული უსტვენს,
 ცელქი ნიავი ტყეს ააცეკვებს,
 იმავე ტყიდან მოიტანს სურნელს!

2014 წელი

უშანგი მოსიაშვილი

კაცურ კაცს

ყველა თავის კუთხეს აქებს,
ყველა თავის კარგსა ხედავს,
თავის ნაკლის გამჟღავნებას,
მხოლოდ ნაღდი კაცი ბედავს.
თუკი ხედავ და გრძნობ კიდეც,
რაც განუხებს რაც გჭირს ცუდი,
შენვე უნდა გაასწორო,
თუკი საქმე ჰქენი მრუდი.
ასე კაცი დაფასდება,
გზა ექნება უფრო დიდი,

ისე უნდა ააშენო –
სხვებსაც გამოადგეს ხიდი.
მაგრამ ბევრჯერ გაგვიგია,
კარგად ცხოვრობს კაცი ფლიდი,
სანყენია, ასეც ხდება,
მაგრამ მას გზა არ აქვს დიდი.
P.S.
ვაქოთ, ვადიდოთ ის კაცი,
ვინც ქვეყნად თესავს სიკეთეს,
დავგმობთ კაცუნა, რომელიც
ფულით სახელს რომ იკეთებს.
1984წ.

**ოჰ, ღვინოვ!
/ხაიამისებური/**

ოჰ, ღვინოვ, თურმე მათრობელა
რატომ ყოფილხარ,
გსურს, რომ მოგენდოს დარდიანი
გულის პატრონი,
რომ შეგსვამს ამით დარდი გაფანტოს
და გახდეს უცებ ბედნიერი
ქვეყნის ბატონი.
შენი წყალობით, მას ხომ თავი
გმირი ჰგონია,
სულ ავინყდება, თუ ოდესმე
ჯავრი ჰქონია,

მშიერი კაცი თავის მსგავსად
მთვრალი ჰგონია,
სულ დაუხარჯავს, რაც ქისაში
ფული ჰქონია,
შენი წყალობით, ზოგს თავუნა
ლომი ჰგონია,
ლომს რომ შეხედავს, მის თვალეში
თავის ტოლია,
ერთ კაცს უყურებს, დაჟინებით ამბობს –
ორია
და მტკიცედ სჯერა, რომ ის ახლა
ღმერთის ტოლია.

მოგონება

ძილი მიფრთხება,
მელანდება ლეონიძის
ქართლის ბალები,
ასე ბორგვაში მახსენდება
გრიშაშვილის ყალამქარები.
ურმით მიმავალ მიკიტანის
ზორბა ხარები
და სასეირნოდ გამოსული
ტურფა ქალები.
გარეთ გავდივარ,
ავყე ფიქრებს ამ სიძველისა,
გარეთე ჟინჟღლავს და
არ მეშინია მე სისველისა.
ყოველმა ამან დაამჩნია
ჩემ სულზე კვალი
და ვგრძნობ, რომ ღმერთის
დიდი ვალი.

2011წ.

მე დავიბადა

მე დავიბადა დეკემბრის თვეში,
ოცდათექვსმეტის არეულ წელში,
ოცი დეკემბრის სუსხიან დღეში,
ბევრმა ვერ შეძლო, გამართვა წელში.
მე აღმართ-დაღმართ
ბევრი ვიარე,
მაინც შევძელი
და ქვეყანა
სიყვარულით შემოვიარე.
თუ კაცობაში მე არ ჩავჭრილვარ
ღმერთის „ბრაღია“,

მხოლოდ კაცურად სიარული
ჩემი ვალია.
შთამომავლობას მოვუნოდე
მე მუდამ ჩემსას,
რომე კაცურად მოუტანონ
სიკეთე სხვებსაც.
არასდროს ჰქონდეთ თავის მოძმესთან,
მათ წვრილმანებზე გამოკიდება
და დიდ წინაპრებს შეუთვალონ
მუდამ დიდება.

2011წ.

ნარსულზე ფიქრები

*

სადღა არის ის თვალეზი,
რომ შეხედვით ქალს ნუსხავდა,
ანდა კიდევ ის მკლავები
მოზარდ ხეხილს წყალს უსხამდა.
დარჩა მხოლოდ ოცნებები
და წარსულის მოგონება,
თუ კარგად არ შემოგხედავთ,
არ დამძრახოთ გოგონებმა.

წლების ტვირთი კაცს ყოველთვის –
ამჩნევია საყელოზე.
ყელი რომ დაეჭმუჭნება,
უარს გეტყვით გაყოლაზე.
ღმერთის ნება ასეთია:
ასე ჭრის და ასე კერავს
და მაინც კი ზოგ-ზოგები
ისევ თავისას უბერავს.

*

წუთისოფელი ასეა,
ასე იყო, ასე არის:
არაფრის გამკეთებელი
მუდამ უფრო მეტად ჩხავის.

*

ამ ქვეყნად თუ რამ აკეთე,
ხალხს მოუტანე სიკეთე,
იცოდე მომავლისათვის,
რომ შენთვის სახელს იკეთებ.

*

თუ იყავ უდარდელადა
ქვეყნად არა რა აკეთე,
იცოდე შენ სამომავლოდ
ჯოჯოხეთის გზა გაკეთე.

2011წ.

ნაირა მარშანია

ახალგაზრდობა

სიცოცხლემ წამში
გადამიქროლა,
წლებიც წასულან,
მივსდევ სიბერეს...
ახალგაზრდობა
სოხუმში დამრჩა,
აქ კი დაგნებდი,
ჩემო სიბერევე.

მე მიყვარს სიცოცხლე

მე მიყვარს მთვარე,
მე მიყვარს მზე,
მე მიყვარს ღამე,
მე მიყვარს დღე,
მე მიყვარს წვიმა,
თოვლი და ქარიც,
და მიყვარს სიცოცხლე
უფლისგან ნაჩუქარი!

2005წ.

ბოლო აღსარება!!!

თვალსა და ხელს შუა მეცლება წლები.
სიბერემ უკვე მომიკაკუნა.
ალარც სიხარულს ვნატრულობ — არა,
რადგან ცხოვრებამ დარდი მარგუნა.
წლების დასასრულს ახლოს ვხედავ და...
გარდუვალთა წასვლა ზეცაში.
სიკვდილს ვნატრულობ, ტანვჯვის გარეშე,
შეუნუხებლად ვინვე ზენარში.

სულ მცირე თხოვნა მინდა გაგანდოთ:
პატივი ხშირად მიაგეთ საფლავს,
იქ ერთი პალმა დამირგეთ ახლოს,
იმ პალმას ჩემი გრძნობები ახლავს...
სანთელი ანთეთ, აცხონეთ სული,
და ერთი ვარდიც დამადეთ გულზე.
ცრემლი შეცვალებთ, ტკბილი ღიმილით
ხშირად იფიქრეთ თქვენს დიდ წარსულზე.

2012წ.

წოს დასასრული-დასაწყისია

გულის ფორიაქს დაუდგა ჯერი,
და საოცარი დატოვა კვალი.
ის ფორიაქი წარსულს ჩაბარდა
წმინდა ანთებულ სანთლების ალით.
წარსულის ფიქრებს, წარსული ქვია
წარსულის ნატვრაც, ხომ წარსულია?
და დასასრულის ბოლოს კი ვხვდებით,
რომ დასასრულიც დასაწყისია.

1999წ.

მთვარევი გიზრანდები

ეკლიან შარას ჩუმად მივაპობ,
მთვარე მინათებს წყვილად ბილიკებს,
მითხარი მთვარევე, რად დუმხარ ასე,
ხომ არ მიმზადებ რამე ქილიკებს.
მთვარევე, იცოდე ვერ დაგიჯერებ,
ვეღარ დაგიტომობ ოცნებას ღამაზს.
რადგან არ მინდა შენთან თამაში.
ალარ გენდობი, გიმტკიცებ ამას.

2009

ანზორ ფანჩულიძე

მუსამბაზი

საქართველოვ, დღეს ასწილად ტურფა ხარ!
მზით გამთბარი ვარდის ყლორტის სუნთქვა ხარ!
ჯადოსნური ჩანგის სიმთა ჟღერა ხარ!
უთვალავი ხალხის გულის ძგერა ხარ!
სამიჯნურო თაიგულის სადარო,
მითხარ, მაინც რას უნდა შეგადარო,
არ დამძრახო, უგნურ შვილს არ მადარო,
რასაც ჰგავხარ თუ მას ვერ დაგადარო.
იცი რა ხარ? ჩემი სულის ლხენა ხარ!
უებარად გამქარწყლელო დარდისა,
სწორფერი ხარ დილით გაშლილ ვარდისა,
მით გაქებ, რომ ქება ითქმის კარგისა,
შენმა ზრუნვამ გული გამივარგისა,
შენ აღმზარდე, შენ ხომ ჩემი კერა ხარ?!
შრომის ხმა ხარ მედგარი და წკრიალა,
შრომის დროშა – ურყევი და ფრიალა,
ნექტრით სავსე იაგუნდის ფიალა,
იდღეგრძელე, მარად იყავ კრიალა.
იცი რა ხარ? შენ გმირების კერა ხარ!

ფიქრები

(ედღვნება პოეტ ჩარქსელიანს)

მე ხელთა მაქვს შენი წიგნი
პანანინა „თეთრი მთები“,
ჩემებურად ჩავკირკიტებ,
ჩემებურად ვერიტმები.
მელიმება, მეცინება
ტკბილად მტკივა საფეთქლები:
შენ ვინ მოგცა იმის ნება
გეთქვა – ჩემი სათქმელები.
ოცდაათი წელიწადი
გულით დამაქვს ეს სიტყვები
და სურვილის ცეცხლი მწვავდა
შენებურად შეყვირების.
იცი, როგორ გავიოცე,
იცი, როგორ გამეხარდა?
ცხელ კურცხლებად გადმომცვივდა
მდულარება – სულს რომ სწვავდა.

ჩემს დას მერი ფანჩულიძეს

მე შენზე უმცროსი ორი წლით ვიქნები,
ბავშობას ვამთავრებ ამ გაზაფხულიდან.
დღეს სტუმრად მენვიენ წარსულზე ფიქრები,
და ლექსმაც ალივით იფეთქა გულიდან.
წარსული ბნელია, ვით გლოვის ჩარდახი,
ჩემს გაზაზე თავიდან დემონი ჰკიოდა
ათი გაზაფხულიც არ მქონდა ნანახი,
რომ უკვე ობოლი ბიჭუნა მქვიოდა.

ამ ნაღველს გულიდან რა ძალა გაიტანს,
ამ სევდას გულიდან რა ძალა ამონევს.
როგორ შევხაროდით ჩვენს ვინრო შარაში,
დედის გამოჩენას, მის სადა სამოსელს.
დაო, ამ რთულ კითხვას ერთი აქვს პასუხი,
ვერვინ დამინყებს ამაზე დაობას,
მას შემდეგ სოფელი მამაა ჩვენი და...
შენ გვინვე დედობას.

ნანინა

(ედღენება ჩემს დიშვილს, პატარა ტარიელს)

ნანა, ჩემო პატარავ,
ნანა, ჩემო მერცხალო,
დაიძინე, თვალები
ცრემლით არ დაგეცვაროს.
დაიძინე. ჭირიმე,
ეგრე რატომ თახთახებ,
პანანინა სხეულით,
რატომ ებრძვი არტახებს.
აკვანში რომ ჩაგაკრავ,
რატომ მოიღრუბლები,
ნუთუ უკვე შენც იცი
სიტკბო თავისუფლების?
ჯერ ხომ პანანინა ხარ,
მტრედო, ცერისოდენავ,
არ გიხდება, ჭირიმე,
თვალზე ცრემლის მოდენა.
ან რად უნდა იტირო,
ჩემო სულის ყაყაჩოვ,
ჩემთან ერთად, შენს ტკბილ ძილს,
ყველა დედა დარაჯობს.
არ შეშინდე თუ ციდან
მეხი დაიგრიალეხს,

მაშინ, შვილო, შენს პერანგს
რისხვით ავაფრიალებ!
მებრძოლებთან დავდგები
დედის წმინდა უფლებით,
რომ სასწრაფოდ გავფანტოთ
შენი ციდან ღრუბლები.
შვილო, ლალისტუჩებზე,
კვლავ ღიმილი დაგიდნა,
რას მაშინებ, ჭირიმე,
მითხარ, რისი თქმა გინდა?
მითხარ, რატომ ჩამჭიდე
პანანინა მარჯვენა,
შენც ხომ არ გასურს იომო
ხალხის გადასარჩენად?
დაიძინე ჭირიმე,
მე ვიქნები თავმდები,
მტერი თუ ომს გაბედავს –
მას ჩვენც გავუმკლავდებით!
დაიძინე, ნუგეშო,
გულს დარდი არ გაივლო,
ნანა, ჩემო სიცოცხლეც,
ნანა, ჩემო ყვავილო!

სიმღერა გუმბრინზე

ორმოცდაათი წლისა ხარ,
კვლავ ბევრმა წლებმა განვიმოს,
აღმაფრენა და წინსვლა ხარ,
ჩვენი გულების ნაწილო.
სასახელო გაქვს წარსული,
გამარჯვების გზით მიდიხარ,
მამულის გულში ჩასმული
პატარა მარგალიტი ხარ.
შრომაში ამირანი ხარ,
ლხინში წარბი გაქვს მეფური,
ჩვენო გუმბრინო, კარგი ხარ,
გაქვს რალაც თავისებური.
რა ტკბილად მოაგონდები
შენგან აფრენილ ვაჟკაცებს...
შენს კოლექტივში ნანართობი
სხვა გარემოში რას გაძლებს?!
ჯადოსნურ თიხათ საუნჯეც
სულ აღმართ-აღმართ მიდიხარ,
„სამთო ქიმიის“ ანსამბლში
ელვარე მარგალიტი ხარ.

ფუტკარის გასამართლება

ერთ დიდ ტყეში, უღრან ტევრში
 თაფლისმჭამელ მხეცთა ნებით
 სათათბიროდ შეიყარნენ
 ყველა ფრინველ-ნადირები.
 საქმე გახლდათ მეტად რთული,
 მძიმე საკითხს წყვეტდა კრება:
 „როგორ იქნეს მიღწეული
 თაფლის უხვად დამზადება“.
 სხვათა შორის ამ თათბირზე
 ფუტკარიც კი მიიწვიეს
 დათვი დასვეს თავმჯდომარედ
 მდივნად მელა აირჩიეს.
 დათუნია მდღის წესრიგი.
 დაამტკიცა ფეხზე მდგომმა.
 სიტყვა მოხსენების ირგვლივ
 გახსნა ტურამ – ადგილკომმა.
 გასული წლის შედეგები
 მეტად სავალალოდ ჩანდა
 აბურდლუნდნენ ნადირები
 ბერი რისხვას ვერ ფარავდა.
 ჩხიკვ-ჯაფარამ მომხსენებელს
 მიაწოდა ჭიქით წყალი,
 გრიპი ჭირდა ტურიკელას
 და ხმა ჰქონდა მთლად ჩამცხრალი
 მელაკუდამ სულ ხმადაბლა
 დათვს მიმართა – თავის მძახალს:
 – აფსუს! ერთი კოვზი თაფლი
 ჩაულბობდა ტურას ხახას...
 ფუტკარს ისე გადახედეს

თავს დაესხა სანყალს რეტი...
 კოდალამ კი მომხსენებელს
 შეახსენა რეგლამენტი...
 ტრიბუნაზე მგელი გაჩნდა
 მომზადება სთხოვეს ფოცხვერს.
 ყველა ფუტკარს ლანძღავდა და
 მართლაც დიდი ჩირქი მოცხეს.
 შველმა სცადა განემარტა
 ფუტკრის უბრალობის არსი
 თქვა, რომ იგი ერთია და
 მომხმარებელი ჰყავს ასი.
 თან აღნიშნა, ვერ უვლითო
 იელის და ცაცხვის კორმებს
 ფუტკარს ნექტარი თუ არ აქვს
 როგორ შეასრულებს ნორმებს?
 ყვავილნარდსაც ვაჩანაგებთ,
 მე მალეღვებს ერთობ დიდად,
 ყვავ-კაჭკაჭებს ჩვენი ფლორა
 სად არ გააქვს გასაყიდად.
 – ბრიყვო, ენას ილლი რისთვის
 ამოღერდა დათვმა მჟავედ:
 – მე თაფლმრეწვის ჩავარდნისთვის
 ფუტკარსა ვთვლი დამნაშავედ.
 ამ დროს მოხდა მოსახდენი,
 ერთ ნამში თუ რალაც წუთში
 დათუნია მძიმე თათი
 შემოიკრა მსუქან დრუნჩში,
 ფუტკარს ცხვირზე ეკბინა და
 ჩაბზუოდა ახლა ყურში.

მერი ფანჩულიძე

**ჩემი სიზმარი
(ჩემს კაკატოს)**

ციური სხივით განათებული
შენი ლამაზი, ნათელი სახე.
მთელი დღე ჩუმად გულით ვატარე,
მერე კი ღამით სიზმარში გნახე.
ყელზე აღმასის თეთრი მძივები,
ფარფატა, თეთრი, ლამაზი კაბა,
გულში გიკრავდი, გეფერებოდი
შენი ღიმილი ცის ღიმილს ჰგავდა.
გამომეღვიძა, ჩემგან შორს მყავდი
მყისვე სანთელი დავუნთე ხატებს,
ლოცვად დავდექი, ღმერთს შევევედრე
ჩემი სიზმარი კეთილად ახდეს:
მაღალ ღმერთს მუდამ ვავედრებ შენს თავს
დილაადრიან თუ საღამოზე,
არ შეგეშინდეს: მე მტკიცედ ვდგავარ
შენი სიმშვიდის სადარაჯოზე.

ჩემს კახას!

მხრებზე უმძიმესი ტვირთით,
გულზე წმინდა ნინოს ჯვარით,
აღმართს მიუყვები სიზიფე...
ლოდი მაღალ მთაზე უნდა აიტანო
რახან იტვირთე და იკისრე!
ატანილი ლოდი უკან დაგორდება
გული მრისხანებით იფეთქებს...
გახსოვდეს! – ყველაფერი არის წარმავალი
მარადიულია – სიკეთე!

იქმენის ნათელი

იქმენის ნათელი, იქმენის ნათელი
ღმერთო, გადმოხედე საქართველოს
სატანას გაურბიან ქართველები,
ტოვებენ მშობლიურ მთას და მდელოს.
სამშობლო ჩვენი სამოთხე,
ჩვენი იმედი და საფიცარი,
ახლა სარეველა მოერია
უცხო, მახინჯი და საზიზღარი.

ნუ იყოფინ, უფალო, ნუ იყოფინ,
მოსულმა დაგვჩაგროს მასპინძლები
ამაზე ფიქრი მაბოროტებს
აღბათ დარდისგან გავგიჟდები.
სადა ხართ ჩემო ლამაზებო
ვის ბაღჩას ამკობთ და ალამაზებთ.
როდის დაბრუნდებით სამშობლოში
როდის დაგვამშვიდებთ, გაგვახარებთ.

იქმენის ნათელი, იქმენის ნათელი
ცუდის გაფიქრება ტანში მზარავს
აქაც ეკლესია გიფარავდათ,
მანდაც ეკლესია დაგიფარავს.

კელიას

„შენ არა გაქვს მეფის გვარი
ფრთაფარფატა თოლია
მამ სინაზე თამარ ქალის
როგორ გამოგყოლია“
ი. ნონეშვილი

ასე როგორ დაიპყარი
ქართველების გულები
ენას უვლი, რწმენას იცავ
მამულს ებუღბულები.
ასე როგორ შეირჩინე
სიტურფე და სინაზე
ასე როგორ იქართველე
ბედისწერის ჯინაზე.
აღბათ, ღმერთის რჩეული ხარ
ბედსაც ასე ენება
უნაზესო ქალბატონო
ქალთა მოდგმის მშვენიება.

**სული თქვენ – კელაპტრები ღმერთს!
კახას და მაიკოს**

/ანდერძი შვილებს/

როცა წავალ ამ ქვეყნიდან,
როცა გარდავიცვლები,
მჯერა, მაინც სამუდამოდ
თქვენთან ერთად ვიქნები.

ჩემი სული არ მოკვდება,
არასოდეს გაქრება,
სხეულს მინა მიიბარებს,
სული თქვენთან დარჩება.

არაფერი არ მინდოდა
ერთი მქონდა ოცნება,
შემძლებოდა სიკეთის და
სიყვარულის მოცემა.

მერე თქვენც რომ სიყვარული
ფიანდაზად გეფინათ,
თანადგომის, თავმდაბლობის
ნიჭი გამოგეჩინათ.

მგონი კიდევ მოვახერხე,
მუდამ ასე იარეთ,
სხვისი ჭირი, სხვისი ლხინი
გულით გაიზიარეთ!

არ გეგონოთ ტყვილად დაშვრეთ
ღმერთი ხედავს ყველაფერს,
ღმერთი აგრემც შეგენევათ
მე დავუნთებ კელაპტრებს.

**ქალბატონი მერის კეთილი სულიდან
გამომდინარე ლექსი**

***

(მერი ფანჩულიძეს)

შენს ლამაზ თვალებში ნალველი კიაფობს,
სხივი დაგთამაშებს სიკეთისა.
იქნებ საყვარელო, წარსულზე მიაბო,
გული ერთი ნახვით შეგეთვისა.
ქალო, გემრიელო, სათნო, გულკეთილო,
გხედავ, გიყურებ და მიხარია,
ბავშვთა აღმზრდელო და გაკვეთილო,
მე შენ დაგეძებდი რახანია.
გნახე, გამებადრა სახე-პირი,
გნახე, გაკოცე და გაგამხნევე...
წარსულს ჩამოსტირის სახე-პირი,
წასულს ვერასოდეს ამოხევენ.
გლოცავ, ბევრი გყავდეს შვილიშვილი,
შენი ეზოსავით აყვავილდნენ...
შენი შრომითა ხარ ფრთებგაშლილი,
ახლა?.. გეფერონ და გაგიფრთხილდნენ...

გულნაზ ხარაიშვილი

გულნაზ ხარაიშვილი

მოვინადინე

მოვინადინე რუსთაველის ფუნჯით დახატვა
ო, ღმერთო ჩემო, ნეტავ მგოსნის
სულს მივწვდებოდე...
და თუ დავხატავ, ამისრულდეს ასეთი
ნატვრა,
ცაში სიცოცხლე, ხელმეორედ დაიწყებოდეს,
არ იქნებოდეს, შური, მტრობა
ბილწისციკვაობა,
გაუტანლობა, მრუშობა და კაცთსიძულვილი,
იქ ვისწავლიდი ხელმეორედ ვეფხისტყაოსანს,
აღარ მომკლავდა ერთგულების
ფიქრის წყურვილი.

ქარო

ქარო, ჩემთან საბოლოოდ ჩაიჭერი,
ბოროტებით ღამეები არა გძინავს...
დამშვიდების აღარ დადგა შენი ჯერი,
შენ, წარსულის ერთგულებას, წყალში ძირავ.
ხან ნიავად გადიქცევი, მშვიდად ქროლავ,
ხან კი ღორღი ვარდის ბუჩქად გეჩვენება.
ბედმა შენთან შერკინება დამაყოლა,
ვერ დამძალავ, კვლავ მოვინევს შეჩერება.
დავივინყებ გულში მაგ შენს არსებობას,
ჩემში შენი ნდობა უკვე დახშულია,
არც ვიკადრებ... შენნაირთან ომობანას,
ნღები მიდის, სიცოცხლე კი საშუროა.

კალმით შევქმენი

კალმით შევქმენი საოცნებო პიროვნებას,
მიერთგულებს, დაინახავს, ჩემს სიკეთეს...
არც იცრუებს, არც აჰყვება, ვიცი, ვნებას
არ ჩამოშლის, სახლის ბუდეს, რომ ვაკეთებ.
მოვახერხებ, რომ დავხატო ფუნჯით შველი,
ხარირემი, საოცნებო, საყვარელი,
გასაჭირში, მტერო, ბევრჯერ შენც გიშველი
მხოლოდ მქონდეს სურვილი და აკვარელი.

გული

გული ბრძოლასა და წვიმას ნაჩვევია,
ახლა ყვაფი კორტნის... აცხა... სატილო,
სხივი იმედისა, მაინც დამრჩენია,
სხივმა ჩემს სულში უნდა იბრიალოს.
გეყოთ, ყვაფ-ყორნებო, ხორცებს ნუ
მიჯიფგნით,
ნულარ შეეცდებით რკინის შერკინებას,
ნისკარტს დაიმტვრევთ და გულს ვერ
გამომჯიფგნით,
რკინას არაფერი აღარ ეტკინება.

ნდობათა ჯაჭვები

იმ დღეს დაინიკნა ნდობათა ჯაჭვები,
ჩემში სევდის მდგმური ჩადგა...
კი მქონდა წარსულშიც რალაცა ეჭვები,
ყველაფერს იმ სიტყვის გარდა...
მას შემდეგ მოვიდა თოვლი და სიცივე,
ცრემლები სახეზე დადნა...
ბედით ვარ ტანჯული,
ვერასდროს ვიცილებ,
მაზოლზე ფეხს ნულარ მადგამ.

ფოთოლცვენა

ფოთოლცვენით თმებში თეთრი შემეპარა,
ნისლები მკლავს, აღარ დათბა, დუმს აპრილი,
სიხარული მომეც ღმერთო, სულ პატარა,
განვლილ ჩემს ნლებს ჩამოსტირის სახეპირი.

ქარო შეჩერდი

ნისლმა დაფარა იმედების მთელი სამყარო,
იყო წვიმები, სეტყვაც მომხვდა დასერილ გულში.
ო, ფიქრო ჩემო, სევდის ღრუბლებს უნდა გაგყარო...
აღარ დაგტოვებ, დარდის სავსე გამოქვაბულში.
გასულა წლები, ნათოვლარებს, ლექსით გავაშრობ,
რადგან ნათელს მფენს ღამის მთვარე,
სულის სინმინდით....
უიმედობას, იმედების ფიქრით გავართობ
ქარო შეჩერდი! იქონიე მწირი სინდისი!

ლია ბალანჩივაძე

აღუბლის რტოებს შევადარებ შენს ღამაზ სახეს,
სინაზის ქალღმერთს, თავს გიხრიან ოლიანდრები.
მადლობა უფალს, გაგიცანი... ახლოს რომ გნახე
გლოცავ... არ შეგხვდეს, არასოდეს გულის ავდრები.

**ქვაზე მადლს დებ
(ელგუჯა ნოზაძეს)**

ქვაზედაც მადლს დებ, სიყვარულით
უფლის რჩეულო,
ვარსკვლავს აგინებებს, ცის სოფელში
შენი ტაძარი,
ღვთის დღე გვაჩუქე, ღამაზი და
სულ უჩრვეულო...
სულის სიმდიდრით მაღალი ხარ,
როგორც ჭადარი.

**დარდის ჭიდილში
(მარინა ყიფიანს)**

ღამაზ ქალბატონს მოგეფერო მინდა მეც ლექსით,
ვხედავ შენშია, სიყვარულის სულის გალობა
გულის გრძობების მოძახილი, ძილშიდაც გესმის,
სადაც ნახვედი, მგზავრად გაგყვა კარგი ქალობა
დარდთა ჭიდილში, გზა ეკლიანი გაგიტელია,
ნოსტალგიაა შენი ფიქრის ღამის მაყარი.
მწუხრი გულისა, საქართველოს ცრემლის ღელეა,
ხარ პოეზიის ფესვებიდან ამონაყარი.

**შენ კეთილი ხარ
(ნოდარ ხარაიშვილს)**

ხარაიშვილთა გვარის არწივო,
რარიგ გიხდება სასმისი ხელში...
ბედისწერისგან სუსხით ნანვიმო,
შენი სისხლია მემკვიდრედ ჩემში.
შემოგხვევია ძარღვები მკლავზე,
მოგეფერები ძმაო სიტყვებით...
შენ? კეთილი ხარ, კეთილი ძალზე,
და ამ სიკეთით ღვთის გზას მიყვები...

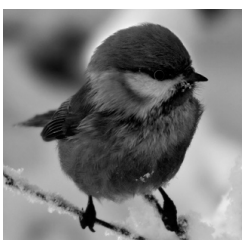
რატომ გეგონა

რატომ გეგონა, რომ მე უშენოდ,
გულს სასიკვდილო ნემსით ავცრიდი...
შენ ჩემი ძალა უნდა გაჩვენო,
დამშვიდდი, რადგან მე შენ დაგცილდი.

მწვანე ვერხვიები

ამ დღეთა სითბომ გამოაღლო გულის კედლები...
თუმც ყვავთა გუნდი, შორიახლოს დაფარფატებდნენ,
მზეო, იბრწყინე, შავი ღრუბლით ნულარ ბნელდები...
ხალხი ზღვის პირთან, ფეხშიშველა დატანტალობენ
გულო, დამშვიდდი, დარდთა დღეთა გამონახადო,
ხომ გეფერება, ლურჯი ტალღის სუფთა შხეფები,
მეც შევეცდები, დარდიანი აღარ გაგხადო,
აშრიალდება, შენს საამოდ მწვანე ვერხვები.

ჩიტბატონა

ო, ალბათ, არც ღირს, ნამნამები ცრემლით ავლესო,
რადგან მტრები მყავს, უამრავი, მთელი ჯოგია...
შენ, „ჩიტბატონა“, გიდარდო თუ მოგეაღერსო,
ნუ გაფრინდები, ჩემთვისაც და შენთვის სჯობია...

პოეზია

პოეზიაა... იდუმალი ფიქრების გზები,
 ცაში დაფრინავს, ზეციური უკიდევანო...
 დედამინაზე მოიარა, ტყეები, ზღვები,
 ცდილობს მზეს, მთვარეს და ვარსკვლავებს
 რომ დაემგვანოს.
 ის არწივია, ლურჯ სივრცეში მალა
 აჭრილი.
 ხან ცინცხალ დილის, სიხარულის
 შესატყვისია,
 ასეც მგონია ირმებია, მთებში გაჭრილი,
 ეს ლექსებია, ჩემია თუ ყველა
 სხვისია...
 ჯინიანია, თავნებაა ,უჩრცი, კეთილიც,
 ქართველის ვაზია, ჩვენი მიწის
 მთის და მდელოსი.
 ბევრჯერ ცრემლია, სიყვარულით
 გულდაფლეთილი,
 დიდი დარდია, ჩემი ტანჯულ
 საქართველოსი.

ჩემო კალამო

ჩემო კალამო, შიშით ცახცახობ,
 თუ ზაფხულის მზემ კანი დაგინვა.
 მე რასაც გირჩევ, ნუ შეიცხადებ,
 ახლა სტროფს რითმა უნდა დაუნნათ.
 პირველი ბნკარი, მესამე ხაზთან,
 ჩავაგვირისტოთ და ჩავახუტოთ.
 ხოლო მეორე შერწყმას აზრთან,
 შევეცადოთ, რომ არ გაიბუტონ,
 და თუ კალამო, ლამაზ მხარეში
 ფიქრმა დასერა, სევდით აგვისტოს.
 დარდი მივანდოთ სულის არეს და...
 ნაღველს ჩვენს გულში ნულარ დავიტოვოთ.
 თბილი სიტყვები ვწეროთ და ვწეროთ,
 შემოვაქარგოთ ლექსი ნაპირებს,
 ლექსო, ამ სულის მდგმურო და წევრო...
 შენ ხომ არასდროს გამინაპირებ.

**შევი ქალი
(ლია ზაქუტაშვილს)**

შენ ხარ თბილი, ნაზი ქალი
 საყვარელო ლია...
 ხან მგონიხარ ღმერთის დალი,
 ხან კი ლურჯია ია....
 ხარ სიცოცხლის მაყარი და...
 შენით მზე ამოდის.
 მოყვარე ხარ... მოყვრების და
 გამოსამს ზღვის სამოსი
 მაგ ბაგეთა ღიმილით კი...
 შუქ ფენ დლით და ღამით
 მთვარე ჩუმად გიღიმის და...
 ზღვა ჩერდება წამით.
 ტკბილ ქმარშვილში გაიხარე
 ლამაზმანო ქალო...
 გააბრწყინე არემარე,
 მზეთა ტყუპის ცალო.

**ზრდილობით სავსე
(ლევან გაბუნიას)**

ზრდილობით სავსევე, დიდი სიმდიდრე...
 უფლისგან ბლომად მოგმადლებია.
 აზვიადდი და ცამდე იდიდე,
 შენი გზა უკვე მოგიძებნია.
 წინ დასახული მიზნები მუღამ,
 გქონდეს და მრუდედ არსად იარო...
 რომ გაიხაროს გამზრდელმა დედამ,
 შვილიშვილივით სულის ზიარო.
 ლევან, ეს სიტყვა ჩემგან გახსოვდეს,
 ერს შენნაირი ბევრი სჭირდება,
 ჩემი დედაო, შენ არ მასხრობდე,
 თუ იტყვი... ქება გამიჭირდება.
 მადლობა იმ შენს გამზრდელ დედიკოს,
 სიკეთის ნერგი შენში რომ დარგო,
 ღვთის გზით იარე, ჩემო ლევიკო,
 ულამაზესო და მართლაც კარგო.

ლალი კიკნაძე

ლალი კიკნაძე ძირძველი თბილისელი, კოლორიტული ქალბატონია. ბოლო ათეული წლის წინ ჩვენში დასადგურებულმა მძიმე პირობებმა აიძულა იგი გადახვეწილი ყოფილიყო სხვა ქვეყანაში, კერძოდ, ესპანეთში. აქ, დედის გარდაცვალების შემდეგ, სიმარტოვის გრძნობით შეპყრობილმა არც თუ ახალგაზრდა, მათემატიკოსმა ქალბატონმა პირველად მოჰკიდა ხელი კალამს პოეზიაში.

ექვანება ნმინდა მარია — ღვთისმშობელს

ღვთისმშობელო ქალწულო
დედოფალო ცისაო
ხარ განსახიერება
უფლის სინმინდისაო.
მამა ღმერთმა გიბოძა
შენ დედობა ღვთისაო,
ბევრი ტანჯვა გადაგხდა
ქრისტეს ნამებისაო.
ღვთისმშობელო ქალწულო
ნებითაო ღვთისაო,
მალლა ცაში ასულო
შემდგომ შენი ძისაო.
გიხაროდეს მარია
დედოფლობა ცისაო,
შენს გარშემო არიან
ნმინდანები ღვთისაო.
სალოცავი ხატი ხარ
ქრისტიანობისაო,
კედლებზე ახატიხარ
უფლის ტაძრებისაო.
შეისმინე ლოცვები
მორწმუნეებისაო,
ყველა კუთხის მცხოვრების
ბარისა თუ მთისაო.
განურჩევლად ასაკის
სჯულისა თუ ზნისაო,
ყველა შენგან მოელის
შველას, დედაღვთისაო.

მეც ერთ-ერთი მათგანი
მხევალი ვარ ღვთისაო,
შენ მასწავლე ანბანი
ღვთისმეტყველებისაო.
უხვად მომდის წყალობა
შენგან, დედაღვთისაო,
მსურს გამოვთქვა მადლობა
ლექსით დიდებისაო.
მონინებით მოგართვი
დიდი ნებით ღვთისაო,
მცირე ძღვენი უსაზღვრო
თაყვანისცემისაო.
დრო არ არის მკურნალი
თურმე ყველაფრისაო,
მე არ შემწევს უნარი
გადავინწყებისაო.
როგორც გრგვინვა-გრიალი
ჭექა ქუხილისაო,
დროის უკან ტრიალით
ელვის სისწრაფისაო.
გაიელვებს სურათი
ზარდამცემი დღისაო,
ნითელი პარასკევის —
ქრისტეს ტირილისაო.
გოლგოთაზე ასულო,
მთაზე ნამებისაო,
თვალთ ნახე ქალწულო
ჯვარზე გაკვრა ღვთისაო.

ვერ ნაშალა გონებამ
სევდა წარსულისაო,
ვერა ქრება მოგონება,
ზარდამცემი დღისაო.
დღესაც გვესმისა გოდება
მოციქლებისაო,
არ დამშრალა ცრემლის ტბა
მთასთან გოლგოთისაო.
ღვთის საფლავზე გასულო
დილას კვირადღისაო,
დაინახე ქალწულო
ანგელოზი ღვთისაო
ანგელოზი ჰღაღადებს
ქვასთან საფლავისაო:
„მკვდართა შორის რად ეძებ
შენ ცოცხალსა შვილსაო,
ქრისტე აღსდგა მკვთეთიდან
მსგავსად წერილისაო“
და დასრულდა ნათქვამი
წინასწარმთქმელისაო,
გაიხარე ქალწულო
აღდგომითა ღვთისაო.
გიხაროდენ, ქალწულო

ამაღლება ღვთისაო,
დამკვიდრება ზეცაზე
წმინდა სამებისაო.
გიხაროდენ მარიამ
ამაღლება ჯვრისაო,
შენი შვილი ჯვარია
შემმუსვრელი მტრისაო.
ჯვარი არის მფარველი
ყოვლისა სოფლისაო,
ჯვარი გახდა მშვენება
თვით ეკლესიისაო.
ქრისტეს ჯვარი – სიმტკიცე
მეუფეებისაო,
ქრისტეს ჯვარი – დიდება
ანგელოზებისაო.
ჯვარს ატარებს ყოველი დღიდან გა-
ჩენისაო,
ქრისტიანის ნათლობის
ნიშანია ღვთისაო.
გვწყალობს ჯვარი ჯვარცმული
შემნე მორწმუნისაო,
ჩვენ ვერ გვაცდენს მაცდური
გვიცავს რწმენა ღვთისაო.

28.IV. 2009წ.

ქრისტეს ამაღლება.

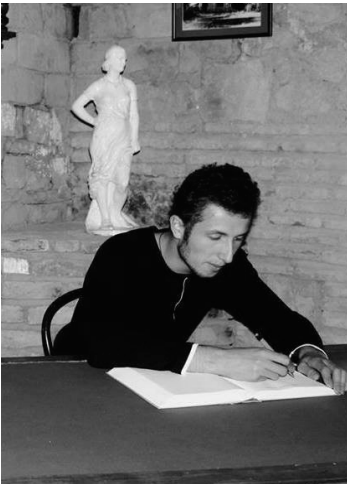
იასო

ისე შერწყმია ჩემს სულს
შენი თვალების ფერი,
ვტოვებ მთლიანად წარსულს,
ვარ უსასრულოდ შენი.
გარემოსილი სუსხით
მზერა მომექცა ცისკენ,
ველარ გაფუძლებ წუხილს,
მიხსენ, უფალო, მიხსენ!..

ხომ ვარ ჯიუტი ბავშვი,
მჭირს მოუხდელი სენი, –
ხელში მიჭირავს საშვი,
შენს ღვთიურ ღიმილს ველი...
ო, რა შერწყმია ფერთა,
არც რა მაქვს გასამხელი...
მინდა უსაზღვროდ შენთან,
ვარ უსასრულოდ შენი!

თამარ ნასრაშვილი

პაპუნა ფირცხალაიშვილი

სავდისფარი სიჩუმი

... და ქალი გამხმარ ხესავით იდგა,
ირგვლივ ცოცხლობდა ბუნება, ერი,
იძროდა მთა და სჭექავდა სიტყვა,
იყო მოყვარე და იყო მტერიც.
იყო სიმღერა, იყო თამაში,
მზეც იყო, მთვარეც, ხსნაც და დაცემაც
და ყოველივე აზრი ამაში,
სიყვარულითვე ჩადო გამჩენმა.
ქარი ქროდა და სხვას რას იზამდა,
ბუნებას ახალ სიცოცხლეს ღვრიდა,
ის მცირდებოდა რაც გაიზარდა,
და ქალი გამხმარ ხესავით იდგა...

წვიმს

აქ სხვა პოეზია არის უადგილო,
როცა შენკეპილი ჩემი ლექსებია,
ქვენა ქარი არის წვიმის მოადგილე,
ღრუბლებს წლის წვეთები კილად შესევია.

ერთი ნაღმილაა ახლა უღიმღამო
მერე ალბა წვიმა დასვრის ნაასფალტარ
გზას და სიყვარული ძველი თუ კი ღამე
ტვინში შემოგვიძვრა დროა დაასხა და...

როცა გამთბარია ყველა უჯრედი და
გულში მყინვარების ხანა უხერხულობს,
როცა შენთვის მკვდარი, შენით კვდება დედა,
როგორც ამფიბია დგახარ უხერხემლოდ.

ახლა ღამეა და... ახლა ექვსია და...
ახლა დილაა და... გული რაც გადაწვი,
ნაღმი აფეთქდა და ხაზად შესრიალდა.
ალბათ ინვიმებს და... ახლა ინვიმებს და...
უნდა ინვიმოს და...
წვიმს.

ჩემი სამოთხე

გიცქერდი. შორით იდექი შენ და
ხელში გეჭირა მაცდურად ვაშლი,
ზეცა კი გრუბლებს ზენრებად ფენდა
და გიყურებდი მე ერთობ ნაშლილ
სახით და იქვე ოცნებას ვქმნიდი,
მინდოდა შენში ევა მენახა,
ასე ღმერთივით მცირე და დიდი,
მე მოველოდი ცოდვას ხელახლა.
იმას ვფიქრობდი თუ შეიძლება,
ვაშლი გაგიცდეს, ჩემსკენ დაგორდეს,
მთელი სამყარო იქ შეიცვლება,
ჩემი ხელიდან რომ მოგანოდებ.

შენ შორს იდექი ცუდად ვიგონებ
საგულდაგულოდ ფრთხილი და ღმერთი
იქვე იყო და ახალ სტრიქონებს,
თავად ინერდა თოვლივით თეთრი.
ასე ვიდექით ისევ და ისევ,
მე შენ გიცქერდი, შენ კი თოლიებს,
როგორც სინითლე მზე მკვდარ დაისებს,
ოცნება მთებსაც აიყოლიებს.
მერე ღრუბლიდან წვეთა დაიწყო,
(აქ ცისარტყელის ქოლგასაც გავშლი)
და ყველაფერი ისე აენყო,
რომ გაგივარდა ხელიდან ვაშლი.

ქაოსი

ემზადებოდა დასაბანად როცა მზე პირის,
ზამთარს ეხურა გაცვეთილი თეთრი შლიაპა
და ეს სურათი იდგა როგორც ლექსი ზეპირი,
რომელიც თქმისას იმ პოეტის ბაგეს შეაღება,
რომელიც იყო გადებული „ეპოქებს შორის“,
საუკუნეზე გადამბული ქრისტეს ვირივით.
სიცოცხლე იყო მოგონება, სიკვდილი – ჭორი,
ხოლო დროებით არსებობა იყო ირიბი.
ელვა კი ხაზად დამჩნეოდა ჯერ კიდევ უმ ცას,
სიცოცხლე ბილიკს იკვალავდა (გზას) იმ ირიბზე,
სადაც ნამით და ცისარტყელით ცა იყო თუმცა,
მაინც ვერაფრით დაიბანა ცაზე პირი მზემ.

სამყურა

დიადი მიზნის მსახური,
ხასხასა მინდვრის საყურე
არის პატარა სამყურა
და არსებობით მსახურებს
მოჭრელო ტიალ მინდორს და
მინდორში მთლიან სამყაროს,
იმისთვის არის სამყურა
ცვრიანმა ფეხი დამბანოს.
სამკუთხა სამი ყური აქვს,
თითქოს თვალებმა დამხურა,
იმისთვის არის სამყარო,
რომ არსებობდეს სამყურა.

დედაჩემი

სიკვდილს სიცოცხლეს ესარჩლებიან,
აქ მრავალია სავარდნი წყალი,
ეს თავშლიანი დედაჩემია,
პოეტის სევდით გამძღარი ქალი.
რამდენი გლოვის დღე დამრჩენია,
ნელ–ნელა ვძერწავ სიკვდილის ყალიბს,
ეს თავშლიანი დედაჩემია,
ფოფოდიაა ეს გლეხის ქალი.
მათხოვარს ხურდას ევაჭრებიან,
გადაუხდელი არ მრჩება ვალი,
ეს თავშლიანი დედაჩემია,
ყველაზე დიდი ჯვრის მქონე ქალი.

დღეს მომავალი ვხედავ ჩემია,
თუმც ანმყო მაინც მაშინებს ძალით,
ეს თავშლიანი დედაჩემია,
სიკვდილზე დიდი ცოცხალი ქალი.
უკვე სხვა მხრიდან მექაჩებიან,
ირგვლივ ბევრია მაცდური თვალი,
ეს თავშლიანი დედაჩემია,
ღვთისმშობლის სწორი – უბრალო ქალი.
სიკვდილს სიცოცხლეს ესარჩლებიან,
მე ერთი დამრჩა სავარდნი წყალი,
ეს თავშლიანი დედაჩემია,
დედა – პოეტის, მღვდლის – ცოლი ქალი.

ლოცვა ნინოს

ქარს გაძვრა სული – ნიავი და ნესტს უშრობს ყინვას,
ნელი კი ნელზე – ჯვარი მხრებზე აწევს იანვარს,
დაგყურებ ნინოვ და ვერ ვხვდები საერთოდ ვინ ვარ,
აქ როგორ მოვხვდი, ადრე ვარ თუ სულაც გვიან ვარ
მოსული. დროა უხეში და ვნებები სველი,
ეს ჭორიკანა დღეები კი შენი ჯვარია,
იუდასავით წარიკვეთე სასო და ველი
წყალობას მაინც და შეუნდე შევთხოვ მარიამს.
(ნეტავი ცოლო) იმედები თუ ანმყომ ზიდა,
ვერ თოვს, არ ნვიმს და ჩამომხრჩვალ მზეს ტალახს გესვრიან,
შენი სხეული ალბათ ორ–სამ ვერცხლამდე ღირდა,
სულის ფასი კი ათასობით ასი ვერცხლია
და კიდევ მეტი. ქარი თვლემს და სველდება ღამე,
წმინდაო ნინოვ, ქეთევან და შენ გთხოვ მარიამ,
შეუნდე ყველა შეცოდება სიბრმავის წამებს,
მიეც შენდობა და სიმშვიდე მზეს თავქარიანს.

მიმოზა ცანავა

მაინც გავალ

ნამინისძვრალს დღესაც მჯერა
ნმინდა სიყვარული ალობს,
ბულბულს გალიაში უჭირს,
გარეთ უფრო კარგად გალობს.
რა ვქნა, ცისარტყელა მიხმობს,
ისევ ლამაზ ფერთა გამა,
ნაპირს ძნელი არის გასვლა,
მაგრამ მე იქ მაინც გავალ.

ლექსთა მეფე

გულში გრიგალების გრგვინვა,
გლოვა გონდაკარგულ დღეთა,
განცდა დარდის ოკეანე,
ატმის ყვავილების ფეთქვა.
იისფერი თოვლის ფენა,
მგრძნობიარე სულთა გამა,
და დასეტყვილ სამყაროსთან
ფუსფუსი და მუდამ დავა.
მუზას----მოჩურჩულე დემონს
ყურს უგდებდა მონუსხული,
როგორც ცაზე ცისარტყელა
ასხივებდა მისი სული.
და ებრძოდა ქარტახილებს
უბედობის მრუმე ფერებს,
დარდს ანდობდა უნუგეშო,
მოთქარუნე ლურჯა ცხენებს.
სისხლით მორწყულ ქართულ მიწას
სევდისფერი კალმით რთავდა,
ბევრჯერ სტრიქონს ააფარა
მგლოვიარე შავი ფარდა.

უცნაური იყო ტრფობაც,
ყოველი დღე ტკივილს გვრიდა,
სიხარული არ ეღირსა,
სულ მცირედი, ერთი ციდა.
სიყვარულით ანთებული
ფეერიულ ალში ქროდა,
თითქოს მთელი დედამიწა
ბუმბერაზი მხრით დაჰქონდა.
სულში ცეცხლი გუზგუზებდა,
მომდურავი იყო ბედის,
ქედს არავის არ უხრიდა,
მუზას მოუხარა ქედი
და ჰქარგავდა ლექსთა წყობას,
არ ჰყოფნიდა ცა ოცნებად,
ის სამყაროს მოევიწინა,
როგორც დიდი საოცრება.
ერთი იყო, ერთადერთი,
სიტყვის მუსიკა დაძალა,
ღვთისგან ბოძებული განძი
ლექსთა მეფე---დიდი გალა!

მერამდენედ....

ეს მერამდენედ გაცილებს,
ცრის თბილი წვიმა თვალთაგან,
თბილ ჟრუანტელად დამივლი,
დღემ მონატრების გამათანგა.
გონწართმეული დავდივარ,
ლოდი გულს გადავაგორე,
ზვინებად აღმართულიყო,
შეხედე, ჰგავდა ამ გორებს.

უშენოდ მთელი სამყარო
შესუდრულიყო შავადა,
გულ-ღვიძლი მწარედ მენვოდა---
გაცხელებული ლავა და...
ამტკივდი, როგორ ამტკივდი,
მოურჩენელო იარავ,
სანუთროს ჭეჭა-უხილმა
ამ გულზე გადამიარა.

გალ!

*ვუძღვნი ოლია ოკუჯავას ხსოვნას,
რომელიც უმოწყალოდ
დახვრიტეს ქალაქ ორიოლში*

ვერ გადავურჩი ყვავ-ყორნის ჩხავილს,
მოვარდნილ ცეცხლის ალს,
დარდის აკვანი ნელ-ნელა მარწევს,
დღე მენურება გალ!
უკანასკნელად ნამების გზაზე
მივყვები ჩემს ბედს ავს,
უკან მომჩხავის შავი ყორანი,
გოლგოთას გზაზე გალ!
და „მედვედოვოს“ ბნელი, ცოდვილი,
ძაძით მოსილი ტყე,
ვერა, ვერავინ ანუგეშებდა
დარდით გაცრეცილ დღეს.
როგორ მზარავდა ყორნის ჩხავილი,
მაინც ვერ ავცდი ბედს,
ჩახმახმომართულ ჯალათს თვალეებში
ვუმზერ არ ვიხრი ქედს.!
ლამის წყვილია, განცდა, ნუხილი,
ვგავარ ნაქცეულ ხეს,
გახელებული ქარი სიავით
ჩემს ძველ ბარათებს ხევეს.
ვეფხვ-ქალი როგორ უნდა დამხვროტონ
ამ ტურა-მგლებმა დღეს,
ლაჩრებმა როგორ უნდა მაჯობონ
ამორძალივით მხნეს.
მახრჩობს ეშმათა ბოროტი მზერა,
ცრემლი მინამავეს თვალს,
მე ველი შენგან დაკრეფილ იებს,
გულს დამაყარე გალ!
ურცხვად ვინ მიშენს ტყვიების წვიმას,
ვინ ეჭვობს, ვინ მდებს ბრალს,
მნუხრის მირაჟი ბორკილებს მადებს
და მიმორჩილებს გალ!
მე გახელილი მრჩება თვალეები,
გახვეული ვარ კვამლს,
კაეშნით გული დამეფლითა და
დღე მენურება გალ!
და ბედისწერის ავი დემონი
მინაში სხეულს ფლავს,
ჰო, მხოლოდ სხეულს სიყვარული კი,
ცას მივაბარე გალ!
შენ ჩემი მუზის დედოფალი ხარ,
მეძახდი გრძნობის ქალს,

ნუ დაუტოვებ ჩემს ნეშოს საჯიჯგნად
ამ ტურა-აფთრებს გალ!
ქართული მიწის გულს ჩამაკონე,
მისი სურნელი მსურს,
მშობლიურია და დედასავით
მოეფერება სულს.
იქ იფრიალებს ჩემი მანდილი,
ის მომცემს შვებას, ხსნას,
სიყვარულს ტყვიით ველარ მოკლავენ,
ვერ მოახრჩობენ გალ!
ნუთუ ჯალათებს დედა არა ჰყავთ,
ან და ან სატრფო მწირთ,
ასე მხეცურად სხვისი ნამება
შეისისხლხორცეს ვით?!
მშვიდობით დიდო პოეტთა მეფევე,
ლოდი დაედო გულს,
შენ მომიკითხე თამაკონი და
თაყვანი ქუთათურთ!
ვხედავ რა ჩალის ფასი ჰქონია
ალმას-მარგალიტ ლალს,
გთხოვ, ჩემს უმწეო, ნაბოლარა ძმას
ვასკას მიხედე გალ!
მე ორიოლის ციხის კედლები
მორიელივით მკლავს,
ენკენისთვეში ჯოჯოხეთურად
დამფლეს, დამხვრიტეს გალ!
რად ელანდება მკვდარი ვარდები
სიალაში ჩაფლულ სულს,
ლურჯა ცხენების თქარუნი მესმის,
და შენთან ყოფნა მსურს.
მნუხრის ზენარი გადმომეფარა,
ქარი უნდობლად მცემს,
უმისამართო ჩემი საფლავი
ყვავ-ყორნებს რჩება დღეს.
მე შენი ლექსის მუზად დავრჩები,
მოგყვები კვალ და კვალ,
გაზაფხულებზე იებად მოვალ,
ლამაზ სიზმრებად გალ!
.....მზე ჩაესვენა და მნუხარე დღე
თავჩაქინდრული გლოვობს,
შენ სიყვარულის სიმბოლოდ დარჩი,
გალაკტიონის ოლოლ!

ლამზირა შევილაძე

***

განა შენ ჩემზე დიდი ხარ,
ფულია ჩვენსა შუაო.
ამა ქვეყნიდან შენც ნახვალ,
შენც შეგჭამს ჭია-ლუაო...

მრევლის სულსა და გულს ანეტარებ

მამა აკაკის

შენს წმინდა სულში უფალი სახლობს,
უფალს მოსავ და უფალს ადიდებ,
როცა წარსული ანმყოზე დარდობს,
ბნელით დახშულ კარს ლოცვით გაგვიღებ.

უსპეტაკესი გულის კარნახით,
სიყვარულსა და მზეს დაატარებ,
ლახვრის ლოცვებით, ტკბილი გალობით,
მრევლის სულსა და გულს ანეტარებ.

შენი სამშობლოს გულში ანთიხარ,
ანთიხარ ისე, როგორც მზისთვალი.
მეტეხის ტაძრის წმინდა კარიბჭეს
იცავ უებრო, ბრძენი, მციხარი.

ხარ ღმერთკაცით უერთგულესი
და წარმართების ფიქრის მკვესავი.

ყველას ტკივილის გულის ტალკვესი,
სიკეთისა და მადლის მთესავი.

ყოველი დილის ცისფერ ალიონს,
ღვთაებრივ ხიბლის ქარიზმას აფრქვევ.
შური და მტრობა ქარმა ნაილოს,
სულთა საამოდ საკმეველს აკმევ.

ვინ იცის შენი მამულის დარდში,
რამდენი ღამე გამოათენე.
უმეცარობას ლოცვებით ნაშლი,
შეჭირვებულთა გულებს ამრთელებ.

გამიგონია სხვა ქვეყანაში,
არ ჭიკჭიკებენ ჩვენი მერცხლები.
ისმის მეტეხის ძირძველ ტაძარში,
მამა აკაკის ტკბილი ლოცვები.

მე რა ვიცოდი

შენზე მოლოდინს გულში ვიდნობდი,
მენატრებოდა შუქი მცირედი.
თუ ჩუმად მსჯიდი, მე რა ვიცოდი,
შენში ტკივილს თუ მოვიძიებდი.

მეფიცებოდი, – გიერთგულებო,
გულში ვარდები გამლალეზია,
ახლა კი, ხვდება გული უებრო,
რომ სიყვარული არ შეგძლებია.

რტოებს ილენავს მწუხარე ვერხვი,
გაუდაბურდა ცხოვრება მრუმე.
„როცა ვიფიქრე მოვიდა მეთქი,
შენ სწორედ მაშინ წასულხარ, თურმე..“

ანი ტყუილად ნუ შენუხდები,
ნულარ დახარჯავ სიტყვებს ვნებიანს.
შენთვის ცივია გულის ფერდობი,
ქალის შეცნობა არ შეგძლებია.

მეტკბილმწარეები

დღემეხვალე

მტანჯავს დუმილი, იდუმალების,
თავხედი ქარი მიწენავს ნერვებს.
მწვავს შორი მზერა შეუვალობის,
უჩინოსავით ვაცეცებ ხელებს.

ზღვის ნაპირზე ვარ, ვუსმენ ზღვის ხმაურს,
ამოქიაქდა მოსაგონარი...
შენ მოგიძღვენი სითბო ზღვაური
და ჩემი გულის მოსაგონარი...

ვიცი, ვერ მოხვალ, მე მაინც გელი,
შენზე ლოდინით ტყვილა ვწვალდები.
რადა ხარ ასე შორი და მწველი,
რა სასწაულად მეტკბილმწარეები.

ზღვა ხან წყნარია, ხანაც ბობოქრობს,
ხანაც ზღვის ტალღა ებრძვის ნაპირებს.
ალბათ, სურს შენზე ფიქრი წარმტაცოს
და ჩემს დაძღვევას ასე აპირებს.

დრო უმონყალო ტკივილით მიდის
და ნელა-ნელა სიცოცხლეს მპარავს.
შენზე მოლოდინს ვისიზმრებ დღემდე,
შენზე ლოდინის სისუსტე მლალავს.

მე შენზე ფიქრი მაფორიაქებს,
შენზე ოცნებას კვლავ არ ვეშვები.
ზღვის შმაგ ტალღებში დავბორიალობ,
ზეცის კაბადონს ფიქრით ვეხები.

მზერას მიბინდავს ნოტიო თვალი,
დარდი საწუთროს მიუდღეურებს,
რად მეჩვენება მთვარე ფერმკრთალი,
„რად ვერ ვიშუშებ სულის ხვეულებს..“

მზე ნელა-ნელა ეშვება ზღვაში,
მე კი, ვაგროვებ ნაპირზე კენჭებს.
ხომ არ გამცვალა ნეტავი სხვაში,
გულში ვიდუღებ მოჯარულ ეჭვებს.

დაუთმენელი ტკივილით გეტრფი,
ოცნებას მიკრთობს ღამის ჭინკები...
რა გამახარებს? – მკითხე და გეტყვი,
თუ სიყვარულში გამეჯიბრები.

შენ იდექ გემზე, დღემეხვალე,
ნაპირზე დავრჩი მწირი, ეული.
შენზე ოცნებით სული დავლიე...
და ზღვას ვაჩუქე ჩემი სხეული.

დარდით დაღლილი

წლები გავლიე ვაი-ვარამში,
ახლა სიცოცხლე თოკზე ჰკიდია,
გაჩხერილი ვარ დროის ხაფანგში,
დრო გველეშაპზე უფრო დიდია...

ცხოვრება მიდის ჭექა-ქუხილით,
ოცნების ფერდობს ალტობს წვიმები.
დაღარული მაქვს გული წუხილით,
დედაო მიწავ, რად გემძიმები?

ვქსოვ და ვერა ვქსოვ ოქროსფერ ბადეს,
თეთრ ანგელოზებს ვისიზმრებ მხოლოდ.
თუ დანაშაულს ჩავიდენ ოდეს,
სინდისის ქეჯნა მომიღებს ბოლოს...

დარდებითა მაქვს გული ავსილი,
ლაბირინთებში მივიბინდები...
ისე ძლიერ ვარ დარდით დაღლილი,
სიკვდილო, ახლა ნაღდად მჭირდები!

бэбэ эбтотэ

СП-Б

Здесь я создала удачу,
Здесь я создала мечту,
Но сложилось всё иначе,
Потеряло всё красу...

Нас разделяют километры.
Не прикоснуться мне к тебе!
Прошрое уносят ветры,
Замёрзла память в тишине...

Вернуться к счастью невозможно...
Да, понимаю! Знаю я!
Но и забыть тебя так сложно,
Одна в дали я без тебя...

Но клянусь тебе я цепи,
Что сжимают разорву.
И наступит в сердце лето,
Обретёт всё вновь красу.

НЕНАВИСТНИК

Им!..

Ты мне смеёшься с высоты.
Ты выше? И ты это видишь?
Ты создал лживые черты...
За что ж меня так ненавидишь?

Возненавидел ты меня.
За что? Сама не понимаю.
Твой взгляд, твой взор день ото дня
Мне сердце пламенем сжигает.

А я помочь тебе хочу,
Но ты все нити обрываешь.

Тогда кричи, я промолчу.
Что голосом своим решаешь?

Ах, ненавистник, ты смешон!
Теперь я это понимаю.
Твой путь давно уже решён.
Я в высях гордо засверкаю!

Ах, ненавистник, ненавидь,
Но мой триумф ты всё ж увидишь,
И пожалеешь в день один,
Что ты сегодня ненавидишь!

ბაბა ძგუბი

М-не

Всегда невидимая связь меж нами,
Судьбой отмечена любовь и теплота
Сойдет с улыбкой на губах, стихами
Любовь которой нет начала и конца

Скажу тебе я: Мама сколько слез и грез,
Проходят с жизнью так как миг и вечность
Хочу прожить и подарить тебе любовь,
Которой дышим согреваемся и лечим.

пусть горе обойдет тебя не тронув,
Пусть радость пробудят благие сны
Поверишь ты любовь всему награда
И долго будешь жить любовью ты.

Скажу я в след тебе прости мне слезы
моих всех славостей и взрываю всей души
Люблю тебя, свеча моя отрада
живи и дай любви, чтоб всем нам жить!

28. 02. 15

СУХУМИ – ГОРОД МОЙ

А дождь еще идет на улицах твоих,
И малый снег, который сходит за ночь,
И солнце озаряет волны в них
Соль моря твоего, соль слез на ранах

Прошли года красивой юности моей,
На улицах твоих мой город славный,
А боль осталась за нелепость всех обид,
Которых вспомнить мне нет сил, устала.

Вернуться. посмотреть бы на тебя.
Но страх сильнее. ведь там нет бывшего
Исчезли лица мне родные навсегда
И радости в душе и сердце, лишь немного.

А дождь идет, и солнце всходит и прибой,
Любимого мной моря брызжет в ритме,
Хочу вернуться я в Сухуми-город мой
Хочу я встретить в прошлом будущее вихрем.

02. 03. 15

МУЗЫКА

Послал господь не малый дар на мою долю,
Воспеть о нем и верить в бытие его!
Быть внучкой, дочерью, женою. мамой
Искать, творить и размышлять о нем.

Любить друзей, родных, детей и близких
Язык, что послал мне он верный и родной
Завется «Музыкой» он многолик и чистый
Идет от сердца к сердцу от души к душе росой.

И мудрость в нем и вечность и блаженство
И рай и преисподня – все порой
Вот музыка вселенной, ведь нам слышно
«Все вечно иль не вечно под луной».

02. 03. 15

საზავშვო განყოფილება

ყამარ ტიელიძე-ბლიაძე (ყამარ ბებო)

სამშობლოს პონაცრეჭა

ავტორი:

გაზაფხულის დღე გათენდა
მშვენიერი და წყნარი...
აგერ მერცხალიც გამოჩნდა
მომართა თავის ქნარი...

მერცხალი:

სალამი ჩემო სამშობლოვ,
ჭიკ-ჭიკ-ჭიკ – გენაცვალეები,
შენს ნახვამ სიხარულისა
ცრემლით ამივსო თვალები

ბუდეც ადგილზე დამიხვდა,
ალარ მჭირდება შრომაო,
ვუმადლი კეთილ მასპინძლებს
აქვთ სიყვარულის გრძნობაო...

ბელურა:

შენ შემოგვევლე მერცხალო,
მაგ მოჭიკჭიკე ხმაშია,
შენ სრიალს დიდხანს ვნატრობდი
ნამგალა ფრთებით ცაშია...
ისე მიყვარხარ ვერ გარჩევ
ჩემს ღვიძლ დასა და ძმაშია.

მერცხალი:

მოფფრინდი ჩემო ბელურავ...
მეც მომენატრე ძალიან...
როგორ გადურჩი სიცივეს,
გქონდა თავშესაფარია?

ზამთარი როგორი იყო
თბილი თუ აბეზარია?
თუმცა რა საკითხავია
ზამთარი ხომ ზამთარია.

ბელურა:

გამიჭირდა... ნოემბრიდან,
რომ დაიწყო ცივი ქარი,
მარტის თვემდე არ დასრულდა
დიდთოვლობა... ავი დარი...

ეჰ, შენსავით რომ შემეძლოს
თბილ ქვეყნებში გადაფრენა...
ბარემ კარგი იქნებოდა,
ამცდებოდა ზამთრია წყენა.

მაგრამ წინაპართა წესის
მე არ ძალმიძს უკუგდება,
ქმარ-შვილის და სახლ-კარისა
ძლიერ მიჭირს მიტოვება.

ბელურა:

ვიცი, რომ გიყვარს სამშობლო,
შენი ჭერი საკუთარი...
ისიც ვიცი სიყვარულით
გადმოლახე ზღვა, მთა ბარი...

ისიც მჯერა უცხო მხარეს
იქნებოდი ვით სტუმარი,
ალბათ ჭიკჭიკს მოკლებული
უხალისო და მდუმარი.

მერცხალი:

თუ გგონია მე არ მიყვარს
ჩემი მხარე სანუკვარი,
შრომა-ჯაფით ნაშენები
ბუდე – სახლი საკუთარი.

მაგრამ რა ვქნა, სიცივეს და
შიმშილს ვერ გავუძლებ დაო,
ლაჟვარდში ვერ ვისრიალებ...
თოვლის ფიფქს დამაყრის ცაო.

ამიტომაც შორს მიფრინავ,
სარისკოა თუმც ეს გზაო...
მაგრამ უხვად მაქვს საკვები...
არ მაკლია სითბოცაო.

მერცხალი:

ყველაფერს სწორად მიმიხვდი
ჩემო კარგო მეგობარო,
მაგრამ მაინც მსურს ზამთარი
თბილქვეყნებში გავატარო.

კარგს იზამ თუ გამომყვები
მუდამ ბედზე მატირალი,
შენს ხელთ იქნება დაიკო,
სანეტარო მომავალი.

ბელურა:

თუკი ჭკუაში დამიჯდა
შენი რჩევა, ვით ნამალი,
მოვიფიქრებ, მოსაზრების
დღეები მაქვს წინ მრავალი...

II მოქმედება

ავტორი:

შემობრძანდა შემოდგომა...
მედიდურად... მეფურადო,
კვლავ სითბოა, მზე სხივებით
კვლავ დგას ქვეყნის მსახურადო.

გადამფრენი ფრინველები
ამ დროს მაინც არ სთვლის სანდოდ,
დიდ სამზადისს შესდგომიან
შორს...შორს გადასაფრენადო.

ერთი ბჭობა-ბაასი აქვთ...
შეკრებილან გუნდ-გუნდადო,
გამოცდილ ბელადს არჩევენ,
რომ გამოდგეს მეგზურადო.

ბელურა:

მიფრინავ კუდმაკრატელავ?
შენ გენაცვალე, შენაო,
მოგინყენია... რატომ დუმს
ეგ მოჭიკჭიკე ენაო?

გზას დაგილოცავთ სუყველას
გქონდეთ მშვიდობა, ლხენაო,
ზურგის ქარი არ მოგაკლდეთ,
რომ შესძლო ლაღად ფრენაო.

მერცხალი:

მივფრინავ, ჩემო ჩიორა,
თუმც გული მწყდება ძალიან,
იქნებ გაბედო წამოსვლა,
ვიცი არა ხარ მხდალია.

ბელურა:

მიჭირს, ვერ გამიბეღია
როგორ დავტოვო შვილები,
უჩემოდ როგორ გასძლებენ
ჩემს ალერსს მონყვეტილები.

ბულბული (ბელურას):

მჯერა შვილებისთვის რომ ხარ
დედა თბილი და მზრუნველი,
მაგრამ არ ხარ მეგობარო,
გონიერი, შორსმჭვრეტელი.

ლამაზ, ლალი ცხოვრებისა
თუკი იქნები მსურველი,
გზას გაუკვლევ... შენი მოდგმის
იქნები ზამთრისგან მხსნელი.

ოფოფი:

ცხოვრების გემო არ იცი
ნაცარავ, თვალხატულაო,
შენნაირები რამდენი
გათოშილ-გაყინულაო.

შოშია:

გაბედე, ჩვენო ჩიორა,
გაბედე, გენაცვალევი,
შენთვის სიკეთე გვწაღია,
რომ აგეხილოს თვალები.

ტოროლა:

გაზაფხულზე კვლავ დაგხვდება
შენი ტკბილი სამფლობელო,
ერთი სიტყვით სიკეთე გვსურს,
რალა ბევრი გავაგრძელო.

ავტორი:

მათი რჩევა-დარიგება
ბელურამ რა მოისმინა,
გული ლხენით აუთრთოლდა
და ნისკარტში ჩაიცინა.

გადაფრენა გადანყვიტა,
დაემშვიდობა ქმარ-შვილსა,
ფრინველთა გუნდს შეუერთდა,
აჰყვა მგზავრულ შეძახილსა...

მერცხალი:

ასე არა სჯობს დაიკო?
როცა ადგილზე ვიქნებით,
თავად იხილავ, მომავლით
რა ბედნიერი იქნები.

ბელურა:

რა ვიცი, ჩემო ჭიკჭიკა,
რა ხანია მოვფრინავთ და...
დავიქანცე... ეს გრძელი გზა
არ ილევა... არ დამთავრდა...

შოშია:

აბა, რა გგონია დაო,
აქეთ წამოსვლაა ძნელი...
ეჰ, ვინ იცის გზადაგზა კი
მოგველის რა განსაცდელი.

ოფოფი:

რისკია, ჩვენი მგზავრობა,
რისკია, ჩვენო ბელურავ,
მაგრამ არჩევანს ვაკეთებთ,
რომ დრო ვატაროთ მეფურად.

ავტორი:

ხანგრძლივი მგზავრობის შემდეგ
მიალნიეს ნაცნობ მხარეს,
ისევე გუნდად შეიკრიბნენ
და ერთურთით გაიხარეს.

თუმცა ბევრი გამოაკლდათ
ახლობელი და მოყვარე,
ვინც ადგილს ვერ მიალნია
მათთვის ცხარე ცრემლი ღვარეს.

ბელურა:

მართლაც გმირები ყოფილხართ,
რა რთული გზა გავიარეთ...
უჰ, შვებით ამოვისუნთქე
გულიც უკვე დავინყნარე...

ოფოფი:

განსაცდელი, ფათერაკი...
ყველაფერი ჩავლილია...
დამერწმუნე ბელურ-ქალო,
აქ ცხოვრება ადვილია.

ტოროლა:

ჩვენთან ყოფნა, მეგობრობა
ნამდვილად არ მოგწყინდება,
შეეჩვევი... დაბრუნება
მგონი არც კი მოგინდება...

* * *

ავტორი:

სხვადასხვა ჯურის ფრინველი
მოსდებია მინდვრებს, ტბებსა...
გვარ-ტომებად დაყოფილი
ატარებენ ტკბილ დღეებსა.

დაღვრემილი ბელურა კი
გაჰყურებს მათ ჟივჟივს, გნიასს...
ხედავს როგორ მიირთმევენ
ხარბად საკენკს... მწერს და ჭიას.

თავად იქვე მიყუჟულს კი
მოსწოლია გულს ნაღველი
არც ეგვიპტის მხარე ხიბლავს,
არც ფრინველთა ღრიანცელი...

ბულბული:

რად მოიწყინე ჟღურტულა,
და რატომ ხარ თვალეზველი?
რამ შეგანუხა, მითხარი
ჩემთან იყავი გულწრფელი.

ოფოფი:

მეც გამჩნევ დაღვრემილობას,
შფოთავ არა გაქვს ძილიო,
რამ გადაღონა, გვითხარი,
იქნება გაგვანდო ჭირიო.

ტოროლა:

რით დაგეხმაროთ, განვკურნოთ
შენი დარდი გულის მწველი?
შენს გვერდით ვდგავართ, ვიქნებით
მწუხარებისგან დამხსნელი.

მერცხალი:

მე ვხვდები რადაც დაღონდა
ჩვენი ჩიორა ფრთამალი,
ისიც ვიცი რა მოარჩენს
რა არის მისი წამალი...

სამშობლო მისი დარდია,
სულის და გულის მკურნალი...
მისგან გაუჩნდა ნალველი...
მიტომ არს მშიერ-მწყურვალი...

ბელურა:

სწორად მიმიხვდი მერცხალო,
და მეც ვარ გულახდილია,
დიდი შეცდომა დავუშვი,
ეს ჩემთვის გაკვეთილია.

მომნატრებია სამშობლო,
ჩემი ოჯახი ტკბილიო...
აქ სიცოცხლეს მირჩევნია
ჩემს მამულში სიკვდილიო.

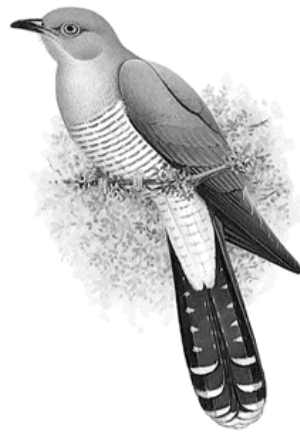
ავტორი:

მათ სჯა-ბაასს ყურს უგდებდა
იქვე ბუჩქს მჯდომი გუგული,
ახლოს ეახლა ბელურას
დაუნყო ტკბილი კურკური.

გუგული (ბელურას):

მე კი დავსძენ, რომ ჩიტუნი,
გაქვს ერთი გამოსავალი...
და მჯერა, რომ ეს იქნება
შენთვის მალამო... წამალი...

ბარტყების ძიხად დამიდექ,
ვიცი ხარ ყოჩალი, მარდი...
მათ ზრუნვაში და მოვლაში
გადაგეყრება გულს დარდი...

გასამრჯელოსაც კარგს მოგცემ,
თუკი გამიზრდი შვილებსა...
ქმარ-შვილს სიმდიდრეს მიუტან,
ატარებ შემოსილებსა...

ბელურა (გუგულს):

გუგულო, შენ თავისუფალ
ცხოვრებას ხარ მიჩვეული,
დედურ გრძნობას მოკლებული...
არ გაქვს შვილთა სიყვარული.

შენი ბარტყების აღმზრდელად
ვერ გამოვდგები, ვერაო,
ბევრი დაეძებს სამსახურს,
ძიძას იპოვნი მჯერაო.

რომელი ჭკუათმყოფელი
იქნება ჩემო გუგულო,
თავის შვილები დატოვოს
სხვის შვილებს დაუგურგუროს?

ავტორი:

ბელურას ასეთ პასუხმა
გააგულისა გუგული,
ბოლმით აივსო, ჩიორას
ჰკადრა სიტყვები უგნური.

გუგული (ბელურას)

ბელურავ, შენც კარგად ხვდები,
თავად ხარ ცივი, უგულო...
რომ ეს ასეა, დასტურს გთხოვთ,
ტოროლავ, ოფოფ-ბულბულო...

ტოროლა (გუგულს):

გუგულო, განა არ იცი,
რომ არ ხარ თავთან მართალი?
კარგად იცი ვინც ბრძანდები,
არ გაქვს სირცხვილის მარცვალი...

ოფოფი:

კვერცხებს სხვას უდებ ბუდეში,
სხვას აზრდევინებ ბარტყებსა
და სანამ სიტყვას წარმოთქვამ
მისი ანონვა გმართებსა.

ბულბული:

განა ბელურას არ ჰყოფნის
თავისი გასაჭირია?
შენ კი ნავთს უსხამ ცეცხლზედა
ჭირზე დაურთე ჭირია.

გუგული (ბელურას):

მაპატიე ბელურ-ქალო,
სალანძლავი სიტყვა თქმული,
ნუ გგონია არ მიყვარხარ,
არ მაქვს შენი სიბრაღული...

თქვენც ბოდიში მეგობრებო...
მაქვს შეცდომის სინანული,
ნიადაგ თქვენთან მწადია,
არ მსურს ვიყო გარიყული.

III მოქმედება

ავტორი:

უსმელ-უჭმელი ბელურა
ჩამოჭკნა, დაილიაო...
ცხადშიც და ძილშიც ჩაესმის
სამშობლოს ძახილიაო...

ბელურა (თავისთვის):

ეჰ, ნეტავ, როდის დადგება
ნანატრი გაზაფხულიო,
ვიხილო ჩემი სამშობლო,
გავიხალისო გულიო...

ავტორი:

ამ დროს მერცხალი მოფრინდა
ჭიკჭიკით გულანთებული,
აუნყა და მიახარა
საქართველოს გაზაფხული...

მერცხალი:

ბელურავ, ჩემო ძვირფასო,
მაცნე ვარ, მახარობელი,
ხვალ დილით ადრე მიფრინავთ,
დარდი გაფანტე ყოველი.

ბელურა:

შენ გენაცვალე მერცხალო,
რომ მაჩუქე სიხარული,
ბედნიერი დღე მელირსა
სანატრელი, დიდებული.

ავტორი:

ფრინველებმა კვლავ ხალისით
გადმოლახეს მთები...ზღვები...
სამშობლოს საზღვარზე დახვდათ
ნაზამთრევი ჩიტუნები.

ბელურას ცრემლი მოადგა,
რა დაინახა ქმარ-შვილი,
თვალს ვერ უსწორებს... მათ წინ დგას
პირშავი და დარცხვენილი.

ბელურა:

ჩემო ტანჯულო შვილებო,
თქვენ გენაცვალეთ დედაო...
მადლობელი ვარ უფლისა,
ყველას ცოცხალს რომ ვხედავო.

უჩემოდ როგორ ცხოვრობდით
და გაატარეთ ზამთარი?
ალბათ მრავალჯერ გესტუმრათ
თოვლის მაღალი საფარი.

როგორ გაუძელთ შიმშილსა,
ალბათ იყავით საპყარი,
არ გქონდათ დილის საუზმე,
სადილი და არც სამხარი.

შვილები:

უფლის შეწევნით დედიკო,
გადავაგორეთ ზამთარი,
თუმც ბევრჯერ ძლიერმა ქარმა
წაგვართვა თავშესაფარი.

ბევრჯერ ვყოფილვართ სიცივით,
შიმშილითაც ძილგამკრთალი,
გვენატრებოდით, გვწყუროდა
დედის ფრთებქვეშ სასთუმალი.

კაკანათიც კი დაგვიგეს,
გაშალეს პურის მარცვალი,
ბენვზე გადვურჩით სიკვდილსა
საძმო დაგვარგეთ მრავალი.

უშენოდ ძნელი ყოფილა,
ჩვენო ძვირფასო დედაო,
უდედო, გამოუცდელი
ხშირად მტრის მსხვერპლი ხდებო.

ბელურა (ტირილით):

მეც გამიჭირდა უთქვენოდ,
მენატრებოდით ძალიან,

თავისუფლებას ვერ ვგრძნობდი
თითქოს გარს მერტყა გალია.

ვფიქრობდი თქვენს მომავალზე...
რა ვქნა, არც ჩემი ბრალია...
თურმე არ უნდა დაკარგო
წინაპართ გზა და კვალია.

არ მხიბლავდა უცხო ქვეყნის,
არც სითბო და არც საჭმელი,
ეჰ, რაც გადამხდა, „ვიგემე“
ენით ძნელია სათქმელი.

უცხო მხარეში ცხოვრება
ჩემთვის იყო სატანჯველი,
თუმც ბევრს მოსწონს და მიილტვის
რამდენია უდარდელი...

ჩემი შეცდომა არასდროს
გაიძეოროთ, არაო,
იქ მყოფმა რაც განვიცადე
ჩემთვის ესეცა კმარაო.

სად დაბადებულ-გაზრდილხართ,
სადაც შეგსხმიათ ფრთებიო,
ისაა თქვენი სამშობლო,
ღვთის მადლით ნაპკურებო.

ავტორი:

ბელურამ რა შთააგონა,
შვილებს სიტყვები თბილიო,
ერთურთს შეუწყეს ხმები და
ინყეს გალობა ტკბილიო.

ერთად:

გვიყვარს ჩვენი სამშობლო,
ჯადოსნური მთა-ბარი,
მომხიბვლელი ტყე, ჭალები...
თუნდაც მკაცრი ზამთარი...

აქ დავიბადეთ, ვისწავლეთ
ჭიკჭიკი და ფრენა,
სხვა უცხოურს გვიჩვენია
ჩვენი ტკბილი ენა.

მინანერი:

ხედავთ? ბელურა ჩიტმაც კი
იცის თავის ფუძე-ჭერი...
მხოლოდ თავის ქვეყანაში
იგი არის ბედნიერი...

ზოგ-ზოგ კაცს რა ემართება,
მაძლარია თუ მშიერი,
უცხო ქვეყნისკენ მიილტვის
მოსწონს მისი ყველაფერი.

ავინყდება სჯული, რწმენა,
ადათ-წესი მშვენიერი...
ავინყდება დედა ენა,
ჭირნახი თავის ერი...

კაცი უნდა კაცობდეს და,
იყოს ბრძენი, გონიერი...
სხვაგან განცხრომას ერჩივნოს
თვისი 'მრავალჟამიერი'.

***

ლევან გაბუნას

მზეჭაბუკს მახსენებ ზღაპრისას
სათნო, კეთილი ბიჭი,
უფალს ვთხოვ მოგმადლოს წყალობა,
სწავლის და შრომის ნიჭი.
ვით ცის მთიები, შენნაირებით
გამრავლდეს ქართული გენი,

მაშინ გაბრწყინდება, გაიხარებს,
ნატანჯი მამული ჩვენი.
მსურს რომ იარო კაცურკაცობით
ვაჟკაცი სანაქებო,
ლევან, ცხოვრების გზას დაგილოცავ
მეც შენი ყამარ ბებო.

06.09.2015

ლალი კახიძე

მგელი და კრავი

ზლაპარი

ზლაპარ იყო, ზლაპარ იყო... იყო ერთი ჩრდილოეთით მცხოვრები საშიში რუხი მგელი. სამხრეთით მცხოვრები კი გახლდათ კეთილი, ლამაზი, სულ მუდამ მოკუნტრუშე თეთრი კრავი.

მგელი არ ერჩოდა კრავს, პირიქით, დახმარების ხელს უწვდიდა, მაგრამ კრავი იყო ამაყი და ზედაც არ უყურებდა მგელს. მგელი ძალიან მომთმენი აღმოჩნდა. დაზამთრდა. მგელს წინასწარ განსაზღვრული ჰქონდა

სიცივეების მოახლოება და ზამთრისთვის მოემზადა როგორც საცხოვრებლად, ასევე სანოვა-გით.

კრავი სამხრეთით ცხოვრობდა და არ ანაღვლებდა სიცივე, იმიტომ, რომ მის ქვეყანაში სულ ცხელოდა. სანოვაგე კი სულ ჰქონდა. ყველა ეპატიჟებოდა, იმდენად ლამაზი, საყვარელი იყო კრავი, ყველა მასზე ზრუნავდა

ამიტომაც იყო ეს სამხრეთელი აბეზარი გათამამებული, ცა ქუდად არ მიაჩნდა და დედამი-ნა ქალამნად.

ერთხელაც გადანყვიტა კრავმა:

– მოდი, ვნახავ ერთი ჩრდილოეთში რა სიცივეა ამისთანა, რომ ყველა ამას ლაპარაკობსო, არავის არ უთხრა, დაადო თავი და გასწია ჩრდილოეთს. იარა, იარა და თოვლში პანანუნა ფეხე-ბი გაეყინა. საჭმელიც არ არის, რა ქნას? ვერც ფეხებს აბაკუნებს, რომ მოითხოვოს. ძალიან ცუდ დღეში ჩავარდა, ვერც უკან ბრუნდება. თირის, ყრის ცრემლებს.

სად იყო და სად არა გამოჩნდა რუხი მგელი:

– კრავო, კრავო, საით გაგინევიათ?

კრავმა ტირილი დაიწყო: – მგელო, მგელო, დახმარებას ვითხოვ შენგან – გთხოვ დამეხმარო.

მგელმა არც კი გაახსენა, რამდენ-ჯერ ატკინა კრავმა მას გული. როგორ კუნტრუშობდა და დასცინოდა მგელს. ი, ხედავთ? გასაჭირში მგელს მოუხმო. მგელმა კი ის მიიღო ისეთი, როგორიც იყო. გულში ჩიაკრა კრავი და თავის საცხოვრებელში მიიყვანა. ფეხები თბილი წყლით გაუთბო. დააპურა, სა-ნოლში ჩაანვინა. კრავს ძალიან შერ-ცხვა თავის საქციელის გამო და მგელს მეგობრობის ხელი გაუწოდა. მგელი და კრავი დამეგობრდნენ. სანამ გაზაფხუ-ლი არ დადგა, კრავი მასთან ცხოვრობ-და, ხოლო გაზაფხულზე ზარ-ზეიმით გააცილა მგელმა კრავი და უთხრა: –

კრავო, ეს დღე კარგად დავიმახსოვრო, ეს დღე მე და შენთვის მზიანი დღეა.

რა კარგია, როცა ყვედლაფერი კარგად მთავრდება.

ძილი ნებისა.

„მეზლაპრე“

მეფე და მეზღაპრე ზღაპარი

ზღაპარ იყო, ზღაპარ იყო და იყო და არა იყო რა. საქართველოს ულამაზეს კუთხეში, რომელიც იყო ღმერთის რჩეული ქვეყანა, მთის წვერზე საუკეთესო ხუროთმოძღვრები და საუკეთესო ოსტატები მრავალი წლის განმავლობაში აშენებდნენ მეფისთვის სასახლეს. სასახლე იყო ოქროსი, სახურავი მოჭედილი ჰქონდა უძვირფასესი თვლებით: ლალი, ფირუზი, მარგალიტი, ვარდისფერი ალმასები თითქოს "იავნანას" მღეროდნენ. ეს იყო თვალისმომჭრელი სილამაზე, რომელიც სულს ამშვიდებდა და უფალს გვაახლოვებდა.

დილა იწყებოდა მუსიკის ჰანგებით. თუ კი რამე ფრინველი არსებობდა ტყეში, ყველა მოდიოდა სასახლესთან და თავის ნიჭს ამჟღავნებდა.

დიდებული მეფე უფალს მადლობას უხდოდა, რომ იყო მისი რჩეული და არასოდეს უღალატებდა, მიხედავდა ამ მშვენიერ ქვეყანას და მის ხალხს.

ასეც იყო – ქვეყანა შენდებოდა, ქვეყანა ხარობდა. სანატრელი იყო ამ ქვეყანაში ცხოვრება.

– მაგრამ ჩვენი მეზღაპრე თავს დაჩაგრულად გრძნობდა.

გადანწყვიტა: – მეფეს ვეახლები და ჩემს დარდს და გაჭირვებას ვუამბობ – არ არსებობს არ მომისმოს და თუ საჭიროდ ჩათვლის, დამეხმარება კიდევ. ეს იყო მეზღაპრის ოცნება.

ბევრი იარა თუ ცოტა იარა, მიადგა ოქროს სასახლეს, სანატრელ სასახლეს. წუთში გაჩნდნენ მცველები. სტაცეს ხელი სანყალ მეზღაპრეს. გაჩხრიკეს. წესისამებრ, თავისი ზღაპრების კრებულის მეტი არა ებადა საცოდავს. მათ უთხრეს – აქეთ მეორეჯერ არც გაბედო, თვალიც არ გამოაპარო სასახლისკენო.

წავიდა მეზღაპრე გულგატეხილი. ცნება ოცნებად დარჩა – რამდენი რამ ჰქონდა სათქმელი მეფისთვის?

ყოველ დილით ზის მეზღაპრე და წერს თავის ზღაპრებს. უცებ კარზე კაკუნი მოესმა: – კაკ... კუკ... არავინ არის სახლში, რომ კარი გამიღოს?

გაალო კარი მეზღაპრემ და რას ხედავს: ულამაზესი ბატკანი, წითელი ბაფთით – ჩემს მეგობარ ბატკანს ვეძებ, აქ ხომ არ არის? – მობრძანდით, – შემოიპატიჟა მეზღაპრემ. ბატკანიც შემობრძანდა. – ეს უამრავი წიგნი თქვენია?

დიახ, მე მწერალი ვარ, მეზღაპრე, ზღაპრებს ვწერ.

– როგორ გამეხარდა თქვენი გაცნობა. იცით თქვენ თუ არა მეფე ბატონი მეზღაპრეებს რომ ეძებს. ისინი ხომ ძალიან ცოტაა ჩვენს ქვეყანაში? გთხოვთ, გამატანეთ თქვენი ზღაპრები, მეფეს მივუტან. გადახედავს, ძალიან გაუხარდება.

– დიდი სიამოვნებით. – გაიხარა მეზღაპრემ.

გაატანა ბატკანს ზღაპრები. თვითონ ბუხართან დაჯდა და ნეტარებას მიეცა ოცნებებისა, ეს ხომ უფლის ნებაა? უფალმა გამოგზავნა ბატკანი. რა ბედნიერი ვარ.

მეფემ წაიკითხა ზღაპრები, აღფრთოვანებული დარჩა. გასცა ბრძანება: – მომგვარეთ მეზღაპრე!

გახარებულმა მეზღაპრემ სულმოუთქმელად გაირბინა იადონების, ფარშევანგებით მოფენილი სასახლის ედემის ბაღი, როდესაც ოქროს კიბეებს აუყვა, კარებთან დახვდა მეფის პირველი ვეზირი.

მეზღაპრეს თავის ოცნებებში მრავალჯერ წარმოედგინა თუ როგორ შეხვდებოდა თავის სათაყვანებელ მეფეს, თუ როგორ ჩახედავდა სიკეთითა და სიყვარულით სავსე თვალეში, თუ როგორ ემთხვეოდა მის წმინდა სამოსს, თუ როგორ გაუზიარებდა თავის გულისნადებს, მაგრამ ოცნებები დაიმსხვრა, ვინაიდან პირველმა ვეზირმა ყველა ღონე იხმარა იმისთვის, რომ ეს შეხვედრა არ შემდგარიყო.

სასონარკვეთილი, გულგატეხილი და იმედგაცრუებული მეზღაპრე ტირილით გაბრუნდა უკან, სად იყო და სად არა, მეზღაპრის წინ ჩვენი ნაცნობი წითელ-ბაბთიანი ბატკანი ციდან დაეშვა.

– შენთან მოვედი. კარგია, რომ მოგისწარი. აბა, ჩქარა, ვბრუნდებით მე და შენ მეფესთან.

მეფისა და მეზღაპრის შეხვედრა იყო დიდებული, ისეთი, როგორიც არც ერთ ოცნებაში არ ჰქონდა მეზღაპრეს წარმოდგენილი.

ამიტომ მოგინოდებთ ყველას, დიდსა და პატარას, რომ ოცნებები აუცილებლად სრულდება, მთავარია, ძალიან გინდოდეს და იმედს არ კარგავდე. შეგეძლოს ლოდინი.

ძილი ნებისა.

თქვენი მეზღაპრე.

პროზა

რევაზ მიშველაძე

სამსჯიერო

ბიძაჩემი ქიშვარდი გარაყანიძე პარიზში დეიბადა და გეიზარდა. როგორც მაგენმა იციენ თქმა, მეოთხე თაობის ემიგრანტი იყო. იქანა, რავარც თვითონ მითხრა, ბრონეულის წვენის გამოსახდელი პატარა ფირმა ჰქონდა და ჩირთიფირთობდა თავისთვის. ფრანგი ცოლი ჰყავდა. შვილი არ მიცემია. ასე სამოცდაათის იქნებოდა, ქუთაისში რო ჩამევიდა თავისი ბებერი ცოლით. ბებერს იმიტომ ვამბობ, რომ ცოლი ერთი ათი წლით უფროსი მაინც იქნებოდა ბიძაჩემზე. ქე უშოვია ცოტა ფული ბიძაჩემს ბრონეულის წვენით პარიზში და იმ ფულით ქუთაისში, ნინოშვილის ქუჩაზე, კაი დიდი ორსართულიანი სახლი იყიდა. გეცოდინება ის სახლი შენ, ლოლობერიძეების ნაქონი სახლი იყო, მერვე შესახოვთან. იმნაირი ლამაზი სახლი ნინოშვილის ქუჩაზე ახლაც არ დგას.

მამაჩემს ოთხი შვილი ვყავდით. მე უმცროსი გახლავართ. ბევრი რომ აღარ გავაგრძელო, ჩამოსვლიდან სამ წელიწადში წეილო წერილი ფრანგმა ქალბატონმა და დარჩა ბიძაჩემი მარტო. მიშვილა ბიძაჩემმა (ჩემი თანხმობით, რასაკვირველია) და ცოლ-შვილს მის ხელში მევეკიდე. ცხოვრებული ქიშვარდი შარშანწინ გარდაიცვალა. რას ვიზამთ, ყველანი სიკვდილის შვილები ვართ და დავასაფლავე ჩემი მამობილი ბიძა კარქათ, ღირსეულად, რავარც ეკუთვნოდა ისე. მერე ვალიკო მიზანდარის შვილიშვილს კუკურა მიზანდარს ბიუსტი შევუკვეთე და დავადგი საფლავზე ჩემ კაი ბიძას.

ეგენი კაი ხნის მოსული იყვნენ, ერთ უბედურ საღამოს პროკურორის მოადგილემ კუკური ბარამიძემ რო დამიბარა. მე ვთქვი, რა უნდა ჩემთან პროკურატურას. მეოთხე სკოლაში ვმუშაობ პრომის მასწავლებლად, რაცხა ორ კაპიკ ჯამაგირს ვღებულობ და რომ იტყვიან, რწყილს არ ვაღვიძებ. ეგაა, ფიცში რო არ შევიყოლო, ერთი-ორჯერ „ოცნების“ მიტინგზე ვიყავი. მიდიოდნენ მეზობლები და წაყყევი მეც, ისე საყურებლათ.

მივედი პროკურატურაში, საღამო ხანი იყო, „მოამბე“ ახალი გათავებული იქნებოდა.

სუფთა ფურცელი დამიდო კუკურიამ წინ. ახლაო, თუ არ გინდა საქმე გაგიფუჭდესო, დაწერე ამ ქალაღზე, რო ბიძაშენის დანატოვარ და შენს სახელზე გაფრმებულ სახლს შენი ნებით ჩუქნი სახელმწიფოსო.

გავშრი კაცი. ასეთი რამ სხვას რო ეთქვა, არ დევიჯერებდი. კი მარა, მე სა წევიდე ჩემი სამი ბოვშვით, მე ვუთხარი. გაქ შენ წასასვლელი, გადადი მამაშენის პატარა სახლშიო. იქანა ჩემი ორი ძმა ცხოვრობს თავისი ცოლ-შვილით, მე რანაირად დევეტევი-მეთქი. ახლაო, ბევრი ლაპარაკი არ უნდა ამ საქმესო. შენ, ქე უნდა მიხვდე, რო ეს ამბავი ზევიდან მოდის, უარი არ გაგივაო.

რავარც ჩემი ხელით ყელს არ გამევიჭრი, ისე ვერ მოვანერ ბიძაჩემის პარიზში წვით და დაგვით ნაშოვი ფულით მოსისხლფასებული ქონების თქვენთვის ჩუქებას, მე ვუთხარი. რა გოუჭირდა სახელმწიფოს ასეთი, რო მე მართმევს უკანასკნელ თავმესაფარს და ქუჩაში მაგდებს-მეთქი.

გავწიე ქალაღი განზე და მივაჩერდი კუკური ბარამიძეს.

ჭკუას მოუხმე, მე შენ გელაპარაკები, მთავრობასთან ჯაჯგური რომ არ გაგივა, კარგათ უნდა იცოდდე შენო.

შენ არ მომიკვდე კუკურია, მე მაგი არ გავაკეთოთქვა, მე ვუთხარი.

აბა, ანი რაც მოგივა, შეს თავს დააბრალო.

გლახა არაფერი ჩეიფიქრო კუკურია, ქუთაისი პატარა ქალაქია და ყველამ ყელასი ყველაფერი იცის. ბოლოსო ყველაფერი გეიგება და არ შეგერცხვეს მერე, მე ვუთხარი.

ნადი ახლა და ბევრს ნუ ტლიკინებ.

შენ თვითონ გადმოუნწყვიტე შენს თავს განაჩენი. მე ხელები დამიბანია და შენი საქმე შენ იცი. ირბინე მიტინგებზე და რაცხას გიშველის ბიძინა, ქე დეინახავ, მაგასაცო.

ერთი კვირა არ გასულა და სკოლაში მომაკითხა პატრულის მანქანამ. გაკვეთილს ვატარებდი. სამშაბათი დღე იყო, რა დამავიწყებს. სამშაბათს მესამე და მეოთხე გაკვეთილი მქონდა. პატარა რალაცაა განყოფილებაში გასარკევი, ერთ კითხვას დაგისვამენ და ქე მოგიყვან ისთეველე უკან, სულ ათი წუთის საქმეაო. კი მარა, ამის მერე კიდო რომ მაქ მეოთხე გაკვეთილი-მეთქი?

იმას ქე მოუსწრებო, ერთმანეთს გადახედეს.

ისე მოუსწრო შენმა დამანყევარმა, მე რო მეოთხე გაკვეთილს მოვუსწარი. მიმიყვანეს, გამჩხრიკეს და პიჯაკის ჯიბეში ოცდაათი ტაბლეტ „სუბოტექსი“ და ხუთი ჩეკი მარიხუანა „აღმომჩინეს“. ესეც არ მაკმარეს. სახლში გაჩხრიკის დროს ჩემი ცოლ-შვილის თვალწინ ძველთაძველი პარაბელუმი „მიპოვეს“ სამი მჭიდით.

არაფერი ჩემი არ გევიდა. სიტყვაც არ მათქმევინეს. იყიპყიპა ისევე მაგენის დანიშნულმა ადვოკატმა, უდანაშაულოა, გირაოთი მაინც გაათავისუფლეთო, მარა ისე მომისაჯეს სამი წელი, რო კინალამ მაღლობა მაძახებინეს.

მერე ის იყო, წელიწად-ნახევარში ბიძინას ამინისტია შემეხო და გამომიშვეს. აღარ მოგიყობი, რა დამცირება, რა ნამება, რა ნიხლით შედგომა და გაბითურება გადამხდა ციხეში. ერთი ეგ იყო, ცოცხით გაუპატიურება ვერ გამიბედეს (იცოდნენ თავს შევაკლავდი), თვარა სხვა არაფერი დოუკლიათ.

გამომიშვეს ნერვებდაგლეჯილი, განახევრებული კაცი, მარა ამას დევეძებ? ახლა ნახონ რავარია უდანაშაულო კაცის ჯიჯგნა-მეთქი, გულში ვამბობ. ახლა გამომჩნდება ჩემი სიმართლე და ამ ჯალათების „ობტში“ ამოვა მთავრობა, ამგენის ჯავრს მაინც ამოგვყრის ტყუილ-უბრალოდ რეპრესირებულებს-მეთქი.

გაგიგონია? გევიდა ერთი თვე, ორი, სამი, ოთხი... კუკურია ისევე თავის ადგილზე მუშაობს. კუკურია კი არა, პროკურორი და პოლიციის უფროსი ერთი საფეხურით ჩამოაქვეითეს, ისე, ფასონათ, თვარა ყველა თავის ადგილზეა.

დევიწყე განცხადებების წერა. ასე და ასე მიქნეს მე, მართალ კაცს, მთელმა ქუთაისმა იცის ჩემი ამბავი-მეთქი. ჯერ აქოური სასამართლოები ხო მევიარე, მერე თბილისის სასამართლოებს ოვუტალახე კარი და ბოლოს მინისტრებს მივადექი. მინისტრებთან მე ვინ შემიშობდა, მარა იმგენის მისაღებში შინაური კაცი გავხდი; ყველა თბილად მესალმებოდა და მეკითხებოდა, კიდე არ დაადგა შენს საქმე საშველიო?

ფიცში ვერ ჩავიყოლებ, ქე შემახვედრეს ერთ-ორ გამომძიებელს, მარა ყველა დარიგებულივით ერთსა და იმავეს მეუბნებოდა; მტკიცებულება არ გაქვთო. თქვენ ქე ამბობთ, რომ ნარკოტიკი და იარაღი არ გქონიათ, მარა მონმე არ გყავთ და უმონმოდ საქმეს ვერ აღვძრავთო.

ერიპაა, რავარც ვატყობ, ის კახური ანდაზა მართლდება, კახელმა რო თქვა, რამდენი ვირი ვიყიდე, ყველა კუანა გამოდგაო, ეგენი ისე ითრევენ ფეხს, რომ საშველს არ დამაყენებენ, შეიძლება ამ ფეხის ათრევით ჭკუიდან გადამიყვანონ, მე თუ ჩემს თავს არ მივხედე და სამართალი მე თვითონ არ გავაჩინე-მეთქი.

დავიწყე იმით, რომ მივედი კუკურია ბარამიძესთან. რაც იყო იყო, სანამდე ვიყოთ მე და შენ უბრადა, ბოლოს და ბოლოს ორივე ქუთაისელები ვართ და შევრიგდეთ-მეთქი. გაეხარდა. შერიგება მაგენს ყოველთვის უხარიათ. მეც მანუხებდა ეს ამბავიო. შენ ჭკვიანი კაცი ხარ და ქე მიხვდებოდი, რო შენთვის სახლის წართმევის დავალება თბილისიდან მოდიოდაო. მე პატარა კაცი ვარო. შემეძლო, რასაკვირველია, უარი მეთქვა, მარა მაშინ უდა წავსულიყავი სამსახურიდანო.

შერიგებიდან ორი თვის თავზე კუკურიას ცოლს დოვურეკე, მე პროკურატურის სტაჟიორი ვარ, მე ვუთხარი, კუკური სასწრაფოდ თბილისში გაგზავნეს, იქნა ხუთი ადამიანი გვყავს დასაკითხი და რამდენიმე დღე დააგვიანდება, არ შეგეშინდეს-მეთქი.

ამ დარეკვიდან ათ წუთში, სასადაილო შესვენებაზე გამოსულ კუკურის ჩემი ჟანგიანი ჟიგულით წამოვენიე, დაჯექი, მეც იქით მივდივარ-მეთქი.

დაჯდა, მივაყენე გიორგიბიანის ჩიხში მანქანა და ვუთხარი, აგერ პურმარილია გაშლილი ჩემს ნათესავთან და წევსადილოთ-მეთქი. კი ბატონო, მარა ერთ საათზე მეტი დრო არ მაქვსო.

დავანექი პედალს და ბაკისუბნის ბოლოს, არხის მარცხენა მხარეს, ტყის პირას ბიძაჩემს სალორე ჰქონდა. ახლა, ორად ორი ღორი მყავს და ერთი წუთით გავჩერდები, ღორებს სალაფავს დოვუდგამ და პანანუნა გოჭებსაც გაჩვენებ-მეთქი. ცხელოდა. პიჯაკი გაიხადა და მანქანაში ჩატოვა. კაბურა არ ეკეთა მხარზე, ესე იგი ტაბელური იარაღი თან არ ჰქონდა.

გავამზადე სალაფავი, დოვუდგი ღორებს და მოვუბრუნდი კუკურიას, შეიხედე, რა საყვარლები არიან-მეთქი. რომ მევიდა ახლოს, ვკარი ხელი და სალორეში შევაგდე. გარედან ბოქლომი დავადე სალორეს, კაი მაგარი სალორეა, მუხის მორებით გაკეთებული. მობილური პიჯაკის ჯიბეში დარჩა. გამოვრთე მაშინვე, რა სალაპარაკოა.

გევიდა სამი დღე. მივდივარ დღეში ერთხელ. ღრიჭოდან ვაწვდი კუკურიას ღორის სალაფავს. ხმას არ იღებს. არ ყვირის სხვათაშორის, რცხვენია, ამ დღეში რო ჩავარდა.

მესამე დღეს მივედი ახალდანიშნულ პროკურორთან, შარიქაძეა, ხარაგაულელი, კაი ბიჭია სხვათაშორის, გოჩა ჰქვია.

ბატონო გოჩა, მე ესა და ეს კაცი ვარ. თუ გაქვთ დრო, წამომყევით, მარტო თქვენ გენდობით, სხვას არ გავუმხელ ამ საქმეს-მეთქი.

წამომყვა, შენ წარმოიდგინე.

მივიყვანე სალორესთან, გავხსენი ბოქლომი, გამოვუშვი კუკურია ბარამიძე და მისი თანდასწრებით მოვუყევი ყველაფერი პროკურორს.

ახლა აგერ ვარ თქვენ წინ. მე ჩემი გავაკეთე. სამი დღე ხო ვაჭამე კუკურიას ღორის სალაფავი, არ ვიზამდი ამას, სამართალს რო პური ეჭამა, მარა ჩემკენ არავინ გამეიხედა. როგორც ჩანს, მართალი კაცის შველის დრო ჯერ არ დამდგარა-მეთქი. ახლა დამიჭირეთ და გამასამართლეთ. რაც გავაკეთე, ყველაფერზე პასუხისმგებელი ვარ-მეთქი.

წამომყვა, შენ წარმოიდგინე.

მივიყვანე სალორესთან, გავხსენი ბოქლომი, გამოვუშვი კუკურია ბარამიძე და მისი თანდასწრებით მოვუყევი ყველაფერი პროკურორს.

ახლა აგერ ვარ თქვენ წინ. მე ჩემი გავაკეთე. სამი დღე ხო ვაჭამე, კუკურიას ღორის სალაფავი, არ ვიზამდი ამას, სამართალს რო პური ეჭამა, მარა ჩემკენ არავინ არ გამეიხედა. როგორც ჩანს, მართალი კაცის შველის დრო ჯერ არ დამდგარა-მეთქი. ახლა დამიჭირეთ და გამასამართლეთ. რაც გავაკეთე, ყველაფერზე პასუხისმგებელი ვარ-მეთქი.

რას იტყვიო, თავიდან ფეხებამდე ღორის სკორეში ამოგანგლულ კუკურიას მიუბრუნდა პროკურორი.

თავი ჩაჰკიდა კუკურიაში. იფიქრა და ამოილულლულა:

– რაც იყო იყო, მე არ ვჩივი. იცის მაგან, რომ მთლად ჩემი ბრალი არ იყო მაგის დაჭერა, თვითონ თუ გაჩერდება მე მჩივლებელი არ ვარო.

შემეცოდა მაინც, ხომ იცი შენ. ეტყობა, მეც გულშვილი კაცი ვარ.

ხელი ჩამოვართვით ერთმანეთს.

ამით დამთავრდა ეს ამბავი.

აგერ თითქმის წელიწადი გადის, არც კუკურიას ამოულია ხმა და არც მე გამიხდია სალაპარაკოთ ეს ამბავი.

პროკურორი გოჩა შარიქაძე, რო შემხვდება, თავს გადააქნევს და იღიმება.

კუკურია ისევ იქ მუშაობს.

12.02.2014წ.

თბილისი

კოჭი მცრელი

პაპანაქებაა.

თბილისელთა იმ კატეგორიას ვეკუთვნი, წასასვლელი რომ არსად აქვს. რომც მქონდეს დასვენების საშუალება, ჩემს მტრედებს ვერ ვუღალატებ.

ელექტრონის მავთულზე გამწკრივებულნი სხედან და მელოდებიან.

ტომსიკით ხელში დამინახვენი თუ არა, ჩამონყდებიან მავთულიდან და ჩემს წინ ქვაფენილზე დაყრილ სიმინდს შეესევიან. საკენკს რომ მოაქრობენ, ცოტა ხანს დარბიან წინ და უკან. კიდევ ხომ არაფერი დარჩაო. იმედი რომ გადაენურებათ, ოცდაათამდე მტრედი წყლით სავსე ვარცლთან გამწკრივდება. ერთ ნახვად ღირს ყურებად მორიგეობით, ჯერ წყალში ჩაყოფენ პანანინა ნისკარტებს, მერე ჩახტებიან ვარცლში, ფრთებს ააბათქუებენ, თავკისერფრთებიანად დასველდებიან და გაფრინდებიან.

ვიქნები სწორი მივატოვო მტრედები და დასასვენებლად გავემგზავრო?

ჰოდა, ჩემი მტრედების ტყვე ვარ.

ამ ერთი თვის წინ თეთრი, შავხალეებიანი მტრედი გაერია მარაქაში.

ვხედავ, ორივე ფეხი შეკრული აქვს. ასფალტს მუცლით ეკვრის და ხტუნვა-ხტუნვით გადაადგილდება.

შიმშილისაგან ისეა დასუსტებული, რომ ქარი წაიღებს. წკირს ძაფი გამოვაბი, ყუთს შევუყუდე, შიგნით სიმინდი მიმოვყარე და ახლომახლო დავჯექი.

დაბორკილი მტრედი ტკუპტკუპით შევარდა ყუთში. ძაფი დავქაჩე და ჩემი ტყვე ერთი აფართხალეა აფართხალდა, მაგრამ მალევე გაჩერდა.

ხელში ავიყვანე.

ეტყობა ვილაცას გამოექცა.

ფეხის თითებთან და წვივს ზემოთ ისე გამეტიებულად აქვს შემოჭრილი ნეილონის ძაფი, რომ მარჯვენა ფეხი სისხლის უმოძრაობისგან გაშავებია, მარცხენა კი ჩაჭრილი აქვს და სისხლი სდის.

ჩანს დიდხანს ჰყავდათ დატყვევებული, რადგანაც ნეილონის ძაფს კანი ძვლამდე ჩაუჭერია და ზოგ ადგილას კანი გარედანაა შემოზრდილი.

მოვიმარჯვე „ბრიტვა“ და შევუდექი ოპერაციას.

მტრედი მარცხენა ხელში პირაღმა მიჭირავს და, თქვენ წარმოიდგინეთ, არ ფართხალებს, გაქცევას არ ცდილობს. როგორც ჩანს, ხვდება, რომ ცუდს არას ჩავდივარ.

შემოვაჭერი ძაფები, სისხლიანი ადგილები არყით მოვწმინდე და ბამბით იოდი წავუსვი.

რა ვუყო ახლა?

მარჯვენა ხელზე სიმინდი დავიყარე. რა თქმა უნდა, მტრედისთვის ხელი არ გამიშვია. ხელისგული ნისკარტთან მივუტანე.

საოცრება მოხდა; აკენკა.

მეორე სართულის აივანზე ავიყვანე, სიმინდი „მეტლახის“ ფილაქანზე დავუყარე და დავსვი.

გაფრინდა, მაგრამ შორს არ წასულა, იქვე სამიოდე მეტრში, ლელვის ტოტზე დაფრინდა და მიცქერის.

სამსახურში წავედი და რომ დავბრუნდი, ისევ იმ ადგილას, ლელვის ტოტზე დამხვდა.

დილით ფრთხილმა კაკუნმა გამაღვიძა.

ფანჯარას მივვარდი.

ჩემი „პაციენტი“ მუცლით დაშვებულა „მეტლახის“ ფილაქანზე და კენკავს. რომ გაათავა, გაფრინდა.

ქილით წყალი დავუდგი და სიმინდი კვლავ დავუყარე.

დილამდე არ გამოჩენილა.

მალე თვე შესრულდება, ყოველდღე აივანზე მხვდება ჩემი შავხალეა.

ფეხები თითქმის მოურჩა.

შავ ფეხს სინითლე დაუბრუნდა, ოდნავ კოჭლობს, მაგრამ არა უშავს.

ჰოდა, შენ მეუბნები, მთელი წლის ნაბრძოლ-ნაჯახირევი, ერთი შურით გაბერილი, მწერლობადაბრალებული, თვითმარქვია ნაძირალას გადამკიდე გადაღლილი ხარ, ნადი დაისვენეო.

სად წავიდე?

ვის დავუტოვო ეს ჩემი თეთრყირმიზა შავწინკლებიანი ძლივს გადარჩენილი მტრედი, ვის?

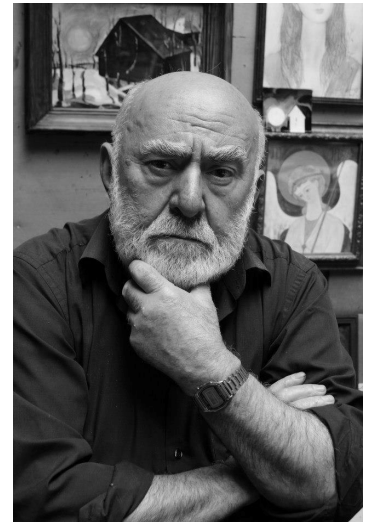
8.08.2014წ.

წმიდანის უკანასკნელი ქალაგებანი

(ნაწყვეტი რომანიდან „წმიდა ნინო“)

რეზო ემელიანე ადამია

უფლისაგან შთაგონებულ და წმიდა ეკლესიურ მოძღვრება-თა სრულყოფილი ცოდნის ჭეშმარიტ მწვერვალს რომ მიაღწევთ, ჩაფიქრებისა და დუმილის გარეშე უნდა იაზროთ, მაინც მუდმივი მოსწავლეები იქნებით მაცხოვრისა და ამქვეყნიურ თუ ციური სამყაროს მცნების უსაზღვროებისა. მე მინდა, ყოველმა თქვენგანმა ღრმად გაისულიეროთ, რომ კეთილმყოფლობა და ღვთისმოსაობა ზნემართალი პირადი შეწირვაა ზეციური მარად უცვლელი კანონებით, ხოლო უკეთურობა, შური, ღვარძლი და კაცთ მტრობა თვითმოშლა-განწირვაა საშინელი.

ქვეყნად სიკეთე და ბოროტება უსასრულო მიუწვდომლობაა. აუცილებელია ზნეობრივად ყოველთა მხსნელისეული წეს-კანონებით იმართებოდეთ. სინმინდე-წამლეკავ ეშმაკეულს კი მუდმივად ზღუდავდეთ თქვენში და სრულიად ირგვლივ გარემოშიც.

ღვთივ გაჩენილ ადამიანს მტრობ?! იმავდროულად შენს თავსაც მრავალმხრივ ანადგურებ, რითაც უფლის წინაშე ორმაგ დანაშაულს სჩადიხარ და უსაზღვრო სივრცის მუდმივ მოხეტიალე მოგონებაში უარყოფით წარუშლელ პიროვნებად რჩები.

ყოველ თქვენგანს გიხაროდეთ, მაცხოვარი კეთილი მუდამყამს თქვენთანაა, მაგრამ წინასწარ სულიერი შემართება-შემზადება გმართებთ ქვეყნიერების მხსნელთან განწმენდილი სულიერებით წარსადგენად და დღენიდაგ იფიქრეთ, რომ მხოლოდ პიროვნული ზნეცარიელი დახვედრა არ კმარა. ნურასოდეს გაიაზრებთ, რომ მორწმუნე მრევლზე უმეტესები ხართ. უფრო ის იკმარეთ, სოფლის და ქვეყნის წმიდათა-წმიდა ეკლესიური მოვალეობა რომ გაკისრიათ.

დიდი სიკეთე და პიროვნული წარმატებაა მართლმადიდებელ მრევლს თუ ეყვარებით, რითაც თქვენს შორის უსაზღვრო ნდობა და სიყვარული დაიბუდებს...

კაცთ სიძულვილი ბუნებითაც არ უნდა შეიძლოთ და ძირფესვიანად უნდა განდევნოთ, თუ მაგ სახის უზნეო თვისებებმა იჩინა თავი... ნურასოდეს შეედავებით თქვენს შორის მოვლენილ ნაღდ შემოქმედთ, ისინი ხომ, საეკლესიო იქნება თუ საერო მოღვაწე, ღვთიური სიბრძნით მოსაუბრე და ხელოვნების უკვდავი ნიმუშების შემქმნელები არიან. რითაც ერთ-ერთი კოსმოსური და მინიერი უძვირფასეს ბრილიანტასხმული ყოველთა შემაკავშირებელი რგოლია სამარადისოდ ქვეყნის მაღალიდური მთლიანობისა.

მძიმე წარმართული სითამამეა, მათ მიერ შექმნილი სიახლე ხელოვნების შედეგ კანონებზე თქვენეული შესწორებები რომ შეიტანოთ, ყოველ მათგანში რეალურად ხომ ზეგონებითი შემოქმედი უფალი ზის. ჭეშმარიტად ჩვენს შორის მარადიული მშვენიერებათა ზნეობის კანონებს მხოლოდ ისინი ქმნიან; ხოლო მათი სიახლე შემოქმედებითი მიღწევები მომავალში ეკლესიურ დოგმად არ უნდა გახადოთ, თუმცა ვერც გახდით, რადგან ცის სიშორიდან ვილაც მოდის ახალი, უძლიერესი შემოქმედი, უფლის სწავლებით და ზეცის საღი გონმალაღი წარმოსახვების მეოხებით. რომელნიც ისევ შედეგებს შობენ ეკლესიის და ერის სადიდებლად, თქვენგან კი მათი

უარყოფა და ზეგამხედვარობა კერპთაყვანის-მცემლური უღმერთობაა და მეტი არაფერი. აქედან გამომდინარე, კეთილ- ადამიანური შეგონებით მინდა იცოდეთ, უფალთან ყველაზე ახლომდგომნი ყოვლად ნიჭსავსე შემოქმედი ადამიანები არიან...

ჩემო მოძღვარნო, მამანო და დედანო, თქვენგან რომელიმეში უფლის ნება-წყალობით შემოქმედი თუ გამოვლინდა, მაშინ უსაზღვრო სულიერ სიკეთეს მოუტანთ ღვთიურ სამსახურს და ხალხს, უთუოდ რომ ნებისმიერთათვის ამქვეყნიური მადლით სავსე უკვდავება საერთოში ამდაგვარი ფორმის გულმართალი ლოცვებით და რელიგიური თუ საერო შემოქმედებით თქვენ სიკვდილს და ეშმაკს ჩვენს სიახლოვეს უცილოდ ნაშლით.

ძლიერნო სულიერნო და თანასწორნო! იცოდეთ და არ გაგიკვირდეთ, პატიოსან მატერიალურ სიღარიბეშია ღვთისმოსაობა. დიდად მდიდარი ხარ? შენ უკვე მიიტაცე უფლის და ქვეყნის დოვლათიც. ამ რთულ შემთხვევაში ნაწილობრივი მონანიება არსებობს, რათა გარკვეული შეწირვები გასცეთ ეკლესიის სასიკეთოდ და ღარიბ-ღატაკთა გადასარჩენად. ასეთი ქველმოქმედება უთუოდ ნებისმიერი ცოდვილთა ხსნაა მრავალმხრივი...

ყოველნო! ზნეობრივად იფხიზლეთ და დღენიადაგ უფრთხილდით მცნება ჭეშმარიტებას, მოგეხსენებათ, ის თავად სიბრძნით სავსე კეთილი უფალია.

არასოდეს შეგეშინდეთ თქვენი პირადი გარდაცვალების, ყოველგვარი ფიქრების გარეშე ის უსასრულობის მარადიულობაა იმქვეყნიურთან მთლიანობით და ამქვეყნიური ურთულესი მოვლენა საოცრებაა...

სამყარო ორ უდიდეს და ურთულეს ღვთიურ კოსმოსურ ფორმა-წესრიგს ემყარება, ხილულს და უხილავს, მხოლოდ მაცხოვარმა იცის, მათგან რომელია მეტი ან ნაკლები. ირწმუნეთ, ყოველი ადამიანი ორივეს უტუარი სტუმარია...

გულითადად მსურს თავად დაბადებით შემოქმედნი ანდა დამოუკიდებელი, ფილოსოფიურად მოაზროვნე თუ არა ხართ, ხატმწერს, მგოსანს, ხუროთმოძღვარს, მოქანდაკეს, კომპოზიტორს, მეცნიერს და მწერალს; მრავალმხრივი დუმილ-თავშეკავებით უნდა ჩანვდეთ გაუგოთ და წმინდანის დონეზე თანაგრძნობა გაუწიოთ ამ შინაარსის სიკეთე და სიბრძნე არ შეგიძლიათ? მაშინ იყავით ჩვეულებრივი, გონებრივად მონესრიგებული, ეკლესიური მოძღვრებებით ღვთისმსახური და კეთილსინდისიერად აკეთეთ თქვენზე დაკისრებული საქმე.

მთელი თქვენი მორწმუნეობრივი ცხოვრების პირადი და საერთო ბედნიერება ღმერთის, ქვეყნის და ადამიანების საყვარელ სამსახურში უნდა გაატაროთ მუდამაჟამს, ჩემო კეთილნო, ქვეყნად სიკეთე მეტად ეძიეთ და განამტკიცეთ...

მინდა დავუბრუნდეთ მარად საფიქრალ საწუკველ უზენაეს ჭეშმარიტებას, ის ხომ ღვთიური ზნეობაა სანატრელი, როგორც უფალი და სამყაროა უკიდევანოდ დიდი და მრავალ ზნე-აზროვნებით უსასრულო, ასევე ზენათელი ჭეშმარიტებაა უსაზღვროდ ღვთიური.

აუცილებელია იცოდეთ სიკეთე და სიყვარული, ვარსკვლავეთირად მტკიცედ გამთლიანებული ზეცის უძვირფასესი სულის ქსოვილია...

ნებისმიერი ნიჭმომადლებული ხელოვანის ღვთითკურთხეულ აზროვნებას, ხელოვნების ქმნილებათა სიახლეებს ეკლესიის, ქვეყნის და მომავლის მიზნობრივ საქმიანობას ნუ უგულვებლევყოფთ, წინააღმდეგ შემთხვევაში საკუთარი აზროვნების სამომავლო განვითარებას საგრძნობლად შეზღუდავთ და გონებრივად ძალიან ჩამორჩებით, ნარუმატებელი მოძღვარი კი ეკლესიისათვის არასრულფასოვანია...

მამებო და დებო! ეცადეთ, დამოუკიდებლად იაზროვნოთ, წიგნებს და, საერთოდ, მხოლოდ ნაწერებს ნუ დაეყრდნობით.

ღმერთთან ყოფნა და მორჩილება სრული გონნათელი და ბედნიერი შეწირვაა; თუ ეშმაკთან თანამშრომლობ, როგორც მოგახსენებთ, ეს უკვე უაზრო თავგანწირვით დალუპვაა...

ახლა მინდა, შევუჩერდეთ ძირითად თემას და ამ ქვეყნის არსებათა უცნაურობებსაც შევეხოთ. იღუმალი სულდგმული გველი ისეთივე შეუცნობადია, როგორც გონმიუნვდომელი სასწაულებით სავსე სამყარო, მის უცხო თვისობრივ ბუნებას თუ დაუპირისპირდებით, თქვენთვის მძაფრი და ურთულესი ცხოვრებისეული მოვლენა იქნება, რადგან წვახანგრძლივი გამოუცნობი მძაფრი კოსმოსია მასში ჩასახული. უძველეს ფანატიკურ რელიგიებში რატომღაც ეს მინიერი არსება წმინდანადაც იყო მიჩნეული, ჭეშმარიტ ქრისტიანობაში კი ამ ქვენარმავალმა ძალიან

ცუდი სახე და დანიშნულება მიიღო. საუბედუროდ, მის სხეულში ეშმაკი ჩაბუდდა და არასასურველ ურთიერთობათა სიმბოლოდ იქცა. სამწუხაროა, მაგრამ ასე მოხდა. ის ამქვეყნიური მწარედ ჩამაფიქრებელი სულდგმულია. უზენაესმა ასეთად გააჩინა და ბევრი რამეც წინასწარ მიუტევა. თავისებური მიუკარება საქციელით ცივისსხიანი, გულჩახვეული, მუდამ მდუმარე და მარტოხელა ქვენარმავალია გველი, როგორც მოგახსენეთ, სატანამ მიითვისა ის საცოდავი, მაგრამ ბუნებაში მასაც აკისრია საკუთარი და სხვათაგან განსხვავებული თვისებები, ამავდროს მისი ხატული სილამაზე და ტანის სხივისმიერი ჰარმონიული მოძრაობა შეუდარებელია ცაზე და მიწაზე ბინადარ სულდგმულთა შორის...

გულით, გონებით და სულიერად ირწმუნეთ, რომ თქვენი გარდაცვალებით უძვირფასეს ამქვეყნიურობას, როგორც რეალურ სახეს ურთულესი პროცესებით ტოვებთ და გადადიხართ იმქვეყნიურობის ღვთიურ გაუცნობიერებლობაში, ძნელზე ძნელია ყოველივე ამის გათვითცნობიერება, ჩემო ღვთისმიერნო! და ამ შემთხვევაშიც დიდზე დიდი მოთმინება და მონამეობრივი მორჩილება გმართებთ...

ყოველი ადამიანის მეობა ინდივიდუალობის იდუმალი უსასრულობაა, ძლიერი და ყოვლის მომცველი აზროვნებით ამ აუცილებელ სწავლებას ჩემეულად კი არ გადმოგცემთ, არა! მხოლოდ მაღალი ღმერთის, კეთილი იესო ქრისტეს შეგონებით ვქადაგებ თავად მე, მუდმივი მორჩილი მოსწავლე ბრძენთაბრძენი უფლისა!

ჩვენთაგან დიდი და მცირე, მდიდარი თუ ღარიბი, კეთილი და უკეთური, თვითშენირვით გარდაუვალი, შეუვსებელი სივრცის გასაკვირი მოქმედება ტკივილნარევი და კოსმოსური სულიერად განსხვავებული მოძრაობაა. აქედან გამომდინარე, ჩემო სულიერო დებო და ძმებო, მთელი თქვენი ძვირფასი იცოცხლე დღე და ღამე ამ არსის ძიებაში იქნებით, მაგრამ, სამწუხაროდ, ვერასოდეს ვერ იპოვით მთავარს, რათა ის უცხო და მიუწვდომელი ღვთიური ფორმაა შეუცნობელი საიდუმლო-ზეციური ფერებით...

არასდროს არ უარყოთ და გარდაუვალ სიბერეს ნუ შეუშინდებით, ის დროის ასტრონომიული ათვლაა უტყუარი, თქვენივე ცოცხალი სხეულით, ჩვენი მზის სისტემის და სამყაროს მიუწვდომელი დრო კი ყველაფერს აბერებს, ციურ სივრცეში უზარმაზარ თუ მცირე პლანეტებსაც კი, მაგრამ კოსმოსური მთლიანობის ხსნა მათ უწყვეტ აღდგენითობაშია...

სულიერო ძმებო, დებო, ეკლესიისა და ქვეყნის იმედო მრევლო! ურთიერთთან მხოლოდ კეთილი და ღვთიური სიყვარულ-მიზნებით უნდა ვცხადდებოდეთ, როგორც ყოვლად უკეთილშობილეს მართლმადიდებელ მრევლთან, ასევე ნებისმიერი აღმსარებლობის ადამიანებთან, მორწმუნის კეთილი სულ-გულით გებრალეობდეთ ათეისტები, შეუნდეთ და შეინყნარეთ ეკლესიიდან უაზროდ განდგომილნი...

რეალური ცხოვრების ღვთიურ იმედად იქონიეთ, რომ მარტო არსად და არასოდეს არა ხართ...

თქვენში მუდამჟამს, თქვენდა საბედნიეროდ, დიდი სულიერი ღვთიური სიკეთეა ჩასახული. საერთო შედარებისთვის ამქვეყნად გინევთ რთულზე რთული წუთისოფლობა, რომელშიც უზომო ჯაფაა გასანევი მრავალშინა-არსიანი ცხოვრების განცდებით სავსე, მაგრამ ამქვეყნიური მოღვაწეობის ყოველმხრივი სირთულეების მიახლოებით გარკვევაში თქვენეული გულმართალი რწმენა და სულიერი სინმინდეა თანამდგომი, ესეც მიზანთ უსასრულობაა დიდი...

დღევანდელ ამ სარწმუნოებრივ სწავლებაში რაც მე მოგახსენეთ, მხოლოდ გონებრივი სულიერ-გულისმიერი მაღალზნეობრივი და პატიოსანი შრომით მიიღწევა.

ადამიანი, კეთილნო სულნო ჩემნო, ცალ-ცალკე სხვადასხვა ფერის, ზომის და განწყობილების ციური პლანეტაა, მარადიული წვით და შინაგანი გარდაქმნებით. აქაც ღვთივიდუმალეებაა უზომო...

გთხოვთ, ძლიერ შეისისხლხორცეთ, სათუთად შეინახეთ და გაუფრთხილდით თქვენს კოლხურ-იბერიულ გენს, ჯიშს, წარსულის ისტორიას და ზნე-ხასიათს. ასევე დიადური შემართება, სიყვარული და სულიერი სიმტკიცე, უმნიკვლო სიკეთე-თავმდაბლობა ყველგან და ყველაფერში უშიშარი მედგრობა და კაცთა შორის შუათანობაა ზეადამიანური ურთიერთობის ბეჭედი. ჩემი უმორჩილესი თხოვნაა, მარადის გქონდეთ უტეხი რწმენა, სიყვარული და მორჩილება ღვთისა, უძილო ღამეების და სიცოცხლის ფასადაც იღვანეთ იბერიის და საკაცობრიო მომავლისათვის.

ქრისტიანობის და სამშობლოს მტერს შეებრძოლეთ ჯერ არნახული თავდადებით; გიყვარდეთ ნიჭიერნი, შეინდეთ უნიჭონი და თანაუგრძნობდეთ ხელმოცარულებს; განადიდეთ მშრომელი, გმირი და უფალს შეწირული ხალხი. ღმერთი სამებითაა და გულუხვობით თანაუგრძნობდეთ ყოველთა...

ეცადეთ, ნებისმიერ პიროვნებაში ეძიოთ ღვთიური სიყვარული, სიკეთე და სათნოება, სიღრმისეულად შეიცანით ძვირფასი რაცაა მათ ადამიანურ ბუნებაში და კეთილგონიერად პატივი ეცით. შეიგრძენით, რომ ჩემგან წარმოთქმულ ყველგვარ ამ სიბრძნეს ზეკეთილი უფალი გვასწავლის; შეეცადეთ, ყველაში და ყველასთან ბოროტება გააცნობიეროთ და შემდგომ უცილოდ მაცხოვრისეული სიბრძნე-სიკეთით დაუპირისპირდით. ეკლესიურად იმოქმედეთ, იაზრეთ და გირჩევთ, ცხოვრებით არასოდეს დაიღალოთ, ყოველისმხრივ ეცადეთ, გარდაცვალებამდე დღენიადაგ იშრომოთ და იღვანოთ, გაჭირვებისას იყავით უდრეკნი და მხოლოდ წმიდათანმიდაღვთიურობით იცოცხლეთ.

ჩემი უკნასკნელი თხოვნაა, წინაპართა საფლავები არ დამიტოვოთ კურთხევის გარეშე...

უფლის, ღვთისმშობლის, ანგელოზთა შუქმფენი გამოცხადებების, ხილვების, წარმოსახვების, მუხების, გონიერი ფანტაზიების და ნათელი რელიგიური თუ საერო მიზნების კუთვნილებაში ნებისმიერი პიროვნებისას, უსულგულოდ და არამეგობრული თანადგომით ნუ ჩაერევით, რათა ამ შინაარსის ზემოვლენები მათში ღვთის შემწეობით მართლაც რომ არსებობენ.

კეთილო იბერიელებო და ურთიერთძმანო კოლხებო, ამით დავამთავროთ დღევანდელი საუბარი და გულითადად მიიღეთ, უკანასკნელი არ გამოდგეს ჩემი გულთა კეთილი, გულგონიერი და სულით სახარებისეული ქადაგება, ყოველივე ეს ბოლოა თუ არა, უფალმა უწყის, რადგან სამყაროს საკვირველ მეხსიერებაში წარმოუდგენლად მიუწვდომელი ყოველთა გამოცხადებული საიდუმლოებაა განფენილი.

ამ მიმართვის შემდგომ წმიდა ნინო ნელი ნაბიჯით, დაღლილ-დაღონებული, ნაცრისფერი ქვის ამბიონიდან დინჯად ჩამობრძანდა, თლილი ქვა-კირით ახალაშენებულ მცირე ბაზილიკის ეკლესიიდან მწვანელოვან ეზოში გავიდა, იქვე მდგარ უძველეს მუხის სკამზე ჩამოჯდა და დუმინარევი სახით თვალცრემლიანი ჩუმად ატირდა. მხოლოდ ღრმად მორჩილმა დედა სიდონიამ მორიდებით გაბედა დამწუხრებულ სევდიან წმინდანთან მისვლა და ღანვებზე ჩამოყრილი თმა გაუსწორა, თან მარჯვენა ხელის მტევნის ზურგით გაფითრებულ ლოყაზე ცრემლი შეუმშრალა. ცხელი იყო, საოცრად მძიმე ფიქრებით დანისლულმა დედა სიდონიამ სამჯერ პირფვარი გადაისახა, მართლაც უკანასკნელი გამოდგა წმინდანის ბერ-მონაზვნებთან და მრევლთან იმ დღის ტკივილნარევი და სულდამძიმებული ქადაგება.

გამთენიისას დამთრგუნველი განცდებით დამძიმებულ სივრცეში სრულიად იბერია-კოლხეთის პირველი უთვალსაჩინოესი მოციქულთა სწორი წმინდანი მშვიდ ძილად მიიცვალა, მის შემშრალ ბაგეთაგან ჩამავალ მზესავით უშორესი, უკანასკნელი, იდუმალი ჩურჩული ვერავინ ვერ გაარკვია: შემდეგ ითქვა, დედა მასწავლებლისგან უთუოდ საქვეყნო ლოცვა იყო უკანასკნელი.

უძველესი კოლხური შინდისფერი აბრეშუმის სუდარაგადაფარებულ ღარიბულ სარეცელზე თითქოს ეძინაო, მიღეულ გულ-მკერდზე ვაზის ჯვარდასვენებულ წმინდანს. მიცვალებულის ჯერ არნახული განწყობილება სუფევდა ცოცხალივით იმედსავსე ცხედრის ირგვლივ... დაბაბოდბეს, კუხეთ-იბერიის და კოლხეთის ზღვისპირეთამდის მგლოვიარე დრო და სივრცე გულისჩამწყვეტი უზომო გოდება-მოთქმით გაივსო...

7.09.2015 წელი
ძველი სენაკი

სერგი ლომაძე

უღიაღესი

მეუფე თადეოზი (მირიან იორამაშვილი) იყო უღიაღესი სასულიერო პირი, ჭეშმარიტი მოღვაწე, პროფესიონალი პოეტი. ბოლო ათეული წლების საქართველოში იგი ყველაზე უფრო რჩეული პიროვნება გახლდათ, პატრიარქ ილია მეორესთან და კიდევ ორ-სამ სხვა რჩეულთან ერთად.

მეუფე თადეოზი იყო მოძღვარი-მეგობარი ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილისა და მთელი მისი აკადემიისა, ანუ – მთელი ჩვენი აკადემიისა, და ყოველი ჩვენგანი ვამაყობთ იმით, რომ ამ დიდბუნებოვან ადამიანთან, მართლაც რომ მეუფესთან, გვექონდა ასეთი თბილი, მეგობრული ურთიერთობა, ამაყოფს პოეტი კახა ბაციკაძეც, რომელიც, მეუფის მსგავსად, თორმეტ ოქტომბერსაა დაბადებული (იქნებ ამიტომაც გამორჩეულად აფასებდნენ სწორედ ესენი ერთმანეთის შემოქმედებას).

დღეს გენიალური მოძღვარი, რომელსაც ჩვენ წმინდანად მივიჩნევთ, თბილისის სიონის საკათედრო ტაძრის ეზოში განისვენებს. იქ, მზიან ადგილას, ორი დიდებული მიტროპოლიტი ერთადაა დაკრძალული, გვერდიგვერდ. ჩვენი დაუვინყარი მეუფე თადეოზი, უბადლო ბერი-პოეტი.

გიორგი ზუხბაია წერდა თავის გრანდიოზულ პოემაში:

„და აი, კუპლეტებს შორის
შემოატანა, მზის, ბროლის ლამბაქეზივით
გამჭირვალე ნათებამ,
მან მუსიკასავით შემოაღწია პოემაში. თანაც, ნათება ისე ცოცხლობდა,
როგორც აკაკის ლექსი,
ან – შოპენის მელოდია...“

აი, სწორედ ასე შემოაღწია მეუფე თადეოზის დიდბუნებოვანმა პიროვნებამ თითოეული ჩვენგანის ცხოვრებაში და წარუშლელი კვალი დატოვა ჩვენს სულზე, გონება-გულზე, ხოლო ერთი გენიალური ინგლისელის სიტყვები რომ მოვიშველიოთ

„ის იყო კაცი, როგორ შველის
კაცსა კაცობა,“ –

სწორედ რომ ჩვენი წმინდა ადამიანი მოგვაგონდება, ისეთი გრდანიოზული, თან კი ისეთი უბრალო, თავმდაბალი, როგორიცაა წმინდანთა ხატნი ძველქართულნი.

და მერე როგორ ცხოვრობდა იგი...

ხოლო აღესრულა როგორ:

– ფეხზე წამომაყენეთ, – უფალი ქრისტე, ღვთისმშობელი მარიამი და კიდევ სხვანი, წმინდანნი, ანგელოსნი, მოდიან ჩემთან შესახვედრად, და მათ ფეხზემდგომი უნდა შევეგებო!..

იგი სწორედაც ფეხზე მდგომი შეხვდა სიკვდილს, მაგრამ სიკვდილმა მხოლოდ ზეციური კარი გაუღო, ქრისტემ განაწესა იგი წმინდანთა თანა იქ, ზეციურ საქართველოში;

და სიკვდილის შემდეგ დაიწყო პოეტი-ბერის ჭეშმარიტი სიცოცხლე...

აი, ვინ იყო და ვინ არის მეუფე თადეოზი!

ის ზეცაშია, მთელი თავისი ბრწყინვალეობით, ხოლო აქ მიწაზე საფლავი დარჩა, საფლავი, სადაც ვიდექით ივნისის ცხელ დღეს აკადემიის წევრები, და ვიგონებდით დიდი გულის კაცს, გრძობის კაცს. ბევრი მოსულთაგანი ცრემლს ვერ იკავებდა. ზოგი ისე ესაუბრებოდა გარდაცვლილს, როგორც ცოცხალს, და არა ცდებოდნენ: დარწმუნებული ვარ, რომ მეუფეს მართლა ესმოდა მათი.

აი, წარმომადგენელი აკადემიისა: ლამზირა შეყილაძე, მანანა დანგაძე, თამარ ჯაჭვიაძე, ყამარ ბლიაძე, დიდი რეზო ადამია და ჩვენი გელა ლარიაშვილი, თინათინ ხაბურზანია, საჩხერიდან სპეციალურად ამ დღისთვის ჩამოსული კახა სამყურაშვილი და კიდევ სხვები (თუნდაც – პოეტი მანანა ზაზიკიშვილი და მრავალმხრივი ხელოვანი მარინა კოლხიდაშვილი, თავისი განუყრელი ფანდურით)... იყვნენ ჩვენთვის უცნობი ადამიანებიც, რომელთაგან ერთ-ერთმა ქალბატონმა, მეტად დამნუხრებულმა, სიტყვაც წარმოთქვა საფლავზე. არაფრით დამავინწყდება, ასევე ქალბატონ მირანდა ნიკლაურის სიტყვაც, რომელმაც თავისი ადრედაღუპული შვილიშვილი, ფენომენალური პატარა მომღერალი შეავედრა მეუფე თადეოზს: შენ გაბარებო მას, – იქ, ზეცაში, შენ უპატრონეო, დაე, შენმა მშვენიერმა სულმა უპატრონოს ჩემი პატარა გოგონას სულსო...

ამ სპეტაკ დღეს ორი ადამიანი ჩაუდგა სათავეში აკადემიის წარმომადგენლობას: ერთი იყო თვითონ ქალბატონი გულნაზი, რომელიც გახდლათ უახლოესი მეგობარი მეუფისა (სწორედ ამ ორი ლიდერის ხელში მიაღწია ჩვენმა აკადემიამ ყველა მნიშვნელოვან წარმატებას აქამომდე), ხოლო მეორე იყო თეთრ-თიანვეროსანი, შავანაფორიანი მამა გაბრიელი (დიდი მამა გაბრიელის მოსახელე), რომელიც მეუფე თადეოზით ბერი-პოეტია და მისი ადგილიც ახლა სწორედ მას უჭირავს აკადემიაში. ეს უზარმაზარი პასუხისმგებლობაა, თუმცა ღირსეულად უძღვება აკადემიის ახალი მოძღვარი თავის საქმეს.

რაც შეეხება „ზღვარის“ წევრებს, როგორც უმეტესად ხდება ხოლმე, აკადემიის იმ შეკრებაზეც, რომელიც მეუფის საფლავზე გაიმართა მისსავე მოსაგონრად, მე და კახა ბაციკაძე წარმოვადგენდით პირადად ჩვენს შემოქმედებით ჯგუფს.

აუცილებლად უნდა აღვნიშნო კიდევ ერთი ადამიანი: თაკო სხირტლაძე, რომელიც სურათებს იღებდა მთელი ღონისძიების მსვლელობისას. სხვათა შორის, თაკო წარმატებული გოგონაა, სტუდენტი, იგი უკვე ნამდვილი ინტელექტუალია, და დაიკოს მსგავსად, გარეგნობითაც ფრიად სიმპათიური ახალგაზრდაა...

ღონისძიება ლოცვა-კურთხევით გახსნა მამა გაბრიელმა, ხოლო ამის შემდეგ უკვე ქალბატონი გულნაზი წაუძღვა ყოველივეს, ასე რომ, სწორედ მან მოგვცა საშუალება სიტყვათა თქმისა, ლექსთა თქმისა, მარინა კოლხიდაშვილმა შემოგვაშველა შესანიშნავი სიმღერები, რომელთაც სევდა-ხალისთან ერთად გააჯერეს გარემო.

ყველაზე კარგი ის იყო, რომ ყველა გულწრფელი გახდლათ იმ დღეს, იქ გრამი სიყალბე არ მინახავს, საოცრად გულწრფელი იყო ის ცრემლები, და ვფიქრობდი:

– რა ბედნიერი ხარ, მეუფეო, ასე როგორ შეაყვარე თავი ყველას!...

ხოლო გულწრფელმა ხალხმა გულწრფელი სიტყვა თქვა, გულწრფელი ლექსები წაიკითხა...

და ყოველივე იყო განსაკუთრებით საუკეთესო, და ყველა იყო საუკეთესო.

მოგეხსენებათ, ჩვენს კახას როგორ უყვარს ყველას დაჩრდილვა, მაგრამ აქ რადგან ეს აღარ გამოვიდოდა, მან ხერხს მიმართა: მეუფის საფლავზე მეუფისავე ლექსი წაიკითხა. ეს იყო ლექსი-შედევი, რომელიც მეუფე თადეოზმა მიუძღვნა დიდ პოეტს – ნიკო სამადაშვილს, და როცა კახა ბაციკაძე ამ ლექსს კითხულობდა, ზუსტად იმ დროს, ღვთიურ ნიშანივით, ზარის

ხმა გაისმა სამრეკლოდან... გავოგნდით ყველანი, სასწაულად მივიჩნიეთ ეს დამთხვევა: წმინდა მეუფის ლექსის სტრიქონები და წმინდა ზარის ხმა!..

იქვე, მეუფის საფლავზე, ქალბატონმა გულნაზმა კიდევ რამდენიმე ადამიანი გაანეწვინა ჩვენს აკადემიაში, მათ შორის, – თვით მამა გაბრიელი (მეორე გაბრიელი), და კახა სამყურაშვილი – უნიჭიერესი ახალგაზრდა კაცი საჩხერიდან, რომელსაც პირადად მე გადავეცი დიპლომი, ჯერ მეუფე თადეოზის საფლავის მომწვანო ქვაზე დადებული, დიდ წმინდა ქვაზე დადებულ-დასვენებული დიპლომი აკადემიისა.

მოგვიანებით მხატვართა კავშირის თავჯდომარეც შემოგვემატა, თავისი ხალხით...

მოკლედ, მეუფე თადეოზის ხსოვნას ღირსეული პატივი მიეგო. თან იქვე გადანყდა, რომ ყოველ წელს არაერთხელ მოვიწვევდით როგორც დიდი თადეოზის, ასევე დიდი ჯუმბერ ლეჟავას საფლავები....

როცა სახლში ვბრუნდებოდი, გონებიდან არ ამომდიოდა მეუფე თადეოზის გულზე (მისი საფლავის ქვაზე) დასვენებული უახლესი ნომერი ჩვენი ჟურნალისა – „ათინათისა“, –

დიახ, მეუფეო, ქალბატონმა გულნაზმა თავისი პირობა შეასრულა: მან ახლაც მოგართვათ ჩვენი ჟურნალის ახალი ნომერი...

ასე რომ, სიკვდილი მართლაც არაა გადაულახავი ბარიერი ადამიანებს შორის...

თბილისი. 2015 წელი. ზაფხული

P.S. ეკლესიის წიაღს არაერთხელ წარმოუქმნია ისეთი ადამიანები, რომელთაც თავიანთი სიდიადით თვით მეფურ და პატრიარქულ ძალამდეც კი მიუღწევიათ, თუმცაღა თვითონ არასოდეს გამხდარან მეფენი და პატრიარქნი. ასეთები იყვნენ, მაგალითად, დიდი გრიგოლ ხანძთელი (მისი ამბავი მერჩლემ უკეთ აღწერა, ვიდრე თვით ბარნოვმაც კი), დიდი გაბრიელ ბერი... ზოგი სხვაც. ხოლო აი, სწორედ ასეთთაგანი იყო დიდი თადეოზიც – ნამდვილი მეუფეც და თვით მეფეც კი სასულიერო სამყაროსი; ყველაზე უფრო პოეტური სასულიერო მოღვაწე; უერთგულესი მეგობარი პატრიარქისა; ამაყი, მაგრამ, ამავე დროს უბრალო, თავმდაბალი მიმდევარი უფლის გზისა.

მეუფე თადეოზი ქეშმარიტად იყო ერთ-ერთი უპირველესთაგანი, უდიადესთაგანი, ყველა იმ პიროვნებას შორის, ვინც კი ოდესმე მინახავს. აქვე უნდა აღვნიშნო, რომ ის ორი ათას თორმეტ (2012) წელს გავიცანი, (ქალბატონი გულნაზის წყალობით), ზუსტად იმავე წელს, როცა აკადემიაში გავწევრიანდი. აკადემია ჩვენთვის, „ზღვარისთვის“, თითქმის ისეთივე დიდ მოვლენად იქცა, როგორც „ცისფერყანწელებისათვის“ თბილისი. როგორც ჩანს, ეს ჯგუფი ათას ცხრაას ოცდაათ (1930) წლამდე მაინც ბოზოქრობდა დედაქალაქში...

აღზევა

ბატონ სულიკო სამხარაძისა

ის, რომ დღევანდელი ქართული ხელოვნება-მეცნიერება სულ რამდენიმე ორგანიზაციის ძალისხმევითაღა არსებობს, აღარავისთვისაა საიდუმლო. წლევანდელმა ორი ათას თხუთმეტმა წელმა, გარკვეული მიღწევების მიუხედავად, ყველაზე უფრო ნათლად დამანახა, რომ ამ სფეროს (კულტურის სფეროს) ხელისშეწყობა უნდა გაძლიერდეს მკვეთრად, თორემ უახლოეს ხანში ერთადერთ მართლაც წარმატებულ სფეროშიც პრობლემები დიდად მოიმატებს, მით უმეტეს, რომ კულტურის მოღვაწეთა ბედი, ჩვენს ქვეყანაში, სახარბიელო ნამდვილად არაა.

ასეთ სიტუაციაში, უნივერსიტეტთან და მთავარ აკადემიასთან ერთად, ბოლო წლებში ლიდერის პოზიციამდე ამაღლდა აკადემია ლეგენდარული ჯუმბერ ლეჟავას სახელობისა, რომელიც თუმცა თვითონაც არაა დაღმინებული-გალაღებული, მაინც ბოლომდე იბრძვის ეროვნული კულტურის გადარჩენა-აღორძინებისათვის. ასე გრძელდება სულ ცოტა ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში, ხოლო მთელი ეს ხანი ამ პროცესებს სათავეში უდგას დაუცხრომელი მოღვაწე, პოეტი ქალბატონი – გულნაზ ხარაიშვილი. სწორედ ამიტომ, აკადემიას, ხანდახან, ლეჟავა-ხარაიშვილის აკადემიასაც ვწოდებთ ხოლმე ჩვენ, მისი წევრები.

ამ დღეებში გულნაზის აკადემიას მნიშვნელოვანი ძალა შეემატა ბიზნესმენისა და მეცენატის – ბატონი სულიკო სამხარაძის სახით. ეს ისეთი შენაძენია, რომ ამ ფაქტზე აუცილებლად სპეციალურად უნდ შევჩერდეთ.

ბატონი სულიკო ფილოსოფიურად (მეცნიერულად) განწყობილი ცნობილი ბიზნესმენია, რომელიც, ძირითადად, საქართველოსა და რუსეთში მოღვაწეობს. ცნობილია მისი გულგახსნილობა და ხელგაშლილობა, მისი მეცენატური დამოკიდებულება მეგობრებისადმი, ასევე სხვადასხვა პიროვნებისადმი, ორგანიზაციებისადმი ასეთი ძლიერი ადამიანის დამკვიდრება ქართულ კულტურაში დიდი იმედია, ხოლო ბატონი სულიკოსათვის ეს დიდი პატივიც არის და დიდი ტვირთიც, ანუ – მაღალი პასუხისმგებლობაც...

კაცობრიობას ხუთი ძირითადი ხაზი წარმართავს, – ხელოვნება და რელიგია, მეცნიერება, პოლიტიკა, სპორტი. ამათ, ერთად აღებულს, შეიძლება კულტურაც ვუნოდოთ (პირობითად), ხოლო გული, გული, კულტურისა, ხელოვნება და მეცნიერებაა. აი, სწორედ ამ ფრთაზეა გაჩაღებული ახლა მთავარი ბრძოლა (თუმცა სხვა ხაზებზეც გვარიანად დაძაბულია სიტუაცია). ოცდამეერთე საუკუნეში მწერალთა კავშირიც კი მძიმე დღეშია. ხოლო ასეთ დროს კულტურის მოღვაწე-მუშაკთა წინა რიგებში ჩადგომა მართლაც გმირობის ტოლფასია.

ბატონი სულიკოს ჩვენს აკადემიაში განევრიანება მისი სამოცდათხუთმეტი წლის იუბილეს დაემთხვა. ეს ზეიმი-იუბილე შედგა მისსავე რესტორან „ჭინჭილაში“, და იქ იყო როგორც იუბილარის მეუღლე, ასევე ბევრი სხვა ადამიანიც, მათ შორის: სახელოვანი ძმები – ჯუმბერ და ნოდარ ხარაიშვილები, ცნობილი ექიმი-ქირურგი დავით დევიძე, პოეტი ლამზირა შეილაძე, „ზღვარის“ ლეგენდა – კახა ბაციკაძე, მეუღლესთან ერთად (მის ქერათმიან და ცისფერთვალე მუხლს, ირმას, გვერდს უმშვეებდა ასევე სიმპათიური პიროვნება სტუდენტი თამუნა სხირტლაძე), იქვე იყო აკადემიის ლიდერი – ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილი და სხვა ადამიანებიც. საზეიმო ღონისძიებას მეც ვესწრებოდი.

დარბაზში რამდენიმე მაგიდა გაეწყობა, თუმცა თამადა ერთი იყო – ბატონი

ზედგინიძე. სიტუაციის წარმმართველიც ის, რუსეთში კარგა ხანს მოღვაწე ერთ წარმატებულ, ასაკოვან ქართველ რეჟისორთან და ორ-სამ სხვა პიროვნებასთან ერთად. თამადა ბრწყინავდა, თუმცა იგი არ იყო დიქტატორული ბუნებისა, სხვებსაც აძლევდა თავის გამოჩენის საშუალებას, და ამიტომ ჩვენმა გულნაზმაც გაიბრწყინა თავისი ჩვეული დარბაისლობით. მან რამდენჯერმე თქვა სიტყვა, ნაიკითხე ლექსებიც. (სიტყვა-თქმებში, ლექსებში მე და კახამაც წავაშველეთ ხელი სუფრის წინსვლას). ხოლო როცა ქალბატონმა გულნაზმა აკადემიის დიპლომა გადასცა იუბილარს, ეს აპოთეოზი გახლდათ ზეიმისა, ეს იყო ღვანლმოსილი მეცენატის შესაფერისი დაფასება-აღიარება...

ჩატარდა ნამდვილი ქართული დღეობა, ქეიფი პოეზიისა და მუსიკის თანხლებით.

ხოლო მთლიანობაში, ეს დღე იყო დიდი გამარჯვება ბიზნესმენისა და მეცენატის – სულიკო სამხარაძისა...

იმ დღეს მითხრა ბატონმა ნოდარ ხარაიშვილმა (სხვათა შორის, სუფრაზე მას მეუღლეს თან ახლდა და ორივენი ჩვენს მაგიდასთან ისხდნენ), – კაცმა მართო ფულის შოვნა კი არ უნდა იცოდეს, უნდა იცოდეს ფულის ხარჯვაც, და ეს ორი რამ ბატონ სულიკოს ყველაზე უკეთ აქვს შეზავებული ერთმანეთთან. ვაღიარებ: ფრიად საინტერესო დაკვირვებაა.

ჩვენ კი ჩვენის მხრივ დიდებულ ქართველ მოღვაწეს, – სულიკო სამხარაძეს კიდევ ერთხელ ვულოცავთ იუბილეს, და ვუსურვებთ მის მიერ დაასახული ყოველი გეგმის, ყოველი საქმის ბოლომდე მიყვანას, სრულს გამარჯვებას!..

თბილისი. 2015 წელი. ზაფხული.

P.S. მე მიყვარს ზეალმატებული შეფასებანი, მაგალითად ისეთი, როგორსაც იმეტებდა, ჯგუფ „ზღვარის“ შესახებ მიშო თუმანიშვილი, ლაშა მარგიანი და ზოგი სხვაც.

თუმცაღა ამ შემთხვევაში, ბატონი სულიკო სამხარაძის შემთხვევაში, ზეალმატება, გადაჭარბება საჭირო არაა. ის მართლაც უძლიერეს პიროვნებად წარმოგვიდგება, რომელსაც ყველა ცხოვრებისეული მავთულხლართი წარმატებით გადაუღალავს.

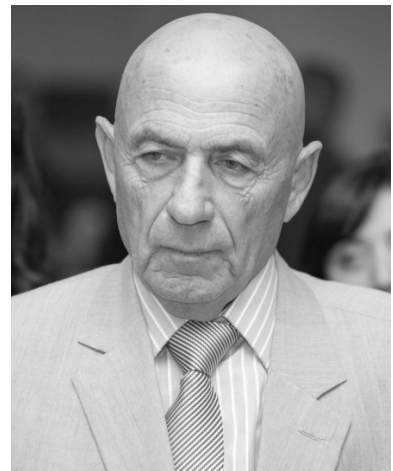
დარწმუნებული ვარ, რომ ბატონი სულიკოს ბიზნეს-მეცენატური მოღვაწეობა უდიდეს წვლილს შეიტანს ქართული კულტურის აღმავლობის მამულიშვილურ საქმეში...

დიდი დღე მუხრანსა და მცხეთაში

როცა გავიგე, რომ ოცდაათი ივლისის ღონისძიება ჩვენს აკადემიას, ბატონ ელგუჯა ნოზაძის სამფლობელოში უნდა მოენყო, მუხრანში, გულწრფელად გავიხარე: ბატონი ელგუჯა ხომ დიდი ბიზნესმენი და მეცენატია, ამიტომაც წინასწარ ვიცი, რომ რაც მას ეხება, ყველაფერი მაღალ დონეზე ხდება, მით უმეტეს, თუ ამ საქმის ერთ-ერთი მოთავე ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილიც არის.

თბილისიდან დილით გავედით სხვადასხვა ავტომობილით. ჩვენს ავტოს ბატონი ნოდარ ხარაიშვილი მართავდა; მისი მეუღლე მედეაც წამოვიდა; დანარჩენი ორნი პოეტები გახლდით – მე და კახა ბაციკაძე. ასეთი შემადგენლობით ავაკითხეთ ლისის ტბასთან მდებარე აგარაკზე ქართული ლიტერატურის კლასიკოსს – რევაზ (რეზო) მიშველაძეს, რათა დაედო ჩვენთვის პატივი და ჩვენთან ერთად დასწრებოდა მუხრანულ ზეიმს. მას დიდი თავპატიჟი არ დასჭირვებია, სწრაფად დაგვთანხმდა: გულნაზს პირობა მივეცი, რომ წამოვიდოდი, მე მწერალი ვარ, პოლიტიკოსი კი არა, სიტყვას როგორ გავტეხავო?!

მოკლედ, ჩვენი ხუთეული მუხრანისაკენ დაიძრა. გავიარეთ წმინდა ქალაქი მცხეთაც, თავისი შესანიშნავი ხედებითურთ რომ შემოგვეგება, და სხვა ფერად-ფერადი ადგილებიც. ზაფხულის მოლურჯო დღე კამკამებდა. მანქანაში ბევრი ვიბა-

ელგუჯა ნოზაძეს

ასეთ. დრო-მანძილი მაინც ელვისუმალ დავწვით. თითქოს ჩქარა ვიარეთ, თუმცა იქ, მუხრანში მაინც ბოლოს მივედით – სხვა მანქანებმა მიგვასწრეს.

აი, ელგუჯა ნოზაძის ძალისხმევით აშენებული, პატარა, მაგრამ შესანიშნავი თეთრი ტაძარი, იქვე ვრცელი სატრაპეზოა, რომელსაც დარბაზი უფრო ეთქმის. შევადეთ დარბაზის კარი და ვინ აღარ დაგვხვდა იქ – ბატონები ვახტანგ გაჩეჩილაძე, სულიკო სამხარაძე, ჯუმბერ ხარაიშვილი, სოსო ლონდრიშვილი, ენრიკო ჯანელიძე, შალვა ილურიძე თა-

ვის ანსამბლ „ლომისით“ (და აგრეთვე პატარა „ლომისელებით“), ქალბატონები: გულნაზ ხარაიშვილი, ლამზირა შეყილაძე, ნაირა მარშანია, ყამარ ბლიაძე, მაია კვინიკაძე...

იყვნენ, რა თქმა უნდა, სხვა ადამიანებიც, მათ შორის – თამუნა სხირტლაძე – ჩვენი აკადემიის ლიდერის შვილიშვილი, რომელიც ბოლო დროს გაუშინაურდა ჩვენს ღონისძიებებს და ფოტო თუ ვიდეო გადაღებათა მოზრდილი ნაწილი სწორედ ამ მშვენიერი ქალიშვილის შექმნილია.

დარბაზში მალევე შემოვიდა ბატონი ელგუჯა და ღონისძიებაც დაიწყო.

პრეზიდენტში ისხდნენ ბატონი რეზო და ქალბატონი გულნაზი, ასევე – ბატონები – ენრიკო ჯანელიძე და ვახტანგ გაჩეჩილაძე, აქვე ვიყავით მე და კახაც (როგორც ჯგუფ „ზღვარიდან“, ასევე – აკადემიიდან). დანარჩენი, რამდენიმე ათეული ადამიანი, წინ განთავსდა.

ქალბატონმა გულნაზმა გახსნა ღონისძიება და წამყვანობაც თვითვე ჩაიბარა. საქმე თავიდანვე წარმატებით დაიძრა წინ. სიტყვა-თქმებმა, ლექსებმა, სიმღერებმა აავსო სივრცე. ანსამბლ „ლომისა“ და ბატონ ენრიკოს შორის ლამის პაექრობაც კი გაიმართა. ორივე ბრწყინავდა იმ დღეს, ორივემ დიდი ესთეტიკური ტკბობა გაგვაცდევინა. „ლომისის“ ახალთაობელებმა ხომ საერთოდ ყველას შეგვაყვარეს თავი (ესენი იყვნენ ორი გოგონა და და ერთი ბიჭი. ეს ბიჭუნა ყველაზე უფრო პატარა იყო მათ შორის). ორატორთაგან, რალა თქმა უნდა, ბატონი რეზო გამორჩეოდა, მაგრამ, სიმართლე ითქვას, იმ დღეს როგორღაც ისე მოხდა, რომ მან ღონისძიების შემდეგ, სუფრაზე, გასაოცარი თამადობით უფრო დაგვამახსოვრა თავი. ამაზე გვექნება საუბარი ცოტა მოგვიანებით.

მანამდე კი ვიტყვი, რომ ღონისძიების ყველა მონაწილე შესაბამის სიმალღეზე იდგა. არ ყოფილა ჩავარდნა, ზეიმს არა ჰქონია სუსტი წერტილი. რალაც ეპიზოდში ისეთ ამალღებულ ხასიათზე დავდექით, რომ გავკადნიერდი და ბატონ რეზოს (ასევე – მთელს დარბაზს) მივმართე: ძალიან გთხოვთ, მივანიჭოთ გენიალური გალაკტიონის სახელობის პრემია ღვანლმოსილ ადამიანს – გულნაზ ხარაიშვილს, რომელიც ორმოც წელზე მეტია მუხლჩაუხრელ შრომაშია საზოგადოებისა და ლიტერატურის სიკეთილდღეოდ-მეთქი. ეს თხოვნა მე და კახამ მერეც გავიმეორეთ, უკვე სუფრაზე. ორივეჯერ აპლოდისმენტები გაისმა. მივიღეთ თანხმობაც.. ახლა ჯერ მწერალთა კავშირის სამდივნოზეა. მათი ლიდერი ბატონი რეზოა, რომელსაც არ ჩვევია პირობის დარღვევა. ჩვენ გვაქვს როგორც მისი, ასევე ქალბატონ მაყვალა გონაშვილის (თანათავმჯდომარის), ბატონ ჯანსუღ ჩარკვიანის (საპატიო თავმჯდომარის) და სხვათა და სხვათა იმედი, რომ ჩვენი გულნაზი მიიღებს ლეგენდარული პოეტის სახელობის პრემიას. თუმცა მისთვის ძალიან მოულოდელი იყო ჩემი და კახას ინიციატივა. – არაო, – ამბობდა, არა, ასეთი დიდი ჯილდოს ღირსი მე არა ვარო, – და გაოგნებული გვიყურებდა ხან ჩვენ, ხან კი მწერალთა „გენერალისიმუსს“. – ბატონო რეზო, ეს რა დღეში ჩამაგდეს ამ ბიჭებმაო, – გაოგნებული ამბობდა აკადემიის „შეფი“ და თან სიცილს ვერ იკავებდა, – ყველაფერს ველოდი ახლა, ამის გარდაო. დიახ, მართლაც რომ გულწრფელი იყო მისი გაოგნება. თუმცა ბატონმა რეზომ იმ დღეს თქვა: „დიახ, ის მიიღებს გალაკტიონის პრემიას!..“

მოკლედ, მე იმ დღეს კიდევ ერთხელ ვცადე, რომ ჩვენდამი განუული ამაგი დამეფასებინა ჩვენი გულნაზისათვის.

ხოლო რაც შეეხება კახას, მან შავი გიტარის თანხლებით შეასრულა უკვე გაღეგნებული ჰიტი – „დროის მკვლელი“, და კიდევ ერთხელ ააფეთქა დარბაზი.. ამ სიმღერას (ასევე – „ჩემს ლირიკას“) ბოლო ხანებში ყველაზე ხშირად ასრულებს. ისეთი ენერჯია ჩადო სიმღერაში, რომ მერე ვუთხარი: შენ მეფე-კახა ხარ ნამდვილად-მეთქი! გაიცინა და მიპასუხა: სინამდვილე-

ში შენ ხარ მეფე-სერგი, მე კი... მე, უბრალოდ, ვგიჟდები ხელოვნებაზე... კახამ სცადა თავმდაბალი ყოფილიყო, მაგრამ არა, თავმდაბლობა მაინცდამაინც კარგად არ გამოსდის. მისი პასუხი ფანატიკოსი ხელოვანის პასუხს უფრო ჰგავდა, ნათქვამს თავდაჯერებული კაცისას. ასეთიც არის. სიმბოლოდაც მიმაჩნია ფანატიკოსი ხელოვანისა...

გასაკვირი კი სხვა რამაა:

როცა გვეგონა, რომ ღონისძიება დასრულდა, ყველაფერი მაშინ დაიწყო თურმე.

ჩვენ, ყველანი, მცხეთაში გადმოვედით და ბუბუტიეშივილის დიდებულ რესტორანში შევედით. რესტორანს ბატონმა ელგუჯა ნოზაძემ იკისრა ჩვენთვის, ხელოვანთა და მეცნიერთათვის. იგი საოცრად ხელგაშლილად ირჯებოდა იმ დღეს და ქალბატონ გულნაზთან ერთად უძღვებოდა ყველაფერს.

მე და ბატონმა ჯუმბერ ხარაიშვილმა თამალობა ბატონ რეზოს შევთავაზეთ. მისი თამალობა იქამდეც არაერთხელ მენახა, თუმცა იმ დღეს...

იმ დღეს რეზო მიშველადის თამალობა მისსავე პროზას გაუთანაბრდა, ხოლო ორივე ერთად ხომ პოეზიაა უმაღლესი!

ბატონი რეზოს სადღეგრძელონი რალაც ერთ მთლიან პოეტურ რომანს წარმოადგენდა თითქოს. ეს იყო ცხოვრებისეულ-ფილოსოფიური დემარში, იუმორით გაჯერებული. სახალისოც იყო სმენა მისი სიტყვებისა, და ამავე დროს დიდ ინფორმაციას იღებდი ყველასა და ყველაფერზე. ლამის მსოფლიო შემოგვატარა იმ დღეს თამადის სიტყვებმა, ხოლო საბოლოოდ კი, მაინც ყოველივე ჩვენი სამშობლოს გარშემო ტრიალებდა ფერადი მორევივით, მის (საქართველოს) რკალს უბრუნდებოდა.

დიახ, ქართული სუფრა მართლა აკადემიაა,

ოღონდაც, –

თუ თამადა ვარგა,

და თუ მსმენელნიც ვარგანან!

მოკლედ, თანამეინახეებმა ერთად უნდა შექმნან ლეგენდა.

და ჩვენ, ყველამ ერთად, იმ დღეს ლეგენდა შევქმენით...

სადღეგრძელოებს, შიგადაშიგ, „ლომისის“ სიმღერებიც ათბობდა. მერე, ერთგან, კიდევ შეერკინნენ-შეესიმღერნენ ერთმანეთს ბატონი შალვას დჯგუფება და ბატონი ენრიკო. შემეტოქების მაგივრად დიდებული დუეტი უფრო გამოვიდა. სხვათა შორის, ენრიკო ჯანელიძეს, დიდი ჯუმბერ ლეჟავას მსგავსად, რამდენჯერმე აქვს მოვლილი მსოფლიო, ოღონდაც ფილოსოფოსი-მოგზაური, მოღვაწე, სპორტსმენ ჯუმბერ ლეჟავა თუ ველოსიპედით მოგზაურობდა, მომღერალი-მოგზაური, მოღვაწე ენრიკო ჯანელიძე იმავეს გემით აკეთებდა. ორივეს „ქართველი მაგელანი“ შეარქვა ხალხმა. აქვე ვიტყვი იმასაც, რომ ჯუმბერ ლეჟავას ეკუთვნოდა უამრავი მსოფლიო რეკორდი...

მოკლედ... სადღეგრძელოებს სიმღერები (ლექსებიც) ცვლიდა, ხოლო სიმღერებს – სადღეგრძელოები (ერთი-ორჯერ ბატონმა რეზომაც იმღერა).

და სიტყვისა და ღვინის ემსხში, ნახევრად-სიურეალისტურ ფერადებში ჩაიძირა მთელი სუფრა;

და უცებ, ერთს წამს, ემოციასაყოლილმა შალვა ილურიძემ... მიხარიაო, რომ თითქოს თვით ილია ჭავჭავაძესთან ერთად ვქეიფობთო, ო, როგორ მიხარიაო!.. ბატონი რეზო იგულისხმა, – თვით ილიასთან გააიგივა ლამის!

გაელიმა ბატონ რეზოს, მაგრამ ასეთი შედარება გულ-წრფელად აირიდა: გენიალურ ილიასთან ჩემს სახელს რა ესაქმებაო?! ვშიშობ, მეგობრებო, რომ კიდევ დიდხანს არ მოგვინოს მეორე ილიას ლოდინიო; მეტიც – ბევრი ჩვენგანი ალბათ ისე წავალთ, ვერ ველირსებით მისი დარი ადამიანის მოვლინებასო...

სევდა იდგა იმ წამს მწერლის თვალეში. აბა რა იქნებოდა: კაცი რომ ამდენს იშრომებს (ოცდახუთი ტომი გამოსცა!), შვილსაც რომ მამულს შესწინ-

რავს, და მაინც, სამოცდათხუთმეტი წლის ასაკშიც კი, პირქვედამხობილს ხედავს თავის სამშობლოს, სულიერად, ტერიტორიულად, ეკონომიკურად... მოკლედ, ყველანაირად გაძარცვულს, დამცირებულს, შიდა და გარეშე მტერთაგან შეშინებულ-დაბეჩავებულს...

მაგრამ მისმა თაობამ, ასე თუ ისე, ხომ მაინც მიიტანა თავისი ტვირთი ბოლომდე;

და შემდეგმა თაობებმაც;

და ჩვენი თაობაც ხომ ცდილობს რაღაცას, თვით რუსთაველის ქვეყანაში...

და ყველა ერთად ხომ მაინც ვიბრძვით, ვთქვათ, აი, კულტურის სფეროში ხომ ვაცოცხლებთ სივრცეს...

ხოლო კულტურა ხომ საფუძველთასაფუძველია ყოველივესი!..

თუნდ აი, ახლაც, ჩემი ჯგუფი, „ზღვარი“, მეშვიდე ძირითად ალბომზე მუშაობს (ამ მუსიკალურ ალბომს, ალბათ, „მეშვიდე სივრცე“ ერქმევა), და ლიტერატურასაც – ჩვენს უმთავრეს საქმეს, არაფერს ვაკლებთ.

სხვანი კიდევ სხვაგვარ იღწვიან.

ვთქვათ, აგერ, აკადემიის ჟურნალიც უკვე ამდენი ხანია წარმატებით გამოდის...

მოკლედ გრძელდებოდა ჩვენი ქეიფი, ქეიფი მოყვრის გასახარად და მტრის დასალონებლად;

და ილეოდა დიდი დღე, რომელსაც სარდლობდნენ ბატონი რეზო, ბატონი ელგუჯა და ჩვენი გულნაზი...

მზე ჩადიოდა მცხეთისჯვრით მოჩუქურთმებულ ცაზე...

ულამაზესი იყო მზის ჩასვლა...

თბილისი, 2015 წელი, აგვისტო.

გულნაზ ხარაიშვილი

უსამართლო ბედისწერა

გაზაფხულივით ლამაზი იყო, მაყვალვით შავ თვალელებში დიდი ნიჭი იყო ჩაბუდებული. ნაზი ფერია გოგო სკოლაშიც გამოირჩეოდა სწავლით და ორგანიზატორული ნიჭით. ამიტომ იყო, რომ რაიონის გაზეთებში ხშირად ბეჭდავდა სტატიებს. წერდნენ თვითონ მასზეც. ეს ადრე იყო, ახლა იგი დარწამოსხმული შეჭიდები-ხარ ძალიან მწარე ბედს, ჩემო კეთილო ქალბატონო. ჯერ იყო და შვილების გაზრდასა და ოჯახის შექმნას შეალიე სიცოცხლის ყველაზე ლამაზი წლები. ყადაღადადებულ შენს ნიჭს აღარანაირი აღმაფრენა არ ღირსებია იმ დღიდან დღემდე. სამი შვილი, მეუღლე და სირცხვილ-ნამუსი, ეს იყო შენი ყოველდღიური ცხოვრების კრედი.

ძალიან ახალგაზრდამ გამოცადა ქვრივობა. არაფერი დაგიკლია შვილებისთვის, მაგრამ უსამართლო ბედისწერა, დედაშვილის დაშორებაში რომ იღებს მონაწილეობას, ეს კანონი ზეციურია და ამის განსჯას ღმერთი არ მაპატიებს. არც მაპატია ანალოგიური გზები გამომატარა, ტყუპისცალებს ჰგავს ჩვენი ბედისწერა, მეუღლე, შვილი, ამ მწარე დღეებს მეც მოვესწარი. ჩვენ თვალებს ცრემლები აღარ შერჩა, დაიღვარა, დაიცალა... გულები კენესის დედათა გულები დასერილია მწარე ბედისწერით. არადა როგორ უდევით ერთმანეთს გვერდში, ჩვენ ერთნაირი სახლები ავაშენეთ, ძალა ერთობაში იყო, ამ ერთობით ვიყავით ძლიერები. ეს იშვიათობაა, მაზლის-ცოლები ასე ერთმანეთს უგებდნენ, ალბათ, არც გამიგონია.

ჯერ ჩემი სახლი ავაშენეთ, გვერდით შენი სახლი დავდგით, ერთნაირად გაგვირემონტა გარედან ჩემმა ძმამ (ლევან ხარაიშვილმა) შიგნით კაპილატური რემონტი ერთნაირები გვექონდა, ღობეები, ეზო და დიდი სიყვარული გვაერთიანებდა.

სტუმარი როდესაც მოგვდიოდა, ერთმანეთის სუფრას ვავსებდით. ისეთი კარგი მეუღლეები და კარგი დედამთილ-მამამთილი გვყავდა (შალვა სხირტლაძე და ვარა გოგატიშვილი), მათი რჩევით იქმნებოდა ოჯახები. ჩვენი დიდი ოჯახი ცალკე ცხოვრობდა. ჩვენ კი ერთად, გვერდიგვერდ მივყავებოდით ცხოვრების აღმართს. არ ყოფილა შემთხვევა, რომ ჩვენ ერთმანეთს გავბუტოდით. თუ რამე გაუგებრობა მოხდებოდა, სახლში მშვიდად ვაანალიზებდით და მტყუანი მტყუნდებოდა (ეს შენ იქნებოდი თუ მე, ამას მნიშვნელობა არ ჰქონდა).

უფროსი რძალი მე ვიყავი, ასაკით ტოლებს ერთი ფიქრი და ერთი მიზანი გვაერთიანებდა, უფროსებისადმი პატივისცემა და ოჯახის სიყვარული. შენ როცა მოგიყვანეთ, ოჯახმა ათასნაირი დაპირებით გამოგკვება, ცხოვრებაში ისე აღარ განახორციელეს. გაკრვეულ მიზეზთა გამო. სწავლა ვეღარ გააგრძელე, შვილები წამოგენია, ფიზიკურად მუშაობა გინევდა, მე სხვადასხვა სერიოზული სამსახურით ვიყავი დაკავებული, ეს შენ არ გაღიზიანებდა, პირიქით, ამაცობდი ჩემით.

ერთხელ სიტყვიერი შელაპარაკება მოგვგლია ერთ-ერთ ქალბატონთან. შენს გასაღიზიანებლად უთქვამს, შენი მაზლის ცოლი შეგნებით სავსეა და შენ რა უსამართლო ხარო. (არადა შენ ძალიან სამართლიანი იყავი, დარწმუნებული ვარ, იმ ქალბატონთან მართალი იქნებოდი). პასუხი ასეთი გაგიცია. დიახ! ის ჩემი რძალია და მე ვამაყო მისითო. ასეთ პასუხს, დარწმუნებული ვარ, დედმამიშვილიც ვერ გასცემდა.

დაინყო რუსეთ-საქართველოს ომი, დაიფანტა მოსახლეობა, შეწყდა ყოველგვარი კულტურული და ფიზიკური სამუშაო. იძულებით გადაადგილებულმა ხალხმა სხვადასხვა რაიონს და ქალაქს მიაშურა. მეტმა წილმა საქართველო დატოვა. მე თბილისში მომიწია მუშაობა და ასე შეწყდა ჩვენი ერთად ფუსფუსი. შენ არ დატოვე სახლი. შრომაში გალეულმა ქალმა არ მიატოვე სახლკარი და ორ ოჯახს პატრონობ შენსას და ჩემსას.

ერთხელ სოფელს ტყვიებს უშენდნენ რამოდენიმე სახლს ცეცხლიც წაუკიდეს, იყო მსხვერპლიც. შენ კომპის ხეზე ასულხარ და იქ დაღლილს დაგძინებია, ძირს ჩამოვარდნილხარ და მიწა-

ზეც გაგირძელება ძილი... ასე შეინარჩუნე ორი ოჯახი შენი და ჩემი.

თბილისიდან ოცდაათი ადამიანი მოუყვანია ერთ-ერთ ჩემს ნაცნობ ქალბატონს, ისე რომ მეც არ გაუფრთხილებივარ, იმას თავისი ამბიციები აწუხებდა მეტი არაფერი, შენ იმ დროს ერთი თვის დამწუხრებელი დედა იყავი. შენთან მოსულან. მეზობლები შეკრებილხართ და ჩემი ხათრით კიდევ დაგიპურებიათ. ამისთვისაც დიდი მადლობა შენ და იმ მეტიჩარას ღმერთმა აპატიოს უაზროთ და უმიზნოთ ხეტიალი.

გიყვარს ინტელიგენტი და განათლებული ადამიანი იმიტომ, რომ თვითონ ხარ, გიყვარს პოეზია, იმიტომ რომ შენ სულით ამაღლებული ხარ, ჩემო ტკივილიანო, სამართლიანო, შრომაში გაღებული ქალბატონო.

არ შეიძლება არ გავიხსენო ჩემი ძმის სტუმრობა, ბეჟან ხარაიშვილი მაშინ სტუდენტი იყო, მე სამსახურში ვიყავი, შენ საოჯახო საქმით იყავი დაკავებული, იმდენათ გავდენ ჩვენი სახლები ერთმანეთს. ბეჟანი შენთან შემოსულა, შენც გაგხარებია და ჩუმიად გასულხარ გარეთ და ქათამი მეზობლის ვაჟისთვის დაგიკვლევინებია, ეს რომ ბეჟანის დაუნახავს, უთქვამს კი მაგრამ გულნაზი სად არისო. შენ გაგცინებია და გითქვამს, გულნაზი ახლა უკვე სამსახურიდან მოვიდოდა და სახლში იქნებო. ბეჟანის მაშინ მიხვდა, რომ შენს სახლში შემოვიდა, მას თან ახლდა ქარელის განყოფილების გამგე ბატონი მერაბ მიქელაძე (მაშინ ასე უწოდებდნენ რესუს ცენტრებს) ისე ბატონმა მერაბიმ სკოლის დირექტორად უფრო დიდხანს იმუშავა და მას ამ საქმიანობით უფრო ცნობენ დიდებული ადამიანი იყო. რათქმაუნდა ჩემმა სტუმრებმა ჩემსკენ გადმოინაცვლეს და გავშალეთ საერთო სუფრა. იმ დღეის სამასპინძლოს შემოუეთდა მეურნეობის დირექტორი ბატონი ტარიელ სხირტლაძე (იგი ჩვენი მამამთილის მამის ძმიშვილი იყო) მისი პიროვნებით ვამაყობდით ბატონი ტარიელი ცნობილი სახე იყო რაიონისა. სადღეგრძელოები ჩვეულებრივ წარიმართა, როგორც ჩვევია ქართველობას.

სუფრას ბატონი მერაბ მიქელაძე თამადაობდა, იგი განთქმული ამ კუთხითაც გახლდათ. ჩემო კეთილო ქალბატონო იზოლდა ტეფნაძე ეს ფაქტი იმიტომ გავიხსენე, რომ ბატონმა მერაბიმ აღნიშნა: არ მაკლია ხალხისგან ასეთი სუფრები, ყურადღება, მე ეს არ მიკვირს მაგრამ გასაკვირი ის არის, რომ მაზლისცოლებს ასეთი ურთიერთობა ჰქონდეთ ასეთი მართლაც არ მინახავსო.

ქალაქში გულხელდაკრეფილი არ ვყოფილვარ ათასნაირ ფიზიკურ თუ გონებრივ დატვირთვასთან ერთად, ჩემში პოეზიის ნიჭმა გაიღვიძა, აკი ვალიარებ, რომ არასოდეს ლექსებს არ ვწერდი, მამა გაბრიელის საფლავიდან გამოყოლილი მადლის დაფარვა ეს დიდი დანაშაული იქნება ღვთის წინაშე. ამ ნიჭმა ბევრი აალაპარაკა (მაბრალელებდნენ, რომ ბეჟანს ლექსები მქონდა შენახული და იმას ჩემს სახელზე ვაქვეყნებდი) ბეჟანი რადგან გავიხსენე არ შეიძლება არ მოვიგონო ის მწარე დღე, როდესაც ის ოცდაათი წლის ასაკში მოკლეს თბილისში (ეროვნულობისა და დიდი ნიჭისათვის ქართველებში ეს მოდის, კანის ჯიშისანები ვართ) შენ ჩემი ძმა იმდენი წლები იგლოვე, რომ საკუთარი უბედურებაც წამოგენია (მეუღლე გარდაცვალა) ძალიან კარგი ხმა გქონდა, მღეროდი ისე ჰავაის ბულბულს გიძახოდი, ბეჟანის გარდაცვალების დღიდან დღემდე შენი სიმღერა არავის გაუგონია.

ახლა უკვე ცხრა წიგნის ავტორი ვარ და ჩემი წიგნები თავით გიდევეს, კითხულობ და ამაცობ, სადაც შემთხვევა ხელში ჩაგივარდება ქების სიტყვებს არ იშურებ. როგორ არ მოგეფერო ამდენი დადებითი თვისებების შემდეგ, როგორ არ ვალიარო. იქნებ ეს ჩვენი ურთიერთობა გამოადგეს ჩვენს მომავალს, იქნებ ამ წერილის წაკითხვის შემდეგ მკითხველებშიც გაიღვიძოს მიძინებულმა სიკეთემ, იქნებ ასეც მოხდეს რას გაიგებ წინასწარ.

სოსო ლონდრიშვილი

უფალა შეხინდოს!

ერთი თვე გავიდა მას შემდეგ, რაც ჯაბამ სამხედრო სა-
ვალდებულო სამსახური დაამთავრა და მშობლიურ სოფელში
დაბრუნდა.

ჯან-ლონით სავსე ახალგაზრდა მინაზე შრომას არ თაკი-
ლობდა, დილიდან საღამომდე მამას ედგა მხარში, ხან ვენახს
უვლიდა, ხანაც სიმიდს უთოხნიდა ძირს.

– ჯაბა, საკუთარ ოჯახში ყოფნა და შრომა კარგია, მაგ-
რამ სამომავლოდ უკეთეს ცხოვრებაზე უნდა იფიქრო! – უთ-
ხრა ჯაბას ქალაქიდან ჩამოსულმა მეზობელმა, გურამმა, რო-
მელიც თავისი „ოპელის“ სალონს ასუფთავებდა.

– როგორ არ ვფიქრობ, მაგრამ პროფესია მე არ მაქვს, ჯა-
რისკაცობის მეტი არა ვიცი რა.

– თუ ჭკუას მოუხმობ, ეგეც საკმარისია. წამოდი ჩვენთან, შინაგან საქმეთა სამინისტროში,
ახალი სპეცდანიშნულების რაზმი ყალიბდება. მეც იქ ვმსახურობ. სიმაღლე და ფიზიკური მონა-
ცემები ხელს გინყობს, დანარჩენს იქ გასწავლიან! – უთხრა გურამმა.

ჯაბას გურამის შეთავაზება ჭკუაში დაუჯდა, არც მშობლები იყვნენ წინააღმდეგი მისი ქა-
ლაქში წასვლისა. კვირის თავზე შსს კადრების სამმართველოში გამოცხადდა. ჯაბამ წარმატე-
ბით გაიარა ტესტირება, გასაუბრებაზეც კარგი შთაბეჭდილება მოახდინა კომისიის წევრებზე,
ან კი რას დაუნუნებდნენ ამ ახოვან და ფიზიკურად ძლიერ ახალგაზრდა კაცს.

ჯაბა კმაყოფილი იყო შეთავაზებული პირობებით. ყველაზე მეტად კი ის ახარებდა, რომ
საკმაოდ მაღალი ხელფასი დაუნიშნეს. ბედს არ უჩიოდა და ხელფასის წყალობით მშობლებსაც
ეხმარებოდა.

კვირა დღე იყო. ჯაბა ტელეფონის ზარმა გამოადვიდა, ზანტად აიღო ყურმილი, რადგან
მხოლოდ კვირას შეეძლო გვიანობამდე ენებივრა სანოლში, სხვა დღეებში უთენია დგებოდა.

– გისმენთ! – ნახევრად ძილბურანში მყოფმა უპასუხა ზარს, თვალები მოიფშვნიტა და ტე-
ლეფონის ეკრანს დახედა. გურამის ნომერი იცნო.

– დღეს არაფერი დაგეგმო, ნინისთან ვართ დაპატიჟებული,
დაბადების დღეზე (ნინი გურამის მეგობარი იყო), – უთხრა გურამმა.

– სოფელში მინდოდა წასვლა, – ნაილულულა ჯაბამ.

– თუ აუცილებელი არ არის, სხვა დროს წადი, ნინიმ პირადად მთხოვა, რომ შენთან ერთად
ვესტუმრო.

– კარგი, რა გაეწყობა! – უპასუხა ჯაბამ, სანოლიდან წამოდგა და პირის დასაბანად სააბა-
ზანოში შევიდა...

ნინის დაბადების დღეზე უახლოესი მეგობრები ეწვივნენ. ახალგაზრდები ხომ გართობის,
სიმღერისა და ცეკვა-თამაშის დიდოსტატები არიან. მათ ამჯერადაც არ უღალატეს ჩვეულებას
და იქაურობა აიკლეს. მხოლოდ ერთი მოხდენილი, თავის ასაკთან შედარებით ჭკუადამჯდარი
გამომეტყველების მქონე ქალიშვილი იჯდა განცალკევებით და მასპინძლის საოჯახო ალბომს
ათვალიერებდა. ჯაბა, როგორც სოფელში გაზრდილი ბიჭი, ზედმეტ სითამამეს არ იჩინდა ქალა-
ქელ სტუმრებთან, ცდილობდა რაც შეიძლება თავშეკავებული ყოფილიყო და არაფერი წამოს-
ცდენოდა ისეთი, რაც მას უხერხულ მდგომარეობაში ჩააყენებდა.

– თუ ნებას დამრთავთ, თქვენთან ერთად დავათვალიერებ სურათებს, – მორიდებით მიმარ-
თა ჯაბამ ქალიშვილს და მის გვერდით ჩამოჯდა.

– სიამოვნებით! – უთხრა ქალიშვილმა და რამდენიმე სურათი ჯაბას გაუწოდა, ისინი ერ-
თმანეთს გაეცნენ.

– ნათია მქვია, მე თქვენ გიცნობთ, გურამის მეგობარი ხართ. თქვენ შესახებ ნინი მესაუბ-
რა... რას საქმიანობთ? – ჰკითხა ქალიშვილმა.

ჯაბას სიამოვნებდა ამ მშვენიერი არსების ნაზი ხმა, ყურადღებით უსმენდა მის ტიტინს და შეკითხვებსაც ხალისით პასუხობდა, თუმცა, როცა მისი საქმიანობის შესახებ ჰკითხა ნათიამ ჯაბას, ის ოდნავ შეეყოვნდა, არ უნდოდა გაემხილა, რომ სპეცრაზმში მსახურობდა. ქალიშვილმა იცოდა, საზოგადოება არც თუ ისე კეთილად იყო განწყობილი ამ დამსჯელი ორგანიზაციის მიმართ, რომელიც მიტინგების დარბევის დროს ზედმეტ სისასტიკეს იჩენდა.

– ჯარში ვმსახურობ, კონტრაქტით, – იცრუა ჯაბამ და ქალიშვილს თვალი მოარიდა.

– თქვენი ფიზიკური მონაცემებიდან გამომდინარე, სხვა სამსახურში ვერც წარმოგიდგენდით, – ღიმილით უთხრა ნათიამ და მრავლისმეტყველი თვალებით ისე შეხედა ვაჟს, თითქოს უქებდა სამსახურს.

– თქვენ უკვე გაიცანით ერთმანეთი? – ჰკითხა ნინიმ ქალ-ვაჟს, რომლებიც ტკბილად ემუ-საიფებოდნენ ერთმანეთს.

– გავიცანით და დავმეგობრდით კიდევ, – ღიმილით უთხრა ნათიამ ნინის და თანხმობის ნიშნად ჯაბას შეხედა, რომელიც თავის მხრივ ნათიას ხელზე ეამბორა და საცეკვაოდ გაიწვია.

იღბლიანი აღმოჩნდა ჯაბასთვის ნინის დაბადების დღეზე მინვევა და ნათიას გაცნობა. ამის შემდეგ ისინი ხშირად ხვდებოდნენ ერთმანეთს, დაახლოვდნენ და სულ მალე მათ შორის სასიყვარულო გრძნობებიც გაჩნდა. ნათია სულ უფრო ცდილობდა ხშირად ყოფილიყო ვაჟთან. ჯაბაც ვერ ძლებდა უიმისოდ, მაგრამ...

იმ დროს ქვეყანაში შიდა პოლიტიკური ვითარება მკვეთრად დაიძაბა. ჯაბა სულ უფრო მეტად იყო დაკავებული სამსახურში. ზოგჯერ კვირა ისე გავიდოდა, რომ ნათიას ვეღარ ნახულობდა, მხოლოდ ტელეფონით უკავშირდებოდნენ ერთმანეთს.

ხელისუფლება უმკაცრეს ზომებს ატარებდა მოსახლეობის იმ ნაწილის მიმართ, ვინც პრეზიდენტისა და მთავრობის პოლიტიკას აკრიტიკებდა. ხელისუფლების პოლიტიკით უკმაყოფილო მოსახლეობა მშვიდობიან მიტინგებს პერმანენტულად აწყობდა...

თენდებოდა 2011 წლის 26 მაისი, საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის დღე. თავისუფლების მოედანი და პარლამენტის შენობის მიმდებარე ტერიტორია მომიტინგეებით იყო სავსე. გადაუღებლად წვიმდა. ხელისუფლებას 26 მაისისთვის სამხედრო აღლუმი ჰქონდა დანიშნული. პრეზიდენტმა მიიღო გადაწყვეტილება, პარლამენტის წინ შეკრებილი მშვიდობიანი მოსახლეობა დაერბია. შუალამე გადასული იყო, როცა სპეცდანიშნულების რაზმებმა და მიტინგების დასარბევად განვრთნილმა სხვა შენაერთებმა ალყაში მოაქციეს მომიტინგეები. ატყდა საშინელი ანგარიშსწორება მათ მიმართ. სპეცრაზმელები უმოწყალოდ ურტყამდნენ რეზინის ხელკეტებს მომიტინგეებს, ერთ ადამიანს ათი სპეცრაზმელი უსწორდებოდა, ხელებს უკოჭავდნენ, ძირს აგდებდნენ და სასიკვდილოდ იმეტებდნენ. ამ სანახაობით გაოცებული უცხოელი კორესპონდენტები გაოგნებულნი იყვნენ მათი ქმედებით, უკვირდით, განა როგორ უნდა სძულდეს ხელისუფლებას საკუთარი ხალხი, რომ ასე სასტიკად უსწორდებოდესო.

– არ დამარტყა, შვილო, ავადმყოფი კაცი ვარ, წნევიანი! – ევედრებოდა ქალარამოსილი კაცი მის წინ მდგარ კუნთმაგარ სპეცრაზმელს.

– თუ ავადა ხარ, სახლში ვერ დაეგდები, რას დაეთრევი მიტინგებზე?! – დაუღრიალა სპეცრაზმელმა და მთელი ძალით დაჰკრა მხარზე რეზინის ხელკეტი მოხუცს. დარტყმა იმდენად ძლიერი იყო, რომ მოხუცი ძირს დაეცა.

– რას სჩადი! ქართველი არა ხარ? ასე რამ გაგამხეცა? – აღმოხდა ტკივილისაგან შეწუხებულ მოხუცს და სპეცრაზმელს შეხედა. ის კი ისე იყო შეფუთული „კომუფლაჟში“, რომ თვალების გარდა არაფერი უჩანდა.

– წინააღმდეგობას მიწევ? – მთლად შეიშალა სპეცრაზმელი და ძირს დაგდებულ მოხუცს ახლა სახეში ჩაარტყა რეზინის ხელკეტი. გამწარებულ მოხუცს სახიდან სისხლი წასკდა, თვალები ფართოდ გაახილა და გამხეცებულ ჯალათს მიახალა, – მეცოდები! – ამ სიტყვამ კიდევ უფრო გაახელა სპეცრაზმელი და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა დავარდნილ მოხუცს მძიმე ჩექმიანი ფეხი წელის არეში ჩაარტყა.

მოხუცმა სიმწრისაგან ამოიგმინა.

– უფალმა შეგინდოს! – ძლივს წარმოსთქვა და გონება დაკარგა.

სპეცრაზმელი ერთხანს დაამტერდა მოხუცს, შემდეგ ფეხი ნაჰკრა ფერდში, თითქოს ამონ-მებდა ცოცხალი იყო თუ მკვდარი.

– მოკვდა ვითომ? – იკითხა თავისთვის, მერე ძირს დავარდნილ მოხუცს გადააბიჯა და ხელ-კეტმომარჯვებული სხვა მომიტინგეს დაედევნა.

ეს იყო „ბართლომეს ღამე“, რომელიც პრეზიდენტმა და ხელისუფლებამ საკუთარ ხალხს მოუწყო. გამთენიისას პარლამენტის მიმდებარე ტერიტორიაზე სისხლის გუბეები იდგა. ამაოდ ცდილობდნენ სახანძრო მანქანები ტერიტორიის უკვალოდ გადარეცხვას.

ცემასა და ტკივილს ასე თუ ისე გაუძლებდა მოსახლეობა, ამაზრზენი და უტიფარი იყო ის ქმედება, რაც მეორე დღეს, 26 მაისს, ქვეყნის პირველმა პირმა ჩაიდინა, რომელმაც ჯერ კიდევ წინა ღამით მშვიდობიანი მომიტინგეების უსასტიკესად დარბევის შედეგად სისხლით შეღებილი პარლამენტის წინამდებარე ტერიტორიაზე ჯარისკაცების აღლუმი ჩაიბარა, ხოლო აღლუმის ბოლოს პრეზიდენტის კარის მომღერალმა, სამხედრო ფორმაში გამონყობილმა ახალგაზრდა გოგონამ, იქ შეკრებილი ხალხის წინაშე საქართველოს ჰიმნი ომახიანად დააგუგუნა. ეს აღლუმი არ ჰგავდა საქართველოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი ზეიმის აღნიშვნას, არამედ ეს იყო საკუთარ ხალხზე გამარჯვების აღსანიშნავად მოწყობილი აღლუმი.

მძიმედ გადაიტანა სრულიად საქართველომ ხელისუფლების გაუმართლებელი სისასტიკე საკუთარი ხალხის მიმართ. მოსახლეობაში სრულმა უიმედობამ და ნიჰილიზმმა დაისადგურა.

გავიდა ხანი. ხალხი ნელ-ნელა იშუშებდა ხელისუფლებისაგან 26 მაისს მიყენებულ ჭრილობებს. მდგომარეობა დროებით განიმუხტა, აღარ ტარდებოდა მიტინგები. ირგვლივ მოჩვენებითი სიმშვიდე სუფევდა.

ჯაბას ახლა უფრო მეტი დრო ჰქონდა ნათიასთან ურთიერთობისათვის. სპეცრაზმელები პრეზიდენტის ფონდიდან პრემიებით იყვნენ ნახალისებულნი, რადგან მათ მთავრობის მიერ მიცემულ დავალებას პირნათლად გაართვეს თავი. მათ შორის იყო ჯაბაც.

– ნათია, დღეს საღამოს რესტორანში გეპატიჟები! – შეეხმინა ერთ დღეს ტელეფონზე ჯაბა ქალიშვილს.

ნათიამ სიხარულით მიიღო ჯაბას მიპატიჟება, საღამომ ხალისიანად ჩაიარა. ნათია ბედნიერი იყო, რადგან რესტორანში ჯაბამ ოფიციალურად სთხოვა ხელი. უზომოდ კმაყოფილ ქალიშვილს სიხარულისაგან თვალები უბრწყინავდა. რესტორნიდან ჯაბამ ნათია სახლამდე მიაცილა.

– ამდენი ხანია ერთად ვართ, შენ კი ერთხელაც არ ყოფილხარ ჩემთან სახლში, მითუმეტეს, ახლა მიზეზი გვაქვს! – ღიმილნარევი წყენით მიმართა ნათიამ ვაჟს.

– ხომ იცი მერიდება შენს მშობლებთან შეხვედრა, – უპასუხა ჯაბამ და სიგარეტს მოუკიდა.

– არავითარი მორიდება, ახლა ჩემთან ავალთ და ჩემს მშობლებს გაგაცნობ! უარი არ მითხრა, თორემ ჩემს თანხმობას უკანვე წავიღებ! – სიცილით უთხრა ნათიამ.

– შენგან უარის თქმას ვერ გადავიტან, მირჩევნია დაგთანხმდე, – უპასუხა ვაჟმა.

კარი ნათიას უფროსმა დამ, ლიზამ გააღო.

– გაიცანი ლიზი, ეს ჯაბაა! – ლიზიმ თავაზიანად გაუღიმა სტუმარს და ხელი გაუწოდა.

მისაღებ ოთახში ნათიას დედა სახელდახელო სუფრას აწყობდა საპატიო სტუმრის დასახვედრად.

– დედა, დღეს მამა როგორ არის? – ჰკითხა ნათიამ დედას.

– შედარებით უკეთ! თავის ოთახშია, ახლავე გამოვიყვან! – თქვა დედამ და ინვალიდის ეტლი, რომელშიც მამა იჯდა, საძინებელი ოთახიდან გამოაგორა.

– ჯაბა გაიცანი, ეს მამაჩემია! – უთხრა ნათიამ ვაჟს და მამას მოეხვია.

ჯაბა ელდანაკრავით ადგილზე გაქვავდა, უნდოდა ფეხი წინ გადაედგა, მაგრამ თითქოს დამბლა დაეცაო, ადგილიდან ვეღარ იძროდა. სახეზე მკვდრის ფერი დასდებოდა, ყურში კი ზარივით გაბმულად ჩაესმოდა: უფალმა შეგინდოს!.. უფალმა შეგინდოს!.. უფალმა შეგინდოს!.. – მან ორივე ხელი ყურებზე აიფარა და თავი ძირს დახარა.

– რა დაგემართა? ცუდად ხომ არ ხარ?! – გაკვირვებული შეჰყურებდა ნათია ჯაბას და ვერ ხვდებოდა, რა ხდებოდა მის თავს. ნათიას მამა, ბატონი ნიკოც გაოცებული იყო ჯაბას ქმედებით და მეუღლეს სთხოვა ჯაბასთვის ჭიქით წყალი მოეტანა. ჯაბამ წყალი მოსვა, გამოერკვია, საბო-

ლოოდ დარწმუნდა, რომ მის წინ ინვალიდის ეტლში მჯდარი, მისგან სასტიკად ნაცემი და დაინვალიდებული კაცი, მისი უსაყვარლესი და სათაყვანებელი ქალის მამა იყო.

– მომიტევეთ, დღეს რაღაც ვერ ვარ კარგად, უნდა დაგტოვოთ, – ძლივს ამოილულულა ჯაბამ და კარისკენ გაემართა.

– ჯაბა, რა გემართება?! – გამოედევნა უკან გაოცებული ნათია.

– ნათია, ძალიან გთხოვ, არ გამაცილო, ბოდიშს გიხდი, ხვალ შეგეხმიანები! – თქვა ჯაბამ, დაემშვიდობა ოჯახის წევრებს და კარი გაიხურა.

ამოდ ელოდა ნათია ჯაბას ტელეფონის ზარს, მაგრამ ის არ ურეკავდა, არც ნათიას ზარებს პასუხობდა, მისი ტელეფონი მუდმივად გამორთული იყო.

– ნათია, ჯაბამ მთხოვა ეს წერილი გადმომეცა შენთვის – გურამმა ჯიბიდან პატარა ბარათი ამოიღო და ნათიას გადასცა. ნათიამ გახსნა ბარათი. იქ მხოლოდ ორი წინადადება ეწერა:

„ნათია, მაპატიე, მე შენი სიყვარულის ღირსი არა ვარ, შენს ოჯახში შემოსვლის უფლება არ მაქვს“... ჯაბა.

ნათიამ ბარათი ხელით დაჭმუჭნა და აღელვებულმა შეხედა გურამს. მას თითქოს ენა დაემა, გაფითრებული შეჰყურებდა ნათიას და საუბრის დაწყებას ვერ ახერხებდა. ბოლოს, როგორც იქნა, წარმოსთქვა:

– ნათია, მეც უნდა მაპატიო, რადგან სიმართლე არ გითხარი. ჯაბა სამხედრო სამსახურში არ მსახურობდა. იგი შსს-ს სპეცდანიშნულების რაზმის პოლიციელია, ამ რაზმის პირდაპირი მოვალეობა არის მიტინგების დარბევა და წესრიგის დამყარება. 26 მაისს მამაშენი სწორედ ჯაბას მიერ იქნა ნაცემი და დაინვალიდებული.

– კმარა! – ხმამაღლა შეჰყვირა ნათიამ და გურამს საუბარი შეაწყვეტინა.

– წადი! მარტო დამტოვე! – ბრძანების კილოთი მიმართა ნათიამ გურამს.

გურამი უხმოდ გაეცალა იქაურობას, ნათია მთელი სხეულით კანკალებდა, როგორც იქნა მიაღწია ავტობუსის გაჩერების ადგილს, სკამზე ჩამოჯდა, სახე მკლავებში ჩარგო და ხმამაღლა აქვითინდა.

გამოხდა ხანი, ჯაბა აღარავის უნახავს ქალაქში, არც სოფელში იცოდნენ მისი ასავალ-დასავალი.

ერთ დღეს კახეთის ერთ-ერთ ულამაზეს ტაძარს ექსკურსანტების ჯგუფი ეწვია. საოცარი სანახავი იყო ბუნების უმშვენიერეს სილამაზეში ჩაფლული თეთრი ეკლესია, რამდენიმე ბერი სამეურნეო საქმით იყო დაკავებული. მათ შორის გამოირჩეოდა მალალი, წარმოსადეგი გარეგნობის შავწვერო სანი ბერ-მონაზონი, რომელიც შეშის დიდ ნაჭრებს ნაჯახით აპობდა.

– ნინი, შეხედე, რა ნაცნობი სახე აქვს ამ სიმპათიურ ახალგაზრდა ბერს. იცი ვის მაგონებს? გახსოვს ამ ორიოდ წლის წინ გურამს რომ მოჰყვა შენს დაბადების დღეზე?! – უთხრა ნინის თეონამ.

– არა მგონია ის იყოს, შენ სადაც მიდიხარ, ყველგან ნაცნობები გელანდება! – ღიმილით ეუბნებოდა ნინი მეგობარს, თან ინტერესით აკვირდებოდა ბერს.

ახალგაზრდა ბერმა ყური მოჰკრა ქალიშვილების საუბარს, შეშის დაპობა შეწყვიტა. მასაც ეცნაურა ეს ორი მშვენიერი ქალიშვილი, შემდეგ ორივეს თვალი მოარიდა, პირჯვარი გადაინერა და თავისი კელიისაკენ გაემართა...

ბანირული თაობა

– გუშინ ხელფასი დამერიცხა, დღეს წადი ბაზარში, სახლში საჭმელი აღარაფერი გვაქვს. სალამოს ბიჭი ბავშვებს მოიყვანს ჩვენთან, ხორცი იყიდე და იქვე გაატარებინე, სამსახურიდან, რომ მოვალ კატლეტს შევწავ და ტოლმას შევახვევ. გადახედე კიდეც რა გვჭირდება ოჯახში და იყიდე – უთხრა მეუღლემ ღიმიტრის და ორი ოც ლარიანი მაგიდაზე დადო, შემდეგ ხელჩანთა აიღო და სამსახურში წასასვლელად მოემზადა.

კაცი სანოლიდან წამოდგა, ტანსაცმელი ჩაიცვა და აბაზანაში შევიდა პირის გასაპარსად. ღიმიტრი სამოცს გადააცილებული გახლდათ, პენსიამდე კიდეც ოთხი წელი აკლდა. წინა ხელი-

სუფლებამ სამსახურიდან გაათავისუფლა იმის გამო, რომ ხშირად მთავრობის უსამართლო ქმედებებსა და მოსაზრებებს არ იზიარებდა. ხოლო ახალი მთავრობა, რომელზედაც ის იმედს ამყარებდა, გამომდინარე მათი წინასაარჩევნო დაპირებების გამო, მოვიდნენ რა ხელისუფლებაში დაავინყდათ მოსახლეობისათვის მიცემული დაპირებები და უამრავი ადამიანი იმედგაცრუებული დატოვეს მათ შორის იყო დიმიტრიც.

ახალმა ხელისუფლებამ ადამიანების სამსახურში მიღების კრიტერიუმებად არა გამოცდილება და პროფესიონალიზმი მიიჩნია, არამედ ნაცნობ-მეგობრობა, იდეური თანხვედრა და ნეპოტიზმი. გადაეწერა რა დიმიტრის სამსახურში მონეობის იმედი, გადაწყვიტა, სადმე დარაჯად მაინც ეშოვა ადგილი, მაგრამ ეს ცდაც უშედეგო აღმოჩნდა. ბოლოს ერთი ნაცნობი, რომელიც გაზგასამართი სადგურის მფლობელი იყო, შეპირდა, რომ თვის ბოლოს ოპერატორად დააენყებინებდა მუშაობას. დიმიტრი დღეებს ითვლიდა და მოუთმენლად ელოდა თვის დასასრულს. როგორც იქნა დადგა ეს ნანატრი დღეც, მობილურზე ნაცნობის ნომერი აკრიფა და სასიამოვნო ამბის მოლოდინში გაირინდა.

-ბატონო გიორგი, მე ის ვარ, თქვენ რომ სამუშაოს დამპირდით!

-გიცანით, სამწუხაროდ, გუშინ კომისია იყო ჩემთან და გაზგასამართი აპარატურის არასწორი მონტაჟის გამო აქტი დამინერეს, სადგური დამილუქეს და მუშაობის უფლება ჩამომართვეს. ვინც მყავდა ის ოპერატორებიც გავათავისუფლე. ვწუხვარ, მაგრამ ვერაფრით დაგეხმარებით. დიმიტრიმ ნაცნობს შეწუხების გამო ბოდიში მოუხადა და ტელეფონი გათიშა.

-ესეც ჩემი ილბალი, გულდანყვეტილმა ჩაილაპარაკა, ნათქვამია "ჭირმაც კი შერვევა იცისო". დიმიტრიც მიერჩია უმუშევრობას, სხვა რა გზა ჰქონდა, თუმცა გული სწყდებოდა, რომ ჯერ კიდევ ჯან-ლონით, ჭკუითა და ინტელექტით სავსე კაცი, ავადმყოფი მეუღლის შესანახი იყო და მისი მცირე ხელფასის მონილე გამხდარიყო. ახლაც მეუღლის მიერ მაგიდაზე დადებული ფული ჯიბეში ჩაიდო, ხელჩანთა აიღო და გარეთ გამოვიდა.

ბაზარში უამრავი ხალხი ირეოდა მყიდველ-გამყიდველი ერთმანეთთან ურთიერთობას ხმამალლა, უხამსი სიტყვების კორიანტელში არკვევდნენ, ირგვლივ სახემოლუმული, სევდიანი და ნალვლიანი ადამიანების უკმაყოფილო საუბარი ისმოდა. არც ახალი ხელისუფლების უცენზურო სიტყვებით მოხსენებას ერიდებოდნენ, უფულობით, უმუშევრობისა და უკიდურესი სიღარიბის გამო გატანჯული ადამიანები.

დიმიტრიმ ხორცის მაღაზიაში სამი კილო საქონლის ხორცი იყიდა და მაღაზიის გვერდით არსებულ სასადილოში შევიდა. დახლში ახალგაზრდა, მუცელმოშვებული, წვერ- გაუპარსავი კაცი იდგა და მითითებებს აძლევდა სასადილოში მოფუსფუსე მზარეულ ქალებს.

-თუ შეიძლება ეს ხორცი საკეპ მანქანაში გამიტარეთ. მორიდებით სთხოვა დიმიტრიმ მეზუფეტეს.

-რამდენი კილოა? -ჰკითხა მეზუფეტემ.

-სამი.

-გატარების ფულს ორ ლარს გადამიხდი!

-თანახმა ვარ, უთხრა დიმიტრიმ და ცელოფნის პარკში ჩადებული ხორცი მზარეულ ქალს მიანოდა, ქალმა ხორცის საკეპი მანქანა ჩართო და საქმეს შეუდგა.

დიმიტრიმ თვალი მოავლო იქაურობას, დახლ-მაცივრის გვერდით ღვინითა და არყით სავსე კასრები ელაგა, ხოლო დახლზე ნახევრად დაცლილი ღვინისა და არყის ბოთლები ენყო. დიმიტრი სკამზე ჩამოჯდა და ხორცის დაკეპვას დაელოდა. სასადილოს კარი გაიღო და ორი საშუალო ასაკს გადაცილებული ელეგანტურად ჩაცმული კაცი შემოვიდა.

-კარგ დროს მოხვედით, ახალი პარტია ჩამოვიტანე, სუფთა ჭაჭაა, რაზეც გინდათ დავიფიცებ -მისალმების ნაცვლად შეაგება შემოსულებს მეზუფეტემ.

-ას-ასი დაგვისხი, უთხრეს შემოსულებმა და ჯიბეები მოიქექეს, შემდეგ ორი ოც თეთრიანი დახლზე დადეს და მოუთმენლად უყურებდნენ თუ როგორ ასხამდა პლასმასის ბოთლიდან დახლიდარი ორ ას გრამიან ჭიქაში არაყს.

-დასაყოლებელს არ მოგვცემ? - შეახსენეს კლიენტებმა.

მებუფეტემ დახლის ქვემოდან თეფში ამოიღო, რომელზედაც შავი პურის ნაჭერი და წვრილად დაჭრილი კომბოსტოს მწნილი იდო.

კაცებმა სულმოუთქმელად გადაჰკერეს არაყი, ერთ მათგანს სასულეში გადასცდა და ხველა აუტყდა.

– ალალი, ვინ გაყვედრის? სიტყვა შეანია მეგობარს. შემდეგ ორივემ პურის ნაჭერს მცირე ნაწილი მოაციცქენეს და კომბოსტოსთან ერთად არაყს მიაყოლეს. დიმიტრიმ უსიამოვნოდ შეხედა წარმოსადეგ მამაკაცებს და თავი დანანებით გააქნია. მებუფეტეს არ გამოჰპარვია დიმიტრის ეს ქმედება და მას შემდეგ, რაც კაცებმა სასადილო დატოვეს, დიმიტრის მიმართა.

– ესენი დღეს სულ მცირე ორჯერ კიდე შემოვლენ ჩემთან არყის დასალევად, არადა თავის დროზე, სანამ ქვეყანა ამ დღეში ჩავარდებოდა, ორივეს კარგი სამსახური ჰქონდათ და საზოგადოებაში დამსახურებული ავტორიტეტით სარგებლობდნენ. დღეს ისინი უმუშევრები არიან და აღარავის სჭირდება. მათი საქმიანობა ლოთობაა. ამათ გარდა სხვებიც ბევრი მოდიან ჩემთან არყისა და ღვინის დასალევად. ადრე უფრო მეტნიც შემოდიოდნენ, თუმცა ამ ბოლო დროს ცოტა ხალვათობაა, მაგრამ მაინც არ ვემდური, კლიენტი საკმარისი მყავს.

– რატომ? – იკითხა დიმიტრიმ, – სხვები გინევენ კონკურენციას?

– არა, კონკურენცია აქ არაფერ შუაშია, ყველა სასადილოს თავის კლიენტი ჰყავს, იმათთანაც შეიმჩნევა კლიენტების ნაკლებობა. მიზეზი მარტივია, ვეღარ უძლებენ ამდენ სმას და იხოცებიან, თუმცა მათ რიგებს სხვები იკავებენ. ასე რომ, საქმეს არ ვუჩივი, ვაჭრობა კარგად მიმდის. ადრე, სანამ მომეჩვენოდნენ, თვეში ერთხელ მიწევდა სასმელის ჩამოტანა, ახლა ისე მომრავლდნენ, ყოველ მეორე კვირას დავდივარ კახეთში.

დიმიტრი თანდათან რწმუნდებოდა მებუფეტეს სიტყვებში, რადგან სასადილოს კარი მუდმივად იღებოდა და ოც თეთრიანი არყის მოლოდინში არცთუ ისე უგერგილოდ ჩაცმულ-დახურული, თავაზიანი სიტყვა-პასუხის მქონე კლიენტები ერთმანეთის მიყოლებით რიგს იკავებდნენ.

– თქვენთან მხოლოდ ასაკოვნები შემოდიან? თითქმის არც ერთი ახალგაზრდა არ შემოსულა რაც აქ ვარ, იკითხა დიმიტრიმ.

– ახალგაზრდები ლუდზე და ნარკოტიკზე არიან გადასულები, მე ლუდი არ მომაქვს არც მინდა. ახალგაზრდები ხშირად ბილნსიტყვაობენ და შფოთიცი უყვართ, ესენი კი საპენსიო ასაკს მიტანებული განათლებული და თავაზიანი ინტელიგენტები არიან. ისინი დღევანდელმა ყოფაცხოვრებამ, უმუშევრობამ, მთავრობის უყურადღებობამა და უგულისყურობამ გაალოთა, მე ისინი გულწრფელად მეცოდება.

ამასწინათ ერთი მათგანი, მასწავლებელი კაცი, რომელიც ჩემთან სვამდა არაყს, გულის შეტევით გარდაიცვალა, ღმერთმა აცხონოს ბატონი გერონტი, კარგი კაცი იყო, – თქვა მებუფეტემ, შემდეგ ორი ცარიელი ჭიქა არყით შეავსო და ერთი დიმიტრის მიაწოდა.

– შესანდობარი დავლიოთ, გავიხსენოთ – თქვა დახლიდარმა და ჭიქა ბოლომდე დაცალა. დიმიტრიმ არყის ჭიქა განზე განია და წყნარად წარმოსთქვა:

– ნათელში იყოს...

– ფული არ მინდა, გეპატიჟები! უთხრა მებუფეტემ.

– გმადლობთ, მე საერთოდ არ ვსვამ, – უპასუხა დიმიტრიმ მებუფეტეს.

– მუშაობთ? – დაინტერესდა დახლიდარი.

– უმუშევარი ვარ.

– თქვენ იშვიათი გამონაკლისი ხართ, რომ არ სვამთ.

– ალბათ!

ამ დროს რიგმა მოუწია სიმპატიური გარეგნობის ჭალარამოსილ კაცს, რომელმაც ორივე ჯიბეში ხელები საკმაოდ დიდხან აფათურა, შემდეგ ოცდაათი თეთრი ამოიღო, დახლზე დადო და მებუფეტეს მიმართა:

– ღვინო დამისხი!

– ღვინოს არ ჰყოფნის, ორმოცდაათი თეთრი უნდა. ერთ ჭიქა არაყს ჰყოფნის – დაგისხამ.

– არაყი არ მინდა, კუჭს მტკენს, კაცმა ისევ ჩაიყო ჯიბეში ხელი და ხურდის ძებნა დაიწყო. მქონდა, ეტყობა ჯიბიდან გამივარდა – თქვა და ჯიბე ამოატრიალა, ჯიბე ერთ ადგილას გახეული ჰქონდა, კაცმა დანანებით ჩაიბრუნა ჯიბე უკან და მებუფეტეს მუდარის თვალით შეხედა, მებუფეტეს წარბი არ შეუხრია, გაუნძრევლად იდგა და ხმას არ იღებდა.

დიმიტრიმ ჯიბიდან ორმოცდაათეთერიანი ამოიღო დახლზე დადო და დახლიდარს მკაცრი ტონით მიმართა:

– დაუსხი! მე ვიხდი. მებუფეტემ „მალენკოვის“ ღვინის ჭიქა პირამდე შეავსო, ხოლო ორმოცდაათეთერიანი დახლზე დადებულ თუნუქის ზარდახშაში, რომელიც ხურდა ფულით იყო სავსე, ჩააგდო. კაცმა აკანკალებული ხელით პირთან მიიტანა, სავსე ჭიქა გამოცალა, დიმიტრის მადლობა გადაუხადა და იქაურობა დატოვა. მებუფეტემ ირონიული ღიმილი გააყოლა კაცს. დიმიტრიმ ამრეხით შეხედა ჩაკურატებულ დახლიდარს და მის მიმართ სიძულვილი მოეძალა.

ისედაც დღევანდელი ყოფით გატანჯული მისი თაობა, ყველა უსამართლობასთან ერთად, ამ ლოტოს კოჭივით გაბერილი და სიმსუქნისაგან დამრგვალებული კაცის დასაცინი გამხდარიყო, უფრო მეტად სანყენი ის იყო, რომ ეს გაზულუქებული დახლიდარი დროში განელილი, თუმცა შედეგზე ორიენტირებული უჩვეულო ევთანაზიით ბოლოს უღებდა ისედაც გაუბედურებულ და ხელისუფლებისგან უარყოფილ ადამიანებს.

– აი, თქვენი ხორცი მზად არის! თქვა მზარეულმა ქალმა და ცელოფნის პარკში ჩადებული დაკეპილი ხორცი დიმიტრის მიანოდა. დიმიტრიმ რკინის ორლარიანი მებუფეტეს დახლზე დაუდო, ქალს ცელოფნის პარკი გამოართვა, სასადილო დატოვა და სახლისაკენ გამოემართა. ნანახით შეძრულსა და გაღიზიანებულს თავში ათასი ფიქრი უტრიალებდა.

თითქმის მეოთხედი საუკუნეა, რაც საბჭოთა იმპერია დაინგრა. ამ იმპერიაში შემავალმა ქვეყნებმა, მეტ-ნაკლებად მონახეს თავიანთი გზა და ცხოვრებას ასე თუ ისე აუღეს ალღო. მხოლოდ ჩვენი ქვეყანა სხვებისგან განსხვავებით, ყველაზე უბადრუკ და ღატაკ მდგომარეობაში. განა ამ ღვთითკურთხეულ სამოთხის მსგავს ქვეყანაში, სადაც სულ რაღაც სამი მილიონი კაცი-ღა ცხოვრობს, ასეთი არნახული სიღატაკე და უსამართლობა უნდა სუფევდეს?! როდემდე უნდა გაგრძელდეს ხელსუფლებების მიერ მოსახლეობის მიმართ ასეთი უსულგულო დამოკიდებულება, როდემდე! როდემდე! იმეორებდა დიმიტრი და მძიმე ნაბიჯებით თავის სახლს უახლოვდებოდა.

თინათინ კაპანაძე

ძილგატინილი საქართველო

დინჯად ლივლივებდა ღრუბელში მთვარე. ელოდა როდის მიეცემოდა ღრმა ძილს ერი, რომ ამოეხსნა საქართველოს უცნაური მოწყენილობა, უკვე საუკუნეებია გასული რაც მხოლოდ მან იცის მეგობრის სევდა.

რას აღარ მოსწრებია: ომს, ცეცხლს, ნგრევას, მაგრამ საქართველო ასეთი? არასოდეს უნახავს.

ფრთხილად შემოიძარცვა ღრუბელი ტანზე და მოციმციმე ნათელი ჩამოხედა საქართველოს, სურდა მეგობრის გაღიმება.

– გესმის? – ჩამოსძახა ჩუმად, გულდანყვეტილი საქართველო კი სადღაც ფიქრებში მიკარგულიყო

– გესმის? რა დაგემართა?

– ეჰ– დარდიანმა ახედა ქვეყანამ და ცრემლი ასაკში მიმალა.

– არ გრცხვენია? ასე რამ დაგალონა?

პასუხად მძიმე დუმილი მიიღო.

– მეგობარო, მოდი, ჩამოჯექი. ასეთი რა ამბავია შენს თავს, რა არ გინახავს, რა არ გადაგი-

ტანია, როგორ მტერთან არ გქონია საქმე, მაგრამ მაშინ არ გატეხილხარ, მიაბზე რატომ განიცდი ასე.

– ჩვენი საუკუნე მანუხებს, მთვარე, ნერვები ეკლებივით მაყრია და ისე მტკივა ეს ეპოქა, რომ ათასი თემურ ლენგი, შაჰ-აბასი და მისთანანი მირჩევნია შემომესივნონ, ამას უფრო ადვილად გავუმკლავდები, – ამოიოხრა საქართველომ, – შეხედე ქართველს, დღეს როგორია, შენ ხომ ყველაფერი იცი, ნეტავ გესმოდეს როგორ მიკარგავს მოსვენებას ოცდამეერთე, ეს საუკუნე სადაც ასე ადვილი დასათმობი გახდა ღმერთი, როგორ ლოდებად მანვებიან ნებით მიტოვებული სოფლები, როგორ გულს მიტეხს ქალაქში გაზრდილი სვანი, ხევსური... გარემო, სადაც ყველაფერი ასე რთული და ასე მარტივია. ნუ მკითხავ რა მანუხებს, ნუ მკითხავ რა მტკივა, თორემ დავიხრჩობი, გესმის?! ჩემი ერის დარდი და დავიხრჩობი, – ცრემლი მოაწვა საქართველოს და თავი მთვარის მხრებში ჩარგო.

– ნუ წუხარ მეგობარო, შენ ხომ ნილხვედრი ხარ, ღვთისმშობლის ნილხვედრი– ამშვიდება მთვარე, – ამასაც გადაიტან, გესმის? ამასაც გადალახავ – და რწმენად ნელა აპარებდა მზის ამოსვლას.

ქარის მონათხობი

მთის წვერზე ყელმოღერებული სხივები ღამის გაცილებას ამცნობდნენ სოფელს... ქალაქში განთიადს ძილში ვერ ამჩნევდნენ. გლეხი ამ დროს გაჯიბრებული მიჰყვებოდა გზას ვენახისკენ. შორს შავი ზღვიდან მონაბერი ქარი ჩუმად უმღეროდა საქართველოს... სადღაც საზღვრებთან დაღვრემილი ხეები იდგნენ უკანასკნელი მცველებივით.

– ყოვლისშემძლენი– ირონიით კიოდა ქარი და ნოტებივით ფანტავდა ბგერებს.

– ყოვლისშემძლენი -იმეორებდა ახლა უკვე სიბრალულით.

– ყოვლისშემძლენი– ზუზუნებდა და საფრთხეს ამცნობდა დედამინას.

გაკაფული ტყეები უცნაურად დუმდნენ, ხელოვნური სიმწვანე ელფერს კარგავდა, უცხო კალაპოტები აბრკოლებდნენ მდინარეებს, ყლორტის გარეშე დარჩენილი ფესვები გლოვობდა დაღუპულ მომავალს და მაინც სწამდათ გადარჩენის. გლეხი უფალს შესთხოვდა მონყალებასა და ამინდით ხელშეწყობას...

ამ დროს ხალისიანად იდგნენ ცამდე აშოლტილი შენობები, რომლებსაც არაფერი ადარდებდათ, ხარობდნენ წამიერი ბედნიერებით. მანქანების აურზაურში, კვამლში გარეული ქალაქი კი უკეთეს მომავალზე ოცნებობდა, ფიქრობდა ღმერთთან გატოლებას და ფრთებს ისხამდნენ შეუვალი ფანტაზიები...

ცა გადმოყურებდა სამყოფელს, საოცარი სურვილით შეპყრობილს უნდოდა საკუთარი უმწეობა გაეხსენებინა ხალხისთვის და იქმნა უფლის ნება, მონმენდილ ცაზე მინა იძრა, შემცბარი ხალხი ერთხანს უჩუმრად იდგა, მაგრამ მოძალებულ ამპარტავნებას მაინც ვერ ძლევდნენ, ბიძგები ძლიერდებოდა, ძლიერდებოდა და პირდაღებული მინა ჭამდა შენობებს, ხალხს, ცრუ პატრიოტებს.

მხოლოდ ახლა იგრძნობოდა შიში, აცახცახებული ქალაქი იხსენებდა უფალს და ბუნებას სთხოვდა შემწობას, იმ ბუნებას, რომელსაც არასოდეს გაფრთხილებია.

გრიალით შთანთქა მინამ ქალაქი....

ყოვლისშემძლენი– სიბრალულით აბობოქრდა ქარი.

ცეცხლისფრად იყო მისვენებული ჩამავალი მზე ჰორიზონტთან და ხრიოკ მინაზე მოსისინე გველები თითქოს მასში იკარგებოდნენ...

გაფანტული ნოტები ჰაერს ერწყმოდნენ, იდგა ჯავრამოყრილი დედამინა...

თამარ ჯაჭვასძე

გვირაბის ბოლოს

არ მივფრინავდი... უბრალოდ, სიბნელეში ნელი ნაბიჯით მივიკვლევდი გზას. ხელის ფათურისა მეშინოდა, რამდენჯერაც ხელი წინ ან გვერდით გავნიე, იმდენჯერ რაღაც გლუვ და ლორწოვან საგანს შევეხე. ვიცოდი, ეს ჩემივე შიში და წარმოსახვა იყო, ალბათ ყოველი გამვლელი აქ საკუთარ შიშს ეჯახებოდა და გაურბოდა. ვგრძნობდი ვიღაც სხვაც იყო, სადღაც, აქვე... სხვა კი არა, სხვები... ისინი, არ ვიცი, მე კი, არ მივფრინავდი, უბრალოდ მივდიოდი... თან, თითქმის ყოველი ნაბიჯის გადადგმაზე, როგორც ყინულზე, ისე მივცურავდი.

გვირაბი დამთავრდა. უზარმაზარ რკინის კარებს მივაღექი. კარებს კი არა, ათასგვარი ორნამენტებით მორთულ, მატარებლის ვაგონებივით ერთმანეთზე მიბმულ გისოსებს... ორნამენტებში ჩახლართულიყო ფარშევანგებისა და პანია ჩიორების ნაირსახეობანი, ლომებისა და გარეული ტახების ნადირობანი ნუკრებსა და წვრილფეხობაზე, ნიავს აყოლილი ყვავილების როკვა თუ ხეების საალერსოდ გამოწვდილი მკლავები, გაშლილ სივრცეს ჩახუტებულნი – რკინაში რბილად და ჰარმონიულად ჩაქსოვილი. ეს ვეებერთელა სასწაული თუ ხელოვნების ნიმუში, ღრუბლებზე იდგა და გარშემოც ღრუბლები ეხვია. მივუახლოვდი, კარი თავისით გაიღო და შესქელებულ-შედედებული ნისლით სავსე დარბაზში აღმოვჩნდი. სიღრმიდან ნელ-ნელა გამოიკვეთა თეთრი სილუეტი. თეთრწვერა უხუცესს ცალ ხელში თეთრი ბურთულა ეჭირა, მეორეში – შავი. თვალი შევაჩვიე დამაბრმავებელ სითეთრეს და დავინახე თეთრი ბურთულის მხარეს სამი, თეთრებში გამოწყობილი, ლამაზი სილუეტი ამოიზარდა, კი არ ამოიზარდა, ნისლებიდან გამოიკვეთა. მეორე, შავი ბურთულის მხარეს კი სამი შავწვერა, შავსამოსიანი ლანდი აისვეტა. თეთრწვერა მოხუცმა, რომელსაც, რატომღაც, მსაჯული შევარქვი, გამოაცხადა:

– დღევანდელი სამსჯავრო მცირერიცხოვანი და ხანმოკლე იქნება, – ბურთები მალა ასწია: – ეს ორი პატარა დედამინა ყველაფერს იტევს, რაც ცხოვრების გზაზე სიკეთისა და ბოროტების საზრდოდ გაგიკეთებია. ბოროტება ისე სუსტია და უმნიშვნელო, მსჯავრმდებელნი! – თქვა და შავ სამეულს გადახედა, – გაგიჭირდებათ ამ სუფთა სულის ბრალდება. ყველაფერი ისე ნათელია, არ გვინდა დღევანდელი საზეიმო დღის გაფუჭება... გააღეთ სამოთხის კარი! ახლა თეთრი სილუეტებისაკენ გაიხედა და ვიდრე ნისლებიდან რამე გამოიკვეთებოდა, ანდა რაძმეს შევნიშნავდი, გულმა რაღაც საოცარი მუხტი იგრძნო, რომელიც თანდათან შინაგან პროტესტში გადაიზარდა. „როგორ, განა ასე იოლი უნდა იყოს ყველაფერი?! განა ამიტომ ვენამებოდი მთელი ხორციელი ცხოვრება, ამიტომ ვმარხულობდი, ხშირად მძიმე ავადმყოფი, ამიტომ ვანამებდი საკუთარ თავს, მუდმივად, ვიკლებდი ყველაფერს, ჩემს გარშემომყოფთ წამლად ვედებოდი, რომ ერთი მადლობაც არავისგან მიმელო და გზაგასაყართან სამი უბრალო სიტყვა მომესმინა: – „გააღეთ სამოთხის კარი!“ ეს ხომ ძალიან ცოტაა, უმნიშვნელო!“

ვიდრე მე საკუთარ თავთან თუ ეგოიზმთან ჭიდილში ვიყავი, შავსამოსიანი ლანდები ბურუსმა შთანთქა, მხედველობის არედან დავეკარგე. შემოვრჩი სამ თეთრ სილუეტს, რომლებიც ჩემსკენ წამოწევიან აპირებდნენ. მგონი შემეშინდა კიდევ და რაღაცის გახანგრძლივება მომინდა, ალბათ ამ საუბრის...

– კი, მაგრამ... – ვთქვი და ნისლებში მიმაღული შავი სილუეტებიდან ერთ-ერთმა ცხვირი გამოყო. ჩემდაუნებურად მივხვდი, რომ ის, მოულოდნელად გულში გაელვებული მუხტი შავი მხრიდან მოდიოდა, მაგრამ შეჩერება ვეღარ შევძელი და თუ სიმართლეა, არც მსურდა შეჩერება. პროტესტი გამიჩნდა, შემეზარა ყველაფერი, რასაც ჩემი ცხოვრება ერქვა, ცხოვრება კი არა ტანჯვა და თვითგვემა. შემეცოდა საკუთარი თავი, მარადიულად სხვათა ჭირისა და ლხინის მართალი, მარადიულად სხვათა სიკეთისათვის მებრძოლი და სულელი, საცოდავი, უბადრუკი, რო-

მელსაც საკუთარი არაფერი გააჩნდა, არაფერი დაუტოვებია დედამინაზე ღირებული, ერთი უბარდუკი სახელის გარდა.

შუბლი შეიკრა თეთრწვერა მსაჯულმა, ოდნავ, სულ ოდნავმა შეფარულმა, დამცინავმა ღიმილმა გადაუარა ტუჩებზე... თვალები კი, ტკივილითა და ამავე დროს სიკეთით სავსე თვალები, მომანათა და მითხრა:

– რას ნანობ?!

– უაზროდ გატარებულ ცხოვრებას!

– რას ნიშნავს უაზროდ გატარებული ცხოვრება, სიკეთეს?!

– სიკეთეს სხვებისთვის, მაგრამ საკუთარი თავისათვის ვერასოდეს გამეტებულს. განა საკუთარ თავს ბოროტებას არ ვუკეთებდი, როცა მარხვისაგან ძალაგამოცლილი, დაცემული, ისევ ვდგებოდი და სალოცავად გავრბოდი, ანდა ვილაცის დასახმარებლად გავრბოდი, ვინაც ღირსი არც იყო ყურადღებისა. ვილაცის დასაპურებლად გავრბოდი, თავად ნაქცევამდე მშიერი, რომ იმ ვილაცას მერე, წამოდგომის შემდეგ, მწარე გამოცდილებამიღებულს, სხვა ვილაც გაეძარცვა და მოეტყუებინა, წაერთმია რაძმე, რათა საკუთარი სტომაქი ამოეყორა და ანგარებიანი სურვილები ეკმაყოფილებინა.

შავი თუ ავი ანგელოზების მხრიდან, ნისლიდან გამოჩენილ ცხვირს თვალიც გამოჰყვა და მოუთმენელი ინტერესით მომაჩერდა.

თეთრი ანგელოზები შეიშმუშნენ, მაგრამ ნისლებში წასვლა არცერთს არ უცდია, ისინი ისევ მყარად იდგნენ და იღიმებოდნენ.

– შვილებისათვის ქმნილ სიკეთეს ნანობ?

– შვილებისათვის არა, მაგრამ...

შავი სილუეტი მთელი სახით გამოვიდა ნისლიდან.

– ვინმე გაიძულებდა სიკეთის ქმნას?!

– არა, იძულებით არავის უიძულებია, მაგრამ, მადლიერიც არავინ დამრჩენია, პირიქით, ერთხელ რომ იგემებდნენ ჩემი მადლის გემოს, მერე მუდმივად ითხოვდნენ, თითქოს ვალდებული ვიყავი, მოვალე ვიყავი, მუდმივად იგივე მეკეთებინა. თუმცა კონკრეტული მაგალითები მირჩვენია...

შავი სილუეტის მარცხენა მხარი და მკლავი გამოვიდა ნისლიდან. მე, ჩემდაუნებურად, მომართული თოჯინასავით ვტიტინებდი, თითქმის არც მესმოდა, რას ვამბობდი, მაგრამ პროტესტის სურვილი მქონდა, შინაგანი ჯანყი ვერ მომეთოკა და ისევ დავინწყე:

– გაჭირვებაში მყოფ ახლობელს დავეხმარე, ფულიც შევაშველე და საკუთარი ხელებიც. მეორედ მომაკითხა დახმარებისათვის, ისევ შევეშველე. მერე უკვე პრეტენზიები დაიწყო, ემდუროდა საკუთარ ბედს, ოჯახის წევრებს, მთელ სამყაროს... ვეცადე შევეშველებოდი, სიტყვით, საქმით, ფულით... მერე ჩვევად ექცა, მეორემ და მესამემაც მომაკითხეს და... ამასობაში ჩემი საქმე წავიდა უკან-უკან, თვითონ გამიჭირდა, შვილების ნერვები და ჯანმრთელობა შევარყიე და საყვედური წამოსცდათ, მეც საკუთარ თავს ვსაყვედურობდი ჩუმად, ჩემმა სიკეთემ ცოდვაში ჩამაგდო, იმიტომ, რომ იგი მომხვეჭელობად გამოიყენა ვილაცამ, მოგების წყაროდ. მე კი თავად გამაღარიბა და შვილები მშიერი დამიტოვა. ველარ გავიგე ეს სიკეთე იყო თუ ბოროტება?!

შავი სილუეტი უკვე ნახევრად გამოვიდა ბლანტი სითეთრიდან. მე არაფერზე აღარ ვფიქრობდი, მინდოდა მთელი ჩემი გულისტკივილი, მთელი ცხოვრების მანძილზე ნაგრძნობი, ერთიანად ამომეფერთხა სხეულიდან... რატომღაც მეგონა, გამოსაშვები სისხლივით უნდა გამომეშვა ის ტკივილი და... მერე შვებას ვიგრძნობდი.

– სამყარო მხეცად ქცეული და დაუნდობელი ყოფილა, მე კი ჩემი გულუბრყვილო სიკეთით სასაცილო და შესაბრალისი აღმოვჩნდი... მერე ჩუმჩუმად დამცინოდნენ ჩემი საცოდავი გულის გამო. ვერც შვილებს ვასწავლე, რომ სხვათა ტკივილების სალბუნი ეძებნათ და დონ-კიხოტებად ქცეულიყვნენ, ცხოვრება სულ სხვა რამეს ასწავლიდა. რეალობა იყო დაუნდობელი და მკაცრი, აღარ დარჩენილიყვნენ ირგვლივ ადამიანები, ვისაც მოყვასზე ფიქრი და სხვისი გახარება სულ ერთხელ მაინც გაახსენდებოდათ ცხოვრებაში. ყველა იყენებდა თავის ნიჭს, გამოცდილებას და გასხეპილი და გაზეპირებული ტერმინების ტრიალით ცდილობდა, როგორმე მოეტყუებინა, საკუთარი თავი გენიოსად მოეჩვენებინა და ასე გამოეძალა სხვისთვის რაძმე.

თეთრი უხუცესი შეცბა, თეთრი ანგელოსები გაოცებულნი მომჩერებოდნენ, შავი სილუეტი კი მთელი სხეულით გამოიკვეთა სიბნელიდან...

– მათხოვარი რომ შემოვუშვი სახლში, დავაპურე, დავეხმარე... რადგან ყოველი მათხოვარი ღვთის გზავნილი მეგონა, მან კი გასვლისას, საუთარი ჯიბის ზომის საგნები მოხელა და თან გაიყოლა. სიკეთე ჩემი სულის მოთხოვნა იყო და მე თავად მიტოვებდა დიდი სიხარულის განცდას. სხვისი გაცისკროვნებული და გაოცებული თვალების დანახვა სიცოცხლის ძალას მაძლევდა, მაგრამ ჩემივე სიკეთემ მე თვითონ ბოროტება და ტკივილი მომიტანა, ბოლოს და ბოლოს ჩემმა სიკეთემ თუ გულუბრყვილობამ, ადამიანი, თუნდაც მათხოვარი, ქურდად აქცია!

ახლა მეორე შავი ცხვირი, პირი და ნიკაპი გამოჩნდა ნისლიდან და პირველ შაოსანს გაუღიმა. მათ, ასე მეგონა, რაღაც ანიშნეს ერთმანეთს, რაღაც დამცინავი თუ გამქირდავი. მე მაინც ვაგრძელებდი საკუთარ ბრალდება-აღსარებას და ძალა აღარ იყო ჩემი შემჩერებელი.

– მე რომ დაცემული ფეხზე წამოვაცენე, დავეხმარე და საკუთარი ლუკმა გაფუყავი, საკუთარი გულის სითბო არ დავიშურე, ჩემი დრო და ენერგია შევახარჯე, ცოტა ხნის შემდეგ შებრუნდა და რასაც ადამიანის გონება მოიფიქრებდა, მათ შორის ყველაზე საშინელი ბრალდება მოიგონა ჩემზე. მხოლოდ იმიტომ, რომ მასზე კარგი არავის ვგონებოდი. მისი ადგილი არ დამეკავებინა საზოგადოებაში. იმ უბადრუკ საზოგადოებაში, სადაც ხალხი ცხვარია და სხვის შეძახილს ბლავილს აყოლებს, რათა საკუთარი „მეე“-თი ქაოსი და ხმაური გააძლიეროს, რომ ამ ქაოსში და სიბნელეში ვილაცამ თავისი ბნელი საქმე აკეთოს. სადაც სხვისი სიკეთე და კაიკაცობა ჩრდილს აყენებს და საკუთარი არასრულფასოვნების გრძნობას უტოვებს ყოველ ნახევარკაცას.

მეორე შავი სილუეტი, ჩემი ყოველი სიტყვის შემდეგ ნელა-ნელა მოძვრებოდა ნისლიდან. თითქოს დიდი ხნის ნაცნობები ყოფილიყვნენ, ისე ველოდი მათ საბოლოო გამოჩენას. მეგონა, თუ რაღაც სხვა გრძნობით ვგრძნობდი, რომ ისინი, თითქოს, რაღაცაში უნდა შემშველებოდნენ.

– მერე, შეიძულე ადამიანები? ჩამეკითხა თეთრი მოხუცი და სულ ოდნავი სინანული შემომესმა მისი თბილი ხმიდან.

შავი სამყაროს მხარეს რაღაც შეირხა და თითქოს ასაფეთქებლად მომზადებული ვულკანის სიმხურვალე შემომეფრქვა.

– არა, ვერ მოვახერხე!

შაოსნები შეკრთნენ. მათი მხრიდან ისევ წამოვიდა პროტესტის მკვებავი მუხტი.

– სიძულვილი ვერ მოვახერხე, მაგრამ...

უკვე მიუხედავად ვგრძნობდი, როგორი ზეიმით მოინევდნენ შედეგებული ნისლიდან შავი ანგელოსები.

– საკუთარი თავი შემებრალა, ასე მეგონა იმ სამყაროში ყველაზე უბადრუკი არსება ვიყავი, რომელსაც სიძულვილი და შურისძიებაც არ შეეძლო. საკუთარ თავში ჩავიკეტე, აღარც ბრძოლა და თავდაცვა მიცდია, აღარც საზოგადოებაში გამოსვლა. მონაზვნად აღკვეცა მინდოდა, (ამ სიტყვებზე მივხვდი, როგორ შეშფოთდნენ შავი სილუეტები, მგონი უკანდახევაც გადაწყვიტეს), მაგრამ მოვალეობას ვერ გავექეცი. აქაც სისუსტემ მძლია, ვილაცას ვჭირდებოდი... შეილები-სათვის, სხვა თუ არაფერი, ხელი მაინც უნდა შემეშველებინა, და მშიერნი, უბადრუკი იმედებით მეკვება. ჩემივე თავისათვის სალოცავად გარდახვენაც ვერ მოვახერხე...

შეეჩერდი. სიტყვები გამომელია. მი-მოვიხედე. შავი ანგელოსები ისევ სრული შემადგენლობით გამოსულიყვნენ კვამლივით თუ ნისლივით სქელი სითეთრიდან. თეთრი მოხუცი ჩაფიქრდა.

– ესე იგი მაინც თვლი, რომ შენი ცხოვრება შეცდომებით იყო სავსე?!

– ?????????? მხრები ავიჩეჩე.

– მაშ, წადი და გამოასწორე შენი შეცდომა, თუ შეცდომად თვლი იმ ცხოვრებას, რაც გაგივლია. შანსს გაძლევთ. იცხოვრე ისეთი ცხოვრებით, როგორსაც მართებულად ჩათვლი.

ორივე ხელის ათივე თითი გაშალა და გააგრძელა:

– ამის შემდეგ გელოდებით... „ბურთები?“ – გავიფიქრე, მაგრამ ფიქრის დრო არ იყო.

– მე რომ იმ სამყაროს შეცვლა არ შემიძლია, სადაც იგივე ხალხი და ისეთივე ცხოვრება უნდა დამხვდეს?...

– შენ შენი ეცადე! – თქვა და თეთრი უხუცესი შედეგებულ ნისლებში გაჰქრა.

მე ვიდექი და ჩემს წინ, მარჯვენა მხარეს სამი თეთრი სილუეტი აღმართულიყო, მარცხნიდან კი სამი შავი ფიგურა მომჩერებოდა. მერე ნელა-ნელა ავინიე, თითქოს ფეხისწვერებზე შევდექი და ისევე გამოვცურე უკან, როგორც აქეთ მოვცურავდი. მივდიოდი ისევ ბნელ, სლიპინა გვირაბში და საკუთარ თავზე მომდიოდა გული. მაინც რა ბზიკმა მიკბინა? რა სისულელეები ნავიფილოსოფოსე? ცხოვრება ისე გავლიე, საყვედური არავისთვის მითქვამს, არც თავის გამორჩენის სურვილი მახრჩობდა და არც წერას ატანილი ვყოფილვარ. ყველაფერს უსიტყვოდ ვითმენდი და არაფერზე პროტესტი არ წამომცდენია. ცხოვრების გზაზე ჩემ მარცხზე მეტად შვილისა და მოყვასის მარცხი მტკენია, სხვისი წუხილის გამო ჩემი დამვიწყებია და სხვისი ცრემლით ავტირებულვარ... კი, მიფიქრია ზოგჯერ, რომ მეც მქონდა უფლება საკუთარი ცხოვრებისა, საკუთარი ტკივილისა და საკუთარი სიხარულისა, მაგრამ სულ გაუბედავი და უძლური ვიყავი, საკუთარი სურვილები სულ მომავლისათვის უნდა გადამედო. ისე გაილია ჩემი ცხოვრება რომ ის მომავალი არასოდეს დამდგარა. თურმე შინაგანი ჯანყი მზადდებოდა ჩემში და ოდესმე უნდა ამოეხეტქა...

და მაინც, მივდიოდი და ვფიქრობდი, რომ სულ ტყუილად ვანვალებდი საკუთარ თავს... მე მაინც იგივე ცხოვრებით უნდა მეცხოვრა, როგორითაც მიცხოვრია აქამდე, რომელიც ვიცოდი. ისევ ისეთი უნდა ვყოფილიყავი, როგორიც ვიყავი და სხვანაირი ვერაფრით ვერ გავხდებოდი.

* * *

ჩემი ცხოვრების მისია მაშინ ამოიწურა, როცა ზედმეტი გავხდი ახლობელთათვის, როცა ყველას, რაც შემეძლო, ყველაფერი გავუკეთე და მოსვენების დრო დამიდეგა. არასოდეს მინანია, რომ ჩვეულებრივი შვილები დავზარდე, ეგოისტური ამპარტავნებისა და ამბიციების არმქონენი. ჩემი ჩამწარებული ოცნებები მათ შეისრულეს და მე კმაყოფილმა დავტოვე ისინი. დავუზარდე შვილები, ვასწავლე ცხოვრება, ვასწავლე როგორ ეშოვათ პური არსობისა, როგორ მიეხედათ საკუთარი თავისა და შთამომავლობისათვის, თავისი ქვეყნისათვის... როგორ ევლოთ წუთისოფელში კაცურად.

მე ისევ ისეთი ცხოვრებით ვიცხოვრებდი, მეორე კი არა, მეასე ცხოვრება რომ მოეცათ ჩემთვის, მეასე შანსი. მე სხვანაირად ცხოვრება არც ვიცოდი და არც შემეძლო... საკუთარი თავისათვის ისევ იდეებში და მომავალში უნდა მეძებნა ადგილი, ისევ ერთხელ გაკვალულ გზას უნდა დავდგომოდი და არსად გადამეხვია იმ გზიდან, რადგან, რაც არ უნდა გამოცდილება და ცოდნა შეიძინოს, ადამიანის სულის შეცვლა შეუძლებელია...

ამ ფიქრებში გვირაბი დამთავრდა, შორიდან ნამდვილი მზის სხივებით განათებული, თვალისმომჭრელი და ქაოსური სამყარო მიახლოვდებოდა, თუ მე ვუახლოვდებოდი... ჩემი შინაგანი პროტესტი და წამიერი აფეთქება ისევ ამ ფეთქებადსაშიშ სამყაროში მომათრევდა. სამყაროში, სადაც ერთხელ უკვე გავიარე ცეცხლში გამოწრთობილი რკინის ნაჭერივით, ერთხელ უკვე გავუძელი იმ ყველაფერს, რასაც ამქვეყნიური ამოება ერქვა. იქნებ უკეთესი სამყაროს შექმნის სურვილის გამო გამჩენოდა პროტესტი? მე ერთ ჩვეულებრივ მოკვდავ ადამიანს განა შემეძლო რაძმე შემეცვალა? გული დამწყდა... აქ, მე აქ აღარაფერი მესაქმებოდა. უკან დაბრუნება დავაპირე, მაგრამ ეს ჩემს ძალას აღემატებოდა...

– ნახეთ, ნახეთ, ეს რა საყვარელია, აქ საიდან გაჩნდი?! – შემომესმა ძალიან თბილი და ტკბილი ხმა.

თვალი გავახილე, ხელებზე და სხეულის წინა ნაწილზე დავიხედე და გაცოცხლდებოდა დავიკვივლე. მოკლე ხელები და ფეხები, თეთრ-ყავისფერი, ჭრელი, ბანჯგვლიანი, პანანინა, სუსტი სხეული! „ვაიმე, დედა!“ წამომცდა ტირილის ხმაზე.

– ნუ ტირი, პატარავ! ნუ გეშინია, წამოდი ჩემთან! მე მოგივლი, შენ თავს არავის არ დავაჩავგვრინებ, ჩემი საკუთარი ცუგურია იქნები...

ძლიერმა ხელმა ჰაერში ამიტაცა და გულზე მიმიკრა. გული ჰქონდა ძალიან, ძალიან თბილი. ასეთი სითბო ჯერ არასოდეს არ მღირსებია, ჯერ არასოდეს არ მიგრძვინია. მთელ სხეულზე ჟრუანტელმა დამიარა, ყველა ძარღვი ამევესო უცხო და უცნაური სითბოთი... ჯერ ავკანკალდი, მერე გავირინდე და რაც შემეძლო მაგრად მივეხუტე ამ მონატრებულ სითბოს.

წერილები

ლუარა სორდია

ქართული სულის კოლიზიუმი¹

ვაჟა ეგრისელის პოეტური დებიუტი, მეოცე სა-უკუნის მეორე ნახევარი — ქართული ლიტერატურის რენესანსს დაემთხვა. უკვე შემდგარი იყო „ცხენთა შეჯიბრი“, დასაკუთრებული იყო „პოეტების მეფის“ დაფნის გვირგვინი, ჩვენი მწერლობის ნოყიერ ნია-დაგზე წარმატებით იღწვოდნენ სიტყვის რჩეულნი.

თუმცა ისევ ათეიზმის, ავადსახსენებელი სოციალისტური რელიზმის დროშა ეპყრათ ქვეყნის იდეოლოგიის მესვეურებს. სახეზე იყო სააგიტაციოპროპაგანდისტული აჟღერება პოეზიის მაღალი მისი-ის

დამვიწყებელთა მსუბუქი ქნარისა.

ჯერ კიდევ ისმოდა „ცისფერყანწელთა“ ხმა, ხელისუფლებისაგან უმიზეზოდ შერისხული რაინ-დის პაოლო იაშვილის მიერ მწერალთა კავშირის შენობაში გასროლილი ტყვიის გამაფრთხილებელი ექო...

იატაკქვეშეთში ტერენტი გრანელის პოეზიის ტაბლას მისხდომოდნენ ჭეშმარიტი სიტყვის მცნობ-ნი და სააშკარაოზე გამოსვლისათვის ემზადებოდნენ. ოფიცოზი, პარტიულობის პრინციპიდან გამომდი-ნარე, ისევ ყადაღას ადებდა უცნობი სფინქსის რელიგიურ ლირიკას.

დიდების ჩოხებს ირგებდნენ ორმოცდაათიანელები (მუხრან მაჭავარიანი, შოთა ნიშნიანიძე, მურმან ლებანიძე, ანა კალანდაძე). ქართული პოეზიის ყველაზე მაღალი ცა გალაკტიონს დაეფარა, მისი ბუმბერაზული ჩრდილიდან ამოოდ ცდილობდნენ გამოსვლას პატარა პოეტური თანამესუფრენი.

დავიწყების, უგულვებლყოფის ბურუსიდან გად-მოებიჯებინა რეპრესირებულ მიხეილ ჯავახიშვილს, გახალხურებულიყვენ მისი შედეგების პერსონა-ჟები, მაგრამ „ჯაყოს ხიზნების“ ავტორის საგულის-ხმო გაფრთხილება ქვეყნის მესვეურთათვის რჩებოდა ხმად მლაღადებლისა უდაბნოსა შინა.

გრიგოლ რობაქიძის დიდ სულიერ მემკვიდრეო-ბას ისევ უცხოობდნენ ჩვენი იდეოლოგიური მამები და ინყებოდა შორეული შვეიცარიის მზეს მიფიცხებული კლასიკოსის დაისი. ქართული ცხრათვალა მზის მონატრებაში ილეოდა დიდი „კარდუს შთამომავალი“.

მრავალი ომი გადაეხადა ბიბლიური იაკობივით ღმერთთან მორკინალ კონსტანტინე გამსახურდიას, მაგრამ ცალთვალა მატერიალიზმით გონდაბინდულ და ლიტერატურის პარტიულობის არტახებით შებო-ჭილ ხელისუფლებას მაინც ვერ განელებოდა უც-ხოეთში განსწავლული დიდოსტატისადმი უნდობლობა და მისი დაფასების პრეროგატივას სხვა ქვეყნები იღებდნენ. მწერალი კი მაღალი სამრეკლოს ზარებს რეკავდა, დაულალავად ერკინებოდა აპოკა-ლიფსურ მხეცთა ნაშიერებს.

მეფისტოფელის საუკუნეში სიყვარულის, სიკეთის, რწმენის დეფიციტი იგრძნობოდა.

არ ჩანდა ახალი სახელის, ახალი ავტორიტეტის გამოჩენის პერსპექტივა, „შავი ცეცხლი“ ფრთებს უტ-რუსავდა ალბატროსებს, არნივებს.

როგორც მერაბ კოსტავა ბრძანებს კონსტანტინე გამსახურდიასთან დაკავშირებით, „...ნი-თელ გრივალს თავდაუზოგავად მოაჭენებდა უშემზარავესი მხედარი, ცეცხლშემართული აზრთა მმუსვრელი ნი-თელი ცენზურა, მისთვის უცხო, მიუღებელ აზრებს ხშირად თავებიანად რომ ათიბავდა მათსავე მატარებელთ“ (გამოსათხოვარი) (1,188).

¹ კოლიზიუმი (იტალ. ლათ) — კოლოსალური, უზარმაზარი.

პარტიულ ფუნქციონერებს, ხულიერ გნომებს, „ყრუ საუკუნეს“ დახშული ჰქონდა სმენა საღვთო ჰან-გების მოსასმენად, ისმოდა არა ლოცვა, გალობა, არამედ „დაცინვა, წყრომა და ირონია“ (გალაკტიონი).

„ათასის მხედველობის“, „ასი ათასის სმენის“ მქონე, უფსკრულისა და „გონიერი ზეცის“ მჭვრეტელი, „მაღალი და მაღლად მხედი“ არ სჭირდებოდა ცალთვალა ათეისტურ საუკუნეს. ასეთები დევნილნი, შერისხულ-ნი და ზვარაკად შეწირულნი იყვნენ.

სიმართლის მსახურთა გზაზე ციმბირის გულა-გი, საკონცენტრაციო ბანაკები, ფსიქიატრიული რეპ-რესიები ილანდებოდა.

დემონთა, დამსმენთა, ჯაშუშთა ლეგიონები დაე-რაზმათ მიწიერ თავადებს და იყო განუკითხავი ნადირობა აზრზე, სულზე, სიტყვაზე.

პოეზიის ცას ყვავ-ყორნები აბნელებდნენ, უზე-ნაესის მაღლით მოსილნი კი აბუჩად იყვნენ აგდებულნი.

ერის სულიერი მამები იგაგებით, სიმბოლო-ალეგორიებით, ენიგმებით ცდილობდნენ მიენვდინათ მკი-თხველისთვის სათქმელი.

საბჭოთა პერიოდი ურჩხულების აღზევებით გა-მოირჩა. ეს შინაგანი და გარეგანი მხეცები „პატივმო-ყვარეობის კუნძულზე“ მკვიდრობდნენ დევის, მგლის, დათვის, ნადირის, ლომის, ვეფხვის, ციკლოპის, ცერბერის, ქიმერის, უნასის, გველეშაპის სახით.

ჭეშმარიტების მსახურს აუცილებლად ელოდა სცილას და ქარიბდას შორის გავლა. თვალუნვდე-ნელ მორევში ინთქმებოდნენ სუსტები, ღმერთი კი ისევ ეძებდა ახალ ნოეს, ახალ ნარდვანას ამზადებდა და დავიწყების უფსკრულში ისროდა სულგაყიდუ-ლებს, მათ ვერ შევლოდათ ხელმწიფისაგან ნაბოძები ხალათი, ორდენმედლები ხდებოდა უსაფუძვლოდ აღ-ზევებულთა გადაფასება, ხელმწიფის ნავში მოკალა-თებულთა მხილება, ფუჭი დიდების მოიმედეთა განირვა უფლის მიერ.

მეოცე საუკუნე იყო ნიჰილისტების თარეშის, სულიერების, რწმენის იგნორირების, ქრისტეს „სიკ-ვდილის“ და ზეკაცის ძიების (ნიცშე), დედამინის (ბუნებრიობის, სიკეთის) გარდაცვალების (ჟიულ ლა-ფორგი), მზის „გახელილი თვალებით“ სიკვდილის, მზის ჩაქრობის (გალაკტიონი), ღვთაებრივი ცეცხლის განელების, ღმერთის „მოკვლის“ ეპოქა (გრიგოლ რო-ბაქიძე), ადამიანსა და ღმერთს შორის ხიდის ჩატეხის (კონსტანტინე გამსახურდია), მზის გაუჩინარების (ტერენტი გრანელი) ჟამი, დიდი და ბნელი ღამის გაბატონების მცდელობა, რათა წყვდიადის საშინელების შემგრძობთ, უფრო მეტი ძალით ეძიათ სინათლე, ზეცა, მარადიული მზე.

გეზსამცდარი მარქსიზმ-ლენინიზმის ხომალდი საცაა კლდის ქიმს შეეღწებოდა.

პირს აბჩენდა უფსკრული, რათა მისით შედრ-ნუნებულს შეეგნოთ დალუპვის საფრთხე და ელო-ცათ, ეღვანათ გადარჩენისათვის.

გადასარჩენი იყო სულიერება, რწმენა, ეროვნუ-ლი იდეალები, ცხოვრების საზრისი.

გადამრჩენის მისია, როგორც ყოველთვის, ამჯე-რადაც მხატვრულმა სიტყვამ იტვირთა.

ამ რჩეულთ შეუერთა ვაჟა ეგრისელმა თავისი „ლომური ბუხუნი“, აქტუალური დევიზით შეძრა ურწმუნოებით გაუხეშებული, დაგვალული სულები: „ცა ჭკნება, ვით ტოტი ძახველის, დრო არის მზის გა-დასარჩენად, რამეთუ ყოველთა აღიღონ მახვილი...“

„მოთმინების ცივ ურემზე შებმული“ უცნობი პოეტი „ვეფხვური ნახტომისთვის“ ემზადებოდა, მას ეიმედებოდა თავისი „ლომური ქედი“, წმინდა სულით ეზრდებოდა „ქართული ფრთები“, უვალ გზებს გასცქეროდა, შორს გასაფრენ სივრცეებს ზვერაგდა, რათა თამამად დაეპყრო „ცისა და მიწის თვალსანიერი...“

ახალი მარულის მომლოდინე, უხილავ გზებს, დედამინის ჰორიზონტებს, პოლუსებს, პლანეტებს, კოსმოსს ზვერაგდა და ოთხივე სკნელის მოხილვის სურვილით გვაოცებდა.

ნათელხილვისა და ნათელსმენის ფენომენებით მომადლებული, ავტორიტეტებთან შესაჭიდებლად ემზა-დებოდა, ბომონებს და კერპებს უპირისპირდებოდა: „სასრულს მეორე ათასწლეულის, მგოსნებს ეჭვები რომ გაუჩინოს, პარნასის მაღალ მთაზე შეკრებილთ, მოვიდა ერთი, ვილაც უჩინო და დაამსხვრია ბომონი და მისი კერპები“ (სასრულს მეორე ათასწლეულის) (2, 383). კერპების უარყოფა რწმენის სახელით ხდებოდა, ღმერთის ხელდასხმით, „მამა, ძე და სულიწმინ-

და“ იყო მისი საესავი, ეროვნულ ტრიადას ენა, მამული, სარწმუნოება ერთგულებდა წინაპარი კლასი-კოსებივით.

აფასებდა, კუთვნილს მიუზღავდა წინამორბე-დებს, თანამედროვეთ...

გულგრილი იყო ვაიპოეტების ორდენ-მედლე-ბისადმი, ირონიით ჭკრეტდა მინიერ თავადთა ნაყ-რუების მომლოდინე არარაობებს: „ციდან ღმერთად მოვლენილებს, ვინ რას ერჩის ამ გენი-ებს, მაგრამ მტირალ ცეროდენებს ქინქლებივით იგერიებ, თუმცა ჟანგი ჭამს მათ ორდენებს, მათ პოეტურ იმპერიებს“ (2, 126).

როცა ფრთები დაკეცა მეოცე საუკუნის ქართული პოეზიის მეფემ, მისი ტიტანური ტვირთი „ლომურ ქედზე“ შეიდგა კოლხეთიდან მოსულმა ქრისტეს მხე-დარმა და სასწაულებს ახდენს მი-სი ზღვარდაუდებელი პოეტური ფანტაზია...

„მზის სადღეგრძელოს“ „ცეცხლიანი აზარფეშე-ბით“ სვამდა გალაკტიონი, მის მემკვიდრეს კი უფა-ლი ავალებს ჯვარცმის გზით იაროს ამალეზამდე, მზის სადღეგრძელო შესვას და მზის ეკლესიაში ილოცოს, „მზეზე იქორწილოს“. ასე ჩნდება „კოლხური ფსალმუნების“ ავტორის შე-მოქმედებაში „ჰიე-რატიული“, საღვთო ქორწინების იდეა.

გალაკტიონის შემდეგ ქართულ სიტყვას, სული-ერებას, რწმენას ახალი მეციხოვნე სჭირ-დებოდა. უფ-ლის ბალის ახალ მცველს ელოდა ხალხი და უზენაესმა არჩევანი „კოლხური ფსალ-მუნების“ ავ-ტორზე გააკეთა: „ჯოჯობეთის კი არა, კარი მარა-დისობის დანტესავით შეაღე. მი-ნიერს კი ღვთიური ისევ გამოსავს მშვენება. შენ ხარ ქრისტეს მეზალე, ლოცვებით მოყვავილე ბა-ლის მოსაშენებლად“ (ჯო-ჯობეთის კა არა) (3, 366).

ვაჟა ეგრისელი „ქრისტეს ნათლული“, „ქრისტეს კვართით“ ნაშობი პოეტია.

გალაკტიონი „ახალ კართაგენს“ (918), „ახალი ლალის კართაგენს“ აგებდა (ეფემერა) (4, 302-303). ვაჟა ეგრისელს სიტყვის, რწმენის ახალი ტაძარი, ახალი სვეტიცხოველი ეიმედება სა-კუთარი სულისა და მარჯვენის ფასად და ის, პელაზგი ილოსივით, ახალ ილიონს, ახალ ტროას აშენებს: „შენ მზის შვილი ხარ და მზერა ცისკენ იმიტომ გაგირბის და შენ შენს ტროას აშენებ, ვითარცა პელაზგი ილოსი. შენში ბობოქრობს ზვირთები პონტოს და მარმა-რილოსი“ (შენ მზის შვილი ხარ).

მისი ლექსების ცამდე აწვდილი სასახლე „ნა-გები არის სულ ბროლის და ოქროს მეტაფო-რებით...”

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორს გავლილი აქვს ჯვარცმის, მსხვერპლშენიერვის, სულის-თვის ხორცის გაღების სტადიები და „მესიასავით ამალეზული“, ინიციაციაქმნილი გასცქერის საუკუნეებს...

ვერ აკრთობს იჭვნიულთა მზერა, ქვეგამხედვარ-თა სისინი, იობივით მუდამ რწმენის ერ-თგულია, ვერას აკლებს „ლანდი მაცილის“, რადგან ეიმედება უფლის სამართლიანი მსჯავრი, სწამს, რომ ცაში მხოლოდ ღვთისმოსავნი დაიმკვიდრებენ ადგილს: „...ღღის ბო-ლოს კი არსთა-განმრიგე და ლანდები სხივოსანთა, ქართული ცის სიანკარეს, მხოლოდ სულებს ღვთის-მოსავ-თა, სხვას არავის მიაკარებს“.

ყველა ბრძოლაში გამარჯვებულს, ოქროს ირე-მზე, ოქროს თევზზე მონადირეს, მეზადურ-თა და მო-ნადირეთა გალობის შემქმნელს, ნიკეს აჩრდილი ევლინება.

თვალს არ ამორებს მეცხრე ცას, მზეს, მარადი-ულ ნათელს, რაც ბენვის ხიდის გადასვლის, რუბიკონის გადალახვის ძალას აძლევს.

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი მოგვევლინა, როგორც „ქართული სიტყვის რჯულმდე-ბელი და სტრიქონებში მზის მთესავი...”

ვაჟა ეგრისელმა შექმნა ახალი „სიყვარულის იმპერია“, „მაშრიყიდან მალრიბამდე“ გახმია-ნებული „ხმის ძღვეამოსილი იმპერია“, რომელშიაც მთავარია „პირველი სიყვარული“ - ღმერთი: „ცხადია თუ ფა-რული ჩემთვის ორივე ერთია და შუა არ იყოფა პირველი სიყვარული ამ სოფლად იმ სოფლად“ (პირველი სიყვარული). „საყვარლის“ (ღმერთის) ნათელით კი მხოლოდ სულისთვის ხორცის გამღებნი გაბრწყინდებიან: „ვარსკვლავებით ნათესი ცაა უფლის საყანე. ხმა კრთის მთვარის მნათესი. სხვა კრძალვით და თაყვანით: ვინც ხორცს დასწვავს სულისთვის, ის იხილავს „საყვარელს“ (ვარსკვლავებით ნათესი ცაა – უფლის საყანე).

პლატონით, ქართველ პოეტს აინტერესებდა „დაბლა დედამიწელი“ და „ციური ეროსი“ (ორი ეროსი).

ვაჟა ეგრისელი დანტესავით ცაში ეზიარა „ზე სიყვარულს ღვთაებრივს“ (სიყვარულის სალ კლდე-ზე).

სოლომონის „ქებათა ქების“, საერთოდ ბიბლიის, სახარების, იოანე პეტრინის, აღმოსავლური სუფიზმის წარმომადგენლების, დანტეს, რუსთველის, დავით გურამიშვილის, აკაკი წერეთლის, ვაჟა-ფშაველას დარად, კოლხი ქრისტეს მხედრისთვის „სიყვარული ღმერთია“ (უფრო ნეტარებაა), „სიყვარული აბრუნებს მზის და მთვარის ბორბლებს“ (გაზაფხულის დღეებმა), „სიყვარული ღმერთია, მზე სიყვარულს ამოჰყავს“ (ვარსკვლავთ მდინარეები).

რადგან „მამული ღმერთია“, სამშობლოს სიყვა-რულს უმთავრესი ადგილი უკავია პოეტის შემოქმედებაში: „ის პოეტია ცით მოვლენილი... დილის მზესავით იწვის, იზრდება და საქართველოს ტრფო-ბით გაღვმილს არ უწერია გამოფხიზლება“ (ის პო-ეტია ცით მოვლენილი).

უპირველესი დევიზი ასეთია: „ქართული მზის პალოზე სიყვარულის უწყვეტი თოკით უნდა დაება, რადგან ცეცხლი გეწვია“ (ქართული მზის პალოზე).

„სიყვარული ღმერთია“ (იოანე, I, 4,8), ღმერთი სიბრძნეა და მხოლოდ სიყვარულის, სიბრძნის მიმდევარი ესათნობა უზენაესს: „ღმერთს უყვარხარ, რად-გან ქვეყანად ცხოვრობ სიყვარულის სიბრძნით“ (წელი არის ოცდაათი).

განსაკუთრებული ძალისაა შეგონება: „... სიყვა-რულით, როგორც ქრისტემ, ბევრი მოიმონაფე“ (მა-ტილში და ღულის ჭალას).

ახალი აღთქმის მიხედვით, ღმერთი სიყვარული, სულიერი ფარია, სულიერი საჭურველი, ფარი და მახვილი (პავლე მოციქული, ეფესელთა, 14, 15, 16, 17).

იუდა-ფარისევლებისგან გამიჯნული პოეტისთვის „ფარია სიყვარული“: „ვიყავ და ვარ მინდობილი სიყვარულის ფარს ისევე, არც მღვდელი ვარ, არც ვიკარი და სათოფედ არ ვიკარებ იუდას და ფარისეველს“ (ვიყავ და ვარ).

სიმბოლოა „სიცოცხლის ხე“, „სიბრძნის ხე“. პოეტი მისგან „ნათალი“ სიტყვის ნაფოტით აგიზგიზ-დებდა კოცონს, ინათებდა ცას, რამ თანამდევნი „ცალთვალა შური“ „ცხრათვალა სიყვარულით“ დაემარცხებინა: „სიბრძნის ხიდან ნათალმა ქართულ სიტყვას ნაფოტმა შენ დაგინთო კოცონი და ცა აგითავთავა. მიტომ ხარ თავმომწონე, რომ გდევს შური ცალთვალა, სიყვარული ცხრათავა“ (სიყვარული ცხრათავა).

პოეტმა სიყვარულით შემოღობა თავისი სიტყვის კარ-მიდამო, „სიყვარულის წმინდა ძაფით“ „დაა-გვირისტა“ სტრიქონები, „სიყვარულის და სიბრძნის ქვაზე“, „ციურ ქვაზე“ ალესა აქტუალური, მარადიული აზრი: „ჟამთა ქარქაშში ჩაგებული სიტყვა ქართული რუსთაველივით სიყვარულის ქვაზე ავლესე და ახლა დილის მზისებრ ეღვარებს. ჩემი სიმღერა მიუა-ღერსებს ზღვათა სიღრმეებს... და ცად აწვდილ მთათა მწვერვალებს“ (ჟამთა ქარქაშში).

მისმა ლექსებმა თაობებს დაუტოვა სიყვარულის გაკვეთილები, სიყვარულის სასწაულე-ბი...

„სიყვარული და სიბრძნის ნიჭია“, დანტეს რომ

დავესესხოთ, პოეტის უპირველესი „წადილი“, რაც

მხოლოდ ერთეულთ, წმინდა სულის მატარებელთ მიემადლებათ.

ვინც ღვთის სახლად აქცია თავისი არსება, მხოლოდ მას ხელენიფება მილიარდების სიყვა-რული დაიტიოს: „ჩემი თვალეები ღვთის სახლია, ხელის გული სამყაროს რუკა. მერიდიანები სულის სიმებია და მილიარდების სიყვარულს განედების სიმებით ვუკრავ“ (ჩემი თვალეები ღვთის სახლია).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში 150-მდე საღვთო და საღვთისმშობლო სახელი ფიქსირდება.

მხოლოდ მეოცე საუკუნემ აქცია ჭეშმარიტი პოეტური სიტყვის ზეციური წარმომავლობა საეჭ-ვოდ, თორემ პლატონიდან დაწყებული, კარგად იცოდნენ, რომ ნიჭი საღვთო მადლია.

სულიწმინდის ქნარი ეწოდებოდათ გამორჩეულ ჰიმნოგრაფს — სირიელ ეფრემს და მოციქულ პავ-ლეს.

სულიწმინდის კარნახით იქმნებოდა ბასილი დი-დის ჰომილიები, სულიწმინდის შთაგონებუ-ლად ითვ-ლება ახალი აღთქმა, ქრისტიან ღვთისმეტყველთა ნიგნები.

სულიწმინდის მადლით ჭვრეტდნენ საიდუმლოს ბიბლიური წინასწარმეტყველნი, რადგან ნიჭთა გამ-ნაწილებელი არის სულიწმინდა.

პავლე მოციქულის მიხედვით, სიბრძნის სიტყვა, ცოდნის სიტყვა, რწმენა, განკურნებათა ნიჭი, სას-ნაუღმომქმედება, წინასწარმეტყველება, სულების გა-რჩევა, სხვადასხვა ენები და ენების განმარტება სულიწმინდის მადლია (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 1, 2, 7, 8, 9, 10).

„ნიჭი არის საღმრთო სულის მადლი“ (ეფრემ მცირე).

„საღმრთო სულითაა გაპირობებული ღვთიური მობერვა, შთაგონება“, ნერდა გრიგოლ ნოსელი. იგი აიგივებდა სულს, მობერვას, შთაგონებას („პასუხი ექსუთა მათ დღეთათვის“) (5, 278).

„ორფიკულ არგონავტიკაში“ უფალს „მომბერა-ვი“ ეწოდება, ხოლო „მობერვა“ შთაგონების აზრით გვხვდება შუა საუკუნეებში (6, 39).

ნეტარი ავგუსტინე ევედრებოდა უზენაესს, მოთ-მინებით ელოდა საღვთო ქარის მოვლინებას და ასეთ ნუთებში სიხარულს ვერ ფარავდა: „აი, როგორც იქნა, შევისუნთქე მონაბერი შენ-მიერი ქარისა“ (7, 218).

მადლი ღმერთთან მიახლოებაა, სულიწმინდის გადმოსვლა ადამიანზე.

ღვთიური სულის მოფენაზე ლოცულობდა და-ვით გურამიშვილი.

„მახარობელი ნიავის“ სახით, ევლინებოდა აკა-კი წერეთელს სულიწმინდა („სულიკო“).

ვაჟა-ფშაველას „ქებათა ქებაში“ ციური ნიავია სულიწმინდის პერსონიფიკაცია, გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიაში - „ფერადი ქარები“ და მისი ვარია-ციები, ტერენტი გრანელთან უხილავი ქარები, იდუ-მალ მხარეების გრიგალი. „მობერვის“ ცნებას ანა-ლოგიურ ჭრილში აცნობიერებდა ანა კალანდაძე.

კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი არასოდეს იმეორებს წინამორბედთა სახეებს, იგი ამ შემთხვევაშიც რჩება ორიგინალური ხილვების დიდოსტატად.

ახალი აღთქმა შეგვაგონებს: „ნუთუ არ იცით, რომ თქვენი სხეულები ტაძარია თქვენში სულიწმინდისა, რომელიც ღვთისგან გაქვთ და რომ თქვენს თავს არ ეკუთვნით“ (პავლე მოციქული, I კორინ-თელთა) (7, 19) (8,364).

პოეტს გათავისუფლებული აქვს ის ჭეშმარიტება, რომ ადამიანი სულიწმინდის ტაძარია: „რადგანაც ვართ მოსვლიდან სულიწმინდის ტაძრები, ამიტომაც ჩვენ გვმართებს, ჟამთა ორომ-ტრიალში უფლის მად-ლით გაძლება“ (სულიწმინდის ტაძრები).

ლექსში „სული მწუხრით ნატკენი“ სულიწმინ-და ფიგურებს „ცისფერი ნიავის“ სახით: „...ახ-ლა ვზივარ ზღვისპირად, ველი ცისფერ ნიავს და მის ღვთაებრივ მობერვას“ (2, 650).

ღვთის მადლით, ლოცვით და სულიწმინდის ქნარით გაბრძნობილი პოეტის „ეზო“ და „ჭიშ-კარი“ სიხარულით ყვავილობს: „სიხარულით მოყვავილე ჩემი ეზო და ჭიშკარი, სანამ აივსება ნისლით, მანამ სულიწმინდის ქნარი, ღვთის მადლი და ლოცვა მიხსნის“ (სიხარულით მოყვავი-ლე).

სიხარული და კარი მაცხოვრის, ეზო კი მარიამ ღვთისმშობლის სახელია.

„სიბრძნის ციდან მონაბერი ქარიშხლებით“ სუ-ლიწმინდის მადლით სიბრძნის ზღვაში“ ცუ-რავს პოეტი და გრაალის მცველი ფრამეტანის თანა-მეინახე ხდება: „სიბრძნის ციდან მონაბერი, ქარიშ-ხალი მოგეძალა ნამეტანზე ნამეტანი. და გრაალის ზღვად კითხულობ, ვით ცის თაღზე ფრამეტანი“ (სიბრძნის ციდან მონაბერი).

„სიბრძნის ციდან მონაბერი ქარიშხალი“ სული-წმინდის სიმბოლოა, გრაალი ხან სულიწმინ-დის, ხან ღვთისმშობლისა და ამ უმაღლეს საწყისებთან თა-ნაზიარობას სიბრძნის ზღვით, სიბ-რძნის ოკეანით აუვსია პოეტის უკიდევანო სული.

უზენაეს სიბრძნეს იუფლებს პოეტი დედა-ძის, სულიწმინდის მადლით: „სიყვარულით გადა-ხურულ ჩვენს კარავთან, ჩამოდგება სანამ ბინდი და ჩვენს თვალებს სანამ ღამე მონისლავს, მა-ნამ ქნარი გადაგვარჩენს სულიწმინდის, სიბრძნე სოლომონისა“ (სიყვარულით გადახურულ ჩვენს კარავთან).

ცნობილია, რომ „ქებათა-ქების“, „იგავებისა“ და „სიბრძნის“ ავტორი სოლომონი უფლისგან ნაბოძები სიბრძნით გამოირჩეოდა. ამ სიბრძნის კარი დაგმანეს სატანისტური ბოლშევიზმის ნა-შიერებმა.

ათეიზმის ზეობის შემდეგ ისევ დადგა იდუმალებების კარების გახსნის, საღვთო სიბრძნესთან ზია-რების ჟამი და უფლის მცნებების ერთგულ, გონიერი ზეცისკენ სულის თვალთ მზირალ პოეტზე გადმოვიდა მაცხოვრის მადლი, რათა სულიწმინდის ქნარი გამხდარიყო და უფლის ბალი გაეშენებინა მინაზე: „დრო და ჟამისგან გადარაზული, იდუმალების ილება კარი, სადაც დღეები მირბის და მორბის. მაცხოვრის მადლით, სულიწმინდის შენა ხარ ქნარი, ცისკენ გენევა სიმალლე ორბის“ (დრო და ჟამისგან გადარაზული).

„ნიავიც“ სულიწმინდის პერსონიფიკაციაა: „შენი სული ნიავემ ვარსკვლავიდან ვარსკვლავზე არნია, ანანავა. მიტომ შენი სიტყვა ცვივა ციდან ციურ მანანად“ (შენი სული ნიავემ).

წმიდა ბასილ დიდი სულიწმინდას „მნიგნობარ ფალავანს“ უწოდებდა (9, 146).

დავით წინასწარმეტყველი ამბობდა: „ჩემი ენა კალამია სწრაფად მწერლისა“ (ფს. 44,2).

ვაჟა ეგრისელის ერთ ლექსში ცის ანგელოზების ლურჯი ფრთების ფათქუნი ისმის, რწმენის კოშკის გალავნის კარი ილება და „მნიგნობარი ფალავანის“ — სულიწმინდის მოვლინება გვამცნობს შემოქმედებითი ცეცხლის აალებას: „ციდან ანგელოზები ლურჯი ფრთების ფათქუნით ჟამს ცისკ-რისას მოგვივლენ და კარს შემოუღებენ შენი რწმენის გალავანს და „მნიგნობარ ფალავანს“ (ციდან ანგელოზები).

მინაზე „მნიგნობარი ფალავანის“ გამოჩენა მხოლოდ და მხოლოდ უფლისგან ხელდასხმულთა ხვედრია, სიბრძნის მომნიჭებელი სულიწმინდის პრეროგატივაა: „ღამით ელვა მთიებთან რიკტაფელას თამაშობს ნათლის დასამალავად. სულიწმინდა თა-ვად შობს ცად - მნიგნობარ ფალავანს“ (ღამით ელ-ვა მთიებთან).

სულიწმინდისგან გამორჩეული „მზითმოსილი“ სიტყვის ოსტატის ვალია, ადამის ძის ცოდვა წარ-ხოცოს დედამინაზე, უზენაესის სინმინდეს აზიაროს გზასაცდენილნი, გაამთელოს ცას და მინას შუა ჩატეხილი ხიდი: „ვითარც ქნარმა სულიწმინდის მოსვლის დღიდან ადამის ძის, დიდი ცოდვა ზურგზე იდე და მზით — მოსილ სიტყვით გადე ცის და მინის შუა ხიდი“ (ვითარც ქნარმა სულიწმინდის).

პოეტი ეძებდა „სულს და სულიერებას“ (მზეს, ღმერთს), სიბრძნეს თესავდა და სულის შეცნობას უსახავდა მიზნად თავის ლირიკას:

„დღისით მზით და ღამით მთვარით, გადახურულ ცისქვეშეთში, სიბრძნის თესლი მეც ვთესე. გიხმობთ სულის შესაცნობად, როგორც პავლე მოციქული ეფესელთ“ (დღისით მზისით და ღამით მთვარით).

სული ღმერთის სახელია: „ხოლო უფალი სუ-ლია და სადაც უფლის სულია, იქ თავისუფლებათა“ (პავლე მოციქული, II კორინთელთა, 4, 17) (8, 388).

ვაჟა ეგრისელი ბიბლიური წინასწარმეტყველი-ვით აფრთხილებდა თემანის ნაშიერთ, აგარის მოდგმას, რომ სიბრძნეს მხოლოდ უფლის მოყვარულნი ეზიარებოდნენ: „სიბრძნის გზა კი ერთია, უფლის ნაამაგარი და მას ველარ იპოვის ნაშიერი თემანის და ვერც მოდგმა აგარის“ (სიბრძნის გზა კი ერთია).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი ეძებს არა „ნუთისოფლის“, არამედ „უთვალთმაქცო უფლის სიბრძნეს“ (უხილავი და ფარული) და მას ევლინება „სხივი ნათელმხილველის“, მიემადლებს „სიბრძნე ეზოტერული“ (ალბათ შენ ხარ პირველი).

ეზოტერული ცოდნის პირველ აკვანს ეგვიპტე-ში კი არა, კოლხეთში ხედავს პოეტი: „ტყუილად მისტირიან ეგვიპტურ მისტირიას, უღმერთობით სნეულნი. ეს შენ იცი პოეტო: კოლხეთიდან მოედო ახალშობილ სამყაროს ცოდნა ეზოტერული“ (ტყუილად მისტირიან).

პოეტი ფლობს „ცას მოსხლეტილ სიბრძნის ქვას“ (ირყევა სამყარო) მისი შემოქმედება - „სავანეა ფი-ლოსოფიური ქვით ნალესი“ (იდუმალებით სავსეა ეგვიპტე).

ამ სიბრძნის მახასიათებელია მხოლოდ ზღვა და ოკეანე, ხოლო მისი გამთავისებელი მარტო „ბუმბერაზისა“ და „გოლიათის“ სახელით შეიძლება მოინათლოს: „უხილავი საუნჯე სიბრძნის ზღვიდან ამოაქვს ბუმბერაზს და გოლიათს. პოეზიის ზღვა მოაქვს და წვავს სხვა აგონია“ (უხილავი საუნჯე).

(გაგრძელება იქნება)

ბრიგოლ რობაქიძის ბიბლიურ-ქრისტიანული პარადიგმები

ბრიგოლ რობაქიძის პროზა და პოეზია გამორჩეულია რელიგიურობით. რელიგიური აზროვნება ბიბლიურ-ქრისტიანულ პარადიგმებს, სიმბოლო – ალეგორიებს მოითხოვდა, რითაც მდიდარია მწერლის შემოქმედება. მისი უმთავრესი მიზანი იყო ზრუნვა რწმენის განმტკიცებისათვის, „ქართული სულის და არსის წმინდად და სადუმლოდ შენარჩუნება“ (1,192).

„გველის პერანგის“ ავტორი მხატვრული სიტყვის „შემზარავ მტერს“ უწოდებდა რიტორიკას (2,624), მას ემშობლიურებოდა ქრისტიანობისთვის ორგანული სახე-სიმბოლოები, რომელთაც ორიგინალური ეპითეტებით მოიაზრებოდა ხოლმე.

ბრიგოლ რობაქიძის ქრისტიანული სახიმეტყველების ნიმუშებია: ნათელი, მზე, შუქი, სხივი, ცეცხლი, იდუმალი სული, სიცოცხლის წმინდა წყარო, უხილავი თვალი, ზეციური თვალი პატიოსანი, სიხარული, სიყვარული, უხილავი, ვარსკვლავი, ორიონი, ხე სიცოცხლისა, ხე ცნობადისა, ღვინის ხე, ღვინო, მარადისობა, ყვავილი, ცხოველი სვეტი, შეუცნობელი, მიუწვდომელი, შევარდენი,(გავაზი).

ამ სახეთა წყაროა ძველი და ახალი აღთქმა, სასულიერო პროზა და პოეზია.

ბიბლიაში, სასულიერო პოეზიაში, არეოპაგტიკაში, სახარებაში ღმერთი არის ნათელი, „ნათელი წუთისოფლისა“ (იოანე, 8,12) (3,195).

რომანში „მცველნი გრაალისა“ გრაალის მცველი რაინდები ზეციურ ნათელთან არიან წილნაყარნი. ლევან ორბელს არაამქვეყნიური ნათელი“ მოსავს: „ბოლოს ლევანი მხოლოდ ნათელი იყო ... წმინდა, წმინდა ნათელი... უცხო, არაამქვეყნიური ნათელი...“ (1,229), ის „ყველაფერში ხედავდა ღვთაებრივი ნათლის გამობრწყინებას... გამუდმებით ნათელი ადგა სახეზე“ (1,22).

რჩეულები საკუთარ სულში შეიგრძნობენ ზეციურ ნათელს: „... უეცრად, თითქოს სინათლის სხივი ჩამწვდაო სულში: ვიგრძენი, საკუთარი თავი როგორ გადავლახე და სინათლეში შევაბიჯე“ ამბობს რომანის პერსონაჟი ნორინა (1,151).

წმინდა გიორგის „თეთრ გიორგიდ“ მოიხსენიება მის ღვთაებრიობას უსვამს ხაზს. „მთაში კი ლაშარის სახელს ატარებს – ეს ნათელს ნიშნავს“ (1,61).

რომანში თავად გიორგის „ზებუნებრივი ნათელი“, „სინათლის რკალი“ ეხვევა.

„რჩეულის ამოცნობა“ ხდება „მზით გასხივოსნებული ცხოვრებით“ (1,115).

ლევან ორბელის დევიზია: „მზესთან პირადი ურთიერთობა უნდა დავამყაროთ“ (1, 152). „ჯერ მზე უნდა გავითავისოთ“ (1,168). „მზის ნიშნით აღბეჭდილი სიცოცხლე ისეთ არსებობას ნიშნავს, როცა ყოველ წუთს მზად, ხარ, საკუთარი თავი გასწირო და გააჩუქო მზესავით. ვისაც ეს გამბედაობა აქვს, ის ბედისწერასაც დაიმორჩილებს“ (1,213).

ლევან ორბელის წმინდა ნინოსადმი მიძღვნილ საგალობელში „მზის სისხლი დიოდა“, მისი ავტორის სული „მისტიურ განზომილებაში“ იყო გადასული, „ნათელმჭვრეტი სიბრმავე“ დაუფლებოდა, „ზებუნებრივ ძალას“ შეიგრძნობდა.

ნორინას სახეზე „მზის ამბორია“ აღბეჭდილი, მაგრამ ეს არის არა ფიზიკური, არამედ სულიერი მზე, ღმერთი.

მზითშემოსილობა ღმერთშემოსილობაა, რადგან მზე საღმრთო სახელია: „მზე და ფარია უფალი ღმერთი“ (ფს. 83/84,12)(3,614).

ღმერთს ეწოდება ასევე „მზე სიმათლისა“,: „ამოგიბრწყინდებათ, ჩემი სახელის მოშიშნო, მზე სიმათლისა და კურნება იქნება მის ფრთებზე“ (მალაქია წინასწარმეტყველი 3,20) (4, 307).

მზე, უზენაესი ჩაუსახლებიათ სულში გრაალის მცველებს.

თავად გიორგის „გამოუცნობი შუქი“ ასხივოსნებს, ლევან ორბელი „ლაშარის სხივოსან ნაპერწკლად“ ქცეულა, ლევანს და ნორინას სახე „უხილავი სხივებით“ გაუმჭვირვალდათ“ (1,108), სხივშემოსილნი და ღმერთშემოსილნი არიან ნაწარმოების სხვა პერსონაჟებიც.

შუქი ღმერთის სიმბოლური სახელია: „უფალი ჩემი შუქი არის და ხსნაა ჩემი, ვის შევუშინდე?“ (ფს. 26/27,1) (3,547).

სხივი, შუქი, ნათელი ზებუნებრივი, საღმრთო ძალების მნიშვნელობისაა ბიბლიაში: „ხალხები მოვლენ შენს ნათელზე და შენი სხივის ელვარებაზე“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 60, 3) (4,118).

ცეცხლი საღმრთო სიმბოლოა.

ბიბლიაში მოსეს ქრისტე ცეცხლის, მარიამ ღვთისმშობელი მაცვლის სახით გამოეცხადა (გამოსვლა, 3,1,2,3)(5,59).

„მაცვლოვანი ღვთისმშობლის სიმბოლოა, ცეცხლი-ქრისტესი (6,58).

ქრისტე წარმოიდგინება, „ვითარცა ცეცხლი უვნებლად განმანათლებელი“ (7,144).

„სახე უფლისა, ვითარცა ცეცხლი მოწყინარე“, ნათქვამია ბიბლაში (გამოსვლა, 18,6). ბიბლიაში მოსეს ღმერთი „ცეცხლის სვეტისა“ და „ღრუბლის სვეტის“ სახით ევლინებოდა (გამოსვლა, 13,21)(5,71).

გრიგოლ რობაქიძე მიმართავდა ქართველ მწერლებს: „... ნამება და ცეცხლი: ამ ორ სიტყვაში მოქცეულია ჩვენი სიცოცხლე. მაშ რა გვიშავს: პირველი გაგვწმენდს ღვთიერი ცეცხლისთვის, მეორე მოგვასხამს ალისფერ მოსასხამს,“ (ქართველ მწერლებს) (8, 205-206).

„გველის პერანგის“ ავტორი გვეცხადებოდა „ალისფერი მოსასხამით,“ როგორც „ალისფერი ლეგენდა,“ „ცეცხლეული“ (იოსებ გრიშაშვილისადმი) (2,384).

გრიგოლ რობაქიძის იდეალია „ცეცხლის“ (ღმერთის) სიყვარულით ანთებული შემოქმედი, „ცეცხლეული წინასწარმეტყველი,“: „...ველით შემოქმედს. იგი წინასწარმეტყველია თვითონ ცეცხლეული, ცეცხლის სიყვარულით ქმნის იგი ახალ სიცოცხლეს, ახალ სინამდვილეს“ („ოქროს ვერძს,“ ნ. II, გვ. 517).

ნამდვილი ხელოვანი „მარადჟამული ცეცხლის“ (ღმერთის) მსახური უნდა იყოს, უნდა იწვოდეს „ღვთიური ცეცხლის ალით“ („ოქროს ვერძს,“ ნ. II, გვ. 495).

ალი, ცეცხლი საღმრთო სახელებია, ხოლო მასთან წილნაყარობა მორწმუნეობაზე მიგვაწიშნებს.

რომანში „მცველნი გრაალისა“ გრაალის გადამრჩენი ლევან ორბელი „ადამიანი კი არა, ცეცხლი იყო, სიყვარულით ანთებული“ (1,224), რითაც ხაზგასმულია ამ პერსონაჟის ღვთისნიერობა.

სიყვარულიც ღმერთის სახელია: „ღმერთი სიყვარულია“ (იოანე, 1, 4,8) (3,320).

პავლე მოციქული გვაუწყებს: „ხოლო უფალი სულ არს „(კორინთელთა მიმართ, I, 3,4) (3,521).

„ღმერთი არის სული და მისი თაყვანისმცემელი თაყვანს უნდა სცემდნენ სულთა და ჭეშმარიტებით,“ შეგვაგონებს იოანე მოციქული (იოანე (იოანე 4,24)(3,80).

ქრისტეს ეწოდება „სული სახიერი, სული ჭეშმარიტებისა, რომელიც მამისაგან გამოვალს“ (7, 145).

მორწმუნეს ლოცვით მიემადლება „ყოველნაირი სიბრძნე და სულიერი გონება“ (პავლე მოციქული, კოლასელთა, 1,9) (3,431).

სულიერი სიბრძნის მქონე ადამიანი უხილავის მხილველია: „სული ჭვრეტს ყოველივეს, ღვთის სიღრმეებსაც“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 2,10) (3,359).

მაგრამ ამისათვის საჭიროა „არა წუთისოფლის სული, არამედ სული ღვთისგან“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 2 12) (3,359).

გრაალის მცველ ლევან ორბელს „რაცა მძლავრი და იდუმალი სული“ ანუ ღმერთი ეცხადება (1,47).

რომანის პერსონაჟები გრძნობენ „სიცოცხლის წმინდა წყაროს დინებას“ (1,213), ანუ უზენაესს, რადგან წყარო ქრისტიანული სიმბოლოა.

ფსალმუნში ღმერთი არის „წყარო ცხოვრებისა“ (ფს. 35, 10) (3, 558).

ღმერთი სახელია „სიმართლის წყალი,“ „სიმართლის დაუნყვეტელი ნაკადული,“: „წყალივით იდინოს სამართალმა და იყოს სიმართლე დაუნყვეტელ ნაკადულივით“ (ამოს წინასწარმეტყველი, 5,24) (4, 279).

ღმერთს ეწოდება „ცხოველმყოფელი წყაროსთვალი“ (იერემია წინასწარმეტყველი, 17, 13) (4, 141).

ლევან ორბელის სულში გამჩენისგან იყო ჩადებული „შინაგანი ღერძი და დვრიტა , ზეციური თვალი პატიოსანი“, რაც 1924წლის აჯანყების შემდეგ დამსხვრეულიყო.

თვალი უფლის სახელია: „ყველგან უფლის თვალებია, ხედავენ უკეთურებს და კეთილებს“ (იგავნი სოლომონისა, 15,3) (5,627).

ღმერთი არის ღია თვალი: „დიდგანმზრახველო და მარადმოქმედო, რომელსაც ღია გაქვს თვალები ადამის ძეთა საქციელის მიმართ, რათა მიაგო თითოეულს თავისი საქციელისა და თავისი ნამოქმედარის მიხედვით.“(იერემია წინასწარმეტყველი, 32 ,19) (4,156).

ღმერთი მოიხსენება, როგორც „ცხოვრების თვალი„: მარიამ ღვთისმშობელი არის „ცხოვრების თვალის მშობელი“ (ძლისპირნი)(9,535).

გრიგოლ რობაქიძის „ზეციური თვალი პატიოსანი“ წინარე ტრადიციების გამრავალფეროვნების მომასწავებელია და მისი პერსონაჟის მორწმუნეობას უკეთებს აქცენტს.

რომანში „მცველნი გრაალისა“ არის ასეთი შთამბეჭდავი სურათი: „ღრუბელი დიდრონ თვალივით ასხივებდა ნათელს: თითქოს მზე მოექცია საკუთარ თავში„.

ღრუბელი, „სულმცირე ღრუბელი„. მარიამ ღვთისმშობლის სახელია (10,222).

ამ კონტექსტის ღრუბლის ნათელში, თვალსა და მზეში, ვფიქრობთ, ქრისტე იგულისხმება.

ქრისტე, სახარების მიხედვით, არის „დიდი სიხარული„: „...აჰა , ლუკა. 2,10) (3,113).

გრაალის მცველთათვის მთავარია „სიხარული უპირველეს ყოვლისა„.

1,96), მაგრამ ეს არ არის მიწიერ სიამეთაგან, წარმავალი მოვლენებისგან მოგვრილი სიხარული, ეს ღმერთთან თანაზიარობის სიხარულია...

ღმერთის სიმბოლოა „უხილავი“ (პავლე მოციქული, I ტომათე, 6,16) (3,455).

გრიგოლ რობაქიძის გმირები მანგლისში დიდ სულიერ ენერგიას, კოსმოსის მაჯისცემას, ყოველი საგნის მიღმა მყოფ „უხილავს“ შეიგრძნობენ (1, 137).

გარდასული დროის სალოცავებთანაც „ღვთაებათა ძალა და მადლი“ გადმოდის და მიდამოს მსჭვალავს“ (1,137-138).

გრიგოლ რობაქიძის აზრით, „ნებისმიერ სახეზე შენიღბულ-წამიერად უზენაესის სახება“ იხილვება.

გრაალის იდეალზე შეფიცული რაინდების „იდუმალი მოწმეა „ორიონი“ (1,120) რასაც ეწოდება „გაცისკრება“ (11,606).

რომანის ავტორი სხვაგან აქცენტს აკეთებს „ვარსკვლავთა შუქზე“ „უცხო ნათებაზე„, რომლითაც გააცისკროვნებულია ნორინა, მის სახეზე „ღვთიური სულის სრული გამობრწყინებაა, მზის ამბორი, „უხილავი სხივების კრთომაა.

ლევანის დედას დაესიზმრა, რომ მისი შვილი წყალს სვამდა ვარსკვლავით მბრწყინავი თასიდან, ცხადში კი ზეცაში ერთი ვარსკვლავი დაინახა, სინათლით სავსე თასივით. თითქოს ეს ვარსკვლავი გრაალი იყო (1, 235).

ე. ი. რომანში ვარსკვლავის იდენტიურია გრაალი, რომელიც არის სიმბოლო ღვთისმშობლის, სულიწმინდისა, და გრაალის მფლობელი არის სულიწმინდით განმსჭვალული და სულიწმინდა მიღებული ადამიანი“ (ზვიად გამსახურდია, საქართველოს სულიერი მისია) (12, 223).

ცისკარი, ვარსკვლავი საღვთო სახელებია: „...მე ვარ დავითის ფესვი და შთამომავალი, ცისკრის კამკაპა ვარსკვლავი„, ამბობს, იესო ქრისტე იოანეს გამოცხადებაში (იოანეს გამოცხადება, 22,16) (3,521). „დაუჯდომელში“ მარიამის სახელია „ცისკარი საიდუმლოსა დღისა„(16,11).

გრაალის მცველებისადმი მიძღვნილ რომანში „ყოფიერება სიცოცხლის ხეა, როდესაც მის წვდომას ვცდილობთ, გარდუვალად ვენაფებით მეორე ხის ნაყოფს, ანუ ცნობადის ხეს. ხე ცნობადისა სხვა არაფერია, თუ არა ხე გაორებისა“ (1,99).

„სიცოცხლის ხე“ არსებობას ბიბლიაში, კერძოდ, შესაქმეში იწყებს და ღვთაების სიმბოლოა (წიგნი დაბადებისა, 2, 16-17) (4,8).

ღვთისმეტყველებაში ასეა კომენტირებული სიცოცხლის ხე: „ხე ცხოვრებისაი, ვითარცა ხატებაი ღმრთისაი“ (გრიგოლ ნოსელი).

იოანეს გამოცხადების ხე ცხოვრებისა, ნაყოფისა გამომღებელი ათორმეტთა ნაყოფთა“ (თ. 22, 1-2) ქრისტესა და მის თორმეტ მოციქულს გულისხმობს.

ახალ აღთქმაში გვხვდება ამ სახის ახლებური ვარაიაცია: „შეინყნარეთ ნერგი სიტყვისაი, რომელიც შემძლებელ არს ცხოვრებად სულთა თქვენთა“ (კათოლიკე ეპისტოლე იაკობისა, 1,2)

„ხე ცნობადისა“ მიჩნეულია, როგორც „ხე გაორებისა“.

ღვთიმეტყველების მიხედვით, სამოთხის ცოდნის ხე იყო ადამიანის მორჩილებისა და ურჩობის გამოსაცდელი, შესამონმებელი და სანვრთნელი რამ, კეთილისა და ბოროტის ცოდნის ხე-ესაა მრავალსახოვანი მჭვრეტელობითი შემმეცნებლობა“ (13, 359).

„ბუნებაც ორგვარია: საღვთო და ადამიანურ“ (13,389).

სიცოცხლის ხის სახეებია ლიბანის ნაძვი (ა. ბაქრაძე, ალვა, პალმა, კიპარისი (ზ. გამსახურდია), ვაზი (ვ. ბარდაველიძე, რ. სირაძე, გ. მურღულია).

გრიგოლ რობაქიძე გამოარჩევდა მუხას, რადგან გრაალი სანმისი ლეგენდის მიხედვით, წმინდა მუხის ტოტებზე იყო ჩამოკიდებული. მუხის ტანში ინახავენ გრაალს ლევანი და მის თანამოაზრენი. მუხის ჩრდილში შეფარებულ გრაალის მცველ ორბელს მხარზე თოვლივით სპეტაკი შევარდენი აზის, ზებუნებრივი ძალა აქვს და ღვთაებრივი ნათელი მოსავს.

სახარებაში ქრისტეს ნათლისღების შემდეგ ცა იხსნება და ღვთის სული მტრედის სახით ეშვება ძე ღმერთზე (მათე, 4,16) (3,5).

გრაალის მცველ ლევან ორბელს შევარდენის (გავაზის) სახით დასტრაილებს უზენაესის სული.

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ ღმერთის სიმბოლოა „ღიადი ხე“, „ხე ტკბილი“, „ამასობაში მივეახლეთ ჩვენ ხეს ღიადასა“, „... ხე, ესდენ ტკბილი“ (14,234).

ქართული ჰიმნოგრაფიაში გაიგივებულია „სიცოცხლის ხე“ და „ცნობადის ხე“. ამ სახეში ხან მარიამ ღვთისმშობელი არის ნაგულისხმევი, ხან-ქრისტე.

გრიგოლ რობაქიძის ლექსში „წმინდა ნინო“ საღვთო სახელად გვხვდება ძალზე ორიგინალური სახე „ღვინის ხე“: „... ძალზე შეიყვარე შენ მხოლოდ ღვინის ხე და ისიც ვნებული სამსხვერპლოდ დაჰკალი“ (8,83).

ლექსის ავტორი ხაზს უსვამს, რომ წმინდა ნინოს ჯვარი ვაზის ნასხლევისგან იყო საკუთარი თმით შეკრული.

რელიგიური მნიშვნელობის ღვინო ყურადღებას იქცევს ბიბლიაში.

ესაიას წინასწარმეტყველებაში ქრისტეს მოვლინება იგავურად მიჩნეულია, როგორც ნადიმი „ძველი, დანმენდილი ღვინით: „გაუმართავს ცაბაოთ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს კერძებით, ნადიმს ძველი... დანმენდილი ღვინით“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 25,6)(5,91).

გრიგოლ რობაქიძის „ღვინის ხე“ იგივე სიცოცხლის ხეა, ანუ ქრისტე, ასევე ღვინო, წინასწარმეტყველის კვალობაზე, მხოლოდ ქრისტეს სახელი შეიძლება იყოს.

ღმერთის სახელია „მარადისობა“ (15,338).

გრიგოლ რობაქიძის რომანში „მცველნი გრაალისა“ გრაალის რაინდი, თავადი გიორგი გრაალის თასის წინ სანთელს ანთებს და წარმოსახვით „უძირო მარადისობას“ ჩანვდება (1,112).

ყვავილი რელიგიური მნიშვნელობით გვხვდება სოლომონის „ქებათა ქებაში“: „ყვავილები დაჩნდნენ მიწის პირზე, ჟამი გალობისა მოიწია და ხმა გვრიტისა ისმის ჩვანს მხარებაში (ქებათა ქება, 2,12)(4,15).

ქრისტიანულ სახისმეტყველებაში ყვავილი, ვარდი ხან ქრისტეს, ხან მარიამ ღვთისმშობლის პარადიგმებია.

„დაუჯდომელში“ მარიამ ღვთისმშობლის წოდებაა „ყუავილი უხრწნელებისა“ (16,11).

გრიგოლ რობაქიძის „მცხეთის ტაძარში“ (8,635) ქრისტეს სახელად გვევლინება სვეტი უფლისა, ცხოველი სვეტი, ყვავილი: „სვეტი უფლისა ნათელ ბუდეში როგორც ყვავილი გადაიშლება და ეს სიზმარი ხომ შენ თავად ხარ, ცხოველო სვეტო, მარადისობის მდინარებით გარდმოვლენილი, ცისკენ ისწრაფვი, ნეტარ უქრობო, ეკვდერსა შინა ყვავილი იგი, ან უკვე ბარტყი მიმოფრენს წყნარად“.

„ჭეშმარიტების სვეტი“ საღვთო სახელია ახალ აღთქმაში (პავლე მოციქული, I ტიმოთე, 4,15) (3,451).

ღმერთი მოიაზრება, როგორც „მიუნვდომელ, შეუცნობელი“ (13,362).

ლევან ორბელი „მიუნვდომელს გზნებით უახლოვდება და ... სუნთქვით თითქოს სწვდება კიდეც“ (1,20), მაგრამ იმასაც აღიარებს, რომ ადამიანს ბოლომდე მაინც არ შეუძლია უზენაესთან „განზავება“: „შეუცნობელთან მიახლოება ჭეშმარიტი ბედნიერებაა, ჩვენი არსება მის ზღურბლს სუნთქვაშეკრული გადალახავს, მაგრამ მასთან სრულ განზავებას ვერასოდეს ახერხებს“ (1,146).

„გადამწყვეტ ნუთს, როცა გამოუცნობი გვიახლოვდება, მზად უნდა ვიყოთ ისეთი ნახტომისთვის, რომელიც ჩვეულებრივ სიმამაცეზე განუზომლად მეტია. ესაა ზღვარის გადალახვა“ (1,153).

გრიგოლ რობაქიძე მრავალგზის ახსენებს წმინდა ნინოს, მარიამ ღვთისმშობელს და ძე ღმერთის დედის ხატავან სახელსაც ქმნის.

„გრაალი არის სიმბოლო ღვთისმშობლისა სულიწმინდისა“, (12,38).

გრიგოლ რობაქიძის გრაალის მნიშვნელობა ამბივალენტურია, ამ სახეში შეიძლება ვიგულისხმოთ სულიწმინდაც და ღვთისმშობელიც.

მწერალმა შექმნა ასეთი შთამბეჭდავი სახე: „შარავანდედის დარად ეკიდა ღრუბელი... ღრუბელი დიდრონ თვალივით ასხივებდა ნათელს: თითქოს მზე მოექცია საკუთარ თავში“ (1,69).

„შარავანდედი“ საღვთისმშობლო სახელია: „გიხაროდენ, შარავანდედო საცნაურისა მზისაო“ (დაუჯდომელი ყოვლადწმინდა ღვთიმშობლისა) (16,12).

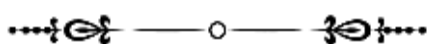
„ნათლის ღრუბელი“ (უძველესი იადგარი, გვ. 96), ღრუბელი ნათლისა (მათე, 17,5), „სულმცირე ღრუბელი“ (ნევმირებული ძლისპირნი, გვ. 500) მარიამ ღვთისმშობლის სახელებია (17,114-115).

ზემოხსენებულ ცოტატაში გრიგოლ რობაქიძის რომანიდან „დიდრონ თვალივით“ გამოსხივებული „ნათელი“ და „მზე“ ქრისტეს უნდა გულისხმობდეს, „შარავანდედი“ და „ღრუბელი“ მარიამ ღვთისმშობელს.

მწერლის ხატოვან ფრაზაში ერთდროულად მოაზრებულია მარიამ ღვთისმშობელი და ქრისტე.

დამონებანი

1. გრიგოლ რობაქიძე, მცველნი გრაალისა, თარგმანი თამარ კოტრიკიძის, თბ. 2012
2. გრიგოლ რობაქიძე, ხუთტომეული, ტ. IV, თბ. 2012
3. ახალი აღთქმა და ფსალუმუნები, 1992
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, თბ. 1990
5. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1990
6. აკაკი ბაქრაძე, სასულიერო პოეზიის სახეები, კრ. „პოეზია“, თბ. 1981
7. პეტრე იბერი (ფსევდო დიონისე არეოპაგელი, შრომები, ს. ენუქაშვილის რედაქციით, თბ. 1961
8. გრიგოლ რობაქიძე, ხუთტომეული, ტ. I, თბ. 2012
9. ძლისპირნი და ღმერთისმშობლისანი, თბ. 1971
10. ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, თბ. 1991
11. სულხან-საბა ორბელიანი, ლექსიკონი ქართული, ტ. I, თ. 1991
12. ზვიად გამსახურდია, წერილები, ესეები, თბ. 1991
13. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმინევენითი გადმოცემა, თბ. 2000
14. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ. 1941
15. ძველი ქართული მწერლობის საკითხები, ტ. III, თბ. 1968
16. საპატრიარქოს უწყებანი, 3-9 აპრილი, 2009, №12
17. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.

Ratiani Lali

Professor Doctor an der Staatlichen
Universität Sochumi

NEBENSÄTZE IM DEUTSCHEN

Zweck des Artikels ist Spezifik und Merkmale der Nebensätze zu zeigen, die Abarten des Satzgefüges ausführlich zu beschreiben, ihre charakteristische Züge im Deutschen dem georgischen Auditorium sichtbar zu machen.

Unter dem Begriff `das Satzgefüge/die Hypotaxe~ ist die Verbindung eines übergeordneten Satzes –Hauptsatzes mit einem oder mehreren syntaktisch gleich/ungleichwertigen Nebensätzen zu verstehen. **Es ist die Verknüpfung mehrerer Nebensätze zu einem Satzganzen, in dem**

jeder Nebensatz als ein Satzglied des übergeordneten Satzes dient.¹ Sorge du dafür, **dass** ihn die gerechte Straffe trifft. (R.Carstensen). Das hinderte aber nicht, **dass** vor der Tür der Prinzessin Margot ihre beiden Kavaliere einander entgegentraten in ener Haltung, die auf Entschuldigung drängte. (T. Mann) Man kann sich vorstellen, **dass** sie, **wenn** sie zusammen sind, andauernd formulieren, **weil** sie wissen, **dass** beide daran Freude haben.(Chr. Hirte)

Im ersten Satzgefüge hat der Nebensatz die Funktion des Objekts, im zweiten wird durch den ersten Nebensatz die Funktion des Subjekts, durch den zweiten –die Funktion des Attributs realisiert. Im dritten Satzgefüge hat der erste Nebensatz die Funktion des Objekts, der zweite fungiert als Adverbialbestimmung der Zeit, der vierte– als Objekt.

Der Hauptsatz /Trägersatz heißt der regierende Satz, der in seiner Funktion unabhängig ist. Die ihm untergeordneten Sätze sind die Nebensätze, die ohne Hauptsatz überhaupt nicht bestehen. Der Hauptsatz enthält den Hauptteil der Aussage, durch die Nebensätze wird er vervollständigt, erweitert. Da die Nebensätze die Funktion eines Satzgliedes erfüllen, werden sie auch `Satzglieder in Form des Satzes~, `Gliedsätze genannt. Sie existieren ohne Hauptsätze nicht, bilden mit ihnen eine Vereinung, ein Ganzes, zwischen dessen Teilen die gegenseitigen semantischen und grammatischen Beziehungen bestehen.

Die Nebensätze werden auf Grund einiger Merkmale charakterisiert– nach **ihrer Stellung im Satzgefüge**, nach **der Art ihrer Verbndung mit dem übergeordneten Satz**, **ihrer syntaktischen Funktion** und **dem Grad ihrer Abhängigkeit von dem Hauptsatz**. Nach der Stellung im Satzgefüge sind zu unterscheiden:* **Vordersätze**–die Nebensätze, die dem Hauptsatz vorangehen;

Je ferner man ist, desto mehr kann man vertragen.–H. Chr. Andersen) ***Nachsätze**–die Nebensätze, die dem Hauptatz nachfolgen:

Wir wollen morgen in aller Frühe die Kinder dorthin führen, wo der Wald am dicksten ist.(Br. Grimm)* **Zwischensätze**–die Nebensätze, die in den Hauptatz eingeschaltet sind: Mit geschlossenen Augen und seltsam gleichmäßiger Stimme, leierte sie ein Gebet, meditierte sie. (L.Feuchtwanger). Die Vordersätze werden auch **Stirnsätze, Kernstze, die Nachsätze** genannt. Der Spannatz ist der Satz mit End-, Spannstellung der Personalform der finiten Verbform-`weil er erkältet war~.Der Spannsatz ist die Normalform des eingeleiteten Gliedsatzes; Die Spannung wird hier mit einem Einleitwort konstituiert und am Ende mit der Personalform gelöst.¹

Nach **der Art der Verbindung mit dem Hauptsatz sind zu unterscheiden**:***Konjunktionale Nebensätze**, die durch die unterordnenden, subordinierenden Konjunktionen : **als, wenn, weil,**

¹ Kleines Wörterbuch sprachwissenschaftlicher Termini. Leipzig. 1978.

Verbindung syntaktisch ungleichwertiger Teile, Unterordnung-Grosses Fremdwörterbuch, Leipzig.1978.

¹ Kleines Wörterbuch sprachwissenschaftlicher Termini-VEB Bibliographisches Institut, Leipzig, 1978

da, dass, ehe, bevor, bis, sobald, ob, trotzdem, falls, obwohl, obgleich u. a. eingeleitet werden.z.B. **Als** sie aber dann vor dem Wirthaus an langen Tischen zwei Stunden lang getafelt hatten, stand dem Prinzen von Navarra der Sinn nicht mehr nach Einsamkeit.(H. Mann) Uns ist bekannt, dass aus unserem Tierpark ein Elefant entlaufen ist.(Chr. Hirte)

* **Relative** Nebensätze, die sich auf das durch ein Substantiv, Pronomen oder Adverb ausgedrückte Glied des übergeordneten Satzes beziehen und durch die **Relativpronomen: der, die, das, welcher, welche, welches, wer, was**, oder **Relativadverbien:wo, worin, woran, wofür, womit, worüber, wodurch, woraus** u. a. eingeleitet werden.z.B. Die Leute, die da herumstanden, hielten mich für einen vom Bereitschaftsdienst, den man schnell aus irgendwelchen Grnden zu Hilfe gerufen hatte. (Chr. Hirte) Zornig eilte sie in die Grotte des Königs der Winde, wo er die wilden Winde mit strengen Befehl gebunden hielt, (B. Carstensen)

Es ist zu bemerken, dass zwischen den konjunkionalen und relativen Nebenätzen ein beträchtlicher Unterschied besteht-die Konjunktionen erfüllen im Nebensatz nur die Funktion eines Bindemittels, die Relativpronomen und Relativadverbien aber können sowohl als Bindemittel, auch als Satzglieder fungieren.z.B. War es nicht offensichtlich, **dass** Aeneas Schwiegersohn war, **den** der Gott ihm als Gründer eines weltbeherrschenden Geschlechtes verheißen hatte. (R. Carstensen)

Im ersten Nebensatz hat die Konjunktion **dass** die Funktion nur eines Bindemittels, im zweiten Nebensatz aber wird durch das Relativpronomen **den** sowohl die Funktion des Bindemittels, als auch die syntaktische Funktion des direkten Objekts realisiert.

Die Verbindung von zwei oder mehreren Sätzen mit konjunkionalen oder relativen Nebensätzen wird oft durch korrelative Mittel– **Korrelate** gefestigt.**Das Korrelat** dient zur Verstärkung der Verbindung der Hauptsätze mit den Nebensätzen, ihrer Wechselbeziehung und gegenseitigen Abhängigkeit, Aufeinanderbezogenheit. Das Korrelat steht im Satzgefüge unmittelbar vor dem Wort, das besonders betont werden soll oder vor dem Nebensatz. Als Korrelate werden verwendet:*Pronominaladverbien: **daran, darauf, dafür, damit, dadurch, davon** u. a.z.B. Er hat keinen Sinn **dafür**, was richtig und was falsch ist.(R. Klappenbach) Der Streit beruht darauf, **dass** es zwischen uns seit langem Missverständnisse gibt. (R. Klappenbach) *Demonstrativpronomen: **der, die das, derjenige, diejenige, dasjenige, derselbe, dieselbe, dasselbe, solcher, dermaßen, selber** u. a.z.B. Er bemüht sich wegzuhorchen von **dem**, was ihm Hohn und Neid und Gier nachruft (H. Fallada) Er war **dermaßen** aufgeregt, dass er seinen Zorn nicht beherrschen konnte. (H. Mann) Jetzt kam sie zu **dem**, was sie von ihm erwartete. (H. Mann) * Auf den Ort hinweisende , lokale Adverbien: **da, hier, dort, dorthin, überall, nirgends, oben, unten, außen, vorwärts, rückwärts** u. a.z.B. Hoch auf dem Palatium, **dort**, wo Romulus seine Kindheit verbracht hatte, lag der Kern der jungen Stadt.(R. Carstensen) Er ist **da** zu finden, wo man ihn nicht erwartet, und nie **da**, wo er sein soll. (R. Klappenbach)*Auf die Zeit hinweisende, temporale Adverbien: **jetzt, damals, erst, bald, lngst, heute** u. a.z.B. Schon **damals**, als sie sich zum ersten Mal begegnet waren, empfanden sie grosse Sympathie für einander.(R. Klappenbach) Erst jetzt, wenn ich alles gründlich durchgedacht habe, verstehe ich, dass ich einmalige Chance verpasst habe. (Duden)

* Partikel: **zu, so, es, desto. z.B.** Er ist **zu** alt, als dass er diese junge Frau, heiraten darf. (Duden) Sie war **so** erschrocken, dass sie nicht sprechen konnte. (Duiden) **Es** ist nicht auszudrücken, was er geleistet hat. (R. Klappenbach) Er las die Bücher des Schriftstellers desto lieber, al ser ihn perönlich kannte. (R. Klappenbach)* Konjunktionen: **deshalb, deswegen, daran, dann** u.a., die uf die vorausgehende Ursache und deren Folge hinweisen:Wir empfinden die politische Wärme **deswegen** so angenehm, weil er gestern so kalt war. (R. Klappenbach) Der Text ist **darum** lesbar, dass er groß gedruckt ist. (R. Klappenbach) Das Korrelat kann auch unmittelbar vor dem finiten Verb stehen.Wenn man dem Teufel den kleinen Finger gibt, **so** nimmt er die ganze Hand. (Sprichwort) Wo innen kein Verstand ist, **da** kommt auch keiner heraus.(Sprichwort)

Die Verbindung der Sätze zu einem Satzgefüge kann auch ohne irgendwelche Bindemittel ausgeführt werden. Die an den Hauptsatz ohne ein Einleitungswort – eine Konjunktion, ein Relativpronomen, ein Relativadverb angeknüpfte Sätze werden konjunktionslose, asynthetische Sätze genannt. z.B. Sie sagte offen, dies wäre der wahre Nutzen des Königsreiche einen Prinzen von Geblüht und den nächsten Verwandten des Hauses darin zu bewahren und daran zu fesseln. (H.Mann) Einige protestantischen Herren erscheinen und verkündeten, der Admiral Colyng sei im Hause, er steigte die Treppe, er nahe, er sei angelangt. (H.Mann)

Bei der Verbindung der Sätze zu einem Satzgefüge ist die fehlerfreie Position des Prädikats-Verbs im Nebensatz und die richtige Wortfolge im Satzgefüge besonders wichtig. In den konjunktionalen und relativen Nebensätzen nimmt das Prädikat die Endstellung ein. z.B. Er zuckte die Achseln, **als** ob er sich über die Zumutung schwer **reden liesse**. (H.Mann) Donn Jehuda überlegte, **wie** er das dem König in behutsamen Worten klarmachen könnte. (L. Feuchtwanger)

In den Sätzen dieser Art kann das Prädikat ein-oder mehrteilig sein Die Teile des zusammengesetzten Prädikats werden in folgenden Reihenfolge angeordnet: im zweiteiligen Prädikat folgt das zu konjugierende/finite Verb dem infinitem, also der Verbform, der nicht durch Person, Numerus und Modus bestimmt ist. z.B. Ihr soolt wissen, dass wir als Volk des Saturnus friedlich gesinnt sind. (R. Carstensen)

Wenn das Prädikat dreiteilig ist, so nimmt das finite Verb die erste Position ein, es geht den anderen Teilen voran. z.B. Vielleicht war er auch erkrankt infolge Gräueltaten des protestantischen Heeres, so wie er früher einmal die Blattern zu bekommen schien, nur, weil er **hatte** katholisch **weden müssen**. (H.Mann)

Steht im Nebensatz ein reflexives Verb, so nimmt das finite Verb die Endstellung im Satz, das Reflexivpronomen **sich** steht am Anfang des Satzes vor dem Subjekt, das durch das Substantiv ausgedrückt ist, und nach dem Subjekt, wenn es durch das Pronomen ausgedrückt ist. z.B. Nachts würde er nie fahren, weil **sich** kaum ein durchschnittlicher **Reisender** in der Nacht aus dem Fenster **lehnt** und auf einen dunklen und leeren Bahnhof sieht, (Chr. Hirte) Er wurde krank, weil **er es sich** gewünscht hatte. (H.Mann)

Der dem Hauptsatz vorangestellte konjunktionslose Nebensatz, der Stirnsatz wird durch das Verb eingeleitet. Der ihm nachgestellte Hauptsatz beginnt meistens mit einem Korrelat. z.B. **Bist** du ins Wasser gesprungen, **so** sollst du dich wie ein Fisch benehmen. (Sprichwort) **Gibt** man dem Teufel den kleinen Finger, **so** nimmt er gleich die ganze Hand. (Sprichwort) Das Korrelat steht unmittelbar vor dem finiten Verb. In den nachgestellten konjunktionslosen Nebensätzen hat das durch das finite Verb ausgedrückte Prädikat die Zweitstellung. Die Wortfolge im Nebensatz ist der Wortfolge des selbstständigen Satzes gleich. z.B. Er wusste längst, auf dem bisherigen Wege würde nie etwas draus werden. (H. Fallada) Du zeigst auf deinen Vater und antwortest, der sei dein Herr Vater. (H. Mann)

Da die Nebensätze im Satzgefüge eine bestimmte syntaktische Funktion erfüllen, werden sie ihrer Funktion entsprechend genannt:

Subjektsatz – Subjekt in Form eines Nebensatzes – **Gegenstandsatz**,

Prädikatsatz – Nebensatz, der die Stelle eines **Prädikativs** einnimmt, Prädikativergänzung in Form eines Nebensatzes.

Objektsatz – Objekt in Form eines Nebensatzes – **Ergänzungssatz**.

Attributsatz – Attribut in Form eines Nebensatzes – **Beifügesatz**.

Lokalsatz – Lokalbestimmung in Form eines Nebensatzes, **Umstandsatz des Ortes**

Temporalsatz – Temporalbestimmung in Form eines Nebensatzes, **Zeitsatz**, **Umstandsatz der Zeit**.

Kausalsatz – Umstandsatz, der eine Ursache, einen Grund angibt; Kausalbestimmung in Form eines Nebensatzes, Begründungssatz

Modalsatz – Modalbestimmung in Form eines Nebensatzes, **Adverbialsatz der Art und Weise**

- Komparativsatz – Vergleichsatz** – Modalbestimmung in Form eines vergleichenden Nebensatzes,
Konsekutivsatz – Folgesatz – Nebensatz, der angibt, was aus dem Verhalten des Subjekts im Hauptsatz folgt,
Finalsatz – Finalbestimmung – Nebensatz, der die Absicht, den Zweck eines Verhaltens angibt
Konditionalsatz – Bedingungssatz – Nebensatz, der eine Bedingung angibt unter welcher sich das Verhalten des Subjekts im Hauptsatz vollzieht
Konzessivsatz – Konzessivbestimmung in Form des Nebensatzes, der einen Gegen Grund zum Aussageinhalt des übergeordneten Satzes nennt.
Restriktivsatz – Nebensatz, der die im Hauptsatz ausgesagten Umstände einschränkt.

Der Nebensatz kann sich nicht nur auf ein Glied des Hauptsatzes, sondern sich auch auf das Glied eines anderen Nebensatzes beziehen. In diesem Fall ist der neu gebildete Nebensatz des zweiten Grades. Dementsprechend unterscheidet man die Nebensätze des ersten, zweiten, dritten und so weiter Grades/ Ranges oder der Stufe. z.B. Es kann ihr immer wie ein Märchen vor, dass sie, ein uneheliches Kind nur in solche Häuser gehen durfte, in denen die gebildeten Menschen sassen,

die sicher nie etwas erfahren hatten von all dem Schmutz, den sie so genau hatte kennenlernen müssen. (H. Fallada)

In diesem angeführten Satz gibt es einen Hauptsatz und vier Nebensätze verschiedenen Grades. der Nebensatz, der sich unmittelbar auf den Hauptsatz bezieht, ist der Nebensatz des ersten Grades, der Nebensatz, der sich auf den Nebensatz des ersten Grades bezieht ist der Nebensatz des zweiten Grades, der Nebensatz, der sich auf den Nebensatz des zweiten Grades bezieht, ist der Nebensatz des dritten Grades, derr dritten Stufe usw. Schematisch wird das folgenderweise dargestellt.

Hauptsatz – Gliedsatz 1 Stufe– Gliedsatz-2.Stufev– Gliedsatz– 3. Stufe – Gliedsatz – 4. Stufe . –

Die Stellung des Nebensatzes im Satzgefüge kann dreifach sein: der Nebensatz kann dem Hauptsatz vorangehen, nachfolgen oder zwischen seinen Teilen stehen. Demgemäß spricht man von den Vorder-, Nach-, oder Zwischensätzen.

Wer nicht Bescheid weiß, macht aus natürlichen Geschehenissen leicht ein Geheimnis. (H.Mann) Es ist manchmal wünschenswert, dass ein junges Mädchen einen allzu beliebten Mann nicht vor Augen hat.(H.Mann) Er, der ihnen sonst genug Fragen gestellt hätte, war verbissen in seinen einzigen Gedanken. (H. Mann)

რატინი ლალი

დამოკიდებული წინადადებები გერმანულში რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ქვეწყობილი წინადადებების სტრუქტურულ-სემანტიკუ- რი თავისებურებები, დამოკიდებული წინადადებების სახეების განსაზღვრული სინტაქსური ფუნქციები, მოცემულია წინადადებების მოდელებისა და სტრუქტურ-რების თავისებურებების აღწერა-შესწავლის როლი გერმანულ ენაში.

ნაშრომის მიზანია ქვეწყობილი წინადადებების სფეროში ჩვენი მრავალწლი-ანი გამოცდილების გაზიარება, თხუთმეტივე სახის ქვეწყობილი წინადადებების დაწვრილებითი დახასიათება, მათი თავისებურებებისა და სპეციფიკის დადგენა, ცნობილი გერმანელი მწერლების ნაწარმოებებიდან ამოკრეფილი დამოკიდებული წინადადებების სახეებით გამყარებული სავარჯიშოების გაცნობა და მათი შეს-რულების აუცილებლობა, გერმანული ენის შესწავლისას ქართული

აუდიტორი -ისათვის დამახასიათებელი სიძნელეების გათვალისწინება, გამონაკლისი შემთხვევების გამოვლენა.

იმდენად რამდენადაც დამოკიდებული წინადადებები ქვეწყობილებში განსაზღვრულ სინტაქსურ ფუნქციას ასრულებენ, ისინი მათ შესაბამისადაც იწოდებიან: მაგალითად ქვემდებარე-დამოკიდებული წინადადების ფორმით ქვემდებარული დამოკიდებული წინადადება, დამატება-დამოკიდებული წინადადების ფორმით დამატებითი და ა. შ.

ქვეწყობილი წინადადებების თავისებურებები, რომლებიც სინტაქსური ფუნქციების რეალიზაციას დამოკიდებული წინადადებებით განაპირობებენ, სქემატურად შესაძლებელია წარმოდგენილ იქნენ მრავალრიცხოვანი სტრუქტურულ-სემანტიკური მოდელების სახით.

ილუსტრირებული ენობრივი მასალა გერმანული წინადადების არა მხოლოდ სტრუქტურული თავისებურებების გაცნობის, არამედ ენის შემსწავლელთათვის ენის ჩვევების გაუმჯობესებისა და შესაძლო შეცდომების არიდების გარანტიაა. ზემოდთქმული ემსახურება მყარი ბაზის შექმნას ენაზე შემდგომი მუშაობისათვის.

Ratiani Lali

Subordinate clause in the German Language Summary

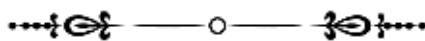
The paper considers structural – semantic features and models of a complex sentence, determined syntactic functions of subordinate clauses types and is given description and study role of models and structures features of sentences in the German language.

The purpose of the paper is to share multiyear experience in the sphere of a complex sentence, in detail characterize 15 types of a complex sentence, determine their features and specifics, present examples on subordinate clauses taken from famous German authors' works and necessity of doing them, consider difficulties characterized for Georgian audience during learning German, reveal exceptional cases.

As far as subordinate clauses in a complex sentence carry out a definite syntactic function they are accordingly called; for example, subject – in the form of subordinate clause – the subject clause, object –in the form of subordinate clause – the object clause and etc.

The features of complex sentences which condition the realization of syntactic function by subordinate clauses, schematically they can be presented as numerous structural-semantic models.

The illustrated language material for language learners is not only the guarantee of structural features of German sentences but developing language skills and avoiding errors. Above mentioned The aforesaid serves the formation of a solid base for further work on language.

მანანა კვატაია

თეატრი – „უმაღლესი საშკოლო სარბიელი“

2015 წელს ასი წელი შესრულდა საქართველოს ქარიზმატული „უგვირგვინო მეფის“ – აკაკი წერეთლის გარდაცვალებიდან. „აკაკის ბუნება ქართველების ბედის ნატეხია.. აკაკი ქართველობის იდუმალი, თან მეტყველი სახეა“, – წერდა გრიგოლ რობაქიძე. თავისი უკვდავი ქმნილებებით ღმერთთან მოსაუბრე მწერალი ამაყად ატარებდა ერის წინამძღოლის მანტიას. მის მრავალ საზრუნავთაგან ერთ-ერთი უპირველესი ქართული თეატრის აღორძინებაზე ზრუნვაც იყო. აკაკი პასუხისმგებლობით ეპყრობოდა თეატრის – „უმაღლესი საშკოლო სარბიელის“ – რეპერტუარს, რადგან, მისი აზრით, სცენას ორი ღვანლი მოეთხოვება: „პირველი, რომ მართლა გან-

მწმენდელი იყოს ჩვენის ცხოვრებისა, ჩვენის ქუჩისა და გულის განმანათლებელი და მწვრთნელი, და მეორე – იგი უნდა იქმნას იმ ადგილად, სადაც ჩვენი ენა ფეხზედ უნდა წამოდგეს მთელის თავისი შეგნებითა და სიმდიდრითა“. ორიგინალურ პიესებთან ერთად აკაკიმ სხვადასხვა დროს გადმოქართულებული ცნობილი ავტორების რამდენიმე დრამატული თხზულებაც დაგვიტოვა.

უცხო ენებიდან მხატვრული ლიტერატურის ნიმუშების მშობლიურ ენაზე თარგმნას ა. წერეთელი „ერთ-ერთ მთავარ საზრუნავ“ საგნად, მწერლობისა და ენის განვითარების საშუალებად თვლიდა. მისი მითითებით, შესანიშნავ კლასიკურ თხზულებათა მთარგმნელმა ზედმინევიანით უნდა იცოდეს ის ენა, საიდანაც თარგმნის, კარგად უნდა ფლობდეს მშობლიურ ენას და ნიჭითაც დედნის დამწერის თანაბარი უნდა იყოს. სამივე კომპონენტი ერთად არც ისე ხშირად გვხვდება, „ამიტომაც საზოგადოდ თარგმანი დედნის ჩრდილია ხოლმე“, – შენიშნავს მწერალი.

ცნობილია, რომ თარგმნისას აკაკი რეალისტურ პიესებს ანიჭებდა უპირატესობას და არა ბიონსების, იბსენების, მეტერლინკების ქმნილებებს, რადგან, მისი სიტყვით, „მათი ხელოვნური დეკადენტობა დღევანდელ ქართველის გრძნობას ბევრს ვერაფერს ეუბნება“. ამასთან, მას აინტერესებდა როგორც სათარგმნ თხზულებათა ფაბულა, შინაარსი, რეალური პლანი, რომლითაც ის მკითხველს თუ მაყურებელს აღიარებულ უცხოელ ავტორებსა და განსხვავებული კულტურული სივრცის პლასტებს გააცნობდა, ისე ალევგორიული ნარატივი, რომლითაც იმდროინდელი მკაცრი ცენზურის პირობებში თანამედროვეებს მართალ სიტყვას და პროგრესულ იდეებს აზიარებდა. ეს კი ამ ტექსტების ორმაგი კოდირებით, თხრობისა და დისკურსის დიქოტომიით იყო შესაძლებელი.

ა. წერეთელმა გადმოქართულა მოლიერის (1622-1673) „სკაპენის ცუღლუტობა“, რომლის აკაკისეული თარგმანი 1873 წელს დაბეჭდილა ჟურნალ „კრებულში“ (№8). პიესა იმავე წელს დაიდგა ქუთაისში და, „დროების“ ინფორმაციით, „ნამდვილ სახალხო კომედიად იქცა“. მწერალმა ქართველ საზოგადოებას გააცნო „აზერბაიჯანელი მოლიერის“, მირზა ფათალი ახუნდოვის (1812-1878) პიესა „ხანის ვეზირი“ (ორიგინალში მისი სათაურია „ლექქორანის ხანის ვეზირი“), სადაც, აკაკის მითითებით, „ნათლად მოჩანს თათრების ცხოვრება, როგორც სარკეში“. ახუნდოვის „ხანის ვეზირი“ მწერალს 1897 წელს უთარგმნია და 1898 წელს დაუბეჭდავს მისსავე „აკაკის კრებულში“ (№7). ალექსანდრე სუმბათაშვილის (1857-1927) „ღალატი“ ა. წერეთელს 1905 წლის 19 იანვრიდან 14 აპრილამდე გადმოქართულებია. საყურადღებოა ამ პიესის მწერლისეული შეფასება: „უნდა იმ მარჯვენას ვემთხვიო, რომელმაც ღალატი დაგვიწერა“. არსებობდა მისი გრ. ყიფშიძის, ნიკ. ავალიშვილისა და კოტე მესხის მიერ შესრულებული თარგმანები. 1904 წლის 20 იანვარს „ღალატი“ აკაკის რეჟისორობით დაუდგამთ, მაგრამ წარმოდგენას უფერულად ჩაუვლია. ვარაუდობენ, რომ ამ მარცხის გამო ის მწერალმა თავადვე ხელახლა თარგმნა. პოლონელი მწერლის ჰენრიკ სენკევიჩის (1846-1916) „ვიდრე ხვალ, უფალო?“ („Quo vadis?“) პიესად გადაუკეთებია რუს მსახიობ ნ. სობოლჩიკოვ-სამარინს. ეს პიესა რუსეთში ძალზე გახმაურებული გახლდათ. ქართული თეატრის დასს ის 1908-1909 წლებში თავის რეპერტუარში შეუტანია და მისი გაქართულება ა. წერეთლისათვის დაუვალებიათ. გაზეთ „ფასკუნჯის“ ცნობით, სცენაზე „აკაკის მშვენიერი ქართულით ნათარგმნი“ პიესა იდგმებოდა, თუმცა მისი სხვა თარგმანიც არსებობდა.

„დროების“ შეფასებით, აკაკის მიერ ნათარგმნი მოლიერის „სკაპენის ცუღლუტობა“ „თითქოს ჩვენი ცხოვრებიდან არის ამოღებული“. მირზა ფათალი ახუნდოვის „ხანის ვეზირი“, მწერლის მითითებით, მეზობელი აზერბაიჯანელი ხალხის რეალობის გაცნობის მიზნითაა ნათარგმნი და არა სცენაზე წარმოსადგენად. ალევგორიული ნარატივი განსაკუთრებით ნათლად ჩანს ალ. სუმბათაშვილის „ღალატში“ და ჰ. სენკევიჩის რომანის მიხედვით გადმოკეთებულ დრამაში „ვიდრე ხვალ, უფალო?“

ბუნებრივია, აკაკის თანამედროვეობასაც ეხმიანებოდა მოლიერის „სკაპენის ცუღლუტობა“, რომელიც ფარდას ხდიდა და ამხელდა მე-17 საუკუნის ფრანგულ საზოგადოებაში გამეფებულ ტყუილსა და ფარისევლობას. ნიჭიერი მწერლის მახვილი თვალი მრავალ მანკიერებას ხედავდა და სცენიდან მართალ სიტყვას აწვდიდა საზოგადოებას. ქართველ მკითხველს თუ მაყურებელს საკუთარ მწარე რეალობასაც ახსენებდა „სკაპენის ცუღლუტობის“ ის ფრაგმენტები, სადაც მოლიერი ცხოვრების მანკიერების სხვადასხვა მხარეს წარმოსადგენდა. კერძოდ, მწერა-

ლი დაუნდობელად, მაგრამ ობიექტურად აფასებდა იმდროინდელ ფრანგულ სასამართლოებსა და მის მოხელეებს. პიესის მიხედვით, მთავარი გმირი სკაპენი არ ურჩევს არგანტს, მიმართოს ამ სახელგატეხილ დანესებულებას: „თვითოეული იქ მოსამსახურე იმას ეცდება, რომ აგაფცქენას რამე.. თვითოეული ერთის გრომის გულისათვის მართლმსაჯულებას კისერს მოატეხინებს, სულ ცხვირ-პირს ჩააღწენს. პრისტავი ყალბ უწყებას მისცემს და თქვენ გაგხვევენ საქმეში. პროკურორი ორი აბაზისათვის თქვენვე გაგყიდისთ კარგა ლამაზათ. თქვენი ადვოკატი, მოპასუხისაგან მოყიდული, თქვენვე ყინვაზედ გაგაცურვებთ და დამნაშავეთ თქვენვე გამოგიყვანსთ. სეკრეტარი რამეს გიხიბანებსთ.. მონმეები გიმტყუნებენ და იტყვიან, ჩვენ არაფერი არ გვინახავსო.. არა, ბატონო! თავს უშველეთ როგორმე, მოშორდით სასამართლოებს! სიახლოვესაც ნუ გაივლით“.

მირზა ფათალი ახუნდოვის „ხანის ვეზირი“ აზერბაიჯანულ სინამდვილეში გამეფებულ სიყალბესა და ცბიერებას ამხელს. მწერალი სარკასტული ფერებით ხატავდა იმ მახინჯ რეალობას, რაც, მისი აზრით, საფრთხეს უქმნიდა და აფერხებდა პროგრესს. ახუნდოვს საკასტული შტრიხებით ჰყავს წარმოდგენილი. ტირანი, ერთი შეხედვით, ყოვლისშემძლე, მაგრამ სინამდვილეში ამორალური, უვიცი მბრძანებელი, რომელიც მთელი საზოგადოების პრობლემად ქცეულა. ის უმაღლეს მსაჯულად ევლინება ადამიანებს, თუმცა მისი სამართალი ოდენ მძაფრ ირონიას იწვევს. ამგვარი მორალის მოხელეები აკაკისდროინდელი საქართველოს პრობლემად იყო.

სრულიად სხვა თემატიკას ეძღვნება ალექსანდრე სუმბათაშვილის პოპულარული პიესა „ლალატი“, რომელშიც მძაფრადაა გააზრებული ეროვნული პრობლემატიკა. იმპერიის მარნუხებში მოქცეული ქვეყნის მკვიდრთ საკუთარ უბადრუკ მდგომარეობასაც ახსენებდა მთავარი გმირის, ზეინაბის სიტყვები: „ალარავინ არის თავისუფალი! ალარსად არის ერთი გოჯა თავისუფალი მინა, კასპის ზღვიდან შავ ზღვამდე დანყებული. ყველგან სისხლია და ძალმომრეობა. ყველგან ფეხს აჭერს გულზე ისლამი დამონებულებს. ყველგან სიკვდილია, სიღარიბე, ტყვეობა, მონაობა და ტანჯვა, დიახ, მარტოკა მონაობა, როგორც უკუნი“. თავისუფალი საქართველოს ნოსტალგიას აღვიძებდა ხალხში ზეინაბის სიტყვები: „მაშინ თავისუფალი ქართველი თავისუფალ სიყვარულს ეძიებდა თავისუფალ ქართველ ქალში.. უფალი თვისის წმინდანებით ერთად უღიმოდა საქართველოს და აკურთხებდა ქვეყანას, რომელზედაც კალთა ჰქონდა დაბერტყილი და აკურთხებდა იმ ერთადერთ ხალხს, რომელიც კიდე ემსახურებოდა ჯვარს მთელ აღმოსავლეთში“.

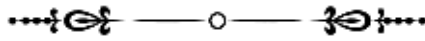
ჰენრიკ სენკევიჩის რომანის მიხედვით გადმოკეთებული დრამა „ვიდრე ხვალ, უფალო?“ („Quo vadis?) რომში ნერონის მმართველობის ხანას ასახავს, თუმცა მასში ა. ნერეთლის პერიოდის რეალობის თანმხვედრი ალეგორიული პლანიც ნათლად იკვეთება.

ეს პიესა მაშინ ითარგმნა, როცა მეოცე საუკუნის დასაწყისის რუსეთის იმპერიას უკვე საძირკველი ერყეოდა, რომანოვთა ბატონობა კი არსებობის ბოლო ათწლეულს ითვლიდა. შექმნილ ვითარებაში მაყურებელი ადვილად ჩანვდებოდა პიესის ალეგორიულ აქცენტებს. „სასახლე ბოსელად გადაიქცა. კეისარი სულელი და საშიში ჯამბაზია, რომაელები მთვრალი პირუტყვებია. აქ ჩემი ადგილი არ არის“, – ასე ახასიათებდა რომაულ სინამდვილეს ერთ-ერთი მთავარი გმირი, მწერალი პეტრონიუსი და მისი სიტყვები მაყურებელს მის ირგვლივ არსებულ გარემოსაც ახსენებდა.

„ვიდრე ხვალ, უფალო?“-ს ავტორი სასტიკი სინამდვილიდან გამოსავალს ეძიებს. მისთვის ხსნის უნივერსალური გზა ქრისტიანული რწმენა და მორალია. პიესის ერთ-ერთი გმირის, გლაუკის სიტყვები ამის დასტურია: „განა მარტო სააქაო ცხოვრება მოგანიჭათ ღმერთმა? სიკვდილი კი არ მოგელისთ, ახალი სიცოცხლე. ტანჯვის სანაცვლოდ – საუკუნო ნეტარება, ცრემლის მაგიერ სიხარული და მონობის ნაცვლად – სამეფო სადგური.. ვინც კი სიკვდილს მოელით, ყველა სიკვდილის შემდეგ გამოიღვიძებთ საუკუნო ნეტარ ცხოვრებისათვის. დეე, ცირკის სილა გაიჟღინთოს თქვენის სისხლით, თხრილები თქვენი გვამებით აივსოს, მაინც გეტყვით, რომ თქვენ დარჩებით ძღვევამოსილები“.

ქრისტიანული ოპტიმიზმითაა აღსავსე პიესის სხვა გმირის, ფაბიუსის სიტყვები: „გრწამდეს და ილოცე! ილოცე ბოლომდე! ხმალამოლებული ჯალათიც რომ დაინახო თავს ადგეს, ლომის ყბაშიც რომ დაინახო ჩავარდნილი, მაინც გრწამდეს მაშინაც, რომ ღმერთს შეუძლია გამოსხნა. ახლა კი მე წავალ და ნუგემს ვსცემ ჩემ საბრალო მოძმეებს. მშვიდობა შენთანა. – რწმენაა გამო-

სავალი“. ამგვარი იმედისმომგვრელი შეგონებანი მაყურებელს უნივერსალურ ადამიანურ ღირებულებებს შეახსენებდა და სიკეთისა და თავისუფლების შეგნებას უღვიძებდა. ვფიქრობთ, სწორედ ეს გახლავთ თეატრისა და ლიტერატურის ის „მანუგეშებელი ფუნქცია“, რომელიც, უკოს თქმით, საშუალებას გვაძლევს, გავიაზროთ მოვლენათა უსასრულო მრავალფეროვნება, რომელიც მოხდა ან მოხდება რეალურ სამყაროში.

ლია ნურნუმია

**აკაკი წერეთლის საიუბილეოდ
(1840 – 1915 წწ.)**

წელს შესრულდა დიდი ქართველი პოეტის აკაკი წერეთლის დაბადებიდან – 175, გარდაცვალებიდან – 100 წლისთავი

„საქართველოს უგვირგვინო მეფე“, – ასე უწოდებდა ქართველი ერი თავის სათაყვანო პოეტს, რომელიც ბრწყინვალე პოეტური შემოქმედებითა და ერისთვის საჭირო საზოგადო საქმეებზე თავგადადებით, ილიასთან ერთად ხალხის საყოველთაო სიყვარულს იმსახურებდა. აკაკი ილიას თანამოსაგრე იყო ეროვნულ-გამათავისუფლებელ ბრძოლაში, ტონს აძლევდა თავისი

დროის საზოგადოებრივ-კულტურულ ცხოვრებას. თითოეულ მის სიტყვას გულისყურით უსმენდა ქართველი ხალხი.

აკაკი წერეთელი უპირველესად ბრწყინვალე, ხალასი ნიჭით დაჯილდოებული პოეტი იყო, რომელსაც სპეციალურად ფილოსოფიურ პრობლემებზე არ უმუშავია და არც ტრაქტატები შეუქმნია ესთეტიკაში, მაგრამ მის მხატვრულ და პუბლიცისტურ მემკვიდრეობაში საინტერესოდ ვლინდება ფილოსოფიურ-ესთეტიკური პრობლემებისადმი ორიგინალური მიდგომა. ეს ბუნებრივიცაა, რადგან თავისი ქვეყნის ეროვნული და სოციალური თავისუფლებისათვის ბრძოლის პროგრამით შეიარაღებულ პოეტსა და საზოგადო მოღვაწეს, როგორც აკაკი იყო, შეუძლებელია არ ჰქონოდა თავისი ფილოსოფიურ-მსოფლმხედველობრივი პლატფორმა.

აკაკი წერეთლის მხატვრული შემოქმედებისა და თეორიული ნააზრევის საერთო მიმართულება გვიჩვენებს, რომ ფილოსოფიურ-მსოფლმხედველობრივი კონცეფციით იგი ტიპური განმანათლებელია, რომელიც საზოგადოებრივ გარდაქმნებს გონებრივ განვითარებას უკავშირებს. ერთგან იგი ხაზგასმით ამბობს: „ყოველი ბედნიერება ხალხისა არის დამოკიდებული მის გონებით მდგომარეობაზე, რომ უსწავლელად და გაუნათლებლად შეუძლებელია მისი ცხოვრების გაუმჯობესება, განვითარება და, ერთი სიტყვით, მისი წინსვლა ანუ პროგრესი“.

აკაკი წერეთლის მრავალრიცხოვან და შინაარსით მრავალფეროვან პუბლიცისტურ ნაწერებში ფილოსოფია გაგებულია როგორც „სიბრძნისმოყვარეობა“, თავისი დროის მეცნიერული თვალსაზრისის გავრცელება ბუნების, საზოგადოებისა და ადამიანის არსებობისა და მოქმედების ცალკეულ, ყველაზე საჭირობო მოვლენასა და პრობლემაზე. აკაკი „სამეცნიერო და საფილოსოფოსო“ აზრებს ხედავდა „ვეფხისტყაოსანში“, განსაცვიფრებელ „ფილოსოფიურ შეხედულებას“ – ანტონ ჭყონდიდელის ქადაგებაში „სასუფეველისა და ჯოჯოხეთის მნიშვნელობაზე“.

აკაკი თავისი დროისა და ხალხის შვილი იყო, ამიტომაც ვერ იტანდა ცხოვრებას მონყვეტილ, კონსერვატორულ, „ბუნდოვან და გაუგებარ“ ფილოსოფოსობას: „მე ვერ ვახერხებ კეცაკეცათ საუბარს და ყოველთვის უბრალო სიტყვებით, მდაბიო ლექსებით გამოვთქვამ ხოლმე ჩემს აზრს“, – იტყოდა ხოლმე. იგი ირონიით იხსენიებდა იმ ფილოსოფოსებს, რომელნიც „ხან

ინახით ჯდებიან გორს და ხან ათინა, რომი და ევროპა შედრეს თავისის ფილოსოფიით, რომელიც დააფუძნა საქართველოში პლატონ ფილოსოფოსმა².

აკაკის თვალსაზრისით, სინამდვილისა და ფილოსოფიის ურთულეს პრობლემებზე ფიქრისა და მსჯელობის დროს ჭეშმარიტი მოაზროვნე მინიერ ნიადაგს არ უნდა მოსწყდეს, სინამდვილის განვითარების კანონების შემეცნებისას კერძო მოვლენებიდან უნდა ამოვიდეს: „თვით რუსთაველსაც მინაზე ედგა ფეხი და თუ იმავ დროს ცასაც მიაჭირა თავი, ეს მისი სიდიდის ბრალი იყო და არა იმისი, რომ ვითომ ის ქვეყნიდან მოსხლეტილიყო.“. ცხადია, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ აკაკის სინამდვილის კონკრეტული მოვლენების აღწერა აკმაყოფილებდა და მათი განზოგადების მნიშვნელობას უარყოფდა, პირიქით, აკაკისათვის, როგორც სინამდვილის მოვლენებზე ღრმად დაკვირვებული მწერლისა და მოაზროვნისათვის, კერძო არ არსებობს ზოგადის გარეშე და თეორიულად ორივე ფილოსოფიურ კატეგორიას (კერძოს და ზოგადს) კუთვნილ როლს ანიჭებს შემეცნების პროცესში. იგი ხშირად მიუთითებდა „საზოგადო კანონებზე“, როგორც მოვლენათა არსზე, მაგრამ მოითხოვდა, რომ ფილოსოფოსობა, უპირველეს ყოვლისა, მეცნიერული გააზრება უნდა იყოს სინამდვილისეული მოვლენებისა და არა განყენებული, ცხოვრებას მონყვეტილი მსჯელობა ყოფიერების მეტაფიზიკურ საწყისებზე. ფილოსოფიური აზროვნების საგნად მიიჩნევდა „ცხოვრების კანონს“, „საზოგადო კანონსა და ბუნებას“, „ცხოვრებასა და მოქმედებას“. ამრიგად, აკაკი წერეთლის აზრით, ფილოსოფია მონოდებულობა გაარკვიოს ადამიანური ცხოვრებისა და მოქმედების წესები და კანონები, რომლებიც გარკვეულ სოციალურ გარემოში წარმოიშობიან მის გარდასაქმნელად.

აკაკი წერეთლის ნაწერებში ხშირად ვხვდებით დამონებებს ჰომეროსიდან, სოკრატედან, პლატონიდან თუ არისტოტელედან, იულიუს კეისრიდან, ვირგილიუსიდან თუ ფირდოუსიდან, დანტედან და ჩერნიშევსკიდან და ა.შ.

აკაკი წერეთლის მხატვრულ შემოქმედებასა და თეორიულ ნააზრევში ბუნებისა და საზოგადოებრივი მოვლენების შესახებ ფილოსოფიური შეხედულებები არათანმიმდევრულია. ცალსახად არ შეიძლება საუბარი მისი ფილოსოფიური შეხედულებების მატერიალისტურ, იდეალისტურ, პანთეისტურ ან მისტიკურ-თეოლოგიურ ხასიათზე. მაგრამ აღსანიშნავია, რომ აკაკი წერეთელი, როგორც ხელოვნების რეალისტური თეორიის ერთგული დამცველი, მხატვრულ-ესთეტიკურ პრობლემატიკაზე მსჯელობისას უფრო მატერიალიზმისაკენ იხრება. აკაკის პუბლიცისტიკაზე რომ არაფერი ვთქვათ, მისი საპროგრამო ლექსი „პოეტი“ ბრწყინვალედ გადმოგვცემს ხელოვანის სინამდვილესთან დამოკიდებულების ხედვას. „გარემოება“ – ყოფიერება აქ პირველად, განმსაზღვრელად არის მიჩნეული, „გრძნობა-გონება“ – ცნობიერება მეორეად, მისგან გამომდინარედ.

ფილოსოფიური კვლევის ძირითად, მათემატიკურ პრობლემად აკაკის შემეცნების საკითხი მიაჩნია. მისი აზრით, შემეცნების პროცესი შეგრძნებებით არ ამოიწურება, ჭეშმარიტების წვდომა, როგორც შემეცნების მიზანი, გრძნობადი სახეების რაციონალური გადამუშავებით ხდება. აღსანიშნავია, რომ აკაკი წერეთელი დაბეჯითებით მიუთითებს ჭეშმარიტების კონკრეტულ-რელატიურ ხასიათსა და მის დამოკიდებულებაზე ადგილისა და დროისადმი. ყოველი მოვლენა სწორად შეიძლება შეფასდეს მხოლოდ მისი წარმომშობი მიზეზებისა და პირობების მიხედვით. „ყველაფერი განიხილება დროისა და ადგილის მიხედვით“, – არაერთხელ უთქვამს პოეტს.

აკაკი წერეთლის ფილოსოფიური ხედვის ცენტრში ადამიანი დგას. ამ მხრივ, აკაკი იმ საუკეთესო ტრადიციებს აგრძელებს, რომელიც ქართველმა კლასიკურმა თეორიულ-ფილოსოფიურმა და მხატვრულმა აზროვნებამ დაგვიტოვა მემკვიდრეობით.

აკაკი წერეთლის მსჯელობანი ადამიანის შესახებ არ შემოიფარგლება ამ საკითხის ანთროპოლოგიურ-ფსიქოლოგიური ანალიზით. მას აინტერესებს ადამიანი, როგორც შემოქმედი, მოღვაწე, სოციუმის წევრი.

² აკაკი წერეთელი, ახირებული ფურცელი. თხზ. სრ. კრებ. XI, 1961, გვ. 16. აკაკი აქ ირონიით უწოდებს პლატონ ფილოსოფოსს ეფთვიმე წერეთელს, „ცისკარში“ დაბეჭდილ სტატიასთან დაკავშირებით.

ადამიანის არსის დადგენას აკაკი წერეთელი ადამიანისა და ცხოველის განსხვავებული ნიშნების გამოკვეთით, თვით ადამიანში ბიოლოგიური და სოციალური სანყისების ურთიერთობის შესახებ მსჯელობით იწყებს. კითხვაზე: „რა განსხვავებაა ადამიანსა და პირუტყვს შუა?“ – პასუხს მკითხველთან პოლემიკის ხასიათს აძლევს: „რასაკვირველია, მეტყვით, რომ კაცსა აქვს უკვდავი სული და პირუტყვს კი არაო. ამას გვასწავლის საღმთო ისტორია... დიახ თანახმა გახლავარ... მაგრამ რაში მდგომარეობს, რაზედ არის დაფუძნებული და რაში ისახება კაცის უკვდავება? აკაკი იმ დასკვნამდე მიდის, რომ ადამიანი ცხოველისაგან „მაღალ-განვითარებული ჭკუა-გონიერებით“ განსხვავდება. ადამიანი ორგანული ბუნების ერთადერთი უმაღლესი არსებაა, რომელიც გონიერების, განსჯის უნარით ხასიათდება, რაც საშუალებას აძლევს მის წინ წამოჭრილი სინამდვილისეული მოვლენები ისტორიულად განვითარებად პროცესში გაიაზროს. მისი შეხედულებით, ადამიანი, „როგორც გონიერი და უმაღლესი არსება, სათავეს ერთმანეთთან აბამს და აკავშირებს, წარსულიდან გამოჰყავს ანმყო და ანმყოდან ჰსურს მომავალი“.

აზროვნების უნარი კომუნიკაციასაც მოიცავს – აზრი მეტყველებაში რეალიზდება, ენა და მეტყველება კომუნიკაციის ის ფორმებია, რასაც მხოლოდ ადამიანი ფლობს და რაც ქმნის გონიერ არსებათა საზოგადოებას. ადამიანი თავის ჭკუა-გონიერებას „გვიჩვენებს როგორც ენის შემწეობით, ისე მოქმედებითაც, სადამდისაც პირუტყვი ვერ მისწვდება“, – წერს აკაკი. აქ მართებულადაა მითითებული ადამიანის არსების ორ ნიშანზე – გონიერებასა და კომუნიკაბელობაზე, რომლებიც განსაზღვრავენ ადამიანის ყველა სხვა ღირებულებას. ადამიანი მოქმედებს არა გარეგანი გაპირობებულობის, არამედ საკუთარი გადაწყვეტილების შესაბამისად. ამის საშუალებას აძლევს მას ნებელობა, რომელიც მისი თავისუფალი ყოფიერების გამოხატულებაა. გონება ქმნის იმ რეალურ საფუძველს, რითაც ადამიანს შეუძლია თავისი მოქმედება საკუთარი გადაწყვეტილებით წარმართოს.

ცხოველთა სამყაროდან გამოსული ადამიანის სოციალიზაციის უფრო მაღალ ეტაპს, აკაკის სიტყვებით, „მეორე ბიჯს“, ადამიანის შეგნების ის დონე მიეკუთვნება, როცა „იგი ჰფიქრობს, რომ ჩემი ახლო ნათესავების ბედნიერება მხოლოდ მაშინ შეიძლება, როდესაც საზოგადოება, რომელშიც ვსცხოვრობთ, ბედნიერი იყოსო და დაიწყებს საზოგადოებისათვის კეთილმზრუნველობას“. ასეთ ადამიანს, ვისაც ესმის, რომ „როგორც ღმერთი, სამშობლოც ერთია... ერთადერთია“ („ნარკვევი“) და „თავს შესწირავს ხოლმე თავისი ხალხის კეთილდღეობას“, აკაკი „პატრიოტს“ უწოდებს. უმაღლესი მოქალაქეობრივი ვალი – სამშობლოს სამსახური – ადამიანს პიროვნებად აქცევს, სულიერად ამაღლებს: „ამმაღლებელი ხალხისა, თვით ამაღლდება ცათამდე“ („კურთხევა“).

საკუთარი ერის სიყვარული ადამიანს კაცობრიობის სიყვარულამდე ამაღლებს: „ვისაც სამშობლო არ სწამს, ვისაც მშობელი, ნაშობი და თანაშობილი არ უყვარს და თავს მითი მართლულობს, რომ მე გაურჩევლად მთელი მსოფლიო მწამს და მთელი კაცობრიობა განურჩევლად მიყვარსო, ის შემცდარია“, – მტკიცედ აცხადებს აკაკი. იგი თვლის, რომ საზოგადოების ისტორიულ განვითარებაში კაცობრიობის „უკანასკნელი ბიჯი“, რითაც ადამიანი საბოლოოდ გამოდის „პირუტყვიური მდგომარეობიდან“, არის მისი შეგნების ის დონე, მაშინ შერაცხს თავის თავს ბედნიერად, როდესაც მთელი კაცობრიობის მოთხოვნილება შეძლებისგვარად დაკმაყოფილებული იქნება“.

ადამიანი, ამ სიტყვის უმაღლესი მნიშვნელობით, საზოგადოებრივ ურთიერთობაში ყალიბდება. აკაკი, სავსებით მართებულად, მიუთითებს იმ გარემოებაზე, რომ ადამიანი სოციალიზაციის პროცესში ითვისებს სოციალურ ყოფიერებაში მონაწილეობის პრინციპებს, მისი ქცევისა და მოქმედების განმსაზღვრელ ნორმებსა და ღირებულებებს. ადამიანს უჩნდება მოთხოვნილება, თუნდა პირადულის ხარჯზე, იზრუნოს იმ საზოგადოების ინტერესების განხორციელებაზე, რომელშიც თვითონ იტრიალებს: „კაცი ის არის, ვინც საზოგადო საქმის დროს პირადობას ივინყებს და ავს და კარგს როგორც მტრებში, ისე მოყვრებშიც ხედავს“. საზოგადოებაში ნაყოფიერი არსებობა – ზრუნვა საზოგადოების წევრებზე – ადამიანის ზნეობის მაჩვენებელია, რაც, უპირველესად, მის ზნეობრივ შეგნებას ემყარება. ეთიკის აქსიომატური დებულების – სიკეთის ქმნის აუცილებლობის შეგნება – განასხვავებს ადამიანს ცხოველთა ბიოლოგიური სამყაროსაგან. ადამიანის სწრაფვა ბედნიერებისაკენ, აკაკის აზრით, მხოლოდ ზნეობრიობის კრიტერიუმებით

უნდა შეფასდეს: „განა კაცის ბედნიერება მარტო პირად კეთილდღეობაზეა დამყარებული?“ – კითხულობს პოეტი და იქვე პასუხობს: „როდესაც არც ჭამა აკლია, არც სმა, თბილადაც არის და არც არავინ ძილს არ უფრთხობს, მაშინ პირუტყვიც ბედნიერია, მაგრამ ადამიანისათვის, როგორც უმაღლესი ქმნილებისათვის, მარტო ეს პირობები საკმაო არ არის... იმას უნდა, რომ მის გარშემო სხვებიც ბედნიერები იყვნენ, ეს არის პირველი საზღვარი პირუტყვის და ადამიანს შორის“.

ადამიანური ცხოვრების საზრისი მოქმედებასა და მიზნის განხორციელებისათვის ბრძოლაშია. უმოქმედობასა და ფუჭსიტყვაობას აკაკი „ცოცხალ-მკვდრობას“ უწოდებს. კაცის გონიერებას მხოლოდ მისი შრომის პროდუქტი აჩვენებს: „კაცს განყენებული ჭკუა კი არ ამაღლებს ქვეყნის თვალში, მხოლოდ შრომა და ნაღვანი, კეთილად მიძღვნილი ერისათვის, ესე იგი ქვეყნისათვის“.

ნიშნდობლივია, რომ აკაკი საინტერესო კუთხით აყენებს საკითხს უმაღლესი ღირებულებებისადმი ადამიანის დამოკიდებულების შესახებ. ამ უკანასკნელს ადამიანის მოთხოვნილებები განსაზღვრავს. აკაკი მსჯელობს იმის შესახებ, რომ ადამიანის ბუნება ღვთაებრივი გონიერებითა და სიკეთით ხასიათდება, ამავე დროს მას მინიერი (ბუნებრივი) პიროვნული და საზოგადოებრივი მოთხოვნილებებიც გააჩნია. უმაღლეს ადამიანურ მოთხოვნილებებზე მსჯელობისას პოეტს მხედველობაში აქვს ე.წ. „ესთეტიკური ტრიადა“ – გნოსეოლოგიური, ესთეტიკური და ეთიკური ღირებულებების ერთიანობა და მისდამი ადამიანის დამოკიდებულება. აკაკის აზრით, ჭეშმარიტების, მშვენიერებისა და სიკეთის – ამ ობიექტური და უმაღლესი ღირებულებების – რეალიზაციის პროცესში ვლინდება ადამიანის არსება და მისი ცხოვრების საზრისი. მისთვის მიუღებელია ისეთი საზოგადოება, სადაც ადამიანები მხოლოდ პირად („პირუტყვულ მოთხოვნილებებს“ უწოდებს მას აკაკი – ლ.წ.) კეთილდღეობაზე ზრუნავენ და ცხოვრების დევიზად გაუხდიათ პრინციპი: „თუ მე აღარ ვიქნე, ქვა ქვაზედაც ნულარ ყოფილაო“, რაც არ შეეფერება ადამიანის, როგორც სოციალური არსების ბუნებას, იგი უნდა შეიცვალოს საზოგადოებით, რომლის დროსაც ყველას საარსებო პრინციპი იქნება: „ერთი ყველასათვის და ყველა ერთისათვის“. აკაკის სწამს, რომ ამ პრინციპზე აგებული საზოგადოებრივი ურთიერთობა, რომელიც ჯერ-ჯერობით იდეალის სფეროს განეკუთვნება, მალე დამყარდება. ამის ნიშნებს თავისი ქვეყნის ღირსეულ შვილთა მოღვაწეობაში ხედავს, როგორც წინაპართა შორის, ისე თანამედროვეებშიც, კერძოდ, ამ რწმენას განუმტკიცებს ნ. ბარათაშვილის პოეტური შემოქმედება.

აკაკი წერეთელი ნ. ბარათაშვილის პოეზიის სიდიადეს აწმყოსა და წარსულზე გოდებაში კი არ ხედავს, არამედ შთამომავლობისათვის სამომავლო გზის გაკვალვაში, იმაში, რომ პოეტმა თავის თავში მონახა ძალა – გაექცა „შავს ყორანს“ და „გადმოსძახა ახალ შთამომავლობას... მე არ დავეძებ არც ტოლს, არც ნათესავს და არც სხვა რამეს, შენთვის შემომინირავს, შთამომავლობავ, ჩემი აწმყო ბედნიერებაო“. ზოგადად ადამიანური სატიკვარი, რომელშიც ეროვნული და პიროვნულიც ჩართულია, აწუხებდა ნ. ბარათაშვილს და, აკაკის აზრით, ამ წუხილში მას შთამომავლებიდან ილია ჭავჭავაძე გამოეხმაურა, ამიტომ „ბარათაშვილი და ჭავჭავაძე სწორედ ერთს ტახტზედ სხდომის ღირსები არიან, ერთგვარი დამსახურება აქვს ჩვენს ლიტერატურაში... ერთის სიტყვით, ეგენი არიან მოსე და აარონი ჩვენის ლიტერატურისა“.

აკაკი ილიას პოეზიის ღირსებას საზოგადოებრივისა და პიროვნულის ინტერესთა ერთიანობაში ხედავს: „მის ლექსებში ვხედავთ ქართველების ტანჯვას და გოდებას, მაგრამ რა საგანიც უნდა აიღოს ტანჯვის გამოსახატავად, მოქმედ პირათ მაინც თვითონ არის“. აკაკი წერეთელმა ნ. ბარათაშვილის შემოქმედების ძირითად ძარღვს – საზოგადოებრივი მოვალეობის შეგნებას – მიაქცია ყურადღება და ამით დაუკავშირა დიდი რომანტიკოსის შემოქმედება ქართველ სამოციანელთა თაობას. აღსანიშნავია, რომ ქართულმა ლიტერატურულმა კრიტიკამ მაშინვე გაიზიარა აკაკის აზრი ქართული ლიტერატურის ისტორიაში იდეურ-მემკვიდრეობითი ხაზის არსებობის შესახებ, ასე მაგალითად, ნ. ნიკოლაძე გაზ. „ნოვოე ობოზრენიეში“ ნ. ბარათაშვილის ღირსეულ მემკვიდრედ ქართველ სამოციანელთა შორის ილია ჭავჭავაძესთან ერთად, აკაკი წერეთელსაც ასახელებს“.

ნიშნდობლივია, რომ აკაკი არ შემოიფარგლება ადამიანის არსების სოციალურ-ზნეობრივი გაგებით, იგი ადამიანს „ღვთაებრივ ხატებად“ წარმოიდგენს. „ადამიანი არის გაჩენილი ხა-

ტად და მსგავსად ღვთისა, თავისუფლად და არა მონად“, – წერს ერთგან აკაკი. ღმერთს, როგორც უმაღლესი გონიერების სიმბოლურ სახეს, ადამიანი ემსგავსება გრძნობითა და გონებით: „ორი რამ ამაღლებს და აღმერთებს კაცს, გული და თავი, ესე იგი, გრძნობა და ჭკუა“. მიწიერისა და ზეციერის, ადამიანურობისა და ღვთაებრიობის ჰარმონიულობა განსახიერებულია ერის რჩეულში, ვთქვათ, პოეტში, რომლის არსებაში, აკაკის თქმით, „ეს ორი ძალა მუდამ ებრძვის: ხან ერთი იმორჩილებს და ხან მეორე“, ხოლო, როცა ეს ძალები „ერთმანეთს უთანხმდებიან“, მაშინ „ისინი ემსგავსებიან მაღალს ზეგარდმოჩაგონებულ ქმნილებებს“, რომლებიც მაღლდებიან მატერიალურ არსებებზე და აღწევენ „უტყუარ“ ანუ უმაღლეს ჭეშმარიტებას მოვლენათა არსების შესახებ.

ერთიანი, განუყოფელი სამყაროს ხედვა მთლიანობაშია შესაძლებელი. ამისათვის პოეტი – შემოქმედი იყენებს გულსაც და გონებასაც, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ემოციური აღქმისა და განცდის უნარის, მხატვრული ასახვის პრინციპების, მეთოდისა და მსოფლმხედველობის ერთიანობა შემოქმედს აძლევს სამყაროს ფილოსოფიურ-ესთეტიკური განჭვრეტის საშუალებას. მხოლოდ მაშინ შეუძლია მას ამ ქვეყნის მწარე ზარი შერთოს იმ ქვეყნის ზევსურს“. ამიტომ მოუწოდებს აკაკი შემოქმედებით უნარებს – გონებასა და გრძნობას: „ამაღლდით გრძნობავ!... ასცილდით მზეს და მთვარესა!... შეუკავშირდით ვარსკვლავებს, მოციმციმი-მოელვარესა, შეიტყვეთ საიდუმლოება ზეციურ ტკბილი ხმებისა და შეისწავლეთ კანონი იმათი შეთანხმებისა“.

აკაკის ადამიანურობისა და ღვთაებრივის ჰარმონიული ურთიერთობა კოსმიურ სიმაღლემდე აჰყავს თავის პოეტურ შედეგში „ქებათა-ქება“.

ისმის კითხვა: როდის არის ადამიანი „ღვთის ხატება?“ როცა ივიწყებს ადამიანურს, ბუნებრივს და მისდევს ზებუნებრივს თუ პირიქით? ერთი შეხედვით, აკაკი თითქოს თეოლოგიური ფილოსოფიის პოზიციებიდან ცდილობს პასუხი გასცეს ამ კითხვას: ქვეყანა ზეცას შეფარდება, ყოველი არსი, სულიერი თუ უსულო, თანასწორად გრძნობს ამ ნეტარებას და მაღლს უძღვნის შემოქმედს, მაგრამ პოეტი იქვე განმარტავს, რომ „ღვთის ხატებად“ ადამიანის გამოცხადება მხოლოდ მაშინ არის შესაძლებელი, თუ „კაცს გრძნობა-გონება არ დაუკარგავს და ამაღლებულა“ და ამის გამო მის თვალწინ გადაშლილა „ქვეყნიერება“ – მატერიალური სამყარო. აკაკი ასულიერებს ბუნებას და მის პირმშო ადამიანს ღმერთთან აახლოვებს. აქ შეიძლება პანთეიზმზე ლაპარაკი, მაგრამ არა მისტიკურ-თეოლოგიურზე ან ნატურალისტურზე, – ასეთი აზრი გვხვდება სამეცნიერო ლიტერატურაში. მართალია, აკაკის ფილოსოფიურ შეხედულებებში ანალოგიების დაძებნა ნატურალისტურ პანთეიზმთან შეიძლება, მაგრამ, ჩვენის აზრით, ბუნების განსულიერების, გაღმერთების მომენტები უფრო ხშირად აკაკის პოეტური წარმოსახვის რემინისცენციებია და არა მისი ფილოსოფიურ-მსოფლმხედველობრივი პოზიცია. უფრო ზუსტად, არ შეიძლება საუბარი აკაკის ფილოსოფიის წმინდა პანთეისტურ ან ნატურალისტურ, მატერიალისტურ ან წმინდა იდეალისტურ ხასიათზე. ამ შემთხვევაში გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ იგი შემოქმედი-პოეტი იყო, რომლის ფილოსოფიურ-მსოფლმხედველობრივი შეხედულებების სპექტრი უფრო მრავალფეროვანი იყო, ვიდრე სწორხაზოვანი.

აკაკი ბუნებას, ხილულ ქვეყნიერებას უფსკრულით კი არ გამოჰყოფს უხილავის ზესთასოფლისაგან, არამედ სიყვარულის ძალით ორგანულად აკავშირებს და აერთიანებს.

უკიდევანო, ერთიანი სამყაროს კოსმიური ხედვა, სოფლისა და ზესთასოფლის სიყვარულით დაკავშირება დიდი მგოსნის მსოფლმხედველობრივი თვალსაწიერის იმ ფილოსოფიურ ძირებზე უნდა მიგვანიშნებდეს, რაც ქართული ფილოსოფიური აზროვნების ტრადიციებთან არის დაკავშირებული. ამ შემთხვევაში მხედველობაში გვაქვს „ქართული ნეოპლატონიზმი“, რომელიც, საერთოდ, ქართული რენესანსული კულტურის და, კერძოდ, რუსთაველის მხატვრულ-ესთეტიკური სამყაროს ფილოსოფიურ საფუძვლად არის აღიარებული თანამედროვე მეცნიერებაში.

როგორც ცნობილია, ქართული ნეოპლატონური ფილოსოფიისა და არეოპაგიტული მოძღვრების ძირითადი ამოსავალია ზესთაკეთილი და ზესთამშვენიერი შემოქმედის (ღმერთის, პირველმიზეზის) უსაზომო სიყვარული შექმნილისადმი (ქვეყნიერებისადმი), „რამეთუ ღმერთი სიყვარული არს“. იერარქიული წყობის სამყაროში ყოველ საფეხურზე მდგომი არსებული – დიდი და მცირე – ესწრაფვის, მეტი სიკეთით და მშვენიერებით შეიმოსოს, თავისზე მაღლა მდგომს

მიბაძოს, რომ ამით დაემსგავსოს იერარქიის თავში მდგომ პირველმიზეზს, შემოქმედს ყოველი არსებულისა. სიკეთით, მშვენიერებით და ჭეშმარიტებით აღსავსე უზენაესისაკენ სწრაფვა, ის „მძვრელი ძალაა“, რომლის მეოხებითაც ყოველი არსებული მიისწრაფვის დაუბრუნდეს შემოქმედს ყოვლისას, პირველმიზეზს, ღმერთი არს სიყვარული („ტრფიალება“ – იოანე პეტრინის ტერმინით). ღმერთი სიყვარულით ქმნის ქვეყნიერებას და ცისქვეშეთიც – ყოველი მისი არსება – სიყვარულით მიისწრაფვის ღმერთის მსგავსებისაკენ. ღმერთისა და სამყაროს, ღმერთისა და ადამიანის ურთიერთობის ამგვარი გაგება შუა საუკუნეებშივე დაუპირისპირდა ცისა და მიწის გამთიშავ რელიგიურ „ფილოსოფიას“ აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქრისტიანოში ნეოპლატონიზმისა და არეოპაგიტული მოძღვრების („გაქრისტიანებული ნეოპლატონიზმი“ – შ. ნუცუბიძე) სახით. დუალიზმის – მიწისა და ცის დაპირისპირების – მოხსნით ნეოპლატონიზმმა და არეოპაგიტიკამ ადამიანს ამქვეყნიური ცხოვრების მშვენიერებით ტკბობის უფლება მისცეს და მისი აზროვნება რენესანსული აფეთქებისათვის მოამზადეს.

თუ როგორ შეისისხლხორცა ქართულმა მხატვრულმა აზროვნებამ შუა საუკუნეებისათვის პროგრესული ფილოსოფიური ნაკადი, ამის ბრწყინვალე მაგალითს შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“ წარმოადგენს.

აკაკი წერეთლის, როგორც პოეტისა და შემოქმედის, მსოფლმხედველობრივ სააზროვნო სივრცეში მისთვის დამახასიათებელი რომანტიკული აღმაფრენითა და, ამავე დროს, რეალისტური ჩაღრმავებით გრძელდება რენესანსული ფილოსოფიური აზროვნების ეს ხაზი, რაც სავსებით კანონზომიერია, თუ გავიხსენებთ იმასაც, რომ აკაკისთვის შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“, სტუდენტობის წლებიდანვე მოკიდებული, ღრმა მეცნიერული კვლევის საგანი იყო.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, აკაკი წერეთელი ადამიანის არსობრივი უნარების სრულ გამოვლენას ხელოვანში ხედავს, როგორც ღვთისა და ერის რჩეულში. აკაკი ხაზს უსვამს პოეტური ხელოვნების სპეციფიკურ ბუნებას, ნიჭის „ზეგარდმო მოვლინებას“, მისთვის პოეტი ხან „უგუნურია“, ხან – „ბრძენი“, შთაგონება კი „ციური ტკბილი ძალა“ და ა.შ. ამ ცალკეული გამონათქვამების მიუხედავად, აკაკის მხატვრული შემოქმედებისა და თეორიულ-ესთეტიკური მემკვიდრეობის მთლიანობაში გააზრება გვიჩვენებს, რომ დიდ პოეტს ხელოვნება ესმის როგორც ადამიანის მოღვაწეობის სპეციფიკური ფორმა. ამ თვალსაზრისით, საინტერესოა ვრცელი ამონარიდი პუბლიცისტური წერილიდან, რომელშიც იგი დაწვრილებით აღწერს შემოქმედებით პროცესის „საიდუმლოებას“: „როდესაც პოეტი შეუდგება რომელიმე საგნის ხელოვნებით გამოხატვას, მაშინ მისი გონება ექვემდებარება მხოლოდ იმ ერთს მხატვრობის საგანს, არის მისგან გატაცებული და იმ დროს პოეტის ფიქრები სხვა რამეებზედ ჩვეულებრივად აღარ გადადიან; ის ერთი საგანია მხოლოდ მაშინ მისი გულის-თქმა, მისი სურვილი, გარეშე ფიქრები ვეღარ ეხებიან მღელვარე გულს და აღშფოთებულ სულს, თითქმის უნებურ-გრძნობით განმსჭვალული ჯოჯოხეთს და თავის სასუფეველსაც“. ამ სიტყვებში აკაკი ხაზს უსვამს მხატვრულ-შემოქმედებით პროცესის იმ სპეციფიკას, რომელიც, უპირველესად, თვით ხელოვანის ნიჭითა და წარმოსახვის უნარებით არის გაპირობებული, მაგრამ, ამავე დროს, არაერთგზის მიუთითებს, რომ შემოქმედებით უნარებს მუდამ სჭირდება სწავლითა და შრომით ხელის შეწყობა, განვითარება: „ზოგიერთებს გაუგონია, რომ მწერლისათვის ზეგარდმო შთაგონებაა საჭირო და ის კი აღარ იცინან, რომ იმასაც კიბე ეჭირვება მალლით ჩამოსასვლელად და ეს კიბე არის, ნიჭის გარდა, სწავლა, ცოდნა და შრომისმოყვარეობა“.

კითხვაზე: „რა ეჭირვება მწერალს?“ – აკაკი პასუხობს: „აი, რა: 1) უნდა ნიჭი ჰქონდეს; 2) დრო და ჟამის შესაფერისად უნდა იყოს ნასწავლი და განვითარებული; 3) უნდა შესწავლილი ჰქონდეს ის ენა, რომელზეც აპირებს წერას; 4) გულწრფელი უნდა იყოს... თავისთავს ისე უნდა უყურებდეს, როგორც მოციქულსა და ქვეყნის მოძღვარს: უშიშარი უნდა იყოს, შეუპოვარი, მტერმოყვარეობის გადაუყოლელი, რასაც ხალხს ეუბნება, ის უნდა გულისწმინდით იყოს ნათქვამი, ისე როგორც აღსარებაა ქრისტეს წინაშე, პირადობა შესწიროს საზოგადოს და მზად იყოს, რომ გაჭირვება და უსამართლობა აიტანოს ხოლმე“. შეიძლება ითქვას, რომ აკაკის აქ მთელი კრედო აქვს მოცემული იმ პრინციპებისა, რითაც იგი ხელმძღვანელობდა, როგორც ჭეშმარიტი ხელოვანი და ხალხის გულის მესაიდუმლე.

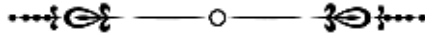
შემოქმედებითი უნარების კვლევისას აკაკი სპეციალურად ეხება გენიისა და გენიოსის პრობლემას. მისი აზრით, გენიოსი შემთხვევით არ იბადება ქვეყანაზე: მისი გამოჩენა სუბიექტური ფაქტორების (ნიჭი, ტალანტი) გარდა, მთლიანად დამოკიდებულია ობიექტურ ფაქტორზეც – საზოგადოებრივ გარემოზე. აკაკის აზრით, რუსთაველის ნიჭი იქნებ დაკარგულიყო, რომ იმდროინდელ საქართველოს სოციალურ-პოლიტიკურსა და ეკონომიკურ ცხოვრებას გონების საზრდო არ მიეცა მისთვის: „როგორც ფუტკარი თავის სამზადისს ნაწილ-ნაწილ აგროვებს... ასე იმანაც, ესე იგი, რუსთაველმაც თავისი გრძნობა-გონების მასალა იპოვა ქართველებში, აქა-იქ გაბნეული მოაგროვა და გააერთიანა“.

აკაკი აღნიშნავდა, რომ გენიოსი ხელოვანი, უპირველესად, თავისი ერის ღვიძლი შვილია, რომელიც ეროვნულ სატივიარსა თუ სიხარულს ზოგადკაცობრიულის რანგში აიყვანს: „მხოლოდ გენიოს ერს შეუძლია წარმოშოს ვინმე გენიოსი – ესე იგი განმახორციელებელი და განმაერთიანებელი იმ საგენიოსოს ნაწილების, რომელიც აქა-იქ ხალხშივეა გაბნეული“, – წერს იგი. მისი აზრით, არსებობენ ხელოვანთა ტიპები, რომელთა შემოქმედების მოედანი რომელიმე ერთი ერის ფარგლებში თავსდება. ესეც თავისი მიზეზითაა შეპირობებული; რადგან „ყოველ ერს თავისი საკუთარი, ერთიმეორისაგან განსხვავებული სახე აქვს და მათ ლიტერატურასაც, როგორც სარკეს ამა თუ იმ ერისას, განსაკუთრებული ელფერი უნდა ედვას“. „გენიოსობა ნაყოფია“, – აცხადებდა აკაკი. მას სწამდა, რომ ეროვნულ ნიადაგზე მყარად მდგარ ხელოვანს ძალუძს მხოლოდ ზოგადსაკაცობრიოს, სხვა ერისათვის ღირებულის, შექმნა, ამავე დროს, მტკიცედ იყო დარწმუნებული, რომ ახალი იდეების გარეშე, ნათელი და ჭეშმარიტი იდეალების გარეშე, დიდი ნიჭითაც დაჯილდოებული ხელოვანი ვერაფერს შექმნის ღირებულს. აკაკის აზრით, სინამდვილის ხილვა ახალი იდეების პრიზმიდან ახალი მხატვრული ხერხების, საშუალებების შერჩევას, აღმოჩენას მოითხოვს, რაც მხოლოდ ჭეშმარიტ ტალანტს, გენიოსს ხელენიფება.

თვით აკაკი ამგვარი პოეტური ნიჭის განსახიერება იყო, სულით ხორცამდე პოეტს შეეძლო ჩვეულებრივი პროზაული მოვლენაც კი მაღალი პოეზიის საგნად ექცია და მიეცა მისთვის ზოგადადამიანური მნიშვნელობა.

ისტორია

ნიკო ხერკელაძე

გ. სააკაძის მიზნები და მისი ურთიერთობები როგორც მომხრე ისე მოწინააღმდეგე დიდაზულაბთან

(დასაწყისი იხილეთ „ათინათი“ № 2(16)-ში)

ზაზა ციციშვილი

ციციშვილების გვართად დაკავშირებით, ისევ ტაშისკარის ომის მოვლენებს უნდა შევხვით. მაშასადამე, ლუარსაბ II- ცხირეთში იდგა, მის გვერდით გ. სააკაძე და ზაზა ციციშვილია, მეფისათვის ორივე ახლობელი და საიმედო. რომ არა ლალატი გამცემისაგან, მტრის სარდლობა ცხირეთის გზის მოძებნას ასე საგულდაგულოდ არ შეეცდებოდა, და ბერი თევდორეს, რომელმაც მტერს გზა აუბნია, ასე სასტიკად არ გაუსწორებოდნენ. ბერს უფლის ნიშანი ჰქონდა, მისი სიცოცხლის განწირვის ხარჯზე დამპყრობლებს თავიანთი მიზანი აუსრულებელი დარჩათ, მაგრამ ამით არ დამთავრებულა მათი გეგმები, ამოდენა რაოდენობის მტრის ჯარი უომრად უკან არ გაბრუნდებოდა.

გ. სააკაძემ და ზაზა ციციშვილმა ერთობლივი გადაწყვეტილება მიიღეს, ლუარსაბ მეფესთან შეთანხმებით, ახლო მდებარე სოფლებიდან მეომართა შეკრება, და ფაიქთა, მალემსრობოლთა დაგზავნა ქართლის სათავადოებში ძირითადი ჯარის შესაკრებად.

სწრაფად იკრიბებოდნენ მეომრები, მოდიოდა და მოდიოდა ხალხი, ზოგი ცულით, ნამგლებით, ცულებით, ვის როგორც შეეძლო.

გ. სააკაძემ და ზაზა ციციშვილმა საჭიროდ ჩათვალეს მტერზე ზემოქმედების მოხდენა და შეუტყის ოსმალთა ჯარს. პირველი ბრძოლა სხერტის ქალაქში მოხდა.

ზაზა ციციშვილმა ერთ-ერთ ორთა ბრძოლაში, ოსმალთა ფაშას ხმლით თავი ისე მოჰკვეთა, რომ მისი ტანი ისევ უნაგირზე მდგარა, თავი კი მიწაზე გორავდა. ზაზა ციციშვილმა აიტაცა ფაშას მოკვეთილი თავი, მისი თმები კბილებით დაიჭირა, და ასეთი პოზიციით გააგრძელა ბრძოლა. ეს იყო საომარი ტაქტიკის შეუდარებელი მაგალითი, მტრის ფსიქოლოგიაზე დამთრგუნავი გავლენის მოსახდენად.

როცა მაცნეთა საშუალებით, ქართლის სათავადოებიდან, ძირითადად ჯარებმა თავი მოიყარეს ტაშისკარის ველებზე, დიდი ომისათვის სათათბირო კრებაც გაიმართა. მეფე ლუარსაბ II-ის ბრძანებით, სარდლობა გ. სააკაძეს დაევალა.

საკაძემ თავისი საომარი გეგმა წამოაყენა და განმარტა, მტერი უნდა დავაშიმშილოთ, ღონე გამოელიოთ, საკვებს ვერა მხრიდან ვერ მიიღებენ, მათთვის ყველა გზა გადაკეტილია. მტრის თვალის ასახვევად, ქართველთა ჯარმა ნელა, მშვიდად უნდა დატოვოს საომარი ველი. ჩვენ შორიდან უნდა ვუთვალთვალოთ, დრო უნდა გავიყვანოთ, როგორც კი მტრის ბანაკს ორასი, სამასი კაცი გამოეყოფა და ქართველი მოსახლეობისაკენ გაემართებინ, ეს იმის ნიშანი იქნება, რომ მტერი განსაცდელშია, საკვების უქონლობის გამო, და მოსახლეობისაგან უნდა მიიღონ საკვები დარბევის საშუალებით. აი, მაშინ უნდა ვიმარჯვოთ, ჩვენი ჯარები უხმაუროდ უნდა მივიყვანოთ ოსმალთა თხრილებამდის, და ოთხი მხრიდან უნდა მივიტანოთ მტერზე იერიში (პეტრე ხიზამბარელი).

საკაძის ამ საომარ გეგმას პირველი ზაზა ციციშვილმა დაუჭირა მხარი და ერთბაშად მიიღეს ეს აზრი... არავითარი წინააღმდეგობა იქ არ გაჩენილა. „ტაშისკარის ომი“ ქართველი ხალხის გაერთიანებული ძალებით და ერთსულოვნებით ბრწყინვალე გამარჯვებით დამთავრდა.

უნდა ითქვას ობიექტური აღიარებით, როგორც 1625 წელს მარტყოფის ომში სააკაძის შემდეგ უდიდესი როლი ზ. ერისთავმა შეასრულა, ისე 1609 წელს, ტაშისკარის ომის ბრწყინვალედ დამთავრებაში, სააკაძის შემდეგ ზაზა ციციშვილმა შეასრულა.

ბაადურ ციციშვილი

სააკაძის თანამოაზრე იყო მეორე პიროვნება, ბაადურ ციციშვილი, რომლის სიტყვები ქართულ სიფრთხილეს ლამაზად შემორჩა, და მარაბდის წინარე სათათბირო კრებაზე ბევრთა გასაგონად რომ ითქვა: „თუ ამოწყდა გლეხი კაცი, საქართველო დაძაბუნდესო!“

რადგან დიდებულთა ნაწილმა და თვით თეიმურაზ I-მა ზერელე ანგარიში გაუწიეს მარტყოფის გამარჯვებას, ამ საფუძველზე სააკაძის საომარი გეგმაც არ გაიზიარეს. ეს გააკეთეს იმის გამო, რომ მარაბდის ომში სააკაძე სარდლობიდან ჩამოეცილებინათ. ასეთმა ვითარებებმა, ქართველთა შორის ორმხარეობა გამოიწვია. ვინაც ამ ომში, თეიმურაზ I-ის სარდლობის მომხრე გახდა, იმის გამო კი არა, რომ დილაუთენიაზე დაბლა, მარაბდის ვაკეზე ჩასვლა და მტრის წინააღმდეგ ომის გამართვა მომგებიანი პოზიცია იყო? მათ ყველამ იცოდა, რომ სარისკო გზა იყო, მაგრამ მაინც მეფის მხარეზე დადგნენ. სწორედ მათ გულგრილობამ და ბედლოვლათობამ განაპირობა დამარცხების მიზეზიც.

ისმება კითხვა, ვეკითხებით ქართველ საზოგადოებას, რატომ ბაადურ ციციშვილიც არ გადავიდა სააკაძის საომარი გეგმის საწინააღმდეგო მხარეზე? თუ კი მეფის გვერდით დგომა უპირატესობა იყო და უმეტესმა დიდებულებმა ირჩიეს, რატომ ბაადურ ციციშვილმაც არ ირჩია მის გვერდით დგომა და მეფის პოზიციის გათვალისწინება?

აი, სად არის ბაადურ ციციშვილის გულშემატკივრობა თავის სამშობლოზე სამართლიანი და სწორი. მართალია, ბაადური სააკაძის თანამოაზრე იყო, მაგრამ, რახან თანამოაზრე იყო ამ საფუძველით კი არ იზიარებდა სააკაძის საომარი გეგმის სისწორეს.

აქაა ბაადურ ციციშვილის ქვეშარიტი მოქალაქეობრივი ღირსება, მისთვის უმთავრესი სამშობლოს გადარჩენის წესი სწორად ესმის, კომპრომისზე არ წავა, უშელავათოა; შეღავათზე რომ წავიდე, უმთავრესი გაფუჭდება, სამშობლო დაზარალდება. მთავარია, ქვეყნის გადარჩენის და ქართველ მეომართა სიცოცხლის დაზოგვის საომარი გეგმა სწორედ იყოს შერჩეული. მისი ავტორი გინდა დიდებულთა წრიდან იყოს და თუნდაც საშუალო აზნაურთა წრიდან. ღირსეულ საომარი გეგმის ავტორს უკომპრომისოდ დაუჭერს მხარს.

ასეთ მოვლენებში, თავისი კეთილგონივრული თვისებებით, განსჯის ობიექტური მიდგომით და პატრიოტული სულისკვეთებით, ბაადურ ციციშვილი ბააკა ხერხეულიძის თანამსგავსი პიროვნებაა.

წაკვისში, სააკაძის წინააღმდეგ მონყობილ შეთქმულებაში, გადამრჩენი რომ არ ყოფილიყო ხერხეულიძე და მის მაგივრად ყოფილიყო ბაადურ ციციშვილი, მისი ბუნებიდან გამომდინარე, სრულად დამაჯერებელია, როგორც მოიქცა ბააკა ხერხეულიძე, ისევე მოიქცეოდა ბაადურ ციციშვილიც და სააკაძეს გადაარჩინდა.

ზაქარია და ივანე ჯავახიშვილები

ჯავახიშვილთა გვარიდან, სააკაძის პირად მტრებად, ბერუკა და ქაიხოსრო ჩამოყალიბდნენ, ისინი თავდაპირველად სააკაძის თანამოაზრენი იყვნენ. შემდეგ შეთქმულთა ბანაკმა გავლენის ქვეშ მოაქცია და თავიანთ თანამზრახველებად გაიხადეს.

გარდა ამ ორი კაცისა, ხომ იყვნენ სხვა ჯავახიშვილებიც, იგივე ზაქარია და ივანე ჯავახიშვილები. იმ დროის კანონმდებლობის თანახმად, რაც ითვალისწინებდა ორი ან მეტი ფეოდალური სახლის გაერთიანებას. 1624 წელს, ამ ორ პიროვნებას, (შესაძლოა ისინი ძმებიც იყვნენ), გამოუხატავთ თავიანთი ნება და სააკაძის სახლს, ზაქარია და ივანე ჯავახიშვილების ფეოდალური სახლი შეერთებია, რაც საბუთადაც დაუდასტურებიათ, სადაც ნათქვამია „მთელი ჩვენის სარჩო საბადებელი, მამულებით ყმა გლეხებით, და აზნაურებით, თქვენ მოგარ-

თვით და დაგანებთ, იმისათვის რომე ერთმანეთისათვის პასუხი და მოვალეობა შეგვეძლო, ამისთვისა გავერთიანდით, რომე მისთა დღეში ერთიანი ვყოფილიყავით...

რადგან სააკაძე 1615 წელს ქართლში დაბრუნდა, შემრიგებლური ხელი გაუწოდა ოპოზიციურ მხარეს, გამოხატა თანამოძმეთა მიმართ ლმობიერება, მისგან ასეთი დიპლომატია, პირველ რიგში, აჯანყებისათვის, ქართველთა ერთსულოვნებისათვის იყო საჭირო. ეს საბუთი 1624 წელსაა შედგენილი. სააკაძის ქართლში დაბრუნებიდან 1615 წლიდან 1624 წელსაა შედგენილი. სააკაძის ქართლში დაბრუნებიდან 1615 წლიდან 1624 წლამდის საკმაოდ დრო ცხრა წელია გასული. ეს იმის მიმანიშნებელია, რომ სააკაძის ქართლში ყოფნამ კარგი სასურველი შედეგი გამოიღო. შეიქმნა სამშვიდობო ატმოსფერო, განახლდა გზები, შეკეთდა სტრატეგიული ციხედარბაზები. ცხრა წელი ცოტა დრო არ არის, რომ ქვეყანა ფეხზე დამდგარიყო, ეკონომიურად მოძლიერებულყო. ამ ცხრა წლის მანძილზე ოსმალეთს აღმოსავლეთ საქართველოში ფეხი არ შემოუდგამს, არც შაჰ-აბასს გამოუჩენია სიანჩხლე, იმ კონკრეტულ დროში კახეთი და ქართლი მშვიდი ცხოვრებით იყო დაკავებული.

რადგან ზაქარია და ივანე ჯავახიშვილებს 1624 წელს სააკაძის სახლთან შეერთების სურვილი გამოუხატავთ, ეს იმის მიმანიშნებელია, რომ ამ ცხრა წლის მანძილზე სააკაძე დიპლომატიურად, ეკონომიურად და პოლიტიკურად წარმატებული იყო. როცა მტრის ან მტრების თავდასხმის მოლოდინი არ აქვს ქვეყანას და მათთან დიპლომატიის ხერხებით განწონასწორებული მდგომარეობა უკავია, ცხადია, აღმშენებლობას გააჩაღებს. ასეთი მიზანი უნდა ყოფილიყო სააკაძის მთელი დიპლომატიის მონაპოვარი, რომ შაჰ-აბასთან აჯანყების შემთხვევაში არ დასუსტებულიყო ქვეყანა და გაეძლო ყოველგვარი განსაცდელისათვის.

საკაძისაგან თავის თანამოძმეთა პირად მტერთა მიმართ, გამოხატული შემრიგებლური პოზიცია, ქართველთა ფსიქოლოგიის ერთსულოვნებას და სიმტკიცეს ემსახურებოდა. რახან ეს ასე იყო, ცხადია, შიგნით სიღრმეში, კონსპირაციული დიდი მზადება ხდებოდა გადამწყვეტი დანიშნულებისათვის, რასაც აჯანყებისათვის ფარული სამზადისი ერქვა და რაც მხოლოდ მცირე ნაწილმა იცოდა.

პეტრე ხიზამბარელი იგონებდა თავის წინაპართაგან გაგონილ გადმოცემას. იმ ხანად, ე. ი. 1615 წ.-იდან 1625 წლამდის, ქართლში მჭედლები მხოლოდ სასოფლო სამეურნეო იარაღებს ამზადებდნენ, სინამდვილეში აჯანყებისათვის საჭირო საომარი იარაღი სააკაძისა და იმერეთის მეფის გიორგი III-ისაგან შეთანხმებით იმერეთის მიუვალ მღვიმეებში გაიჭედაო.

**„გაძლება გვმართებს, ბუნება
რასაც დაგვადებს ხარკადა,
ბოლოს კი ვიხდით მის წინ ქედს,
ვინც მოვიცილეთ ძალადა“.**
ვაჟა-ფშაველა

ქართველმა ერმა ჯეროვნად იცის შეფასება სამშობლოსათვის ჩვენი წინაპრების მიერ გაწეული უანგარო სამსახურისა და თავდადებისა.

განა რომელიმე მათგანის შეფასებაში შეცდა?! ვერ შეაფასა ობიექტური ნიშნით და ისეთი ეპითეტებით, როგორცაა დავით IV აღმაშენებელი,

გიორგი ბრწყინვალე

ცოტნე დადიანი დიდი, ბაგრატ V-დიდი, ალექსანდრე-I დიდი, ლუარსაბ-I-დიდი, სიმონ I-დიდი.

„ასევე ხმა ღვთისა და ხმა ერისაო“, – ამ ნიშნით დადებული ეპითეტი „დიდი მოურავი“.

გიორგი სააკაძეს ცხოვრება და მოღვაწეობა მოუწია საქართველოში შაჰ-აბასის გავლენით შექმნილ პოლიტიკურად და იდეურად რთულ პერიოდში.

ამ წიგნში აღწერილია XVI საუკუნის ბოლოსა და XVII საუკუნის პირველ მესამედში მომხდარი მოვლენები.

ტაშისკარის დიდი ომი

1609 წლის ზაფხული. 60 ათასი იარაღალესილი მგლისფერი თურქმანი მეომრისაგან შემდგარი ურდო მესხეთის მხრიდან შემოვიდა ქართლში. სარწმუნო ცნობა აქვთ, რომ ლუარსაბ II საზაფხულოდ ცხირეთში იმყოფება. მისი შეპყრობა უნდათ, მერე – საქართველოს აოხრება.

სოფელ კველთაში ბერი თევდორე მოიხელთეს და მეგზურობა უბრძანეს.

„სამშობლო!“ – აღმოხდა თევდორეს – „ცხირეთამდე საკმაო მანძილია, იქნება შეიტყოს მეფემ, დროა ამისათვის საჭირო, ჩემი თავი კი ქვეყნისა და მეფის სანაცვლო იყოს.

მადლობას გიძღვნი, მაღალო ღმერთო, რომ მომეცი საშუალება, ჯეროვანი სამსახური გავუწიო ჩემს ქვეყანას!“

თურქნი გვიან მიხვდნენ ბერი თევდორეს გულისწადას, მტერი დიდი მანძილით ასცდა ცხირეთს.

ერთანმიდინან საგანგაშო ზარების ხმა მოეფინა ახლომდებარე სოფლებს.

დიდი მოურავი გიორგი სააკაძე ელვის სისწრაფით გაჩნდა მეფე ლუარსაბ მეორესთან ცხირეთში. მათთან არის სარდალი ზაზა ციციშვილიც. გაიმართა საგანგებო ბჭობა-თათბირი.

მაღემსრბოლის ცნობით, დამპყრობლების ჯარს აუღია სამცხე, დაურბევია ახალციხე. ერთად შეყრილან ოსმალონი და თათარხანის „მგლისტყაოსანნი“ გურჯისტანის ასაოხრებლად. ახლო სოფლებიდან სასწრაფოდ შეგროვდა მცირე რაზმი. გ. სააკაძის რჩევით მტრის ბანაკის ირგვლივ გორებზე კოცონები დაანთეს იმ შთაბეჭდილების შესაქმნელად, თითქოს ქართული ჯარი მათ გარშემო შემოიკრიბა, რკალში მოაქცია და შეტევის თადარიგს იჭერსო. აქ იჩინა თავი გ. სააკაძის საბრძოლო მოხერხებულობამ – მას დრო სჭირდებოდა და გამალებითაც მიმოქროდნენ ავის მაუწყებელი მაცნეები ქარფება ცხენებით საჭირო რაოდენობის მეომრების შესაგროვებლად; ცხადი იყო, ბრძოლა იქნებოდა სამკვდრო-სასიცოცხლო, რომ მტერს ძვირად დასჯდომოდა და ძმრად და სინანულად წასკდომოდა ქართლის მიწაზე მათხარი ფეხის დადგმა.

პირველი ბრძოლა სხერტის ქალაქში მოხდა, ქართველთა ჯარი მძლავრი შემართებით ეკვეთა ოსმალთა რიგებს. ნაწვიმარი იყო, მაგრამ ეს აღარ ახსოვდათ არც თავდამსხმელებს, აღარც ოსმალებს.

ისევ იქუხა და იელვა, დგანდგარებდა სხერტის ველები, დაგეშილი ავაზებივით ეფეთნენ ქაიხოსრო სააკაძე და თამაზ მაჩაბელი მტერთა რიგებს, შხუილით აპობდნენ ქართული ხმლები ნაავდრალ ოსმალთა ჩალმიან თავებს. როგორც კი ფარად-ფაშამ ზურგი აქცია ბრძოლას, ქართველმა მშვილდოსნებმა ისრის სეტყვაში მოაქციეს დამპყრობნი.

აქ სიცოცხლედ აუზოგველი დიდი შემართებით იბრძოდნენ ზაქარია და იარალი, მათთვის შვეების მომტანი იყო ომის ზღვაში ტრიალი.

ორივემ თავი განირა და სხერტის ქალაქში გმირულმა სიკვდილმა დაუხუჭა თვალები.

სააკაძის ფოლადის ხმაზე ანთებულმა ქართულმა ჯარმა მტრის შუაგული გაარღვია, ოსმალები ბრძოლის ველიდან გაიქცნენ. მთლიანი ქართული ჯარის მოსვლამდე სააკაძემ უშედეგოდ ჩათვალა მათი დევნა.

ოსმალთა წითლად შეღებილი მოკვეთილი თავები დახვავდა ლუარსაბ II-ის ფეხებთან.

ქართველთა ერთსულოვანმა მტკიცე დახვედრამ დაზაფრა მტრის ჯარი, მათ პირი იბრუნეს და აღმა აჰყვნენ მდინარე მტკვრის დინებას.

პირველი გამარჯვების საზეიმო ნაბიჯები გადადგმული იყო.

პირველი გამარჯვების სიხარულის სასმისები უკვე შეესვათ გიორგი სააკაძესა და ზაზა ციციშვილს.

სხერტის ბრძოლას გადარჩენილი ოსმალონი ფარად ფაშას ბრძანებით ყარაღაჯის გავლით გორისკენ გაემართნენ ქართველთა ჯარისაგან ნაგრიგალარნი, ნამეხარნი. მათი მიზანი გორის ციხეში შესვლა და იქ გამაგრება იყო.

გორის მოსახლეობამ ჯერ არაფერი იცოდა ესოდენ რიცხვმრავალი მტრის შუაგულ ქართლში შემოჭრისა და ცხადია, არც თავდაცვისათვის ემზადებოდნენ.

ერთი სამაგალითო მოვლენა კი თვალსაჩინო გახდა: გორელ სომეხ მღვდელს, რომელიც სოფელ დოესში მიდიოდა, შეუნიშნავს მტერი. მოუსაზრებია და სასწრაფოდ ხიდი ჩა-

უშლია. მალევე გორელებიც გამოჩენილან და ისართა ზუზუნში არ მიუციათ მტრისთვის ხიდის აღდგენის საშუალება.

მშვენიერი საქციელი სომეხი კაცისა, – არა ხმლით, არა თოფით, – შეაჩერა დამპყრობთა ხიდზე გადასვლა, რაც ამ ვითარებაში შეიძლებოდა გაკეთებულიყო ღმერთის შეწვევით პირველმა გააკეთა; რბევა და იავარქმნა ასცდა გორის მოსახლეობას ერთი კეთილგონიერი კაცის მეოხებით. ოსმალებმა შიდა ქართლში შეჭრა და გამაგრება ვერ მოახერხეს. მათ ახლა უკვე ერთადერთი საშველი დარჩათ – როგორმე გაეღწიათ ქართველთა რისხვისაგან და ახალციხეში გამაგრებულიყვნენ, გიორგი სააკაძისა და მის თანამდგომთა მიზანი კი მტრის სრული განადგურება იყო.

ოსმალნი უკვე წელათრეულნი მიიზღაზნებოდნენ მტკვრის მარჯვენა ნაპირით.

სააკაძისა და ლუარსაბის ჯარს შემოუერთდნენ საბარათიანოსა და საციციანოს ჯარები. ასევე თავი მოიყარეს ქსნისა და არაგვის საერისთავოს, მუხრანბატონის, ამილახვრისა და თბილისის ციხის სპარსული გარნიზონის ჯარებმაც 700 სპარსელით. სააკაძის რჩევით, ისინი სურამთან უნდა დალოდებოდნენ ლუარსაბისა და სააკაძის შეერთებულ ქართულ ჯარს.

თათარხანთა გარშემო შეკრული ქართველ მეზრძოლთა რკალი საშუალებას აღარ აძლევდა მტერს გზა გაეკვლია მესხეთისკენ. ჩაკეტეს ყველა გზა და ბილიკი. მტერს ან ბრძოლა უნდა მიეღო, ან ტყვედ დანებებოდა.

ქართულ მხედრობას რიცხოვრივად ისევ ბევრად აღემატებოდა ოსმალთა და თათარხანის ჯარი, სხერტისა და ნიაბის ველებზე მარცხნაგემები.

მეფე ლუარსაბმა საბრძოლო თათბირი მოიწვია. ესწრებოდნენ გიორგი სააკაძე, ქაიხოსრო სააკაძე, ზაზა ციციშვილი, თამაზ მაჩაბელი, ნუგზარ არაგვის ერისთავი, შალვა ქსნის ერისთავი, მუხრანბატონი, ამილახვარი და თბილისის ციხის გარნიზონის მეთაური დელუ-მუჰამედ-ხანი.

კრებამ მოისმინა ყველა დამსწრის საომარი პოზიცია და ერთხმად მხარი დაუჭირა სააკაძის გეგმას:

– ოსმალოთა მიერ გაჭრილ თხრილებს მეთოფენი შემოვახვიოთ, დილა სისხამზე, დენტისაგან წარმოქმნილ ნისლში, ცხენოსანი ჯარით ელვის სისწრაფით მივესიოთ, გაოგნებული მტერი მსწრაფლ ვერ იმოქმედებს, თან, ჩვენგან ძლეულნიც არიან, სხერტის ბრძოლით გამოწვეული შიშის თრთოლვა ჯერ არ განელეებითო (ბერი ეგნატაშვილი).

ლუარსაბ მეორის თანხმობით, ქართული ჯარის სარდლობაც გიორგი სააკაძეს დაევალა.

სააკაძის განკარგულებით, ქართულმა ჯარმა დიდი მანძილით დაიხია ოსმალთა სადგომებიდან ისეთი აზრის შესაქმნელად, ვითომც საომარი მდგომარეობისათვის ვერ არიან ჯეროვნად მზად, მოუმზადებლად კი ქართველები ომის თადარიგს ვერ შესძლებენო.

მტრის თვალის ასახვევად ყველა ქართველმა მეომარმა თავის სადროშოსთან მოიყარა თავი და თავის წინამძღოლთან ერთად ყველა სადროშომ, მისთვის განკუთვნილ დროში, დატოვა ოსმალთა სიახლოვის ადგილი. ეს იყო იდეალური, მრავალ ბრძოლაში და დროში გამოცდილი ხერხი, განხორციელებული სააკაძის მიერ. თათარხანისა და ოსმალთა ჯარი კარგად ხედავდა ქართველთა სიმცირეს. მათ იოლად დაიჯერეს, რომ ქართველე-ბისათვის ბრძოლის მიღება, მათი სიმცირის გამო, ნაკლებ-შედეგიანი იქნება და ამ ეტაპზე პოზიციიდან გასვლას და გარიდებას ამჯობინებენო. განა თვითონ ვერ გრძნობდნენ თავიანთ უპირატესობას – 55 ათასი კაცი ზღვასავით ღელავდა ქართლის მინდვრებში; რომ არა გონიერი ხერხი, განა რა მკლავს ან იარაღს უნდა დაემარცხებინა მტრის ასეთი სიმრავლე. მართალია, იწვნიეს ქართული ჯარის კლდედ დგომა სხერტის ბრძოლაში, მაგრამ განა რამდენის განადგურებალა შეეძლო ჯერ კიდევ ბოლომდე თავმოყურელ ქართულ მხედრობას.

სააკაძის განმარტებით, ოსმალოთა სარდლობა უნდა დარწმუნებულიყო, რომ ქართული რაზმები გადიოდნენ საბრძოლო ტერიტორიებიდან. იქ განსაზღვრული იყო, ვინ დარჩებოდა და ვინ გავიდოდა, მთავარი, მტერს უნდა დაენახა, თუ როგორ მცირდებოდა ქართული რიგები, დროის გასვლა იყო საჭირო მათი დაშიშვლებისათვის. ასეთი სტრატეგიულად გამიზნული მოქმედებებით, სააკაძეს ჩაფიქრებული ჰქონდა მტრის საომარი შემართების მოდუნება, „გულთა დამშვიდება, არ მოლოდინი ომისა“ (დათა ხიზამბარელი).

მართალია, ოსმალთა და თათარხანის ჯარმა, თხრილებით გაამაგრეს პოზიციები და მოემზადნენ საბრძოლველად, ყველაზე მთავარი მტერი მაინც სხვისი მიწა იყო, სადაც ქვაცა და ხეც კი წინააღმდეგობას გინევს. საიდან, რა მხრიდან, რა ამინდში მოვარდებოდნენ შლეგიანად ქართველები, მათ არ უწყოდნენ.

70-იან წლებში ერთ-ერთი სტუმრობის დროს სოფელ ნოსტეში ლომა ხიზამბარელმა გვიამბო თაობათა ხსოვნაში გამოტარებული ამბავი:

„ტაშისკარის ბრძოლაში ოსმალთა და თათარხანის ჯარებს, ბუნებრივია, საკვების თადარიგიც დაჭერილი ექნებოდათ, მაგრამ მოწინააღმდეგეთა რკალში მოქცეულთ განა რამდენი ხნით ეყოფოდათ.

სააკაძემ ძალზე მოამშია მტერი, სასონარკვეთამდე, გულწასვლამდისო. სწორედაც რომ აქ არის მთელი ამ ომის საიდუმლო, ლოდინით და შიმშილით სულის წასვლამდე მიიყვანა მტარვალთა ურდო სააკაძემ. არც გადამწყვეტი ბრძოლა ჩანს ქართველთა მხრიდან. დამშეულნი, სასო მიხდილნი, თხრილებში ვიშვიშებდნენო“.

საბრძოლო გარემოს გაარიდა სააკაძემ ქართველთა ჯარი. მისივე რჩევით, ცხენოსანთა რაზმის მხედრებმა თავიანთ ცხენებს ფლოქვებზე ნაბდის ნაჭრები მაგრად შემოაკრეს და ხარის ტყავის თასმებითაც შემოახვიეს, რომ ყრუდ, უხმაუროდ ევლოთ და სიფრთხილით მიახლოებოდნენ ოსმალთა სადგომებს. აგრეთვე ცხენებს თავ-კისერზე აღვირებთან ერთად ჩამოამაგრეს ტომრები, სადაც ქერს უყრიდნენ. ესეც იმისათვის იყო საჭირო, რომ ხვიხვინით არ გაეცათ თავიანთი პატრონები, ყურადღება მუდამ გემრიელი საჭმლისკენ ჰქონოდათ მიპყრობილი.

სრული მზადყოფნა ქართველ მეომრებში. არც ერთი ზედმეტი მოძრაობა, შემთხვევითი გადაძახილი, ერთიან რკინის სალტედ უნდა შეკრან მეომრული რკალი, თოფის სასროლ მანძილზე სიჩუმით მიაღწიონ შიმშილითა და შიშით გაოგნებულ ოსმალთა თხრილებამდე.

სააკაძეს სრული საბრძოლო მზადყოფნით მხარში უდგანან ბააკა ხერხეულიძე, ლომი ჩრდილელი, ხოსრევან გედევანიძე, მათარსი შიხაიდრისძე, პაპუნა ჩივაძე, თამაზ ქარციძე, პაპუნა ვაშაყაშვილი, ქვლივიძე და ინაშვილი – ომებში ნაცად-ნანართობნი.

იდგა 1609 წელი, შუა ზაფხული, დილის რიჟრაჟი. სააკაძის საომარი გზის მანათობელი ვარსკვლავი კიაფობდა მენამულ ცაზე.

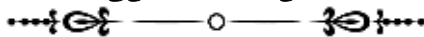
ოსმალურ 55000 კაციან ლაშქარს, მართალია, სხერტის ჭალებში წამოენია ქართული ხმლის სიმწარე. ბევრი ჩაიხოცა, მაგრამ ქართველებზე მაინც ჭარბად ჩანდნენ. არც გასაკვირია, რადგან ქართველთა ლაშქარი სულ 10000 კაცს შეადგენდა.

სააკაძის ხმამ და თოფების გრიალმა გახია ოსმალური გარინდება. ზვავივით წამოვიდა ქართველ ცხენოსანთა ლაშქარი, მიქროდნენ შუბგანვართულები, ცხენების აფრიალებულ ფაფარში ცხვირპირჩარგულები. მარცხენა ხელით ფარი უჭირავთ, მარჯვენით – ტყედქცეული შუბები. სწრაფგაგელებულებმა თხრილებს შემოუარეს და შუა ოსმალურ ბანაკში ისე შეცვივდნენ, მტერმა გაკვირვებაც ვერ მოასწრო. ერთმანეთს ეხეთქებოდა კაცი და ცხენი, ხმალი და ფარი, წივილით ცვიოდა ფოლადს ნაპერწკლები. თოფისნამლით აკვამლებულ ჰაერში ისედაც შიმშილით ღონემილეულ ოსმალებს უჭირდათ ორგანიზებული მოქმედება. აირია და აიზავთა ბრძოლის ველი. რკინის ჩახაჩუხი, ცხენთა ჭიხვინი, დაჭრილ-დასახიჩრებულთა გმინვა და კვნესა, სისხლით მოთხვრილი სახეები... გამმაგების ზენიტში შესულიყო ორივე მეომარი მხარე. ადულდა და გაფიცხდა ტაშისკარის ველი, ქართველთა შუბი და ლახტი აუცდენლად ხვდებოდა მიზანს.

(გაგრძელება იქნება)

ეკონომიკა

სულხან მახათაძე

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ფინანსების

სადოქტორო პროგრამის დოქტორანტი; ქიათურის მუნიციპალიტეტის გამგებელი

ჭიათურის მუნიციპალიტეტის პრობლემები და პერსპექტივები ჭიათურის მუნიციპალიტეტში

ჭიათურის მუნიციპალიტეტი – წარმოადგენს ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულს იმერეთის მხარეში. ქიათურის მუნიციპალიტეტის რაიონულ ცენტრს წარმოადგენს ქიათურა, რომელიც მდებარეობს ქიათურის პლატოსა და მდინარე ყვირილის ვიწრო ხეობაში, ზღვის დონიდან 350-500 მეტრზე, გომი-საჩხერე-ზესტაფონის საავტომობილო გზაზე თბილისიდან 220 კილომეტრის დაშორებით. ქიათურას ლამაზი და მიმზიდველი ადგილმდებარეობა გააჩნია, რადგანაც მისი ცენტრალური დასახლება მდინარე ყვირილას ორივე ნაპირზეა და თითქმის ყვე-

ლა მხრიდან მაღალი, ციცაბო კლდეებით შემოსაზღვრულ ქვაბულშია მოქცეულია. ქალაქს საფუძველი ჩაეყარა 1879 წელს, როცა აკაკი წერეთლის ინიციატივით დაიწყო მანგანუმის მადნის მოპოვება და დღემდე ქიათურა "შავი ოქროს მოპოვებელ ქალაქად" არის ცნობილი. თუმცა, იქამდე, XIX საუკუნის 50-იან წლებში იმერეთში ქვანახშირისა და რკინის საბადოების შესასწავლად გერმანელი აკადემიკოსი ჰერმან აბიხი ჩამოსულა. ქიათურის სოფელ ნავარძეთში მისთვის გლეხებს მარგანეცის საბადოს ნიმუშები უჩვენებიათ. აბიხმა საბადოს მეცნიერული შესწავლა დაიწყო და საბადოს მოკლე აღწერა მეფისნაცვლის კანცელარიაშიც შეიტანა. მიუხედავად ამისა, იმ პერიოდში საბადოს გამოკვლევით არავინ დაინტერესებულა.

1879 წლის ბოლოსვე მადნის მოპოვებაზე მუშაობა აკაკი წერეთელმაც მიატოვა, თუმცა XIX საუკუნის 80-იან წლებში მანგანუმის მრეწველობის განვითარების ტემპი გაძლიერდა. 1895 წელს შორაპან-ჭიათურას შორის „შავი ოქროთი“ დატვირთული პირველი მატარებელი გამოჩნდა. მაგრამ მთავრობამ რკინიგზაზე მაღალი ტარიფები დააწესა, შესაბამისად, ურმებითა და აქლემებით მადნის გადაზიდვა კვლავ დიდხანს გრძელდებოდა.

ჭიათურის მუნიციპალიტეტი მდიდარია სასარგებლო წიაღისეულით, კერძოდ:

- მანგანუმი – ქიათურა, მერევი, კალაური, შუქრუთი, ზედა რგანი, თაბაგრები, ხალიფაური
- მინერალური წყლები – მელუშეთი, ზოდი
- მარმარილო – მოხოროთუბანი, სალიეთი, ჯოყოეთი
- ქვა – ქვედა ბერეთისა
- კვარციანი ქვიშა – ქიათურა, დარკვეთი, კაცხი, შუქრუთი, ზედა რგანი [1]

დღემდე მხოლოდ წიაღისეულის მოპოვება კვებავს ქიათურის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკას, მაგრამ ფაქტია, რომ აღნიშნული საწარმოები ვერ მუშაობენ იმ დატვირთვით როგორცდაც ყოფილ საბჭოთა კავშირში. გამომდინარე აქედან, დასაქმების სფეროს დეფიციტის გამო, ბოლო წლებში, ხშირია მოსახლეობის გადინება ან დედაქალაქისკენ ან ევროპის რომელიმე ქვეყანაში, 2015 წლის მონაცემებით ქიათურის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა შეადგენს 46 680 კაცს, აქედან 298 ადამიანი საზღვარგარეთ არის წასული სამუშაოდ, ხოლო დედაქალაქისკენ გადინების სტატისტიკური მონაცემების დადგენა საკმაოდ ძნელია, რადგანაც სეზონურ გადინებას აქვს ადგილი – ზამთარში დედაქალაქში ცხოვრებით ირჩენენ თავს, ხოლო ზაფხულში ისევ სოფლებს უბრუნდებიან მიწის დამუშავების მიზნით.

გარდა ამისა, ქიათურის მუნიციპალიტეტის მიდამოები მჭიდროდ დასახლებული მხარეა. არქეოლოგიური გათხრები ადასტურებენ, რომ მოსახლეობა აქ ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე გაჩნდა. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე რამდენიმე არქეოლოგიური ძეგლია აღმოჩენილი, მათ შორის: სამგლე კლდე, სამელე კლდე, სამერცხლე კლდე, ხერგულის კლდე, დარკვე-

თის ეხი, კაჟნარი, ნიგოზეთის მღვიმე, ბეხნარი, კაჟები, მღვიმევის მღვიმე, თარო კლდე, ასევე მღვიმეები პერევისასში, ხალიფაურში, სვერში.

გამოქვაბულები მიეკუთვნებიან მუსტიესა და აშელის კულტურებს, პალეოლითის, ბრინჯაოსა და ნეოლითის ხანებს.

ამასთან, ჭიათურის მუნიციპალიტეტი მდიდარია ბუნებრივი ძეგლებით, რომელთაც წიაღისეულის მოპოვებასთან და გადამუშავებასთან შედარებით, ყოველთვის ნაკლები ყურადღება ექცეოდა.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ბუნების ძეგლია კაცხის სვეტი, რომელიც კირქვის სვეტისებრი დენუდაციური „მონმი“ — შთენილი კლდე ჭიათურის მუნიციპალიტეტის სოფელ კაცხში მდებარეობს, მდინარეების კაცხურისა (ყვირილის მარჯვენა შენაკადი) და ღვინთორის (ბუჯის მარცხენა შენაკადი) წყალგამყოფზე.

სვეტის სიმაღლე 40 მეტრია. ზოგიერთი მკვლევარი მიიჩნევს, რომ კაცხის სვეტი თავდაპირველად მონოფიზიტ განდევნის სამყოფელს წარმოადგენდა, თუმცა ეს მოსაზრება საყოველთაოდ არაა გაზიარებული, სათანადო არგუმენტაციის არქონის გამო. სვეტის ზედა ბაქანზე დგას ორი მცირე ზომის ეკლესია (დღეისათვის ისინი ნანგრევების სახითაა შემორჩენილი). ასეთ ადგილებში სამლოცველოების აგებას მკვლევრები უკავშირებენ მესვეტეობას, რომელიც VI საუკუნეში გავრცელებული იყო წინა აზიასა და, უპირველეს ყოვლისა, სირიაში, რომელთანაც ქრისტიანულ საქართველოს მჭიდრო ურთიერთობა ჰქონდა. ერთი ეკლესია (V ს.) მშრალადაა ნაშენი ადგილობრივად მოპოვებული, უხეშად დამუშავებული ქვით, აფსიდი კლდეშია გამოკვეთილი. მეორე (VI ს.) ნაგებია ქვემოდან აზიდული კარგად გათლილი კვადრებით, აქვს კრიპტა (ქვედა სართული — სამარხი). არავინ იცის ზუსტად როდის შეწყდა რელიგიური ცხოვრება კაცხის სვეტზე, მაგრამ ვახუშტი ბატონიშვილის დროს აქ ბერები აღარ მოღვაწეობდნენ.

კაცხის სვეტის არქიტექტურული ძეგლები 1944 წელს ალექსანდრე ჯაფარიძის ხელმძღვანელობით მთავლელთა ჯგუფმა ინახულა. ბოლო პერიოდამდე კაცხის სვეტზე ასვლა, ალპინისტური აღჭურვილობის გარეშე, შეუძლებელი იყო.

2007 წლიდან კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის და გადარჩენის ფონდის დაფინანსებით დაიწყო სვეტზე არსებული ნაგებობების სარეაბილიტაციო სამუშაოები. დღეისათვის კაცხის სვეტზე ასვლა შესაძლებელია ყველა მსურველისთვის. აღდგენილია სვეტის ძირსა და თავზე არსებული სამლოცველოები, რაც სვეტზე ამჟამად მოღვაწე ბერი მაქსიმეს დამსახურებაა.

2007 წელს კაცხის სვეტზე არსებულ ნანგრევებში მამა მაქსიმემ აღმოაჩინა კირქვის მცირე ქვათილი (ზომები 41X21 სმ), რომელზეც ათსტრიქონიანი ქართული ასომთავრული წარწერაა ამოკანრული. წარწერა პალეოგრაფიული ნიშნებით XIII საუკუნით თარიღდება. წარწერაში მოხსენიებულია ვინმე ფრიად ცოდვილი გიორგი, რომელსაც „სამი სახლაკი“ აუშენებია „ძელი ცხოვრებაზე“ — ანუ სვეტის თავზე დამკვიდრებულ დაყუდებულთათვის.

კაცხის სვეტის შესახებ ვახუშტი ბატონიშვილი წერდა: "[კაცხის] ციხის აღმოსავლეთით არს კლდე ხრამსა შინა ამოყვანილი ვითარცა სუეტი, ფრიად მაღალი მის კლდის თხემზე არს ეკლესია, არამედ ველარარა აღავლის კაცი, არც უწყიან ხელოვნება აღსვლისა".

ამჟამად სვეტის მიმდებარე ტერიტორიაზე დაგეგმილია მუნიციპალური განვითარების ფონდის დახმარებით ტურისტული ინფრასტრუქტურული ბაზის მოწყობა. პროექტი ითვალისწინებს ჩამოსული ვიზიტორებისთვის ავტოსადგომების, კაფეების და მოსასვენებლების მოწყობას. პროექტით გათვალისწინებული სამუშაოები უნდა დასრულდეს მომავალი წლის ზაფხულში.

ჭიათურის მუნიციპალიტეტი, ასევე, მდიდარია მღვიმეებითა და გამოქვაბულებით:

- რელიგიური მნიშვნელობის ისტორიული ძეგლები: კაცხის ტაძარი, მღვიმევის მონასტერი, პერევისის წმინდა გიორგის ეკლესია, უსახელოს მთავარანგელოზის ეკლესია, რგანის წმინდა გიორგის ეკლესია. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ასევე შემორჩენილია ეკლესიები ზედუბანში, ნავარძეთში, მეჩხეთურში, ზედა ბერეთისაში, სვერში.

- საერო ისტორიული ძეგლები: ნავარძეთის ციხე, კაცხის ციხე, სვერის ციხე, დიდველის ციხე, ციხე-დარბაზი ხრეთში და კარიანთ კლდე (ექსტრემალური ტურიზმის განვითარებისათვის ყველაზე ხელსაყრელი ადგილი)

საინტერესოა მღვიმევის დედათა მონასტერი — მონასტერი მდინარე ყვირილის ხეობაში, ჭიათურის მუნიციპალიტეტის სოფელ მღვიმევის მახლობლად.

მონასტერში მოხვედრა ჭიათურიდან უფრო ადვილადაა შესაძლებელი. ჭიათურიდან მონასტერში მიდის ვიწრო და საკმაოდ გრძელი კიბე, რომლის გავლის შემდეგაც შესაძლებელია გვირაბში შესვლა. გვირაბი ხელოვნურადაა გაყვანილი, საკმაოდ გრძელია და მისი გადახურვა შემაგრებულია საყრდენი თაღებით.

სამონასტრო კომპლექსი მრავალი ნაგებობისაგან შედგება. მთავარი ტაძარი მაცხოვრის სახელობისაა. ის წამოადგენს ორნავიან ბაზილიკას, რომლის ნაგებიც ერთმანეთისაგან მასიურ სვეტებზე დაყრდნობილი თაღებითაა გამოყოფილი. ნაგებობის ფასადი შემკულია ძალზე მდიდრული ჩუქურთმებით. აქ გვხვდება: სარკმლის გარშემო შესრულებული ჩუქურთმები, მონუმენტური ჯვრები, ერთმანეთზე გადაბმული რომბები, კარნიზის ჩუქურთმები და სხვ. მაცხოვრის ტაძრის ერთ-ერთი ღირსშესანიშნაობა ხის კანკელია, რომელიც მთლიანადაა მოხატული. კანკელის კარი შემკულია ჭედური ფირფიტებით, ხოლო მის ზედა ნაწილში განლაგებულია მაცხოვრისა და თორმეტი მოციქულის კომპოზიცია, მისი (მაცხოვრის) ცხოვრების სხვადასხვა ეპიზოდი. ტაძარში შემორჩენილია კედლის ფრესკული მხატვრობაც, მათ შორის XIII საუკუნეში ამ მონასტრის დამაარსებლის, რატი რაჭის ერისთავის, მისი მეუღლისა და ძმის, ნიანია კახაბერისძის პორტრეტები. ცენტრალური ტაძრის უკან მდებარეობს მღვიმევის მღვიმე, სადაც დიდ დღესასწაულებზე წირვა ტარდება.

მონასტრის კიდევ ერთი ღირსშესანიშნაობა მცირე ზომის დარბაზული ეკლესიაა. მისი ჭერი და დასავლეთის კედელი ბუნებრივი კლდეა. ამ ეკლესიის აღმოსავლეთ კედელზე გამოკვეთილია ვერძის თავის ბარელიეფი, ხოლო სამხრეთის კედლის გარეთა მხარეს გვხვდება ფრესკული მხატვრობა. მონასტრის სხვა არქიტექტურული ნაგებობია: სამრეკლო და მონაზონთა სენაკები. მღვიმევის მონასტერში ინახებოდა უნიკალური ჭედური ხატები და ხეზე კვეთის ბრწყინვალე ნიმუში, ვაზის კარი. დღეისათვის ეს ნაკეთობები საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმის ფონდებშია დაცული. მღვიმევის მონასტერი თავისი მდებარეობით ერთ-ერთი ყველაზე გამორჩეული ძეგლია საქართველოში.

ჭიათურის მუნიციპალიტეტის დასახლებულ პუნქტებში შესაძლებელია რამდენიმე საინტერესო ექსტრემალური ტურისტული მარშრუტის მოწყობა, როგორც ადგილობრივი, ისე უცხოელი ვიზიტორებისათვის. ბუნებრივი და ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლების ექსტრემალური გეოგრაფიული მდებარეობის შეფასების საფუძველზე შემუშავდა რამდენიმე ტურისტული მარშრუტი, როგორც თითოეული ტერიტორიული მართვის ორგანოს, აგრეთვე მუნიციპალიტეტის ფარგლებში. ცალკე გამოიყო ძირითადი მარშრუტი, რომელსაც განსაკუთრებული პუპულარიზაცია ჩაუტარდება. ჭიათურის მუნიციპალიტეტისათვის დამახასიათებელი განსაკუთრებული სტუმართმასპინძლობის ტრადიციები კარგ პირობას ქმნის ამ რეგიონში ექსტრემალური ტურიზმის მოყვარულთათვის.

ტურისტმა შეიძლება მოინახულოს ექსტრემალური მდებარეობით გამორჩეული მღვიმეები, რომლებიც ერთმანეთთან ახლოს მდებარეობენ, ქალაქ ჭიათურიდან დაახლოებით 10-15 კმ მოშორებით მდებარეობენ და თბილისიდან მანძილი დაახლოებით 200 კმ-ია.

სოფელი სვერი მდებარეობს ჭიათურის პლატოზე საძალიხევის მარცხენა მხარეს. ჩრდილოეთით მას ესაზღვრება საძალიხევის ხეობა. სამხრეთით – სოფელი ტყემლოვანა, აღმოსავლეთით – მდ. საძალიხევის ხეობა და ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილში სოფელი გუნდაეთი, აგრეთვე სოფელი ნიგოზეთი. სოფელი სვერი ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ საშუალოდ 4-5 კმ-ზე, ხოლო დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ 3,5-4 კმ-ზე ვრცელდება. სოფლის ყველაზე დაბალი ადგილია, უკიდურეს ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში, მდ. საძალიხევის ხეობა სოფ. პერევისისა და სოფ. ცხრუკვეთის საზღვართან, სიმაღლე 420 მ. ზ. დ. ხოლო მაქსიმალური სიმაღლე 766 მ. უკიდურეს სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში, მდ. საკანაპურას, მდ. ხელმოსმულას და მდ. მლაშე-ლეღეს წყალგამყოფ სერზე.

სვერის ისტორიული ძეგლებიდან აღსანიშნავია სვერის ციხე, რომელიც არაბების VII საუკუნის შემოსევის პერიოდს მიეკუთვნება და მდინარე საძალიხევის პირასაა აგებული. ციხის მშენებლობის სტილი და ადგილმდებარეობა გვიჩვენებს, რომ მას მნიშვნელოვანი ადგილი ეჭი-

რა ლიხ-იმერეთ-ქართლის თავდაცვის საქმეში. ეს ციხე იმ გზას დარაჯობდა, რომელიც აღმოსავლეთიდან დასავლეთ საქართველოში შემოდის და ქერათხეზე, ულევზე და შორაპანზე გავლით. ამიტომ სკანდის, ჩხარის და შორაპანის ციხესთან ერთად, იგი სასაზღვრო ციხედ ითვლებოდა დასავლეთ საქართველოსათვის. წერილობით წყაროებში სვერის ციხე პირველად XI საუკუნეში მოიხსენიება. 1068 წელს სპარსეთის შაჰი ალფარსლანი შემოესია ქართლს, ააოხრა იგი. შემდეგ სპარსეთის დამსჯელი რაზმი გადმოსულა არგვეთს, ..სადაც მიუწიეს და დაარბიეს ვიდრე სვერის ციხემდე – გადმოგვცემს მემათიანე. სვერის ციხე განსაკუთრებით გვიან გაძლიერებულა. მკვლევართა აზრით, იგი ადრინდელი ფეოდალური ხანის ციხეა. თარიღად მიიჩნევენ 735 წელს (ვახუშტი ბაგრატიონი, XVIII ს.) 1590 წელს სვერის ციხე ქართლის მეფემ – სიმონ I-მა დაიკავა. 1661 წლს იმერეთში ლაშქრობისას ქართლის მეფე – ალექსანდრე V დაეუფლა. 2 წლის შემდეგ აბაშიძეებმა დაიბრუნეს. ხრესილის ბრძოლის (1763 წელს) შემდეგ ციხესიმაგრე ემორჩილებოდა იმერეთის სამეფოს. 1763 წელს ციხე ოსმალებმა აიღეს და დაანგრიეს. იმერეთის აჯანყების (1801 წ.) დროს ციხე რუსეთის ჯარმა დაიკავა და ციხე დაანგრიეს მთავარმართებელ ტორმასოვის ბრძანებით. ამის შემდეგ სვერის ციხესიმაგრემ დაკარგა ადრინდელი მნიშვნელობა.

კოტიასკლდის (სვერის ქვაბკარის) მღვიმე – სოფ სვერიდან 1.5 – 2 კმ მანძილზე, მდ. საძალიხევის აუზში. გამომუშავებულია ზედაცარცულ კირქვებში, მღვიმე იწყება გადმოხურული კარნიზით (სიმაღლე 5 მ, სიგანე 15 მ), ჭერის სიმაღლე 10 მ-ის შემდეგ 1,5 მ-დე მცირდება და სიღრმე გვირაბის ფორმას იძენს. მღვიმეში გამოიყოფა მომცრო დარბაზები, განშტოებები, მოკლე საფეხურები, ძაბრები, ჭები. ეს უკანასკნელი დროებითი ნაკადების შემოსვლის ადგილებშია გაჩენილი. შესასვლელიდან 100 მეტრზე მღვიმე 2,5-მ-მდე ვიწროვდება, ხოლო ჭერის სიმაღლე 8-9 მ-მდე მატულობს. 135-ე მეტრზე გვირაბი კიდევ უფრო ვიწროვდება და 10 მ სიღრმის ჭას აწყდება. ჭის მიღმა, დაბალი (20-25 სმ) და კალციტის ფორმებით გამოჭედილი ვიწრო გასასვლელის შემდეგ, მღვიმე 15-20 მ-ით გრძელდება. მღვიმის აბსოლუტური სიმაღლე 640 მ. ზღვის დონიდან, ხოლო მდინარის დონიდან 50 მეტრია, სიღრმე 280 მეტრამდეა, სიგანე 1-10 მ, ფსკერის ფართობი 1890 მ², საერთო მოცულობა 10400 მ³.

ქიმიური ნალექები 10 მეტრიანი ჭის მიღმა დერეფანში უხვად არის შემორჩენილი; მექანიკურიდან – ნგრევის ადგილობრივი კირქვის ნამსხვრევები, გვხვდება თიხის ნაფენები, შესასვლელთან ჰაერის ტემპერატურა 20.50. შეფარდებითი სინოტივე – 36% იყო, სიღრმეში 140 მეტრზე კი 9,80 და 97% – შესაბამისად. მღვიმის ბოლო მონაკვეთში შემოდის 4ლ/წმ დებიტის მქონე ნაკადი და მუხლისებური განშტოების ფსკერზე ნაპრაღში იკარგება. ბინადრობენ ობობები, მწერები, რგოლოვანი ჭიები, ადვილი გასასვლელია, გამოკვლეულია გეოგრაფიის ინსტიტუტის სპელეოექსპედიციის (ზ. ტატაშიძე, კ. ნიქარიშვილი, ო. ერქომაიშვილი) მიერ 1957 და 1976 წელს.

ორთვალაკლდის (წილთოს III) მღვიმე – სოფ. პერევისის მიდამოები, მდ. საძალიხევის აუზი, მდინარე წილთოს მარჯვენა ფერდობზე გამომუშავებულია ზედაცარცულ კირქვებში, მღვიმეს ორი შესასვლელი გააჩნია, რომლებიც უსახელო მთის ციცაბო ფერდობზე, ერთმანეთისაგან 30 მ-ის მოშორებით მდებარეობენ. აღმოსავლური განშტოება შესასვლელიდან 65-ე მეტრზე დასავლეთიდან შემომავალ გვირაბს უერთდება, ფსკერი თანდათანობით დახრილად მიემართება და გვირაბი 10 მ-მდე ფართოვდება. ბოლოში 40 მ სიგრძის, 6-7 მ სიგანის და 7-8 მ სიმაღლის დარბაზს ავითარებს, რომელიც გამომშრალი თიხის ჰორიზონტული ფსკერით ხასიათდება. მღვიმის შესასვლელის სიმაღლე ზღვის დონიდან 530 მ, ხოლო მდინარის დონიდან 90 მ, ფსკერის ფართობი 800 მ², საერთო მოცულობა 2400 მ³. ქიმიური ნალექებით ღარიბია; მექანიკურიდან – ნგრევისა და გამოფიტვის ადგილობრივი და ზედაპირიდან ჩამოტანილი მასალა (ლორღი, ლოდები), თიხის სქელი ნაფენები.

მღვიმე მშრალია. ბოლო დარბაზში შემოჭრილი დროებითი ნაკადები იქვე პონორებში იკარგება და ქვედა ჰორიზონტში პოულობს გამოსავალს. მღვიმეში ღამურათა რამდენიმე სახეობაა წარმოდგენილი. ისტორიული დროის ნაგებობა, წინა ორი დიდი გვირაბის კედლებს ეტყობა ხელოვნური დამუშავების კვალი, აღმოჩენილია ქვევრები და კერამიკის ნამტვრევები, მღვიმე ადვილი მისადგომია, გავლა ადვილია, გამოკვლეულია გეოგრაფიის ინსტიტუტის ექსპედიციის მიერ 1959 და 1990 წელს.

შვილობისას მღვიმე – სოფ. ბუნიკაურის მიდამოებში, მდ. თაბაგრებისწყლის მარჯვენა ფერდობზე. გამომუშავებულია ზედაცარცულ, ლითოლოგიურად ერთგვაროვან ტურონ-სენონის ასაკის კირქვებში, სუბჰორიზონტული, წყლიანი, გვირაბის ტიპის გამჭოლი მღვიმე, რომელშიც აშკარად გამოიყოფა წინა, შედარებით მშრალი კალაპოტქვემა და შორეული წყლიანი მონაკვეთები. ძირითადი დერეფანი ერთფეროვანია, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ ნაპრალების გადაკვეთის ადგილებში გამოყოფილ ცალკეულ დარბაზულ გაფართოებებს. მღვიმის შუა მონაკვეთში დერეფანი იმდენად ვიწროვდება, რომ გავლა მხოლოდ ფორთხვით არის შესაძლებელი. სიღრმეში იგი კიდევ უფრო ვიწროვდება და გაუვალი ხდება. მღვიმის წინა ნაწილში გამოიყოფა „მშრალი გვირაბი“, „როლისა“ და „გადასასვლელის მიღმა მდებარე დარბაზები“, უკანა ნაწილი ხვრელისებურია. კარგადაა გამოხატული მეანდრები და ეროზიული საფეხურები: გამოიყოფა ორი დონე და პატარა კანიონები. გვხვდება სტალაქტიდები, სტალაგმიტები, ფარდები, მოფარდაგებანი; ღვარების მიერ შემოტანილი მასალა, წმინდა მარცვლოვანი ალუვიონი. მღვიმის ბოლო ნაწილში საგრძნობია ჰაერის ნაკადის მოძრაობა. მინისქვეშა ნაკადი გზადაგზა აჩენს წყლით სავსე ორმოებს, წვიმის დროს დონე მატულობს. მღვიმურ ნაკადს მოსახლეობა სასმელად იყენებს. მღვიმეში მოგზაურობა რთული არ არის მღვიმეში კარგად არის გამოხატული მეანდრები და ეროზიული საფეხურები. მღვიმის აბსოლუტური სიმაღლე ზღვის დონიდან 730 მ. მდინარე თაბაგრებისლელეს დონიდან 40 მ, ფსკერის ფართობი 1360 მ², საერთო მოცულობა 3600 მ³. სიღრმე, საპროექტო სიგრძე 1000 მ, სიგანე 1-6 მ, ხოლო სიმაღლე 0,5-4 მეტრია, ქიმიურ ნალექებიდან გავრცელებულია სტალაქტიტები, სტალაგმიტები, კალციტის მოფარდაგებანი; მექანიკურიდან ნგრევის ადგილობრივი და ღვარების მიერ შეტანილი მასალა, წმინდა მარცვლოვანი ალუვიონი. მღვიმის ნეოტრალურ ზონაში ჰაერის ტემპერატურა 12,30, გაედინება 7-10 ლ/წმ დებიტის მქონე ნაკადი, რომლის ტემპერატურა 11,5 –ია, გზადაგზა 1 მ სიღრმის ტბებსა და გუბურებს ივითარებს. მღვიმეში ბინადრობენ ობობები, მწერები და სხვ. მღვიმე ადვილი გასავლელია, გამოკვეთულია ზ. ტატაშიძის, ერქომაიშვილის, კ. ნიქარიშვილის მიერ 1975 წელს.

ყოველივე ამასთან ერთად ჭიათურისთვის „სავიზიტო ბარათს“ წარმოადგენს საბაგრო გზები, რომელიც ტრადიციული სატრანსპორტო საშუალებაა. ქალაქის სპეციფიკური რელიეფიდან გამომდინარე ტრანსპორტის ეს სახეობა ხშირ შემთხვევაში შეუცვლელია. საბაგრო გზით რამდენიმე ასეული მეტრით გადაადგილებით მივიღებთ ისეთ შედეგს რისთვისა ავტომობილით რამდენიმე კილომეტრის გავლაა საჭირო. ამდენად ტრანსპორტის ეს სახეობა ჭიათურის პირობებში მასობრივი გამოყენებისა იყო ტრადიციულად და მომავალშიც მასობრივი გამოყენების იქნება აუცილებლად, ვინაიდან ქალაქის რელიეფი სტატიკური მოცემულობაა, რომელიც ვერ შეიცვლება.

ქალაქ ჭიათურაში საბაგრო გზების დაპროექტება და აგება დაიწყო გასული საუკუნის 50-იან წლებში. პირველი კაპიტალური სამგზავრო საბაგრო გზა აშენდა 1953 წელს (ე.წ. ოცდახუთის საბაგრო), რომელიც ემსახურებოდა სტალინის სახელობის მაღაროს მუშებს და მაღაროს მიმდებარედ დასახლებულ მაცხოვრებლებს. მის შემდგომ წლებში ჭიათურაში საბაგრო გზების მშენებლობების ბუმი დაიწყო და 80-იანი წლების ბოლოს ჭიათურა საბჭოთა კავშირის მასშტაბით პირველ ადგილზე იყო საბაგრო გზების რაოდენობით და მათი საერთო რაოდენობა იყო 41. აქედან 21 იყო სახალხო და 20 იყო სატვირთო.

ამჟამად ფუნქციონირებს 24 საბაგრო გზა, საიდანაც 9 არის სატვირთო, ხოლო 15 სამგზავრო. მოქმედი საბაგრო გზების საერთო სიგრძე 12242 მეტრია. ამ მხრივ თუ შეიძლება ითქვას ჭიათურას ანალოგი არ ჰყავს მსოფლიოში და ტურისტული თვალსაზრისითაც მეტად საყურადღებოს და საინტერესოს წარმოადგენს.

ამჟამად მთავრობის მხარდაჭერით და საფრანგეთის მთავრობის დახმარებით დაგეგმილია ოთხი მიმართულებით (ცენტრალური სადგურიდან –სანატორიუმი, ნაგუთის,ლეჟუბნის და მუხადის) ნახევარსაუკუნოვანი საბაგრო გზების განახლება . ეს არის 13 მლ ევროს ღირებულების პროექტი თანამედროვე“ გონდოლებით“ აღჭურვილი, რომელსაც განახორციელებს ფრანგული კომპანია „პომაგალსკი“. ახალი საბაგრო გზები ექსპლუატაციაში შევა 2016 წლის შემოდგომაზე.

მიუხედავად იმისა, რომ ჭიათურა გამორჩეულია თავისი ისტორიულ– კულტურული, თუ ბუნებრივი სიმდიდრით, რომელიც ტურისტულ პოტენციალს წარმოადგენს ჭიათურის მუნიცი-

პალიტიკის რეალობაში, ტურისტების რაოდენობის სიმცირითა და კლებადობის ტენდენციით ხასიათდება, კერძოდ:

1. 2010 წელს – 290 ვიზიტორი ესტუმრა ჭიათურის მუნიციპალიტეტს;
2. 2011 წელს – 295 ვიზიტორი;
3. 2012 წელს – 285 ვიზიტორი;
4. 2013 წელს – 215 ვიზიტორი;
5. 2014 წელს – 174 ვიზიტორი.

მაშასადამე, კვლევამ აჩვენა, რომ ჭიათურის მუნიციპალიტეტი არ არის განებივრებული ტურისტების ნაკადით და არც დასაქმებულთა რიცხოვნობით, პირიქით – დღითიდღე იზრდება უმუშევართა რიცხოვნება, მხოლოდ "შავი ოქროს მინისქვეშა ქალაქი" ვერ აკმაყოფილებს დასაქმების მაძიებელთა მოთხოვნებს, გარდა ამისა, ზამთრის პერიოდში მკაცრი კლიმატის გამო ნებისმიერი სოფლიდან "შავი ოქროს" მაღაროსკენ ტრანსპორტით გადაადგილება რთულია, ამიტომ მიზანშეწონილად მიგვაჩნია მეტი ყურადღება გამახვილდეს ჭიათურის მუნიციპალიტეტის ტურისტული პოტენციალის შესწავლასა და რეკლამირებაზე, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე ევროპისა და აზიის სხვადასხვა ქვეყნაში, კერძოდ:

1. ჭიათურის მუნიციპალიტეტის ტურისტული პოტენციალი დაიყოს ორ ჯგუფად – სამლოცველო და ექსტრემალური დანიშნულების ტურისტულ ობიექტებად;
2. შემუშავდეს ტურისტული მარშრუტების ციფრული რუკები;
3. დამზადდეს ქართულ, რუსულ, ინგლისურ და თურქულ ენებზე სარეკლამო ბუკლეტები, ბანერები, ვიდეორგოლები ჭიათურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული მღვიმეების, გამოქვაბულების, ტაძრების, დედათა მონასტრების, კაცხის სვეტის და ა.შ. შესახებ;
4. სხვადასხვა საინფორმაციო საშუალებით მოხდეს ჭიათურის ტურისტული პოტენციალის რეკლამირება, როგორც ტურისტების, ისე ინვესტორების მოზიდვის მიზნით;
5. ჭიათურის გამგეობამ ხელი შეუწყოს საოჯახო ტიპის სასტუმროების კეთილმოწყობას (თეთრეულით, ინტერნეტითა და ელექტროტექნიკით).

აღნიშნული აქტივობების განხორციელება ხელს შეუწყობს მოსახლეობის დასაქმებას, თუნდაც, საოჯახო ტიპის სასტუმროების დაარსებით ადგილობრივი ოჯახების ბაზაზე, გიდის ფუნქციის შესრულებით და სხვა.

ვალერი მოსიაშვილი
სასწავლო ეროვნული უნივერსიტეტი
სეუ. როფესორი

მერი სამხარაძე
სასწავლო ეროვნული უნივერსიტეტი
სეუ. მაგისტრანტი

ეროვნული ვალუტის გაუფასურების მიზეზი და შედეგი ეკონომიკაზე

რეზიუმე. საქართველოში არსებობს მრავალი საკითხი, რომელიც საზოგადოების ყურადღების ცენტრშია, განსაკუთრებით თუ განვიხილავთ ბოლო 2-წლიან პერიოდს ადვილი შესამჩნევია თემა „ლარის გაუსურებაზე“. რომელიც ხშირად გვესმის, როგორც სატელევიზიო გადაცემებიდან აგრეთვე ჟურნალ-გაზეთებიდან და თითოეული ადამიანის სასაუბრო თემაც სწორედ ესაა. სწორედ ამიტომ განვიხილავ აღნიშნულ საკითხს.

საქართველოს ეროვნული ვალუტის კურსი მნიშვნელოვნად გაუფასურდა. გაუფასურება განსაკუთრებით მაღალი ტემპით 2014 წლის 20 ნოემბრიდან დაიწყო და 6 დეკემბერს 1.95 ლარს

მიაღწია, თუმცა კომერციულ ბანკებსა და ვალუტის გადასაცვლელ პუნქტებში 1 აშშ დოლარის კურსი 2,40 ლარს შეადგენს, ლარის კურსი მნიშვნელოვნად გაუფასურდა ევროს მიმართაც, ერთი ევროს ფასი 2.71 ლარამდე გაიზარდა. მსგავსი ტენდენცია იყო სხვა ქვეყნების ვალუტების მიმართაც, გარდა რუბლისა.

საქართველოს განვითარებისათვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია ეკონომიკური სტაბილურობის მიღწევა. სწორედ ამიტომ საჭიროა დაბალანსებული ნაბიჯების გადადგმა, რათა საქართველომ არ გადაუხვიოს განვითარების გზიდან.

მიუხედავად წინ გადადგმული დიდი ნაბიჯებისა, აუცილებელია განხილვა ქვეყნის ეროვნული ვალუტის, რომლის გაუფასურება ვერანაირ კრიტიკას ვერ უძლებს და დღითი დღე უფასურდება. განსაკუთრებით ლარმა 2014 წლის 20 ნოემბრიდან დაიწყო გაუფასურება და 6 დეკემბერს ოფიციალურმა გაცვლითმა კურსმა ერთი დოლარის მიმართ 1.95-ს მიაღწია. თუმცა კომერციულ ბანკებში და ვალუტის გამცვლელ პუნქტებში ერთი დოლარის კურსი 2 ლარს აჭარბებდა. ასეთი ტენდენცია ძალიან შემაშფოთებელია, განსაკუთრებით იმის ფონზე, როდესაც აღნიშნულ ვითარებას ეროვნული ბანკი ფინანსთა სამინისტროს აბრალებს და პასუხისმგებლობას სრულად იხსნის, ხოლო ფინანსთა სამინისტროც ეროვნულ ბანკს აკისრებს პასუხისმგებლობას და ამ ფაქტს იმით ხსნის, რომ მონეტარულ პოლიტიკაზე, სწორედ საქართველოს ეროვნული ბანკია პასუხისმგებელი.

„ლარის გაცვლითი კუსრი ყალიბდება ე.წ თავისუფალი ცურვის შედეგად. ეს გულისხმობს, რომ ლარის კურსს დოლარის მიმართ ადგენს სავალუტო ბაზარი. რომელიც შედგება კომერციული ბანკებისაგან და იმ კორპორაციებისა თუ ინდივიდებისაგან, რომელთა ინტერესში უცხოური ვალუტის ყიდვა გაყიდვა შედის. ეროვნული ბანკი არ არის ვალდებული, ლარის კურსის სტაბილურობა უზრუნველყოს, ის ვალდებულია ქვეყანაში მაღალი ინფლაციის ტემპი არ დაუშვას, კერძოდ, სამომხმარებლო პროდუქციაზე ფასები არ გაიზარდოს 6%-ზე მეტად. აქედან გამომდინარე, თუ ეროვნული ბანკი ჩათვლის ლარის კურსი იმდენად გაუფასურდა დოლართან მიმართებით, რომ შესაძლოა სამომხმარებლო პროდუქციის ფასებზე აისახოს, ის ახორციელებს სავალუტო ინტერვენციას“. - აცხადებს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი, ძნელია ერთი შეხედვით არ დაეთანხმო, მაგრამ უფრო ღრმად რომ განვიხილოთ აღნიშნული საკითხი ბევრ შეუსაბამობას აღმოვაჩინოთ, მაგალითად მაშინ როდესაც პირდაპირაა მოცემული ეროვნული ბანკის ბერკეტები სავალუტო კურსის რეგულირების:

1. რეფინანსირების სესხები;
2. ღია ბაზრის ოპერაციები;
3. სავალუტო აუქციონი;
4. სავალუტო ინტერვენცია - (ყიდის დოლარს და ყიდულობს ლარს).

ლარის კურსის გამყარებისთვის სწორედ აღნიშნული ბერკეტების გამოყენება იქნებოდა მიზანშეწონილი, მაგრამ ეს რასაკვირველია დროებითი მოვლენა იქნებოდა, კონკრეტული პერიოდის განმავლობაში ლარი დასტაბილურდებოდა მაგრამ პირვანდელ მდგომარეობას არ დაუბრუნდებოდა. რასაკვირველია კითხვის ნიშნის ქვეშაა ეროვნული ბანკის მიერგატარებული პოლიტიკა, მაგრამ ლარს გაუფასურება მხოლოდ ამ ერთი მიზეზით არ მომხდარა. მაშინ კიდევ რა იყო ის ფაქტორები რომელმაც გამოიწვია ლარის გაუფასურება!?

ლარის კურსი უფასურდება, როდესაც ქვეყანაში ლარის მოცულობა უფრო სწრაფად იზრდება, ვიდრე დოლარის მოცულობა და ამასთან, ეკონომიკური ზრდის ტემპი არ არის იმდენად მაღალი, რომ ლარის მოცულობის მნიშვნელოვნად ზრდის აუცილებლობა იყოს. მსგავსი მოვლენა 2013 წლის ნოემბერ-დეკემბერში დაფიქსირდა. მაღალი დეფიციტური სახელმწიფო ხარჯების (700 მლნ-მდე ლარის) გამო სწრაფად გაიზარდა ლარის მოცულობა, დოლარის მოცულობა კი არ გაზრდილა.

ლარის კურსი უფასურდება იმ შემთხვევაშიც თუ ლარის მოცულობა არ არის მნიშვნელოვნად გაზრდილი, მაგრამ მცირდება საქართველოში შემომავალი დოლარის ნაკადები. სწორედ ასეთი მოვლენა იკეთება ბოლო თვეებში საქართველოში. დღეისათვის ჩვენთვის ცნობილია 2014 წლის საქონლის ვაჭრობის მაჩვენებლები. 2013 წელთან შედარებით ექსპორტი გაზრდილია 5 %-ით. იმპორტი კი 11%-ით. სავაჭრო ბალანსი გაუარესდა 593 მლნ-დოლარით და 4.6 მილიარდ

დოლარს მიაღწია. ეს ნიშნავს, რომ საქონლით ვაჭრობის შედეგად საქართველოდან 4.6 მილიარდი დოლარით მეტი გავიდა ვიდრე შემოვიდა.

აღნიშნული ტენდენცია, ანუ ქვეყნიდან დოლარის გასვლა უნდა დაეხმოს სხვა ალტერნატიულ წყაროებს მაგალითად ფულად გზავნილებს. ფულადი გზავნილები ის თანხაა, რომელსაც საზღვარგარეთ დასაქმებული ქართველები საქართველოში გზავნიან. გზავნილების საქართველოსთვის უცხოური ვალუტის მნიშვნელოვანი წყაროა. ბოლო წლებში ამ გზით წლიურად 1.2-1.4 მილიარდი დოლარი შემოდის 2014 წელს კი 2013 წელთან შედარებით 5 მლნ-ით მეტია შემოსული, მაგრამ ივლისიდან აღნიშნული ნაკადების კლება იკვეთება.

რაც შეეხება შემოსავლებს ქვეყანაში, ძირითადად შემოსავლების წყაროა ინვესტიციები, რომელმაც აშკარა კლება განიცადა ბოლო წლებში შესაბამისად ამ მხრივაც დოლარის შემოდინება არ მომხდარა. ასევე აღანიშნავია ბიზნეს სექტორის წვილიც, რადგან საქართველოში გაცილებით მეტი უცხოური ბიზნესია ვიდრე ქართული- საზღვარგარეთ, ქვეყნიდან გამავალმა ნაკადებმაც ბევრად გადააჭარბა შემომავალს.

დოლარის ნაკადების შემცირებაში თავისი წვლილი შეიტანა სახელმწიფო ბიუჯეტმაც. მთავრობამ ვერ მოახერხა ბიუჯეტით გათვალისწინებული უცხოური შეღავათიანი კრედიტების სრულად ათვისება 9 თვის გეგმას დაახლოებით 60 მილიონი დააკლდა.

აგრეთვე მნიშვნელობანი ტენდენციები გამოიკვეთა ფულადი აგრეგატების ცვლილების კუთხით.

აგრეგატები	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
მონეტარული აგრეგატი (3)	4 098,9	4 421,7	4 763,6	6 199,0	7 097,8	7 903,7	9 836,6	11 189,8
მონეტარული აგრეგატი (2)	2 263,0	1 999,2	2 330,5	2 960,3	3 783,2	4 069,2	5 418,4	5 911,3
მონეტარული აგრეგატი (1)	1 947,6	1 752,5	2 019,4	2 510,0	3 137,9	3 336,9	4 307,5	4 460,8
ბანკებს გარეთ არსებული ნაღდი ფული (0)	1 152,1	1 082,6	1 229,4	1 373,0	1 439,0	1 550,0	1 899,6	1 942,6
სადეპოზიტო ვალდებულებები (ეროვნულ ვალუტაში)	1 110,9	916,7	1 101,1	1 587,3	2 344,2	2 519,1	3 518,8	3 968,7
სადეპოზიტო ვალდებულებები (უცხოურ ვალუტაში)	1 835,9	2 422,5	2 433,1	3 238,8	3 314,6	3 834,6	4 418,2	5 278,5
0-ის წილი 2-ში, პროცენტი	50,9	54,1	52,8	46,4	38,0	38,1	35,1	32,9
2-ის წილი 3-ში, პროცენტი	55,2	45,2	48,9	47,8	53,3	51,5	55,1	52,8
ლარები მიმოქცევაში	1 310,5	1 290,7	1 457,9	1 618,2	1 753,6	1 918,1	2 351,6	2 462,1

მართალია მცირედით მაგრამ მაინც ბოლო 3 წელიწადში ფულადი აგრეგატები იმატებს თუმცა ზრდის ტემპი ჩამორჩება უცხოური კრედიტების შემოდინების ტემპს განსაკუთრებით აღსანიშნავია სარეზერვო ფულისა და 2 აგრეგატის დინამიკა, რომელთა ერთიანობაში ანალიზისას შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ლარის გაუსურებაზე დიდი გავლენა მოახდინა საგარეო ვალმა, როდესაც დიდი მოცულობით დავინყეთ ვალების გადახდა, რის გამოც საგარეო ვალების ზრდის ტემპი გაჩერდა ლარსაც ნელ-ნელა საყრდენი გამოეცალა. არსებობს პრობლემის გადაჭრის ორი გზა, პირველი ლარის სტაბილურობის მხარდაჭერა კვავ საგარეო ვალებით და კრედი-

ტებით, რაც წლების მანძილზე ხდებოდა და მეორე ეროვნული ვალუტის სტაბილურობის მიღწევა ეკონომიკური ზრდით, რომელიც წლების მანძილზე არ ხდებოდა.

გარდა შიდა ფაქტორებისა, ლარის კურსზე დოლარის მიმართ აისახება გლობალური ტენდენციებიც. მოგეხსენებათ, აშშ ახორციელებს ე.წ. „რაოდენობრივი შერბილების“ პოლიტიკიდან ეტაპობრივ გამოსვლას, რაც გულისხმობს იმას, რომ ლიბერალური ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის მიზანი მიღწეული იქნა, გაუმჯობესდა ქვეყნის ეკონომიკური პარამეტრები, მოხდა ეკონომიკის სტიმულირება. ამ ეტაპზე კი აშშ ახორციელებს ამ პოლიტიკიდან გამოსვლას, ეს გულისხმობს მონეტარული პოლიტიკის გამკაცრებას, რაც დოლარის გამყარებაზე ახდენს გავლენას. ამის საპირისპიროდ, ევროზონაში აშშ-სთან შედარებით გაცილებით არასახარბიელო ეკონომიკური სიტუაციაა და ამჯერად ევროპის ცენტრალური ბანკი ახდენს პოლიტიკის ლიბერალიზაციას ეკონომიკის წახალისების მიზნით. ამ ორი ურთიერთსაპირისპირო მოვლენის შედეგად დოლარის გაძლიერება საერთაშორისო ასპარეზზე.

საბოლოო ჯამში შევაფასეთ ვითარება თუ რა მიზეზების გამო მოხდა ლარის გაუსურება, მაგრამ რა შედეგი მოჰყვა ლარის გაუსურებას ეკონომიკაზე!? შედეგი მრავალია მათ შორის:

1. ვალუტის კურსის მნიშვნელოვნად მეორეობა ნიშნავს არასტაბილურ მაკროეკონომიკურ გარემოს.

2. ბიზნესს იზიდავს სტაბილური აცვლითი კურსი, რადგან ამ დროს არ არსებობს სავალუტო რისკები.

3. საქართველოს კომერციული ბანკების მიერ გაცემული სესხების 60% არის დოლარში. ლარში ეს არის 7.1 მილიარდი ლარის სესხი. ყველა იურიდიული თუ ფიზიკური პირი, ვისაც დოლარში აქვს სესხი დაზარალდა კურსის გაუფასურების შედეგად, რადგან სესხის დასაფარად მათ დოლარის შესყიდვა უხდებათ.

4. საქართველოს საგარეო ვალის 74% არის საგარეო ვალი. ლარის გაუფასურების შედეგად საგარეო ვალიც მნიშვნელოვნად გაიზარდა.

5. კურსის გაუფასურების შეჩერებას შეენირა 80 მილიონი დოლარის უცხოური ვალუტის რეზერვები. ვალუტის რეზერვი კი ქვეყნის ფინანსური მდგომარეობის გარანტიაა.

6. სამომხმარებლო ფასების ზრდა.

მიუხედავად ასეთი მძიმე მდგომარეობისა უცილებელია გამოსავლის პოვნა, ამ მხრივ კი ერთმანეთმანეთზე გადაბრალება არ უნ მოხდეს ხელიფლებისა და ეროვნული ბანკის მიერ, რადგან ლარის გაუფასურება მხოლოდ ერთი სექტორის ბრალი არა. ფაქტობრივად ყველამ იქნება ეს ეროვნული ბანკი, ეკონომიკის სამინისტრო, ფინანსთა სამინისტრო, თუ ა.შ., ყველამ გარკვეული წილი შეიტანა ლარის გაუფასურებაში, ხოლო მთავრობამ კი დაშვებულ შეცდომებზე სწავლა უნდა შეძლოს, მათ შორის გაითვალისწინოს რომ:

- მაღალი ბიუჯეტის დეფიციტი, მით უმეტეს ამ დეფიციტის წლის ბოლოს რამოდენიმე თვეზე გადანაწილება სახიფათოა როგორც ლარის კურსისათვის ასევე მთლიანად ეკონომიკისათვის.

- ეკონომიკაში რეგულაციების გამკაცრებით და სახელმწიფოს როლის გაძლიერებით ვერ მივიღებთ ექსპორტის ზრდაზე ორიენტირებულ ეკონომიკას.

- უნდა გაძლიერდეს რეფორმები, საქართველოს მომდევნო წლებში სულ უფრო მეტი ინვესტიციები დასჭირდება მაღალი ეკონომიკური ზრდის მისაღწევად.

- უნდა გამოსწორდეს უცხოელების მიწის მიყიდვის გართულება, სავიზო რეჟიმის გამკაცრება შერბილდეს.

აღნიშნული ფაქტორების გამოსწორება შედარებით დაასტაბილურებს ვითარებას, სავარაუდოდ კი ლარი არ დაუბრუნდება პირვანდელ კურსს, მაგრამ ახალ ნონასწორობის წერტილზე გაჩერდება. თუმცა ეს დროებით სტაბილურობა იქნება, რადგან თუ ფუნდამენტურად არ გადაიხედა ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკა, აგრეთვე შესწავლილი უნდა იქნეს ეროვნული ბანკის მოქმედებების ადეკვატურობა, თუ ეს არ მოხდა საიდანაც გამომდინარეობს ფაქტობრივად ლარის გაუფასურების სტატისტიკური მიზეზები, ჩვენი ეროვნული ვალუტის კურსის სტაბილურობა მუდმივი საფრთხის ქვეშ იქნება.

დასკვნა

ამრიგად საქათველოში ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხად ბოლო 2 წლის განმავლობაში წამოჭრილია ლარის გაუფასურება. ეს მართლაც ასეა, ეროვნული ვალუტა მართლაც ბოლო წლების დინამიკას თუ განვიხილავთ მკვეთრად გაუფასურდა. გაუსასურება მხოლოდ ერთმა ფაქტორმა არ გამოიწვია, იკვეთება უამრავი მიზეზი, რომელებიც პირდაპირ, თუ ირიბად ახდენენ გავლენას ლარის სტაბილურობაზე, იქნება ეს შიდა თუ გარე ფაქტორები.

მაგრამ საგულისხმოა ერთი ფაქტორი დღეს უფრო ბევრი ბერკეტი გვაქვს ვიდრე ადრე იმისათვის რომ ვითარება გამოვასწოროთ, მათ შორის გასათვალისწინებელია ასოციების ხელშეკრულების დადებითი მხარეების გათვალისწინება და გამოყენება პრაქტიკაში. მიმეზების ძებნამ მრავალ ფაქტორამდე მიგვყვანა, მაგრამ გარდა მიზეზის აღმოჩენისა საჭიროა უკვე ამ მიზეზების გამოსწორება.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. საბანკო საქმის საფუძვლები-ვ.მოსიაშვილი, მ.ჭელიძე. თბ., 2013.
2. <http://ipress.ge/new/2379-laris-gaufasurebis-realuri-mizezebi>.
3. <http://forbes.ge/news/623/laris-gaufasurebis-Sedegebi>.
4. http://geostat.ge/?action=page&p_id=316&lang=geo.
5. file:///C:/Users/User/Downloads/publish_ir_february_2015.pdf

ონერ ძაძუა

**საოჯახო მეურნეობების ფინანსების
ფორმირების თავისებურებები
ტრანსფორმირებადი ეკონომიკის პირობებში**

საოჯახო მეურნეობები ქვეყნის ეკონომიკური სისტემის სანყისი და მეტად მნიშვნელოვანი რგოლია. მის ფორმირებაზე, განვითარებაზე, სრულყოფაზე, ფინანსური რესურსებით უზრუნველყოფაზე ზრუნვა იყო, არის და იქნება სახელმწიფოს ერთ-ერთი მთავარი ფუნქცია, თუნდაც იმიტომ, რომ მას უდიდესი როლი აკისრია როგორც საზოგადოების ფორმირების, ასევე ეკონომიკის ფინანსური სისტემის ჩამოყალიბებისა და წარმატებულად ფუნქციონირების საქმეში.

საოჯახო მეურნეობების განვითარების საზოგადოებრივ-ეკონომიკური და ფინანსური ასპექტების კვლევას რიგი ნაშრომები მიუძღვნეს დასავლელმა ცნობილმა მეცნიერ-ეკონომისტებმა. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ამ საკითხების კვლევამ შეიძინა გასული საუკუნის 90-იანი წლების

შემდგომ პერიოდში. პოსტკომუნისტურ ეკონომიკურ სისტემაში საოჯახო მეურნეობების ადგილი, როლი, მნიშვნელობა განსაკუთრებულ აქტუალობას იძენს როგორც ეკონომიკური, ასევე ფინანსური თვალსაზრისითაც, თუმცადა პოსტსაბჭოთა სივრცეში კვლევები ამ საკითხზე ნაკლებ დაინტერესებით გამოირჩევა მეცნიერ-ეკონომისტების მხრიდან, რაც, ცხადია, დროულ რეაგირებას საჭიროებს. ამ პრობლემის კვლევაში ქართულმა ეკონომიკურმა და განსაკუთრებით კი ქართულმა ფინანსურმა მეცნიერებამ თავისი სიტყვა უნდა თქვას.

საოჯახო მეურნეობა საზოგადოებისა და ეკონომიკური სისტემის სანყისი და განსაკუთრე-

ბული რგოლია, რაც უმეტესწილად მისი მნიშვნელობითაა განპირობებული. საზოგადოებასთან მიმართებაში იგი მისი სრულყოფილად ჩამოყალიბების ძირითადი ფაქტორია, ეკონომიკასთან მიმართებაში საოჯახო მეურნეობის როლი ქვეყნის შრომითი პოტენციალის, სამეურნეო სუბიექტებისა თუ ბიზნეს-ერთეულების შრომითი რესურსების ფორმირება-განვითარებაში ვლინდება. ხოლო ფინანსური ურთიერთობების ჩამოყალიბების კუთხით მას ასევე განსაკუთრებული როლი აკისრია ფინანსური დანაზოგების ფორმირება-გამოყენების თვალსაზრისით, რომლებიც ცივილიზებულ ეკონომიკურ სივრცეში საკრედიტო და საინვესტიციო რესურსების ფორმირება-გამოყენების მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს.

მაკროეკონომიკური ანალიზის პოზიციებიდან საოჯახო მეურნეობა ესაა ფიზიკური პირების ჯგუფი, რომელიც ერთობლივად ლეზულობს ეკონომიკურ გადაწყვეტილებებს. თანამედროვე ეკონომიკურ ლიტერატურაში საოჯახო მეურნეობის როგორც, ეკონომიკური კატეგორიის, სხვადასხვა განმარტება გვხვდება. ერთნი მას განმარტავენ როგორც ერთი ადამიანის, ანდა ადამიანთა ჯგუფის გაერთიანებას, რომლებიც ერთმანეთთან დაკავშირებული არიან ნათესაური კავშირებით (შეიძლება არანათესაური კავშირებითაც), აქვთ მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი, ერთობლივად ქმნიან საარსებო რესურსებს და ლეზულობენ გადაწყვეტილებებს მათი გამოყენების თვალსაზრისით.

სხვათა მოსაზრებით, საოჯახო მეურნეობა ეს არის ერთი ან მეტი ადამიანი, რომლებიც მუდმივად ცხოვრობენ ერთ საცხოვრებელ ადგილას, ეწევიან ერთობლივ მეურნეობას, უზრუნველყოფენ თავიანთ თავს ცხოვრებისათვის საჭირო აუცილებელი რესურსებით, მთლიანად ანდა ნაწილობრივ აერთიანებენ და ხარჯავენ თავიანთ სახსრებს. საოჯახო მეურნეობა, ეს არის ერთმანეთთან ნათესაური ურთიერთობებით ანდა ქორწინებით დაკავშირებული ადამიანთა ჯგუფი, რომლებიც ცხოვრობენ მუდმივ საცხოვრებელ ადგილას, ერთად ეწევიან, ერთად ახდენენ ფინანსური და არა მარტო ფინანსური რესურსების ფორმირებას და ასევე ერთად მონაწილეობენ ამ რესურსების ხარჯვასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღებაში.

გაეროს სტატისტიკური და ეკონომიკური კომისიის რეკომენდაციების თანახმად ოჯახად ითვლება ცოლ-ქმრული წყვილი ბავშვების გარეშე და ნებისმიერი ასაკის ბავშვებთან ერთად, ანდა ერთ-ერთი მშობელი ნებისმიერი ასაკის ბავშვებთან, რომელიც არ არის ქორწინებაში და არ ჰყავს საკუთარი ბავშვები.

საოჯახო მეურნეობები განსაკუთრებულ ადგილს იკავებენ ეკონომიკურ ურთიერთობათა სისტემაში, კერძოდ:

- 1) აყალიბებენ საზოგადოების შრომით პოტენციალს სამუშაო ძალის, შრომითი რესურსების კვლავწარმოებას;
- 2) ბაზარზე გამოდიან სამეურნეო სუბიექტებისა და ბიზნეს ერთეულების მიერ წარმოებული პროდუქციის, განეული მომსახურების, შესრულებული სამუშაოს მომხმარებლების, მყიდველების სახით;
- 3) სამეურნეო სუბიექტებსა თუ ბიზნეს-ერთეულებს აწვდიან რიგ სანარმოო რესურსებს;
- 4) ზოგავენ ეკონომიკაში შექმნილ შემოსავალს და ამით შეიძენენ რეალურ და ფინანსურ აქტივებს;
- 5) ფინანსური აქტივების შექმნით ისინი ქმნიან საკრედიტო და საინვესტიციო რესურსებს, რითაც მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ფინანსური რესურსების საზოგადოებრივი კვლავწარმოების საქმეში.

აღნიშნულიდან გამომდინარე ფინანსურ მეურნეობაში ისმის საკითხი დამოუკიდებელი ეკონომიკური კატეგორიის, "საოჯახო მეურნეობის ფინანსების" შინაარსის განმარტების შესახებ. ამ საკითხთან მიმართებაში მეცნიერ-ეკონომისტებს შორის არსებობს სულ მცირე, ორი მიდგომა. პირველი მიდგომა ძირითადად თეორიული ხასიათისაა და მნიშვნელოვანწილად პოსტსაბჭოთა ფინანსურ სკოლას ეკუთვნის. ამ მიდგომის თანახმად საოჯახო მეურნეობების ფინანსები ესაა ფულადი სახსრების ფონდების შექმნისა და გამოყენების ფინანსური ურთიერთობების სისტემა, საოჯახო მეურნეობის წევრთა მატერიალური და სოციალური პირობების უზრუნველყოფისა და მათი კვლავწარმოების მიზნით. ანდა საოჯახო მეურნეობების ფინანსები ეს არის ეკონომიკური ურთიერთობების ერთობლიობა იმ ფულადი სახსრების შექმნის, განაწილე-

ბის და გამოყენების პროცესში, რომლებშიც ერთვებიან საოჯახო მეურნეობების ცალკეული წევრები თავიანთი სოციალურ-ეკონომიკური საქმიანობით. ფინანსური ურთიერთობები ყალიბდება როგორც საოჯახო მეურნეობების შიგნით, ასევე გარე ეკონომიკურ ერთეულებთან მიმართებაში.

პირველ შემთხვევაში ეს ურთიერთობები ყალიბდება საოჯახო მეურნეობის ცალკეულ მონაწილეთა შორის მიზნობრივი დანიშნულების ფულადი ფონდების შექმნისათვის, რომლებიც შემდგომში იხარჯება მიმდინარე მოხმარების, მატერიალურ აქტივებში ინვესტირების, დანაზოგების შექმნის მიზნით. დანაზოგები შეიძლება გამოყენებული იქნას სხვადასხვა სოციალურ-ეკონომიკური მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად (განათლება, ჯანდაცვა, სხვადასხვა ფინანსურ ინსტრუმენტებში განთავსება და ა.შ.).

საოჯახო მეურნეობები ფინანსურ ურთიერთობას ამყარებენ სხვა საოჯახო მეურნეობებთან, დამკირავებლებთან, დასაქმებულებთან, ბანკებთან, სხვა არასაბანკო საფინანსო ორგანიზაციებთან (სადაზღვევო და საპენსიო ფონდებთან) და სახელმწიფოსთან. უმეტეს შემთხვევაში ეს ურთიერთობები ურთიერთშემხვედრი მიმართულებით ყალიბდება და დიდ როლს ასრულებენ საერთოდ ფინანსური ურთიერთობების მთლიან სისტემაში.

მეორე მიდგომა ემყარება ნეოკლასიკური ეკონომიკური სკოლის მიერ ჩატარებული კვლევების შედეგებს. ამ მიდგომის კონტექსტში საოჯახო მეურნეობების ფინანსები ეს არის ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების ერთიანობა, ასევე მათი ეფექტიანად მართვის ხერხები საბაზრო ეკონომიკის პირობებში. აქ საოჯახო მეურნეობების ფინანსების ნაცვლად იყენებენ ცნებებს: "მოსახლეობის ფინანსები", ანდა "ოჯახების ფინანსები", რაც მთლად კორექტულად არ შეიძლება ჩაითვალოს.

საოჯახო მეურნეობების ფინანსური ურთიერთობები ყალიბდება კვლავწარმოების პროცესის მეორე სტადიაზე, მშპ-ს განაწილების პროცესში. საოჯახო მეურნეობების წევრები სამუშაო ძალის, როგორც სანარმოო ფაქტორის მესაკუთრეები არიან და წარმოების პროცესში მონაწილეობის შედეგად წარმოებული მშპ-ს ნაწილს იღებენ. ისინი ასევე მონაწილეობენ მშპ-ს ხელახალი გადანაწილების პროცესში, საგადასახადო სისტემის მეშვეობით ფორმირებული საბიუჯეტო რესურსების ნაწილი წარმართება საპენსიო და სადაზღვევო, ფონდებში სოციალური ტრანსფერტების სახით და საოჯახო მეურნეობების ფინანსურ წრებრუნვაში ერთვება.

საოჯახო მეურნეობების ფინანსები ეროვნულ ეკონომიკაში რიგ ფუნქციებს ასრულებს. მათგან აღსანიშნავია: რესურსის შემქმნელი ფუნქცია, რაც საოჯახო მეურნეობათა მიერ მიღებული ფინანსური რესურსების ფორმირებასა და შემდგომში მათი განაწილების შესახებ გადანყვეტილებების მიღებაში ვლინდება.

გამანაწილებელი ფუნქცია. საოჯახო მეურნეობები შექმნილ ფინანსურ რესურსებს ანაწილებენ ამ მეურნეობების ცალკეულ მონაწილეებს შორის და ამით ისინი მთავარ როლს ასრულებენ მშპ-ს განაწილების პროცესის ბოლო სტადიაზე. განაწილების ობიექტია საოჯახო მეურნეობის განკარგულებაში არსებული შემოსავალი, ნომინალური ფულადი შემოსავლის ნაწილი, რაც დარჩა საოჯახო მეურნეობის განკარგულებაში გადასახლებისა და სავალდებულო გადასახდელების გადახდის შემდეგ და ნაწილდება საოჯახო მეურნეობის სუბიექტებს ანუ მის ყველა მონაწილეს შორის. საოჯახო მეურნეობების ფინანსების გამანაწილებელი ფუნქცია მის ცალკეულ მონაწილეთა არსებობისათვის სტაბილური პირობების შექმნასა და შენარჩუნებაში მდგომარეობს. საოჯახო მეურნეობები ხომ სამუშაო ძალის მწარმოებლები არიან, რომლის უწყვეტი კვლავწარმოება, თავის მხრივ, საზოგადოებრივი წარმოების პროცესის უწყვეტობის უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია.

მარეგულირებელი ფუნქცია. საოჯახო მეურნეობების ნორმალური განვითარება შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, თუ მისი წევრები ურთიერთგაგებას მიაღწევენ ეკონომიკური გადანყვეტილებების მიღების პროცესში. ეკონომიკურ ინტერესთა შეთანხმება საოჯახო მეურნეობების მონაწილეთა შორის მათი რეგულირებით მიიღწევა, რაც განკარგვას დაქვემდებარებული შემოსავლის იმ ნაწილის შესაძლო ცვლილებას ნიშნავს, რაც მოდის მის თვითოეულ წევრზე. აღსანიშნავია ისიც, რომ საოჯახო მეურნეობათა დონეზე ფინანსური ურთიერთობების განვითარების რეგულირება ძირითადად თვითრეგულირების გზით ხდება, რამდენადაც საოჯახო მეურნე-

ობათა ცალკეულ მონაწილეების დამოუკიდებლობა ამ პროცესში არ შეიძლება შეიზღუდოს სახელმწიფოს მიერ.

საოჯახო მეურნეობის ფინანსების მნიშვნელოვანი ფუნქცია საზოგადოებრივი კვლავნარმოების პროცესში არის მისი საინვესტიციო ფუნქცია. მისი არსი იმაში მდგომარეობს რომ საოჯახო მეურნეობა არის ეროვნული ეკონომიკისათვის ფინანსური რესურსების ერთ-ერთი მიმწოდებელი. ამ ფუნქციის შესრულების მატერიალური საფუძველია შემოსავლების ზრდა საოჯახო მეურნეობებში. ხშირად საოჯახო მეურნეობათა საინვესტიციო ფუნქციას მხოლოდ შემოსავლების კაპიტალიზებულ წილთან ანუ სახსრების სხვადასხვა ფინანსურ ინსტრუმენტებში და რეალურ წარმოებაში დაბანდებასთან აიგივებენ, თუმცა ეს მიდგომა ცალმხრივია. სინამდვილეში მოხმარების წილის ზრდა ეკონომიკაში ინვესტიციების ზრდის ხელშემწყობი ფაქტორია. სამომხმარებლო ხარჯების შემცირება, რა ფაქტორითაც არ უნდა იყოს იგი გამოწვეული, ბუნებრივია, აფერხებს წარმოების განვითარებას.

მაკოორდინირებული ფუნქცია იმაში მდგომარეობს, რომ საოჯახო მეურნეობის ფინანსები გამოდიან ფინანსური სისტემის დამაკავშირებელ რგოლებად, რომლის ფუნქციონირების მიზანია საოჯახო მეურნეობების ცალკეულ მონაწილეთა მოთხოვნების ფინანსური უზრუნველყოფა.

საოჯახო მეურნეობების ფინანსების მიერ შესრულებული ფუნქციები განსაზღვრავენ მისი, როგორც ეროვნული საფინანსო სისტემის შემადგენელი ელემენტის სპეციფიკას. ყველა ეს ელემენტთაგანი გარკვეულწილად გავლენას ახდენენ საზოგადოებრივი კვლავნარმოების პროცესზე. ფინანსური სისტემის ყველა სფეროში ფულადი სახსრების ფონდების შექმნისა და გამოყენების პროცესს აქვს თავისი, მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი თავისებურებები. საოჯახო მეურნეობების ფინანსების სპეციფიკა იმაში მდგომარეობს, რომ ფინანსური ურთიერთობების ეს სფერო უმნიშვნელო წილით რეგლამენტირდება სახელმწიფოს მიერ. საოჯახო მეურნეობა დამოუკიდებლად იღებს გადაწყვეტილებებს შემოსავლების წყაროების, ფულადი ფონდების შექმნის საჭიროებებისა და ხერხების, მისი სიდიდისა და მიზნობრივი დანიშნულების, შექმნილი ფონდების გამოყენების შესახებ. სხვა სიტყვებით საბაზრო ეკონომიკის პირობებში სახელმწიფოს თითქმის არ გააჩნია საოჯახო მეურნეობათა ფინანსურ ურთიერთობებზე პირდაპირი (ადმინისტრაციული) ზემოქმედების ინსტრუმენტები.

ამასთან სახელმწიფოს უნარი შესწევს ირიბი ზემოქმედება მოახდინოს საოჯახო მეურნეობების ფინანსურ ურთიერთობებზე სხვადასხვა საგადასახადო-საბიუჯეტო მეთოდების გამოყენებით. საოჯახო მეურნეობათა შემოსავლები იქმნება მშპ-ს ღირებულების მრავალჯერადი განაწილებისა და გადანაწილების შედეგად მათი და სახელმწიფო ფინანსური ურთიერთობების რეალიზაციის პროცესში.

ფიზიკური პირების მიერ გადახდილი გადასახადების განაკვეთების გადიდება იწვევს შემოსავლების შემცირებას. მეორეს მხრივ ამ გზით მობილიზებული ფინანსური რესურსები ბიუჯეტის გზით მიდის ჯანდაცვის, განათლების სოციალური უზრუნველყოფის სფეროს დასაფინანსებლად. შედეგად კი იზრდება საოჯახო მეურნეობებში რეალური შემოსავლების დონე.

საოჯახო მეურნეობების ფინანსების მიერ შესრულებული ფუნქციები განსაზღვრავენ მათ მნიშვნელოვან როლს საზოგადოებრივი კვლავნარმოების პროცესში, რაც იმაში მდგომარეობს. რომ საოჯახო მეურნეობების ფინანსები უზრუნველყოფს სამუშაო ძალის კვლავნარმოების პროცესის უწყვეტობას, არის საინვესტიციო რესურსების წყარო და ქმნის ეკონომიკურ საფუძველს ეროვნული მეურნეობის აღმავალი განვითარებისათვის.

საოჯახო მეურნეობების, როგორც ქვეყნის ფინანსური სისტემის მნიშვნელოვანი რგოლს როლი და მათ მიერ მიღებული ფინანსური გადაწყვეტილებების მიმართულებებშიც ვლინდება. მათი, როგორც ეკონომიკური ერთეულების საქმიანობის ძირითადი მიზანია მისი ცალკეული მონაწილეების მოთხოვნათა შედარებით სრულად დაკმაყოფილება. ამ მიზნის მისაღწევად საოჯახო მეურნეობები სხვადასხვა ფინანსურ გადაწყვეტილებებს იღებენ, რომელთა დაჯგუფება შეიძლება ორი მიმართულებით: 1) შემოსავლის წყაროების სტრუქტურისა და სიდიდის ფორმირების გადიდების შესახებ მიღებული გადაწყვეტილებები და 2) მომავალი შემოსავლების სტრუქტურის ფორმირების მიმართულებით მიღებული გადაწყვეტილებები. გადაწყვეტილება-

თა პირველი ჯგუფი გავლენას ახდენს საოჯახო მეურნეობათა შემოსავლების საერთო დონეზე, ხოლო მეორე ჯგუფი - შემოსავლების მოხმარებისა და დაზოგვისათვის განკუთვნილი ნაწილების ფორმირებაზე და ასევე მომავალ პერიოდში საოჯახო მეურნეობების მიერ მისაღები შემოსავლების დონეზე, რომლებიც მიიღება დივიდენდების, პროცენტებისა და ა.შ. სახით. ესაა ფინანსური გადაწყვეტილებები, რომლებიც მიიღება შემოსავლების მოხმარებული და დაზოგილი ნაწილის სიდიდის განსაზღვრასთან დაკავშირებით, ასევე გადაწყვეტილებები შემოსავლების ფინანსურ აქტივებში განთავსებასთან და დამატებითი წყაროების მოზიდვასთან დაკავშირებით.

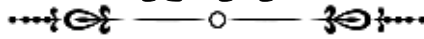
საოჯახო მეურნეობებში ფინანსური გადაწყვეტილებების მიღების მექანიზმი არსებითად განსხვავდება სახელმწიფოს ანდა კომერციული სტრუქტურების, ბიზნეს-ერთეულების სფეროში ფინანსური გადაწყვეტილებების მიღების მექანიზმისაგან. საოჯახო მეურნეობებში მიზნებზე ორიენტირებული ფინანსური გადაწყვეტილებები ფორმალურად პროცესებთან არ არის დაკავშირებული. საოჯახო მეურნეობების მიზნები ხშირად ცხოვრებისეული გამოცდილების საფუძველზე განისაზღვრება. მათ შორის დგინდება მყარი, არაფორმალური კავშირების სისტემა, რომელშიც განისაზღვრება თვითთავი მათგანის როლი, საოჯახო მეურნეობებში არ ადგენენ კონკრეტული ფულადი შემოსავლებისა და ხარჯების გეგმას, რაც ასევე ამ სფეროში მიღებული გადაწყვეტილებების არაფორმალური ხასიათის დასტურია. ეს იმიტომ, რომ საოჯახო მეურნეობებში, სამეურნეო სუბიექტებსა და ბიზნეს ერთეულებში მიღებული ფინანსური გადაწყვეტილების ხასიათისაგან განსხვავებით, ფინანსური გადაწყვეტილებები მიიღება არა მარტო ეკონომიკური, არამედ სოციალური ასპექტების გათვალისწინებით.

საოჯახო მეურნეობები ფინანსურ გადაწყვეტილებებს ღებულობენ სხვადასხვა რისკების გათვალისწინებით. საოჯახო მეურნეობათა ფინანსების გამოყენებასთან დაკავშირებული რისკები, მიუხედავად მათი თვალსაჩინო აქტუალობისა, პრაქტიკულად შეუსწავლელი და ეკონომიკურად გამოკვლეულია. საოჯახო მეურნეობების ფინანსების ეკონომიკური რისკი არის იმ სიტუაციების აღმოცენების ალბათობა, რომლის პირობებშიც ეცემა მათი, როგორც ეკონომიკური ერთეულის და ასევე მისი ცალკეული წევრების ცხოვრების დონე. საოჯახო მეურნეობა თავისი ეკონომიკური საქმიანობის პროცესში აწყდება შემდეგ ძირითად რისკებს: 1) შემოსავლების დაკარგვის რისკი; 2) გაუთვალისწინებელი ხარჯების აღმოცენების რისკი; 3) დანაზოგების დაკარგვის რისკი. ამ რისკების გამომწვევი ფაქტორები კი შეიძლება აღმოცენდეს როგორც საოჯახო მეურნეობების შიგნით, ასევე მის გარეთაც. გარე ფაქტორებიდან აღსანიშნავია დამქირავებელი ეკონომიკური სუბიექტის სამეურნეო საქმიანობის გაუარესება, სახელმწიფოს სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის ცვლილება, საოჯახო მეურნეობების წევრთა საკუთრებაში არსებული სამეურნეო ბიზნეს-ერთეულების ეკონომიკური მდგომარეობის გაუარესება, დივიდენდური და საპროცენტო შემოსავლების შემცირება და ა.შ. ასევე შემთხვევითი ფაქტორები (ჯანმრთელობის გაუარესება, გარდაცვალება, ქონების დაკარგვა, სტიქიური უბედურება და ა.შ.).

საბოლოოდ შეიძლება დავასკვნათ, რომ საოჯახო მეურნეობების ფინანსებს განსაკუთრებული ადგილი უკავია ეროვნული ეკონომიკის ფინანსურ სისტემაში და მისი გამართული და ეფექტიანი ფუნქციონირების საქმეში დიდ როლს ასრულებს.

ხელოვნება

შორენა ზაქუტაშვილი

ესპანეთი

PAELLA ჰაიია

„ჰაიია“ ასე ჰქვია ესპანურ საფირმო ტრადიციულ კერძს (რომლის სახელის დამახსოვრებაც თავდაპირველად ყველა ჩამოსულს უჭირს).მისი წარმომავლობა ვალენსიდან მოდის.მისი ძირითადი ინგრედიენტებია პრინჯი და ზღვის პროდუქტები; ლოკოკინები,კრევეტი და მრავალი სხვა, მზადდება ტაფაზე და სახელიც აქედან მოდის, ჰაი-

იერა ტაფას ნიშნავს. მიუხედავად იმისა რომ საინტერესოდ გამოიყურება ვინც პირველად გასინჯავს ან შეუყვარდება და ან აბარ გაეკარება,რადგან სპეციფიური ზღვის პროდუქტების გემო აქვს. ესპანელებისთვის ჰაიია ისეა როგორც ჩვენთვის ხინკალი,ასე რომ თუ ვინმეს არ მოეწონება მათთვის შეურაცხყოფის დონეა, როგორც ჩვენთან ხინკლის სახლები ასევე მათთანაც არსებობს სპეციალური ჰაიიის სახლები, სადაც ამზადებენ სხვადასხვა ინგრედიენტებით,აფორმებენ მრავალფეროვნად და მიმზიდველად,ასევე აწყობენ ჰაიიის დღეებს,სადაც უზარმაზარი ტაფის გარშემო მონდომებით ტრიალებენ მზარეულები რათა შთაბეჭდილებები მოახდინონ ტურისტებზე და არა მარტო ტურისტებზე. ეს მართლაც საინტერესოა.

ანა ბოდბელი

ახალგაზრდა მხატვრის პორტრეტი

2015 წლის 4 ივნისს სიღნაღის სახელმწიფო მუზეუმის ფილიალში გაიხსნა ახალგაზრდა, ნიჭიერი მხატვრის ქეთევან გორდეზიანის მრავალფეროვანი ნამუშევრების პირველი პერსონალური გამოფენა, სადაც წარმოდგენილი იყო მხატვრის 60 მდე ნამუშევარი. რომლის დათვალიერება მნახველებს ერთი თვის განმავლობაში შეეძლოთ. გამოფენა 1600 უცხოელმა ტურისტმა მონაწილეობა და აღფრთოვანებულებმა თავიანთი შთაბეჭდილებები შთაბეჭდილებების წიგნში დატოვეს. ბევრიც აღმოჩნდა ნახატების შექმნის მსურველი.

ქეთევანმა ხატვა საკმაოდ ადრეული ასაკიდან დაიწყო. 5 წლის იყო როცა ელენე ახვლედიანის სახელობის ბავშვთა გალერეაში სააღდგომო გამოფენაში მიიღო მონაწილეობა. მას შემდეგ ხატვა გახდა მოთხოვნილება და სკოლის დამთავრების შემდეგ ჩააბარა სამხატვრო აკადემიის არქიტექტურის ფაკულტეტზე, სადაც მისაღებ გამოცდაზე ყველაზე მაღალი შეფასება მიიღო. სწავლის პერიოდში ბევრ პროექტში აქვს მიღებული მონაწილეობა. ერთ-ერთში გამარჯვების შემდეგ სწავლა განაგრძო ლონდონის ხელოვნების უნივერსიტეტში ინტერიერის დიზაინის განხრით. ასევე საერთაშორისო სტუდენტური გაერთიანება სქრ-ის ფარგლებში

ლიტვაში სხვადასხვა კოლეჯსა და უნივერსიტეტში ატარებდა ტრენინგებს საქართველოს ტურიზმის, ისტორიისა და კულტურის თემებზე, ასევე სტუდენტებს აცნობდა მსოფლიო მხატვრობას, ქანდაკებას და არქიტექტურას.

ახალგაზრდა მხატვარი საკუთარ ძალებს ცდის სხვადასხვა ჟანრში: პეიზაჟი, ნატურმორტი, ფიგურული კომპოზიციები, გრაფიკა, დეკორატიული მხატვრობა მინაზე. ეძებს მათში საკუთარ მსოფმხედვის გამომხატველ ფორმებს. ხატვა ეს არის მისი ცხოვრების ნაწილი, საქმე, რომლის კეთება ყოველთვის სიამოვნებას ანიჭებს, საქმე რომელიც მისთვის განტვირთვის საშუალებაა.

გამოფენილმა ნამუშევრებმა აზრთა სხვადასხვაობა გამოიწვია. მნახველმა ჯეროვნად აღიქვა და შეაფასა მხატვრის შემოქმედების თვითმყოფადი ხასიათი. აღსანიშნავია „გემი“, „თევზები“, „პეპელა“, „გეიშები“, „ნიგნების თარო“... ნახატების მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე ძნელია ფერწერა მხატვრობის რომელიმე კონკრეტულ მიმდინარეობას მიაკუთვნო. თუმცა აშკარაა მის შემოქმედებაში დიდი როლი ბუნების სიყვარულს უკავია. აქ წელიწადის ოთხივე დროა წარმოდგენილი აღსანიშნავია „შემოდგომა“, „ზამთარი“, „იასამანი“, „ყაყაჩოები“, სადაც სივრცის და სინათლის სინთეზია.

„კოლეგავ! შესანიშნავი ფერმწერი ხარ, მხატვარი, კოლორიტი, კომპოზიციის გრძნობა მომადლებული გაქვს. გახასიათებს მრავალფეროვნება, რომელიც იშვიათობაა. ქეთევან, ეს ყველაფერი და მრავალი სახე მხატვრობისა განავითარე, რომლის პროცესი უსასრულოა. თუ წამითაც არ უღალატებ ფერწერას, ის შენთან იქნება და ამინ“-ასე შეაფასა ახალგაზრდა მხატვრის ნამუშევრები მხატვარ-პროზაიკოსმა რეზო ადამიამ.

ოჯახის წევრების თვალწინ იქმნება ქეთევანის ნამუშევრები „შეყვარებული სპილო“ რომელიც ბუნებაში არ არსებობს და მხატვრის ნაფიქრალია. „ლამის ქალაქი“, „თოვლიანი თბილისი“, გრაფიკული ნამუშევრები ლონდონის თემატიკაზე. ხელოვნის თითოეულ ნამონყებას მხარში უდგას მისი დიდი ოჯახი. მამა, რომელიც მისი ნამუშევრების პირველი შემფასებელია, მისი მეუღლე და 1 წლის ლუკა.

ამ ნამუშევრებში მოცემულია მხატვრის განსხვავებული ბუნება, აღსავსე შინაგანი ემოციებითა და მხატვრული ჟინით. მხატვრის სანყისი მიდრეკილებები, ინტერესთა სფერო, მაგრამ ეს მხოლოდ გზის დასანყისია. თავად ქეთევანს თავის ნამუშევრებში უკმარისობის გრძნობა აქვს. ფერთა შეხამება წმინდა ემოციური პროცესია და იგი სრულიად თავისუფლად მიმდინარეობს. როგორც არ უნდა იყოს მხატვრის მრწამსი, როგორც არ უნდა იყოს მისი მსოფლმხედველობა, ერთი რამ აშკარაა – ტილოზე მას მხოლოდ ის გადააქვს რაც იმნამიერად აინტერესებს. წამიერი ინტერესი, ეს უმაღლესი მამოძრავებელი ძალაა.

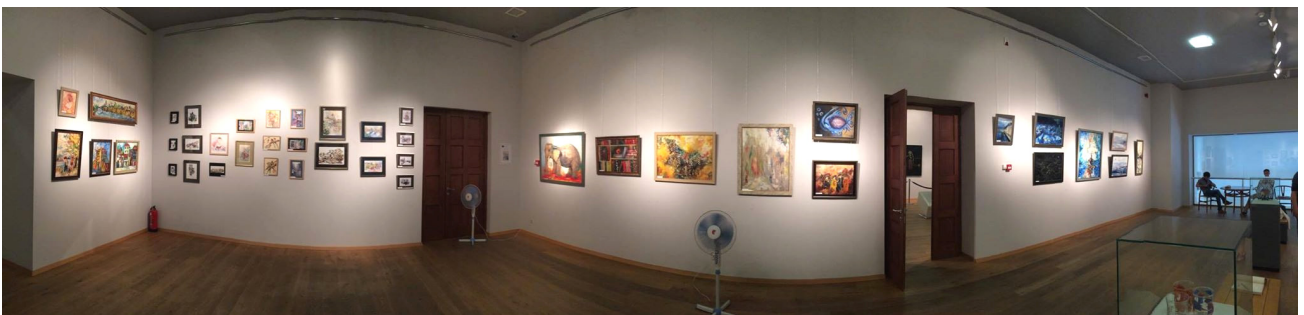

ქეთევანისთვის, სურათის დახატვა აზროვნების პროცესია, თავში ჯერ ზუსტი მოდელი კეთდება და მერე გადადის ტილოზე. სწორედ ასე შეიქმნა „სვანეთი“ ეს საკმაოდ ძველი და ნაცადი ხერხია. მიუხედავად იმისა, თუ რა მასშტაბის სურათთან გვექვს საქმე.

ამგვარად, თითქოს ყველაფერი დაგეგმილია და წინასწარ მოფიქრებული, და მაინც მუშაობის პროცესში ყველაფერი თავიდან იწყება. ერთხელ მიგნებული პალიტრა ათასგზის შეცვლას განიცდის, ამიტომ არ უყვარს ეტიუდების კეთება. სურათი ფერთა მეტყველებაა. ერთი ფერი რომ დაშალო ორმოცდაათამდე ქვეტონია.

ყოველი ხელოვანი თავის სამყაროს ქმნის, ის ასახავს მის სულიერ ცხოვრებას.

სოფლის მეურნეობა

სიმონ ზაქარაია

ონერი ძაძუა

**ბიოსფეროში უკმინილი სიცოცხლისათვის საშიშ პრობლემების არსში
დღეს ყველა უნდა ერკვეოდეს, ანავე დროს მის განსაუხრებლად
ყველა უნდა ზრუნავდეს**

*„ცალკეული დეგრადირებული ეკოსისტემების გაჯანსაღება, ხვა-
ლინდელი სიცოცხლის გადრჩენის სანინდარია“*

თ. დავითაია

საქ. მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი

მე-20 საუკუნის 70-იანი წლებიდან დედამიწის უმეტეს ნაწილში ჰაერის გაჭუჭყიანება-გაბინძურებამ ტოქსიკური აირებითა და სხვადასხვა მიზეზით წარმოქმნილი მტვრის მინარევებით დასაშვებ ზღვარს გადააჭარბა. საუბედუროდ ეს არასასიამოვნო პროცესი, რომელიც ადამიანის ჯანმრთელობასა და სიცოცხლეს საფრთხეს უქმნის, წლითწლით უფრო მწვავედება და ზოგ ქვეყანაში უკვე საგანგაშოდ აღიქმება. მაგალითად, ახლახან დიხელსანვავის ხმარება ავტომანქანების საექსპლუატაციოდ, როგორც შედარებით უფრო მეტი საფრთხის შემცველი, ქალაქ ლონდონში ადმინისტრაციამ ხმარებიდან ამოიღო.

ატმოსფეროს ჰაერის გაჭუჭყიანების მიზეზები მეცნიერებამ ორ ჯგუფად დაჰყო: პირველია ბუნებრივი მოვლენები – მიწისძვრები, ვულკანები, მენყერები, ქარიშხლები, გვალვები, წყალდიდობები, კოსმიური მტვერი და სხვა. აქვე ცალკე მინდა ავლნიშნო ულტრარაისფერი სხივების უარყოფით ზეგავლენის შესახებ ატმოსფეროში მიმდინარე მოვლენებზე. მეცნიერებისათვის ცნობილია, რომ ულტრარაისფერი სხივები სინათლესთან ერთად ვრცელდება სამყაროს ყველა მიმართულებით, მაგრამ როცა იგი დედამიწის მიმართულებით სტრატოსფეროს გაივლის (რომლის სიმაღლე 55 კმ) ამ სივრცეში ულტრარაისფერი სხივები ჟანგბადის ფენასთან შეხებით წარმოშობენ ოზონის სარტყლის მტკიცე შრეს, რის შემდეგ განთავისუფლებული მზის სხივები აღწევენ დედამიწაზე. მაგრამ ზოგჯერ სხვადასხვა კოსმიური მიზეზების გამო, ულტრარაისფერი სხივების გარკვეული ნაწილი მზის სხივებთან ერთად მაინც ხვდება დედამიწაზე, მისი მაღალი კონცენტრაციის დროს ხდება ტემპერატურის ამპლიტუდის მნიშვნელოვანი რყევები, რაც თავის მხრივ ხდება მიზეზი ძლიერი ქარიშხლებისა, ხშირი და უხვი ნალექების, რაც წყალდიდობებს იწვევს.

ატმოსფეროს გაჭუჭყიანების მეორე მიზეზს განეკუთვნება ხელოვნური ანუ მეცნიერული ენით ანთროპოგენური, რომელიც უშუალოდ დაკავშირებულია ადამიანის სამეურნეო საქმიანობასთან. ესენია – ნავთობპროდუქტების ტანკერებით გადაზიდვისას მომხდარი დიდი ავარიები, ატომური ელექტროსადგურების ფუნქციური მოშლა, ატმოსფეროს ჰაერში დიდი რაოდენობით მოხვედრილი სამრეწველო ხასიათის ტოქსიკური აირები და მტვერი და სხვა.

...და მაინც ატმოსფეროს ჰაერის გლობალური დაბინძურების უმთავრესი წყაროა ატვტომანქანების, თვითმფრინავების, ტრაქტორების და სხვა სახის ტრანსპორტის შიდაწვის ძრავებში მოხმარებული საწვავის გამონაბოლქვი, მისი მტვერი და ჭვარტლი, რომლის კონცენტრაციამ დღეს ჩვენს გარშემო ჯანმრთელობისა და სიცოცხლისათვის საშიშ ზღვარს მიაღწია.

ამჟამად მთელს მსოფლიოში 400 მილიონზე მეტი მარტო მსუბუქი ავტომანქანაა. ყოველი მანქანა 1000 კმ. მანძილის გავლის დროს წვავს ჟანგბადის იმ რაოდენობას, რომელიც ერთ ადამიანს ერთი წლის განმავლობაში ესაჭიროება. დროის ამ მონაკვეთში მანქანის ძრავი ჰაერში გამოყოფს ერთ ტონამდე შხამიან გაზს ნახშირორჟანგს.

ერთი სიტყვით ატმოსფეროში ტექნიკური აირები ხვდება საავტომობილო ტრანსპორტის შიდაწვის ძრავებიდან გამოდევნილი გამონაბოლქვებისაგან. ძრავში საწვავის მიწოდებისას ატმოსფეროში არაიდელურად განაწილებული ჟანგბადის ოდნავი ნაკლებობაც კი იწვევს საწვავის არასრულ წვას, რაც გამონაბოლქვის მომწამლავ თვისებებს კიდევ უფრო აქტიურს ხდის. ასეთ გამონაბოლქვებში ნახშირბადის მონოოქსიდები 5-6%-დან 12 - % მატულობს. საუბედუროდ, ასეთი აირები სასუნთქ ორგანოებიდან ფილტვებში ხვდება, სადაც იგი სწრაფად უერთდება ჰემოგლობინის შემადგენლობაში შემავალ რკინის იონებს და წარმოიქმნება კარბოქსიჰემოგლობინი, ეს უკანასკნელი აქვეითებს სისხლიდან უფრედებში ჟანგბადის შეღწევის უნარს, რაც იწვევს მის ნაკლებობას ანუ ჟანგბადის შიმშილს. ორგანიზმში ეს პროცესები ხდება მონამვლის მიზეზი, რაც ვლინდება გულის რევამი, სუნთქვის გახშირებაში, თავის ტკივილში და სხვა.

რამდენადაც ნავთობპროდუქტები შეიცავენ გოგირდისა და აზოტის შემცველ ნივთიერებებს, მათ წვისას CO₂ ერთად წარმოიქმნება გოგირდისა და აზოტის ოქსიდები, განსაკუთრებით ძლიერია აზოტის ოქსიდები, რომელიც ადამიანის ორგანიზმში იწვევს ცენტრალური ნერვული სისტემის ნაწილობრივ მოშლას, ზოგიერთი ფერმენტის აქტივობის დაქვეითებას, ასთმას და სხვა. ამასთან ერთად ძალიან უარყოფითად მოქმედებს მცენარის ფოთლებში მიმდინარე ფოტოსინთეზებზე.

კიდევ უფრო საშიში და დიდი საფრთხის შემცველია გაუმართავი ძრავისა და უხარისხო საწვავის არასრული წვივით გამოწვეული გამონაბოლქვები. ეს პროცესები კიდევ უფრო მწვავედება ქალაქებში, ჭარბი ავტომანქანების მოძრაობის დროს, როცა იქმნება ხშირი საცობები. ავტომანქანების სიჩქარის შენელება, ხშირი შეჩერება, ისევე აჩქარებითი სვლა, აორმაგებს საწვავის მიწოდებას, პარალელურად მატულობს გამონაბოლქვების. არასრული წვის გამო უფრო ტოქსიკური ხდება აირები. ასეთ გამონაბოლქვი დაუწვავ ნახშირწყალბადების გარდაქმნით წარმოიქმნება განსაკუთრებით საშიში პოლიციკლური არომატული ნახშირწყალბადი ბენზაპირენი. ეს უკანასკნელი აღიარებულია, როგორც ავთვისებიანი სიმსივნის გამომწვევი.

ხშირ შემთხვევაში, როცა ტოქსიკური აირების კონცენტრაცია ჰაერში მატულობს, ამ ნივთიერებების ურთიერთ შერევით, უფრო ძლიერდება მათი მომწავლელი მოქმედება. ასეთი აირების შეერთების პროცესს სინერგია ეწოდება. რაც უფრო საშიში ხდება გარემომცველი ცოცხალი სამყაროსათვის.

ავტომანქანების რაოდენობის განუსაზღვრელი მატება დიდ ქალაქებში, რა თქმა უნდა ავტომატურად ზრდის გამონაბოლქვში ნახშირწყალბადების, აზოტისა და გოგირდის ოქსიდების რაოდენობას, რითაც ძლიერდება მათი ტოქსიკური მოქმედება. ამ პროცესს ქიმიურად სმოგი ეწოდება. სმოგის სიხშირე ადამიანებში იწვევს ნერვულ სტრესს, არის სიკვდილის შემთხვევებიც.

ზემოთ მოყვანილი რთულ ატმოსფერულ მდგომარეობას კიდევ უფრო ამძიმებს ქალაქებში ფაბრიკა-ქარხნების, მასშტაბური ნისქვილკომბინატების, მატარებლის მოძრაობისას რკინისა და საცხებ-ზეთების მტვერი და მრავალი სხვ.

უნდა ითქვას, რომ მოყვანილი ფაქტების სიძლიერე, მათი მომაკვდინებელი მოქმედებები უდაოდ დამოკიდებულია საზოგადოების განვითარების დონეზე. რიგ ქვეყნებში შეგნებული აქვთ, მანქანების გამონაბოლქვს ჯანმრთელობისათვის თუ რა სავალალო შედეგის მოტანა შეუძლია, ამიტომ ქალაქებში აუცილებლობის გარდა შაბათსა და კვირა დღეს ქუჩაში მანქანების გამოყვანას ერიდებიან. ხშირია ველოსიპედებით სარგებლობა.

გულისწყრომას იწვევს ის ფაქტიც, რომ საზღვარგარეთ, თითქმის უმრავლეს ავტომანქანებს ძრავის გარეთ, გამონაბოლქვის მომწავლელი აირების გამწმენდი აპარატები აქვთ დაყენებული. ეს მას ქარხნიდან მოჰყვება, ხოლო საქართველოში ასეთი გამწმენდი თითქმის მოხსნილი აქვთ, ეს აისახება ალბათ ჯანმრთელობის მაღალი და განვითარების დაბალი დონით.

საბოლოოდ იმის თქმა გვინდა, რომ ატმოსფეროს გაბინძურებული ჰაერის გასაუვნებლად, უფრო მეტიც, მის გასაჯანსაღელად ყველაზე ეფექტური საშუალებაა მცენარეთა მწვანე საფარის გაშენება იქ, სადაც ეს არის შესაძლებელი, უნდა დავამატოთ ის ფაქტებიც, რომ დღეს ჩვენი ქალაქები, რაიონული ცენტრები, სოფლის დასახლებული პუნქტები, სკოლები, საავადმყოფოები თუ სხვა საზოგადოებრივი ყოფის ადგილები მხოლოდ შესაძლებლობის 30-40%-ით არის გამწვანებული.

მცენარეული საფარის, მათი სახეობების დიდ ეფექტურობაზე შემდეგ ნომერში ვისაუბრებთ.

ნორჩი ათინათელები

ტარიელ ხარატიშვილი

მამა აკაკი, ღამეოცეთ!

1. თქვენამდე მეუფე კონსტანტინეს ნაფეხურებს გამოვყევი. ამ დიდებულ ტაძარში სწორედ უდიდესი სასულიერო მოღვაწის მადლმა მომიყვანა. იგი მამათქვენია. რას გვეტყვით მეუფეზე, როგორც ხორციელ მამაზე?

ჩვეულებრივ, როგორც ყველა ოჯახის მამა, როგორც უნდა იყოს მამა, როგორც საქართველოში იყო მიღებული ესეთი მამა იყო. ცდილობდა შვილებს ჰქონოდა მყარი სარწმუნოება. იყო ძნელბედობა, სარწმუნოების დევნა, მაგრამ იგი არ უშინდებოდა. საერო სამსახურში იყო და

ლოცულობდა, ეკლესიაში დადიოდა, ყოველგვარ ქრისტიანულ წესებს იცავდა. ბავშვებს გვინერგავდა უფლის სიყვარულს, განსაკუთრებული იყო მისი მზრუნველობა ამ თვალსაზრისით. დიდი განათლება ჰქონდა მიღებული, სასულიერო საკითხებში ძალიან ღრმად ერკვეოდა. ალბად სარწმუნოება რომ ჰქონდა ასეთი ძლიერი, ღმერთი მას მფარველობდა და მისმა ძლიერმა რწმენამ განაპირობა, რომ მისი შვილებიც ყველანი მორწმუნენი გავხდით. ასეთი იყო, როგორც ხორციელი მამის ჩვენთან ურთიერთობა.

2. ერთი სტიქაროსანი ყვება, ერთხელ, თურმე, სამეუფო წირვის დროს, ხელთბანვის რიტუალისას, მეუფისთვის შემთხვევით, ადუღებული წყალი დაუსხამს. მეუფეს მშვიდად შეუხედავს და მომღიმარს, მშვიდადვე, მხოლოდ ეს უთქვამს: „მმღღრავე, შვილო?“ სტიქაროსანი შენუხებულა და წყალი ისევ მოუტანია. ჩაიდანში ისევ ადუღებული წყალი ყოფილა, მეუფის ხელებს კვლავ უწვნივია დამწვრობის ტკივილი, სიმშვიდე მაინც არ დაუკარგავს... როგორ მიიღწევა ასეთი სულიერი სიმაღლე?

ნამდვილი სარწმუნოება ეს არის სწორედაც. თუ ადამიანს აქვს ძლიერი რწმენა, სასწაულიც შეიძლება მოხდეს.

ადამიანი ყველანაირად უნდა ცდილობდეს აღრმავებდეს თავის სარწმუნოებას, სარწმუნოება ეს არის უფლისთვის თავდადება, უფლის სიყვარული. მოციქული ამბობს სარწმუნოება, სასოება და სიყვარული. დიდი ძალა ეძლევა იმას, ვისაც აქვს უფლის სიყვარული, ასეთ სარწმუნოებას ჰქვია სასწაულებრივი სარწმუნოება. თუნდაც მაგ მაგალითიდან გამომდინარე: მორწმუნე ადამიანს, ასეთი სიმშვიდე, მოთმინება და განსჯის უნარიანობა აქვს. ის იმასაც ჭვრეტს რატომ, რა მიზეზით მოხდა და მისი სიმშვიდე არანაირ ძალას არ შეუძლია დაარღვიოს.

3. როგორი შვილი იყო მამა აკაკი?

როგორც ყველა ბავშვი, რაღაც თავისებურებებით, უარყოფითი და დადებითი თვისებებით. ცდილობდა ყოფილიყო დამყოლი, დამჯერი, ჰქონდა სიცელქეცე. იჩენდა გულმოდგინებას, საგნების ათვისება შეეძლო, მაგრამ სიზარმაცე და სიცელქე იპყრობდა. ჰქონდა გართობისკენ მისწრაფებები და მე ძალიან ვნანობ, რომ არ გამოვიჩინე თავის დროზე სიბეჯითე, ამიტომ სხვა ბავშვებსაც ვურჩევთ, გართობა არაფრის მომტანი არ არის. როცა გადახედავ შენს წარსულ ცხოვრებას და სიმწიფის ასაკს მიაღწევ, სერიოზულ საქმეში შეხვალ, მერე ხედავ, რომ დრო ფუჭად დაგიკარგავს, ესეც ცოდვაა, ამიტომ უნდა ვეცადოთ, რაც შეიძლება ნაკლები დრო დაგკარგოთ უქმად.

4. რამ განაპირობა, რომ სასულიერო პირი გამხდარიყავით?

მე არ მქონდა გადანყვეტილი, რომ სასულიერო პირი გავმხდარიყავი, მე ვფიქრობ, რომ ალბათ ღმერთმა მომძებნა. ერთხელ ვიყავი სიონის ტაძარში, იქ მედავითნესთან დავდექი „მე-3 ჟამის“ საკითხავში „მინყალე“ არის და ვთხოვე თუ შეიძლება „მინყალეს“ მე ნავიკითხავ-მეთქი, კი, შეიძლებაო და ისე საოცრად კარგად გამომივიდა „მინყალეს“ თქმა, კიდევ ვთხოვე, რომ ნამეკითხა და ასე მიჰყვა მეორე, მესამე დღეს. ასე მთელი არსებით, ანგარიშმიუცემლად ჩავები ამ საქმეში, მთელი ჩემი გულმოდგინება მივმართე ამისკენ და თვე-ნახევარში ავითვისე მედავითნის და მგალობლის საეკლესიო ტიპიკონი, რომელსაც წლობით სწავლობენ და ასე მოხდა ჩემი სულიერებაში ჩამოყალიბება.

5. მეტეხის ტაძარი! მრავალი განსაცდელის მომსწრე და საუკუნეთა მოიმედე! რას ნიშნავს თქვენთვის იყოთ მეტეხის ღვთისმშობლის ტაძრის წინამძღვარი.

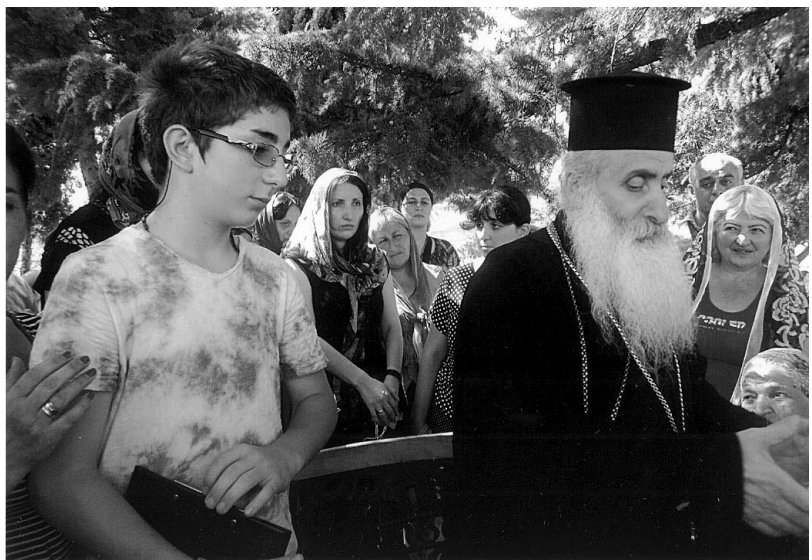
მე ვფიქრობ, რომ ღმერთმა ასე მოინდომა და ღვთის მაღლით მოხდა. ძალიან მახარებს, რომ მეტეხის ტაძრის ღვთისმსახური ვარ. ეს მეტად დიდი ისტორიის ტაძარია. იგი აშენებულია წმინდა მეფის ვახტანგ გორგასლის მიერ, სხვა ტაძრებთან ერთად. საქართველოს ისტორიაში ამ ტაძარს ახსოვს მრავალი ჭირ-ვარამი, მრავალი შემოსევა. ამ ტაძრის დატვირთვა იქიდან გამომდინარეობს, რომ თუ ამ ტაძარში ღვთისმსახურება აღდგებოდა და თავის სიმაღლეს მიაღწევდა, ძნელბედობა წყდებოდა. ჯერ თბილისში ხდებოდა ცხოვრების მოწესრიგება, სიმშვიდის დასადგურება, შემდეგ მთელ საქართველოში გადადიოდა. ეს არის ღვთისმშობლის შობის და ამავე დროს ღვთისმშობლის დიდების ტაძარი. მეტეხის ტაძარი სამეფო კარის ტაძარი იყო და წმინდა მეფე თამარი ფეხშიშველი შესულა ტაძარში და ღვთისმშობლის ხატთან ულოცავს ძნელბედობის ჟამს.

6. თქვენზე ამბობენ, მამა აკაკი დღიან-ღამიანად სულ ლოცვაშიაო. ვიცი, რომ ბევრ ადამიანს ლოცვაზე დოგმა უჭირს, ამ დროს ყურადღება ეფანტება, რა არის ამის მიზეზი და როგორ შეიძლება ლოცვის შეყვარება.

მე თვითონაც ვმუშაობ ამ საკითხებზე, ძალიან მანუხებს ეს ყოველივე, მე არ ვარ დიდი მლოცველი. მაგრამ ვცდილობ. ვურჩევ სხვებსაც, მოსინჯონ რა მოხდება ლოცვით, ვილოცოთ არა მოვალეობის თვალსაზრისით, არამედ ეს ლოცვა გავითავისოთ. წმინდა მამები ამბობენ, ყოველი ლოცვა არის უფალთან საუბარი, განა საინტერესო არ არის უფალთან საუბარი? მეტი რაზე უნდა იფიქროს ადამიანმა? ეს მე რომ მესმის, ვცდილობ, ხშირად ვესაუბრო უფალს. უნდა ვცდილობდეთ ხშირად ვესაუბროთ უფალს, გულწრფელად უთხრა შენი სათქმელი. კაცთმოყვარე უფალი შეისმენს ყოველივეს. უფალი ხომ ამბობს: მამებო, ხომ იცით თქვენი შველის საჭიროება და თხოვნას უსრულებთ, თუ კი ზეციურ მამას შესთხოვთ განა ის უკეთესად არ შეგისრულებთო. ასეთნაირად უნდა მივიდეთ უფალთან და როდესაც უფალს მუდმივად ესაუბრები და წარსდგები მის წინაშე, ასე შეიძლება ლოცვის შეყვარება, ასე შეიძლება გავხდეთ დიდი მლოცველები და მეც თქვენთან ერთად ასე გავხდები დიდი მლოცველი.

7. თქვენ უამრავი ადამიანი გაგიკურნავთ კვეთებულის ლოცვით. თუ შეიძლება გაგვიმარტეთ რას ნიშნავს და რა შემთხვევაში ხდება კვეთებულის ლოცვის ნაკითხვა?

დავინყოთ იქიდან, რომ ადამიანს, რომელიც რწმენით არის, ებრძვის ბოროტი ძალა, ის ცდილობს დაიპყროს ადამიანები, თუ ადამიანი ეცდება მაინც მოვიდეს ეკლესიაში, კიდევ უფრო მეტ წინააღმდეგობას უქმნის. აქ, რა თქმა უნდა, ხდება გონების დაბნელება. ბევრ ცოდვაში ჩავარდნა. არის სხვა მიზეზებიც. ეს ცოდვე-

ბი ადამიანში ჯდება და ძლიერდება. ასევე ღვთის მეშვეობითაც არის, რომ ადამიანი გონს მოეგოს. იგი ხდება ბოროტისგან დამონებულ მდგომარეობაში და თუ ის მაინც ცდილობს მოვიდეს ტაძარში, დადგეს და ილოცოს, მას ესმის თავისი მდგომარეობა ე. ი. ღმერთი მაინც გონებას უნათებს. მიუხედავად ამ წინააღმდეგობებისა, მოდის ტაძარში და დგება. ამ დროს იკითხება ზუსტად ეს ლოცვა, რომელსაც ჰქვია: „შერისხვა და განდევნა ყოველთა არა წმინდათა სულთა და ბოროტ ძალთა კვეთებულსა ზედა“ ამიტომ ეწოდება კვეთებული, ადამიანმა თუ შეიგრძნო, რომ მას „კვეთებული“ ანუ „ემშაკი“ ებრძვის, ეს ნიშნავს, რომ მას ღვთისგან მიეცა ებრძოლოს ბოროტ სულს, ღმერთი შეუძლებელს არ მოუვლენს, ამ ბრძოლით გაიმარჯვებს კიდევ. ასეთ ადამიანს, უპირველეს ყოვლისა, სჭირდება, რომ ხშირად აღსარება თქვას, ხშირად ეზიაროს. შემდეგ უკვე ამ ძალით ხდება ბოროტი ძალის შერისხვა და განდევნა. ხდება ადამიანის გათავისუფლება, იგი ხდება მორწმუნე, რადგან ასეთი გამოცდილება მიეცა. ასეთი ადამიანი შეიძლება წმინდანის რანგშიც ამალდეს. ასეთი ძალა აქვს კვეთებულის ლოცვებს. შეიძლება ეს მთელი ცხოვრების მანძილზეც გაგრძელდეს. ასეთი ადამიანი ნაკლებსაც ცოდავს, ასეთი ადამიანის ბოროტს ეშინია და ბოროტის შემოსევა შეწყდება. იმიტომ, რომ მასზე არის მაღლი ქრისტესი, იგი არის ქრისტეს მფარველობაში. ასეთი მნიშვნელობა აქვს ამ ლოცვას.

8. რა არის იმის მიზეზი, რომ ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ნილხვედრი ქვეყანა დღეს ეგზომ დაუძღვრებულია? მრავალთა კითხვაა, სად არის საშველი, და მართლაც, სად არის საშველი?

დიდი მაღლია, ჩვენი ქვეყანა რომ არის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ნილხვედრი. ეს ზოგს სხვანაირად ესმის, რადგან ღვთისმშობლის ნილხვედრია დაგვიცავს და დაგვიფარავს ღვთისმშობერი. ნურას უკაცრავად, ასე არ შეიძლება. ეს არა პრივილეგიაა ჩვენთვის, არამედ უფრო მეტი მორწმუნეობა გვმართებს ღვთის წინაშე. დანარჩენი თვითონ დედა ღვთისმშობელმა იცის. საჭიროა მარხვა, ლოცვა, საღვთო სჯულის წესების დაცვა, ეკლესიურად ცხოვრება გულმოდგინებით აღვასრულოთ. მივიღოთ ისეთი სახე, როგორც ჰქონდა ღვთისმშობელს, განსაკუთრებით ქალებს, დედებს, გოგონებს ეხება არ აყვინ ამ უხილავი უცნობი სულისგან შემოგდებულ სიგლახებს. თუნდაც გარეგნულად. ჩაცმულობითაც უნდა გამოვიჩიოდეთ. რა თქმა უნდა, ღვთისმშობელი ლოცულობს ჩვენთვის და ევედრება მაცხოვარს იესო ქრისტეს, მაგრამ შეიძლება მისი ლოცვა-ვედრება საკმაო არ აღმოჩნდეს თუ ჩვენი ლოცვა-ვედრებაც არ დაეხმარა. ამ შემთხვევაში აღსრულდება საქართველოს გაბრწყინება, რაც ნიშნავს ამდენი განსაცდელის შემდეგ მტკიცედ სარწმუნოებაში დოგმას. უფალს უთქვამს აღსრულების ჟამს გამობრწყინდეს შენი წილიო ანუ შენი ნილხვედრი მინა გაბრწყინდესო, მაგრამ საჭიროა მორწმუნეობა ღვანლი ხალხისა.

9. თქვენთვის ფრინველი თუ სხვა არსება, ღვთის სათნოდაა ქცეული. ცნობილია თქვენი მოაზროვნე თუთიყუში „ჩიკო“ მისგან ლოცვების დაზეპირება და ხშირ-ხშირად წარმოთქმა მხოლოდ ინსტიქტი იყო? ხომ არ გყავთ ჩიკოს შემცვლელი?

შემცვლელი, სამწუხაროდ, არ გყავს, ჩემი აზრი ასეთია: როდესაც ღმერთმა შექმნა ადამიანი, მას შეუქმნა ცხოველები და ფრინველები. მათ შორის იყო ურთიერთობა. ადამიანის ენა ესმოდათ, ამისი მაგალითია თუთიყუში ჩიკოც, ლოცვები უყვარდა, მამაო ჩვენოს ვინც იტყოდა, პირში უყურებდა, ყურადღებად გადაიქცეოდა და რომ დაამთავრებდა, ოდნავ ნისკარტით ტუჩებზე შეეხებოდა, კიდევ თქვიო, ეს საოცრება იყო. ფრინველებს და ცხოველებს მოსწონთ ადამიანებთან ურთიერთობა, განსაკუთრებით მორწმუნე ადამიანებთან, ცნობილია ბევრი ფაქტი წმინდანების ცხოვრებიდან. მეუდაბნოე მამებთან მიდიოდნენ ვეფხვები, ლომები და სხვა ცხოველები და ემსახურებოდნენ მათ. აქედან მტკიცდება, რომ ფრინველები და ცხოველებიც უფალს ადიდებენ და ემსახურებიან მას. ე. ი. უფალმა ადამიანი შექმნა, როგორც მეფე ყოვლისა ქმნილებისა. ეს არის ჩემი აზრი ჩიკოზე, იგი საოცარი ფრინველი იყო, მასზე გადაღებულია ფილმიც, ვინც შეიძინა თუთიყუშები, ყველა არქმევდა ჩიკოს.

10. როგორ ფიქრობთ, რა არის დღევანდელი საქართველოს ყველაზე მწვავე პრობლემა?

ურწმუნეობა, გენაცვალე, დროზე გონს მოვეგოთ. ეს ყველაფერი დაშვებულია ღვთისგან. თუ კი მორწმუნენი ვიქნებით, უფალი მყისვე ყველაფერს შეცვლის საუკეთესოდ, ამისი ღირსნი ჩვენ უნდა გავხდეთ.

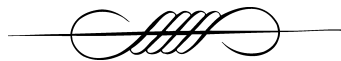
11. რა გამოიყვანს საქართველოს და ქართველ ერს ამ უმძიმესი სულიერი და მატერიალური მდგომარეობიდან, რომელშიც ჩავარდნილები ვართ? რა არის გამოსავალი?

სინანული, საყოველთაო მოქცევა, ძლიერი გოდება ჩვენი ცოდვებისა გამო, სურვილი, სწრაფვა ისეთნაირად ღმერთს თაყვანსა ვცემდეთ, როგორც ჩვენი დიდი წინაპრები და დავიმსახუროთ ზეციური საქართველო, რომელსაც უწმინდესი ხშირად ახსენებს. ხშირად აღსარების თქმა, ზიარება, შეინანიეთ, ახლოს არს სასუფეველი. უფალი გვეუბნება. სასუფეველი არა მაღლა და დაბლა, სასუფეველი თქვენ შორის არის, აი, ამ გულში არის სასუფეველი, ამ სასუფეველში აქედანვე უნდა დავიწყოთ დამკვიდრება.

მამა აკაკი, დიდი მადლობა, დრო რომ დამითმეთ.

უფალმა დაგლოცოთ.

მადლობა უფალს და მადლობა ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილს, რომელიც ხშირად მჩუქნის ცხოვრებაში დაუვიწყარ წუთებს. მამა აკაკისთან ინტერვიუს დროს მიღებული განცდის სიტყვებით გადმოცემა შეუძლებელია, ეს თუ თვითონ არ განიცადე.

გიორგი უგრეხელიძე

თბილისის №36 საჯარო სკოლის

I ბ კლასის მოსწავლე

**ინტერვიუ
სიღნაღის ეროვნული მუზეუმის გიღნაღთან**

მე გახლავართ ჯუმბერ ლეჟავას სახლეობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის ნორჩი ათინათელი და ქალაქ თბილისის №36 საჯარო სკოლის I ბ კლასის მოსწავლე გიორგი უგრეხელიძე

- გთხოვთ მესაუბროთ თქვენს შესახებ

მე ვარ მარიამ გულიაშვილი, სიღნაღში დაბადებული, ამჟამად ვმუშაობ სიღნაღის მუზეუმში ვარ გიდი. ანუ როდესაც დამთვალეირებელი მუზეუმში შემოვა და დაათვალეირებს გამოფენას, მე მას ვუხსნი, რომ უფრო ადვილი გასაგები იყოს მათთვის ჩვენი მხარის ისტორია, ჩვენი ხალხის ისტორია, თუ საიდან მოვდივართ, როგორი უძველესი კულტურა გვაქვს, არქეოლოგიური გათხრების შედეგად აღმოჩენილ მასალებს ვაჩვენებთ და ამით ვადასტურებთ რომ ჩვენ ვართ უძველესი კულტურისა და ისტორიის მატარებელი ქვეყანა. რომ მერე პატარა ბავშვებმა კარგად იცოდნენ, რომ ისინი არიან ძალიან საამაყო ქვეყნის, საქართველოს შვილები.

- რას იტყვით თქვენი საქმიანობის შესახებ?

ეს არის გიდის სპეციალობა, ანუ ექსკურსია-მძღოლი, ანუ შენ როდესაც შემოდიხარ მუზეუმში შენ ხარ მუზეუმის ექსპოზიციის ანუ გამოფენის დამთვალეირებელი და მე ვარ შენი წინამძღოლი, მე უნდა გაგიძღვე და ყველა იმ სურათზე, რომელიც დაგაინტერესებს აგისხნა ყველა შენ შეკითხვას გავცე პასუხი.

- ქალბატონო მაია რა შეგიძლიათ გვითხრათ მუზეუმის შესახებ?

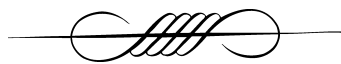
ძალიან კარგი შეკითხვაა, კარგია, რომ გაინტერესებს ეს ცნობები. მუზეუმი საერთოდ არის უძველესი პერიოდიდან, უძველეს საბერძნეთში, რომელიც ცივილიზაციის პირველ

კერაღ ითვლება, იყო პირველი მუზეუმები, ანუ, ამას მუზეუმის ტაძარს უწოდებდნენ, აქ თავს იყრიდა ყველაზე საუკეთესო რაც იყო, შემდგომ პერიოდში, როდესაც ქვეყნებს მეფეები მართავდნენ და ჩვენთან საქართველოშიც ივნენ ისეთი ადამიანები, ვისაც აინტერესებდათ ქვეყნის კულტურა, ძველ ნივთებს, ჩანაწერებს, სურათებს შეკრებდნენ ხოლმე, თვითონ მოიძიებდნენ ან ყიდულობდნენ და მოჰქონდათ და ინახავდნენ მუზეუმში, სადაც ხდებოდა ჩვენი ქვეყნის ისტორიული წარსულის დამადასტურებელი დოკუმენტების თავმოყრა. ასეთივე არის ჩვენი მუზეუმიც. ჩვენი მუზეუმი 1950 წლიდან არსებობს და მას შემდეგ წლების მიხედვით ვითარდება და უფრო მეტი მასალებიც ემატება მუზეუმს.

– ბევრია უცხოეთიდან ჩამოსული დამთვალიერებელი?

გიორგი უგრეხელიძე

თბილისის №36 საჯარო სკოლის
I ბ კლასის მოსწავლე

**ინცერვიუ
სიღნაღის ეროვნული მუზეუმის
დირექტორთან**

მე გახლავართ მე გახლავართ ჯუმბერ ლეყავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის ნორჩი ათინათელი და ქალაქ თბილისის №36 საჯარო სკოლის I ბ კლასის მოსწავლე გიორგი უგრეხელიძე

გვესაუბრეთ თქვენს შესახებ

დავამთავრე ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ქართული ფილოლოგიის განხრით და მას შემდგომ ვმუშაობ ჩვენს მუზეუმში. პირველად როდესაც მუზეუმში მოვედი ვიყავი გიდი, ასე მივყევი ნაბიჯ-ნაბიჯ..

მერე ვიყავი ფონდის მუშაკი, შემდგომ ვიყავი ფონდის მცველი და დღეს უკვე ვხელმძღვანელობა მუზეუმს, ჩემი ცხოვრების ნახევარზე მეტი გატარებული მაქვს მუზეუმში. მთელი ჩემი ცხოვრების მანძილზე თუკი საზოგადოებისათვის სასარგებლო რაიმე გამიკეთებია ეს ყველაფერი დაკავშირებულია ჩვენს მუზეუმთან, ეს ყველაფერი დაკავშირებულია ჩვენს ისტორიასთან, ჩვენი ისტორიის შენახვასთან. ანუ, ჟამთა აღმწერლობასთან და მე ჩემი საქმიანობით ძალიან ამაყი ვარ, რამეთუ ჩვენ ვინახავთ ჩვენი ერის ისტორიას.

- ქალბატონო მარიამ, როგორც გავიგ თქვენ მუზეუმის დირექტორი ბრძანდებით, რა შეგიძლიათ გვითხრათ მუზეუმის შესახებ?

მე როდესაცმ უშობა დავინწყე ამ მუზეომში იგი მხარეთმცოდნეობის მუზეუმად იწოდებოდა, დღეს ჩვენ წარმოვადგენთ საქართველოს ეროვნულ მუზეუმს, მისი სტრუქტურული ერთეული ვართ და მე შემიძლია გითხრათ რა შეიცვალა მას შემდეგ რაც ჩვენ შუგუერთდით ეროვნულ მუზეუმს, ჯერ ეს ერთი ეს შენობა, რომელშიც ახლა ჩვენ ვიმყოფებით და რომელშიც წარმოდგენილი გვაქვს ჩვენი კოლექცია, ევროპის სტანდარტების დონეს შეესაბამება, აქ მოდიან მსოფლიო თითქმის ყველა ქვეყნის წარმომადგენლები და აღფრთოვანებულები რჩებიან. ჩვენ მუზეუმში წარმოდგენილი გვაქვს სხვადასხვა პროფილის ექსპოზიციები და აგრეთვე გამოფენები, გვაქვს არქეოლოგიური ექსპოზიციები, რადგან გრანდიოზული არქეოლოგიური ფონდი გვაქვს, არქეოლოგია იცი ხო შენ რა მეცნიერებაა? არქეოლოგია არის მეცნიერება, რომელშიც შეისწავლის უძველესის ადამიანების მატერიალური და კულტურული ცხოვრების ნამარხ ნაშთებს. კახეთში არსებობდა არქეოლოგიური კვლევითი ცენტრი. იყო ასეთი ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტთან არსებული არქეოლოგიის ეროვნული კვლევის ცენტრი და მასთან მუდმივად მოქმედი ექსპედიცია, ამ ექსპედიციის ბაზა იყო სიღნაღში, მთელი 30 წლის განმავლობაში, სიღნაღში იყო არქეოლოგიური კვლევის ცენტრი და ბაზა, იქ მუშაობდნენ მეცნიერები, რომლებიც მთელი კახეთის მასშტაბით აწარმოებდნენ არქეოლოგიურ გათხრებს, ყველაზე მნიშვნელოვანი მასალა რაც ამ არქეოლოგიური გათხრების შედეგად გამოვლინდა ჩვენს მუზეუმშია მოტანილი და დაცული ძალიან ძვირფასი და სერიოზული მასალა გვაქვს დაცული და შესაბამისად საშუალება მოგვეცა გაგვეხსნა არქეოლოგიური ექსპედიცია ამ ნივთების და მონაპოვრების წყალობით გვაქვს არქეოლოგიური ექსპოზიცია. კიდევ ჩვენ გვაქვს ეთნოგრაფიული დარბაზი, ანუ ეთნოგრაფიული ექსპოზიცია, იქ XVIII-IX სს. დროინდელი ძალიან მნიშვნელოვანი მასალა გვაქვს წარმოდგენილი, ეს მასალა ასახავს ჩვენს ყოფაცხოვრებას, კულტურას, სიღნაღელი კაცის, სიღნაღელი ოჯახის ცხოვრებას, იქ ასევე წარმოდგენილი გვაქვს საბრძოლო იარაღები, ვაჭრობა-ხელოსნობისათვის დამახასიათებელი ნივთები, ექსპონატები, რომლებიც გდმოგვცემენ თუ როგორი განვითარებული იყო სიღნაღი, სიღნაღი IX საუკუნეში მიეკუთვნებოდა აღმოსავლეთ საქართველოს ერთ-ერთ მძლავრ სავაჭრო ცენტრს. აგრეთვე მე ძალიან ამაყი ვარ, რომ ეროვნულ ბიბლიოთეკასთან ჩვენი შეერთების შედეგად ჩვენ გვაქვს ნიკო ფიროსმანის მუდმივმოქმედი გამოფენა 14

ორიგინალით. აი ეს დარბაზი 14 ორიგინალით არა მარტო ჩვენი მუზეუმისთვის არამედ მთელი სიღნაღისთვის, სრულიად კახეთისთვის და ასევე თამამად შემოიძლია ვთქვა, რომ მთლიანად აღმოსავლეთ საქართველოსთვის წარმოადგენს სავიზიტო ბარათს, უამრავი სტუმარი, უამრავი სტუმარი რომელიც ჩვენთან მოდის მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებიდან, მოდის რომ ფიროსმანის ნახატები ნახოს. იმიტომ, რომ ფიროსმანის ისეთი მშობლიურია, ისეთი გენიალურია, სენ იცი, ხომ ფიროსმანი არის პირველი ქართველი მხატვარი, ფიროსმანი იყო პირველი, ვინც პირველმა ფუნჯი მოუსვა და დახატა.

- ამ წელს დაგეგმილი გვაქვს შეხვედრა რეზო მიშველაძესთან, გვეწვევით?

ჩემთვის დიდი პატივია და თუ მომინვევთ აუცილებლად გესტუმრებით.

- მე პირველად ვარ სიღნაღში, მას სიყვარულის ქალაქს ეძახიან, რას დაამატებდით?
 მოდი ჯერ ვთქვათ, რატომ ეძახიან სიღნაღს სიყვარულის ქალაქს, ხომ გაინტერესებს?

- დიას.

საერთოდ ძალიან მომწონს მე ეს აზრი, ტენდენცია, რომ ყველა ქალაქებს თავისი მიმართულება და პროფილი რომ მოუძებნეს, რადგან უცხოეთშია ასეა ჩემო კარგო და სიღნაღსაც სიყვარულის ქალაქიო ამიტომ დაარქვეს. ჩვენთან არის ახალგაზრდების ბედნიერების, ქორწინების სახლი, რომელიც მუშაობს 24 საათიან რეჟიმში, მსოფლიოს ნებისმიერი ქვეყნიდან რომ დარეკონ და ჩამოვიდნენ, თუნდაც შუა ღამით, სიღნაღის ქორწინების სახლში ახალგაზრდებს შეუძლიათ მოაწერონ ხელი და გააფორმონ თავიანთი ქორწინება და გაბედნიერდნენ. უამრავი წყვილი მოდის სიღნაღში და ეს მათი ცხოვრების ისტორიას რჩება. კიდევ ერთ დავამატებ, რომ გარდა სიყვარულის ქალაქისა, სიღნაღს კიდევ შემოიძლია ვუნოდო კულტურის ქალაქი, იმიტომ, რომ აქ გვაქვს ეროვნული მუზეუმი და სიღნაღი IX საუკუნიდან მოყოლებული არის კულტურის მძლავრი ცენტრი აღმოსავლეთ საქართველოში. აქ IX საუკუნიდან მოყოლებული თეატრი არსებობდა, ასევე სიღნაღი იმითაა მნიშვნელოვანი, რომ სიღნაღიდან ხედი ალაზნის ველზე წარმოადგენს ლანშაპტური კულტურის ცენტრს და მე როგორც ვიცი კულტურის სამინისტროში მუშავდება პროექტი, რომ სიღნაღიდან ხედი ალაზნის ველზე უნდა შეიტანონ მსოფლიო მნიშვნელობის ლანდშაპტურ ძეგლთა ნუსხაში.

- რაიმე კურიოზს ხომ ვერ გაიხსენებდით თქვენ საქმიანობასთან დაკავშირებით?

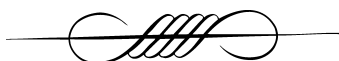
მე მოგიყვები ერთ კურიოზს, რომელიც ძალიან ხშირად ხდება ჩვენს მუზეუმში, დამთვალიერებელი როდესაც ათვალიერებს ფიროსმანის ნახატებს, მუდმივად აქვთ იმის სურვილი, რომ რაც შეიძლება ახლოს მივიდნენ და ხელით შეეხონ, გადაიხრებიან გადაიხრებიან და ამ დროს აკრძალულ ზონაში ხვდებიან, რის შედეგადაც სიგნალიზაცია ირთვება და საკმაოდ შეშინებულები რჩებიან დამთვალიერებლები და ირგვლივ მყოფი ადამიანებიც.

- იცნობთ თუ არა ჟურნალ „ათინათს“?

მე გადმოცემით ვიცოდი ამ ჟურნალის შესახებ, მაგრამ ცოტა ხნის წინ მქონდა ბედნიერება ეს ჟურნალი დამეკავებია ხელში და გავცნობოდი, ჩემ ცხოვრებაში დიდი პატივი იყო ასევე ჟურნალის რედაქტორის გულნაზ ხარაიშვილის გაცნობა, ჩვენი ნაცნობობა ერთი კვირის წინ შედგა, გამოფენის გახსნაზე. მე ვთვლი, რომ ჩვენ პროფესიულად თუ მეგობრულად გავაგრძელებთ ურთიერთობას ჩვენი ცხოვრების მანძილზე. მე ჩემს ცხოვრებაში ყოველთვის ვცდილობ, რომ თუკი ვინმესთან ასეთი ნაცნობობა მქონია, არ შემენწყვიტა, ძალიან დიდ მადლობას ვიხდი თუნდაც ამ ჟურნალებისთვის, ეს გამოცემა ფაქტობრივად წარმოადგენს ერთ-ერთ კულტურულ ფუნდამენტს ქართველი ხალხისთვის და ქართველი ახალგაზრდებისათვის. ასე, რომ ჟურნალ „ათინათს“ და ათინათელებს გისურვებთ ძალიან დიდ წარმატებას. ყოველთვის ასე გეზრუნოთ ქართველი ხალხის კულტურული დონის ამაღლებაზე. ძალიან დიდი მადლობა ჩემგან და მუზეუმის ყველა თანამშრომლისგან ჟურნალ „ათინათს“.

- დიდი მადლობა რომ დაგვითმეთ დრო

მადლობთ, რომ ჩამოხრძანდით და დაინტერესდით ჩვენი მუზეუმის კულტურული ცხოვრებით.

ანანო ხუჭუა

ქ. სამტრედიის № 11 საჯარო
სკოლის V-გ კლასის მოსწავლე

**ინტერვიუ
ბაცონ რეზო მიშვედძესთან**

მოგესალმებით ბატონო რეზო, მე გახლავართ , ანანო ხუჭუა, ქ. სამტრედიის № 11 საჯარო სკოლის (დირექტორი ლენა ხაყალია) V-გ კლასის(დამრიგებელი ლალი პირტახია) მოსწავლე და ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა

მრავალპროფილიანი საერთაშორისო

აკადემიასთან არსებული ჟურნალ „ათინათის“ ნორჩი ათინათელი.

- ბატონო რეზო, თქვენ ახლახან გამოუშვით 25 ტომი პროზაული ნაწარმოებების, რამდენი წელი მუშაობდით ამ უნიკალური ტომების შექმნაზე?

ალბად მთელი სიცოცხლე, სხვათაშორის მწერლის მუშაობა, რაიმე სტრატეგიულ გეგმას არ ემორჩილება, შეიძლება ერთ წელიწადში დაწერო ძალიან ბევრი და მერე ორი და სამი წელი ვერ შეძლო გადააჭარბო აი იმ ერთი წლის ლიტერატურულ ნამუშევარს. ეს, ანანო, გოლგოთისებური სამუშაოა, გითხრა სიმართლე, მე ახლაც ვმუშაობ, ამ წუთში, რომ მოხვედი შენ, პატარა გოგო , ჩემთან და მე შეკითხვებს მაძლევ, შეიძლება ეს ჩემს რომელიმე ნოველაში გაკრთეს ერთ-ერთ პარაფად, ასე რომ რაც წერა დავინწყე, და ეს იყო ძალიან დიდი ხნის წინათ. მე ისეთი ხნიერი ვარ, რომ მეშინია ვერაფრით წარმოვიდგენდი, რომ 75 წლის გავხდებოდი, წერა კი დავინწყე არც მეტი, არც ნაკლები 15 წლის ასაკში. ე.ი. ჩემი 60 წლის ნაწვლებ-ნაჯახირები არის ის 25 ტომი, რომელიც დევს ახლა , ჩემი მკითხველის თაროზე. სულ მეშინია, რომ ძალიან ხომ არ შევანუხებ ჩემი საქართველო ამდენი წიგნით.

- 2015 წელს, თბილისში, ექვსი აკადემია გაერთიანდა და ეროვნულ ბიბლიოთეკაში ჩაატარეს თქვენი იუბილე, კმაყოფილი დარჩით თუ გაქვს რაიმე შენიშვნები?

როცა საკუთარ იუბილეს გიტარებენ, ადამიანები შენუხდებიან, გაირჯებიან,

მე ვიცი, ეს რასთან არის დაკავშირებული, მე თვითონ სხვების უამრავი შემოქმედებითი სალამო და იუბილე ჩამიტარებია ჯერ დარბაზის შოვნა, მერე გამომსვლელების მოძიება, მერე რაც ასევე არანაკლებ მთავარია, დამსწრეთა შეგროვება. მე უდიდეს პატივისცემად მივიღე და სულ მგონია იმ დიდებული ადამიანების ვალს ვერ გადავიხდი. მოგახსენებთ ექვს გაერთიანებულ აკადემიაზე, როგორც თქვენ თქვით, რომლებმაც ამხელა პატივი დამდეს, განსაკუთრებით ორი მთავარი ფიგურა ჩანდა აი , ამ ჩემი იუბილის კალმანზე როგორც ინიციატორი და როგორც მტავარი მოქმედი გმირი -ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილი, ჩემი ძვირფასი მეგობარი, დიდებული პოეტი და საზოგადო მოღვაწე. მის ჟურნალზე როცა გინდათ ცალკე ვილაპარაკოთ, თუ გნებავთ დღესაც და ასეთივე ძალიან ღვანლმოსილი კაცი საქართველოსთვის ბატონი ნუგზარ ნადარაია, აი ესენი შეეხებენ უღელში ჩემს იუბილეს და ძალიან კარგად ჩაატარეს.

- რამდენიმე თვის შემდეგ რუსთაველის თეატრში თქვენ საპატივცემულოდ განმეორებით ჩატარდა თქვენი იუბილე, რომელიც მოიცავდა თქვენს განვლილ ცხოვრებასა და დღევანდელობას. რითი იყო განსხვავებული წინა ღონისძიებისაგან და რას იტყვით ამის შესახებ?

ჯერ განსხვავებული იმით იყო, რომ ვორონცოვის დარბაზში ანუ საჯარო ბიბლიოთეკის შენობაში, ეს პირველი იუბილე, ჩაატარა ექვსმა აკადემიამ, რაც შეეხება რუსთაველის თეატრში ჩატარებულ იუბილეს, რომელიც 10 ივლისს გაიმართა იგი ჩატარდა მწერალთა კავშირის, კულტურის სამინისტროს და თბილისის მერიის ინიციატივით, აი ეს განსხვავება იყო , მეორე განსხვავება კი ის იყო, რომ პირველად უჩვენეს ამ იუბილეზე ერთსაათიანი ფილმი „რევაზ მიშველაძე“. ეს ფილმი გადაიღო ძალიან კარგმა რეჟისორმა კახა კახაბრიშვილმა. სცენარის ავტორი

იყო ასევე ჩემი მეგობარი, დიდებული პოეტი ქალბატონი მაყვალა გონაშვილი. რა თქმა უნდა, მე ორივე იუბილით აღფრთოვანებული ვარ. ვისარგებლებ შემთხვევით და ანანო, ახლა, შენ რომ გელაპარაკები, აქედანაც, მაღლობას მოვახსენებ ორივე იუბილის ორგანიზატორებს, ღმერთმა გადაამხდევინოს მათი პატივისცემა.

- თქვენი ესეები იბეჭდება ჟურნალ „ათინათში“, პასუხობს თუ არა ეს ჟურნალი დღე-ვანდელ მოთხოვნებს?

ეს მართლა არის შესანიშნავი თემა, იმიტომ, რომ ჩვენ ხანდახან პატივს არ მივაცემთ ხოლმე, ლიტერატურის ორგანიზატორებს, აი, ჩვენ უფრო მხატვრულ ნაწარმოებზე ვამახვილებთ ყურადღებას და ახლა, ესეც აღარ არის, იმიტომ, რომ ლიტერატურული კრიტიკა არ არსებობს, მოკვდა. რაც შეეხება „ათინათს“, მე, როცა შეიქმნა იგი და შექმნა ქალბატონმა გულნაზ ხარაიშვილმა, იმ სათავეებთან ვიდექი. ამ ჟურნალის დაბადებას ვუსურვე დიდი შემოქმედებითი გზა. თვითონ „ათინათის“ სახელის დარქმევაშიც, მივიღე მონაწილეობა ძალიან კარგი სახელია, ისეთი ალტერაციულია ხალხმა აიტაცა და ხშირად იმეორებენ ათინათი, ათინათი... აქაც გულნაზისთან ერთად, პატარა მონაწილეობა მაქვს მიღებული. რაც შეეხება თვითონ ჟურნალს, დრო ჩვენი, ანანო, ძალიან მკაცრი დროა ლიტერატურის მიმართ, შენ შეიძლება არ იცი, მაგრამ გაუგულგრილდა მკითხველი მწერ-

ლობას. წიგნები თითქმის აღარ იყიდება ჟურნალების ტირაჟი კატასტროფულად დაეცა და ასევე გაზეთებიც. განსაკუთრებით ლიტერატურული პრესის და რაც ჩემთვის ძალიან გულსატკეპნი გახლავთ ის იყო, რომ ახალგაზრდებმა წაიყრეს ლიტერატურის მიმართ. აი, შენ, მოხვედი ჩემთან და სულ შიშით შეგცქერი თვალეებში, ეს აქ მოიყვანა მისმა მამიდამ და ბიძამ, ჩამოუნერეს ეს შეკითხვები ფურცელზე თუ თვითონ აქვთ ჩემირამე წაკითხული მეთქი და მოვალეობას კი არ იხდის, მართლა აინტერესებს რეზო ბიძიასამ ნოველაში რა ვიგულისხმე, ეს როდის დავწერე. წინა ორ შეკითხვაში შენ გამოამჟღავნე, რომ იცი სად მოხვედი, რომ მე ვარ პროზაიკოსი რეზო მიშველაძე და მაქვს 25 ტომი დაწერილი, ბევრმა ესეც არ იცის, თითქოს ძალიან პოპულარული მწერალი ვარ, მაგრამ ქუჩაში რომ გახვიდე და ამ კომპიუტერით გაბრუნებულ ახალგაზრდებს ჰკითხო რეზო მიშველაძე ვინ არისო, ზოგმა შეიძლება თვალეებში შემოგხედოს და პირდაპირ გითხრას ფეხბურთელიაო ან პოლიტიკოსიაო და ასე შემდეგ. გულნაზი ხარაიშვილმა იპოვა გზა მწერალთა და მკითხველთა გაერთიანებისა. თუ მკითხველმა არ გადაშალა ჟურნალი შენ წერე და იკითხე რამდენიც გინდა მარტო მწერალმა. ბავშვმა ისიც უნდა ნახოს, ნეტავი მე ხომ არ ვარ შიგა, ნეტა, მე რომ პატარა დღიური გავგზავნე რედაქციაში, დაბეჭდა გულნაზი დეიდამ? მე, ხშირად მინევს ყოფნა, ხან სკოლებში, ხან რაიონებში ვარ, ხოლმე სტუმარი. შევალ სკოლაში, მაგიდაზე ჟურნალი „ათინათი“ დევს, შევალ რომელიმე საკრებულოში მაგიდაზე ისევე „ათინათია“, ამასწინათ ვიყავი ხაშურში იქ, ვაჟა შუბითიძეა საკრებულოს თავმჯდომარე და დავინახე მის მაგიდაზე „ათინათი“ იდო, გამეხარდა, მთელი პასუხისმგებლობით ვამბობ ანანო, გულნაზ ხარაიშვილმა დიდი საქმე გააკეთა. პირდაპირ შეიძლება ითქვას, რომ მან რეფორმა მოახდინა ქართული ლიტერატურის პერიოდიკაში. შექმნა ჟურნალი ყველა თაობის წასაკითხი, როცა ცოცხალია ჟურნალი და ცოცხალ პროცესს ასახავს, სრულიად ბუნებრივია სხვადასხვა დამოკიდებულება ლიტერატურისადმი, მაგრამ მე ყველაფერი მომწონს, რაც „ათინათში“ იბეჭდება, მივესალმები და ყველანაირად ვეცდები, რომ სული ვუბერო ამ კარგ ჟურნალს. მაღლობელი ვარ, ჩემი ძვირფასი მეგობრის ქალბატონი გულნაზის.

– 2015წელს 25 ტომის შემდეგ, თქვენ გამოუშვით ახალი წიგნი: „ან და მარადის“. თქვენს წინა სიტყვაში ასე წერთ: „მაპატიოს მკითხველმა, რომ ჯეჯჯერობით მე, 75 წლის კაცი, ვერც იმის პირობას ვიძლევი მეტს აღარ ვიზავ მეთქი“, ანუ კიდევ გაქვთ წიგნი გამოსაცემი?

იცინის, შენ წარმოიდგინე ჯერჯერობით არ დავჩაჩანაკებულვარ, დაჩაჩანაკებას ვეძახი მე მესხიერება რომ გაგიფუჭდება, რომ შთაგონება აღარ გწყალობს და ნელ-ნელა ესეც კარგი თვისებაა. ზოგიერთ მოხუცს ესეც არ გააჩნია წერის ???შტაზე მოდის ღრმა სიბერეში, გავსებული მაქვს უფრები 75 წელს გადაცილებული და 80 წელს მიტანებული „ახალგაზრდა“ პოეტების და პროზაიკოსების ნაწარმოებებით. შე კაი კაცო, 30 წელი ვერ წერდი ვერაფერს და რა შეატყვე შენს თავს, რომ მაინცდამაინც 80 წლისა და-

წერ ლექსს. მიხდა გითხრა სიმართლე, სანერი მაქვს უამრავი, ჩემი უბის წიგნაკი სავსეა სიუჟეტებით, ჩვენი ცხოვრება ყოველ ფეხის ნაბიჯზე გაძლევს თემას, სიუჟეტს, საბაბს, რომ გაცდენად არ ვთვლი შენს მოსვლას ჩემო ანანო, პირიქით, ძალიან მიხარია, რომ გაგიცანი ასეთი პატარა და ლამაზი გოგო, თორე ისე, ყოველთვის ვერიდები ტელეფონზე პასუხს, ყოველთვის ვერიდები არასაჭირო შეხვედრებზე წასვლას, გინდა ჩემი იყოს, გინდა სხვისი, დელიკატურ უარს ვეუბნები. ახლა, რატომღაც არ ვიცი, ენაცვალოს ჩემი თავი სუყველას, მაგრამ გამოსცემს პატარა წიგნს და პრეზენტაციის გამართვა უნდა, არც მეტი არც ნაკლები ოპერის თეატრში, გაუთავებელი ზარი, ბატონო რეზო, ხომ მოხვალთ, ბატონო რეზო ხომ მოხვალთო. მე ვინ ოხერი ვარ, რომ არ მივიდე მაგრამ, გულში კი სადღაც მეთანაბრება, ჯერ დაამტკიცე შე კაი ადამიანო, რომ მწერალი ხარ, ჯერ მკითხველმა გაგიცნოს, პირდაპირ პრეზენტაციებით და შეხვედრებით ნუვიწყებთ მეთქი. ეს, ისე ჩინოვნიკმა, მწერლების თავკაცმა გაჟონა ჩემს პასუხში, ვზივარ, ვწერ ნოველებს და ვერც კი გავიგე იმ 25 ტომის შემდეგ ეს პირველი წიგნია, გაჩუქებ ამას მერე შენ, არც ერთი ეს ნოველა არ არის შეტანილი ჩემს 25 ტომში. ახლაც, რამდენიმე ნოველა დაუმთავრებელი მაგიდაზე მიდევს. ერთი დავამთავრე და გამოვაქვეყნებ იმ ნოველას ჰქვია „ბოლო დამე.“ დიდხანს მანვალებდა ეს სიუჟეტი და დავწერე. აი ახლა, საქართველოს ბედი მანუხებს ძალიან და გაკრთება ჩემს ნოველებში ეს დვრიტა ქვეყნის გასაჭირის აღწერისას. თემა არ მაქვსო, ხანდახან რომ შემომჩივლებს ახალგაზრდა მწერალი, მეცინება ხოლმე... გადი სახლიდან და ყოველ ფეხის ნაბიჯზე ნაანყდები თემას, თემა არ არის ლიტერატურისთვის, დაანგრია ვერემ ყველაფერი, სანამ გონზე მოვიდოდა დაბნეული ხელისუფლება, „აბა რითი ვუშველოთ, აბა წყალნაღებული სახლი, კარი, ყველაფერიო...“ გამოვიდა 40 000 ახალგაზრდა, ჩემი სტუდენტები, თქვენი ამხანაგები, ზოგი სკოლის მოსწავლეები დადგნენ ხელები, მაჯები წყალში,ჭუჭყში ჰქონდათ ამოსვრილი.. დილიდან- საღამომდე უჭმელები მუშაობდნენ.. ეს გმირობაა.. იმ ერთ ბავშვზე რომ დაწერო, რომელიც მივიდა იქ და თავის გარდაცვლილ ამხანაგს დაეძებდა, ან რომ დაწერო იმაზე, რომ ზოოპარკიდან გაქცეული დათვი, რომლის ბელებიც წყალმა წაიღო და თვითონაც წყალმა წაიღო, მაგრამ სასწაულებრივად გადარჩა და დანგრეულ კედელზე ჩაჭიდებული დგას და ჩასცქერის ამ სტიქიას, მოდის წყალი, რომელიც მოანგრევს ყველაფერს.. დათვი ჩასცქერის, ამ დროს გაისმა სროლის ხმა, ესროლეს.. მე არ ვიცი ვინ იყო ლიკვიდატორი, პოლიციელი თუ ზოოპარკის თანამშრომელი.. რა იყო შე კაი კაცო, რა საჩქარო იყო მისი მოკვლა?! მე ისე შემეცოდა ის დათვი, რომელიც ჩასცქეროდა წყალს, გული შემეკუმშა, როცა დააგდო ტყვიამ ძირს, ადამიანური პოზიციიდან გეუბნები, ანანო, განა მხეცი მხეცი არ არის?! მაგრამ იქნებ თქმა იმისა, რომ უკანასკნელი ღონე ვიხმაროთ, რომ ის დათვი როგორმე თავის ვოილერში შევაბრუნოთ და ნუ ვიჩქარებთ მის მოკვლას, ეს ქადაგება საჭიროა ჩვენი გაციებული საზოგადოებისთვის..

ჩვენ გულგრლები გავხდით ერთმანეთის მიმართ, მე ხანდახან გაცეცხული ვარ ისე გულგრილად ჩაუვლიან მათხოვარს, რომელსაც ცალი ხელი არ აქვს, ცალი ფეხი არ აქვს.. ქუდი უდევს წინ და მოწყალებას თხოულობს, ზოგი ისე უხეშად მიმართავს: „- აღარ გამოილიეთ, ხომ მოგეცით გუშინ?!“ და ყვირილს უწყებს მათხოვარს.. ღმერთმა უფრო შემბრალებს გახადოს საზოგადოება. მე სანამ პირში სული მიდგას სულ ვიქადაგებ ადამიანთა სიყვარულს, სათნოებას, შველას გაჭირვებულთა მიმართ, ესაა ბაბუ მწერლის საქმე. შენ წერ რამეს?

- მე უფრო სკოლაში, თავისუფალ თემებს ვწერ, ასევე მიყვარს ჩანახატების წერაც.

ქართულში ვისი ნაწარმოებები ისწავლებ? მარკ ტვენის ტომ სოიერი

ქართველის?

იაკობ გოგებაშვილის ნაწარმოებები, აკაკი წერეთელი..

დიდებულია მარკ ტვენი, მაგრამ შენ ქართველი მწერალი უნდა შეაყვარო ბავშვს და მაინც, მაინც ტომ სოიერის შეყვარებით იწყებ? კი ეს გაურჩე უფრო მაღალ კლასში ფრთხილად, მაგრამ, ჯერ ბავშვის აზროვნება დაამკვიდრე თანამედროვე ქართულ მწერლობაზე, ჩვენ დიდებული ქართული მწერლობა გვაქვს, რატომღაც ჰგონიათ, რომ უფრო ნაკლებად იმოქმედებს კონსტანტინე გამსახურდიას, მიხეილ ჯავახიშვილის და თუ გნებავთ ჭაბუა ამირეჯიბის შემოქმედება მოზარდის ფსიქიკაზე ვიდრე ტომ სოიერის თავგადასავალი.

- ბატონო რეზო, როგორც გავიგე თქვენი ყველაზე ახლო მეგობარი ბატონი სოსო სიგუა არის, რას იტყვით მის შესახებ?

მე ცხოვრებაში ბევრი მეგობარი მყავდა, ისე ბევრი არა, რომ ხელის თითებზე ვერ დაეტიოს არ ვარ ის კაცი, რომელიც ცხოვრებაში მეგობრებს შეიძენს, კარგავს და მეგობრების ძებნაშია, მე მეგობრებს არასოდეს არ ვეძებ, იმიტომ, რომ მეგობრობა ძალიან სათუთი რამ არის, შეიძლება უცებ მეგობარმა გული გატკინოს და მერე მთელი ცხოვრების მანძილზე სანანებელი გაგიხდეს. ადამიანს რომელსაც შენი მეგობრობა ანდე მთელი ცხოვრების მანძილზე დიდი ტვირთი აქვს და შენც მის მიმართ განსაკუთრებული ერთგულება, განსაკუთრებული სიფაქიზე, განსაკუთრებული თუ გნებავთ მომთხოვნელობა გაკავშირებს. აი ვინ იყვნენ ჩემი მეგობრები: შოთა ნიშნიანიძე, ლევან სანიკიძე, ზაურ ბოლქვაძე, გურამ ფანჯიკიძე, მორის ფოცხიშვილი, რეზო ჩხეიძე, სოსო ბუხაიძე და გივი გამსახურდია. ახლა, ესენი ყველა, ვინც ჩამოვთვალე წავიდნენ ცხოვებიდან და მე 75 წლის კაცი თითქოს წყალდიდობის მერე მესერზე შერჩენილი დავრჩი. ჩემს მეგობრად ცოცხალთა შორის ეს არის სოსო სიგუა, მყავდა გონაშვილი, გულნაზ ხარაიშვილი, ნომადი ბართაია, ლაურა სორდია, აი, ესენია დღეს ჩემი მეგობრები. მე არ მინდა წრე გავზარდო მეგობრების თორემ სხვების დასახელებაც შეიძლება. მეგობარი ის არის ვისაც შენს სიცოცხლეს ანდობ, სულს ანდობ, მისგან ყოველთვის ჰქრის თანადგომის, სიყვარულის და ერთგულების ნიავი, რომელმაც იცის შენი ფასი და შენ იცი მისი ფასი. ერთ-ერთი გამორჩეული მათ შორის ჩემი სოსოა. მეგობრის მიმართ მადლობას არ ამბობენ ხოლმე, მეგობრობა ვალდებულებაა, მაგრამ მე აღფრთოვანებული ვარ იმ წერილებით, რაც სოსოს დაუწერია ჩემზე.

როგორც ვთქვით, რომელიც ცხოვრებაში მეგობრებს შეიძენს, კარგავს და მეგობრების ძებნაშია, მე მეგობრებს არასოდეს არ ვეძებ, იმიტომ, რომ მეგობრობა ძალიან სათუთი რამ არის, შეიძლება უცებ მეგობარმა გული გატკინოს და მერე მთელი ცხოვრების მანძილზე სანანებელი გაგიხდეს. ადამიანს რომელსაც შენი მეგობრობა ანდე მთელი ცხოვრების მანძილზე დიდი ტვირთი აქვს და შენც მის მიმართ განსაკუთრებული ერთგულება, განსაკუთრებული სიფაქიზე, განსაკუთრებული თუ გნებავთ მომთხოვნელობა გაკავშირებს. აი ვინ იყვნენ ჩემი მეგობრები: შოთა ნიშნიანიძე, ლევან სანიკიძე, ზაურ ბოლქვაძე, გურამ ფანჯიკიძე, მორის ფოცხიშვილი, რეზო ჩხეიძე, სოსო ბუხაიძე და გივი გამსახურდია. ახლა, ესენი ყველა, ვინც ჩამოვთვალე წავიდნენ ცხოვებიდან და მე 75 წლის კაცი თითქოს წყალდიდობის მერე მესერზე შერჩენილი დავრჩი. ჩემს მეგობრად ცოცხალთა შორის ეს არის სოსო სიგუა, მყავდა გონაშვილი, გულნაზ ხარაიშვილი, ნომადი ბართაია, ლაურა სორდია, აი, ესენია დღეს ჩემი მეგობრები. მე არ მინდა წრე გავზარდო მეგობრების თორემ სხვების დასახელებაც შეიძლება. მეგობარი ის არის ვისაც შენს სიცოცხლეს ანდობ, სულს ანდობ, მისგან ყოველთვის ჰქრის თანადგომის, სიყვარულის და ერთგულების ნიავი, რომელმაც იცის შენი ფასი და შენ იცი მისი ფასი. ერთ-ერთი გამორჩეული მათ შორის ჩემი სოსოა. მეგობრის მიმართ მადლობას არ ამბობენ ხოლმე, მეგობრობა ვალდებულებაა, მაგრამ მე აღფრთოვანებული ვარ იმ წერილებით, რაც სოსოს დაუწერია ჩემზე.

- თქვენ დიდი მწერალი ხართ, ამავე დროს ძალიან კეთილი, ხომ ვერ გაიხსენებთ თქვენგან გაკეთებულ რაიმე სიკეთეს?

ჩემგან გაკეთებული სიკეთეების ჩამოთვლა მეტიწრობად არ ჩამეთვალოს, კაცი იმისათვის არის გაჩენილი ამ ქვეყანაზე, რომ

თუ საშუალება გაქვს სიკეთე უნდა აკეთო, სულ სანანებლად დაგრჩებათ ცხოვრებაში, იცოდე,

ანანო, შენ დიდი ცხოვრება გელის, რატომ არ გაუნოდე ხელი ამ კაცს როცა უჭირდა, რატომ ვერ გამოვიჩინე ის ყურადღება რასაც ის ჩემგან ითხოვდა. შოთა ნიშნიანიძეს ერთი ლექსი აქვს დაწერილი სულ პატარა უყურადღებობაზე. ერთი ლოთი ძმაკაცი მოვიდა ჩემთანო, ჭუჭრუტანაში გავიხედეო და შამპანიურის ბოთლი უჭირავს ხელში, არადა ვზივარ ვმუშაობო და თამრიკოს, ჩემ ცოლს ვუთხარი, უთხარი რომ არ ვარ სახლშიო, გაალო თამრიკომ კარი და არ არის შოთაო, მიუგო სტუმარს, კარგი გადაეცით ვენაცვალე ჩემს შოთას მე იგი ძალიან მიყვარს, მინდოდა მასთან ახლა ერთი ჭიქა ღვინო დამეღებო, ჩემი საფიცარი შოთა, ჩემი საყვარელი შოთაო, ასეთი ბუტბუტით ჩაიარა კიბე. ამის მერე ხუთი წელი გავიდა შოთა წერს ლექსში და დღესაც მახსოვსო.. შენთან მოსული ერთგულება ბოთლით ხელში შენ უკან როგორ გააბრუნე რალაც ერთი ჭირიანი ლექსის გულისთვის, როგორ არ გაულე კარი. ამიტომ მე იქიდან დავინწყებ, რომ ჩემთვის არ არსებობს ტელეფონის არ აღება, ტელეფონზე არ პასუხი, ადამიანი მწერალთა კავშირში მოდის და დღეს ვერ მიგიღებ, ხვალ მოდის თქმა, ღმერთმა დამიფაროს კაცი რიგში როგორ ჩავაყენო, მე ვინ ოხერი ვარ კაცო, მოდი თუ რამე შემიძლია როგორ დაგზარდები, სადაც გინდა იქ დაგიგრიკავ, რა მიმართვასაც გინდა, რა ქალაღზეც გინდა, რაც ჩემს უფლებებში შედის როგორც მწერალთა კავშირის თავმჯდომარისა. ძალიან დიდი ტვირთია ცხოვრება ანანო და ძალიან მძიმე ტვირთია, ზოგს უმართლებს, ზოგს არა. რამდენი ნიჭიერი ადამიანი ვიცი მთელი ცხოვრების მანძილზე ჩრდილში მიჩენილი რომ არის და რამდენი ნარკომანი ვიცი თავს რომ წინ წევს ყელყელაობს და იძახის მე, მე და თავის ნაწერებს გააგზავნის, ქვემოთ რომ მიანერს ამისა და ამის ლაურეატი, ამისა და ამის.... რად უნდა ლექსს ტიტული რაში სჭირდება, თუ კარგი ლექსია ისედაც წავიკითხავ და ტიტულს მერე მე თვითონ ვიტყვი შენსას. რა ტიტული ჰქონდა ტერენტი გრანელს ახლა რომ ვაღმერთებთ?! ღმერთმა არც იმის ნიჭი მისცა, რომ თავისი თავი ვინმეზე წინ დაეყენებინა, ეძებნა რალაც შეხვედრები, აუდიტორიები, აბა პრეზენტაციები და აბა პრემიები. ტერენტი გრანელმა თავისი მძიმე ნუთისოფელი გალია ისე, რომ მთელი დაფასება, დღეს, რომ ჟურნალისტები უკუგებას ეძახით არ მიუღია, აბა ახლა ნახე, ერთადერთი ლექსი თუ აქვს ახალგაზრდა მკითხველს თავის უბის წიგნაკში ამოწერილი, ტერენტი გრანელისაა, აი ასე იზრდება დღითიდღე მისი პოპულარობა. ისე, როგორ გითხრათ, კი წერენ სხვები ჩემ სიკეთეებზე, ხანდახან რომ წავიკითხავ კითხვა მებადება მართლა მე გავაკეთე? მართლა მე წავყევი ვაჟა აბაკელია მის დასაცავად სახელმწიფო კანცელერიაში, მაშინ როდესაც მკვდარი ჩემი შვილი მესვენა და პანაშვიდზე ვიდექი მეთქი? მე მივუყვანე შალვა მინაშვილს სოფელში მცხოვრებ უღარიბეს მწერალს, რომელსაც ლუკმა-პურიც რომ არ გააჩნდა, მოულოდნელად ხბო, უშობელი, რომელიც სამ თვეში დამაკდა და ოჯახი შიმშილით სიკვდილისაგან გადაარჩინა და ასეთი ბევრი რამ.. „მადლი ჰქენი ქვაზე დადე გამოივლი წინ დაგხვდება.“ იმას ვერ გეტყვი ცხოვრებაში ძალიან ბევრი გაკეთებული ჩემი მადლი წინ დამხვდა მეთქი, უფრო ხშირად პირიქით არის, დათა თუთაშხია ბრწყინვალედ ამბობს ამაზე, ვისაც ჩავაცვი იმან გამხადაო, მაგრამ არ უნდა ეძებდე შენ, თუ კაცი კაცად ვარგისარ მე შენ ამხელა პატივი გეცი კაცს არასოდეს არ უნდა უთხრა, თუ ვერ

გაიგო მან შენი კეთილი გული, ღმერთმა ხელი მოუმართოს, ნუთისოფელი გაასამართლებს.

– **რამდენი დედამიწის ბავშვია?**

ოთხი

– **რას იტყვით მათ შესახებ?**

უფროსი არის ჩემი და ნათელა მათემატიკოსია, დღეს შვილიშვილები და შვილთაშვილები ჰყავს, მეორე მე ვარ, რეზო მიშველაძე, რომელსაც ახლა 10 თვის წინ შემეძინა შვილთაშვილი, მასაც რეზიკო დაარქვეს. ჩემი მომდევნო არის მხატვარი გოგი მიშველაძე, და ასევე შვილიშვილი ჰყავს, მეოთხე არის ბორისი ფიზიკოსია, მას ჰყავს აგრეთვე შვილიშვილები და შვილთაშვილებიც. ჯერ-ჯერობით არც ერთი არ ჩამოგვაგდო წუთისოფელმა და ბედნიერი ვარ, რომ დედაჩემმა და მამაჩემმა გაგვზარდეს და ცხოვრებაში ხომ ყველაფერი გვასწავლეს ფულის შოვნის გარდა. ოთხივენი ვართ ღარიბები და ხედავთ ჩემს სახლს, არც არასოდეს გვიწუნუნია, რაც მოვიპოვეთ ჩვენი შრომით, აი ეს არის. დედა მყავდა საჩხერიდან, მერჯევიდან, გვარად გველესიანი. მამა იმერელი აზნაური იყო, ჩვენ ძველი აზნაურები ვართ, მერე ბაბუას ბაბუამ დაამთავრა ხონის სასულიერო სასწავლებელი, მარტვილში გაამწესეს მღვდლად ბაბუაჩემის ბაბუა ალექსი მიშველაძე, ბაბუაჩემი მასწავლებელი იყო. მარტვილშივე დაიბადა მამაჩემიც, ჩვენი სოფელი თარგამეულია, ე.ი. თარგამოსეული, პირველი ქართული სოფელი სამეგრელოში, მარტვილთან ახლოს. იქ სულ იმერლები ვცხოვრობთ, ხონისგან ძალიან შორს არ არის, სიხარულიძეები, ნაროუშვილები, მიშველაძეები, აი ეს სოფელი, რამდენიმე გვარტომით მეგრელი ცხოვრობს. მე შვიდ წლამდე სამეგრელოში, თარგამეულში ვიზრდებოდი და მერე ქუთაისში გადმომიყვანეს, ოჯახი გადმოვედით ქუთაისში და ქუთაისშივე დავამთავრე სკოლა.

- თქვენთან უამრავი სტუდენტი სწავლობდა გასულ წლებში და დღესაც, განსაკუთრებული ნიჭით დაჯილდოებულს ხომ არავის გაიხსენებთ?

ეგ შეკითხვა, დაიმახსოვრე, არასოდეს არ უნდა მისცე მასწავლებელს, მე მასწავლებელი ვარ ლექციებს ვკითხულობ, მე რომ ჩემი სტუდენტები ერთმანეთისგან გავარჩიო ამით დიდ ცოდვას ჩავიდენ, ამიტომ თუ მასწავლებელი ტაქტიანია, არასოდეს არ გამოარჩევს თავის მოსწავლეებს, არავინ არ იცის ბავშვები ვინ ვისზე უფრო ნიჭიერია, თუ მას შეუძლია ეს გაკვეთილი კარგად დაიხეპიროს, კარგად მოყვეს და ფრიადი მიიღოს, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ იგი ნიჭიერია იმ მეორე ბავშვზე, რომელსაც შეიძლება საშემოდგომო გამოცემა, ჩვენ არ ვიცით, არსებობს შეყოვნებული გამოხატვა ნიჭისა, არის ზეპირად დამახსოვრების უნარი, ახლა მე გეტყვით, მუხრან მაჭავარიანს, რომელსაც შედგენილი აქვს ქართული ენის ლექსიკონი, ე.ი. რამხელა საქმე აქვს ქართულ გრამატიკაში გაკეთებული, პროფესორმა იოანე ქავთარაძემ ორი დაუწერა გრამატიკაში და რეზო ინანიშვილი ასავე ბრწყინვალე პროზაიკოსი, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით უნივერსიტეტიდან გარიცხეს მეორე კურსიდან, ქართულში მიღებული ორიანის გამო, აბა მითხარი, ახლა ან ერთი ან მეორე, იქ ჯგუფში ვინც დარჩა, იმათზე ნაკლებები რით იყვნენ, თუ ათასჯერ უკეთესი არა?! ამიტომ მე დიდ სიფრთხილეს ვიჩენ ათასი კუთხიდან ვზომავ, შეიძლება ეს არ იცის კარგად, მაგალითად, როდის დაიბადა ეგნატე ნინოშვილი, მაგრამ შეიძლება თვითონ წერს მშვენიერ მოთხრობებს და ლექსებს ან შეიძლება აგერ, სხვა საქმეში ისეთი ნიჭი გამოამჟღავნა. ჩვენ გამოცდაზე მასწავლებლებს არ გვაქვს იმის ძალა, რომ ზუსტად გავიგოთ ბავშვის ცოდნა, შენ არ გეგონოს, რომ შენმა მასწავლებელმა ზუსტად იცის შენი ცოდნა, მან შენ ერთი გაკვეთილი გამოგკითხა, გკითხა ეს, ეს, მაგრამ არ უკითხავს ეს, რომელიც შეიძლება არ იცოდო, ამიტომ ნუ ვიქნებით, ჩემო ძვირფასო კოლეგებო, მასწავლებლებს მივმართავ, აჩქარებულები ბავშვის შეფასების დროს.

- რას აფასებთ მოზარდში?

მოზარდი სხვადასხვა ასაკის კატეგორიაა, მოზარდია ძალიანი პატარაც, სკოლაში რომ შევა მეოთხე კლასამდე, რომელიც პატარა ბავშვია და მას ბავშვთან ერთიერთობის საზომებით უნდა მიუდგე, მერე უკვე უფროს კლასებში რომ გადადის იქ უკვე სხვა მოთხოვნები და სხვა თვისებებია. საერთოდ მე სტუდენტში (სკოლას ისე კარგად არ ვიცნობ და გამიჭირდება თქმა) ვაფასებ უპირველეს ყოვლისა გულისხმიერებას, ზრდილობას. აი, ექსკურსიაზე რომ წაიყვან სტუდენტს და ეხუმრები რაღაცას სუფრაზე ზიხარ და მერე დღეს უნივერსიტეტის დერეფანში თუ შეგხვდა და მხარზე ხელი გადაგდო, უი, ეს ჩემი ძმაკაცი ყოფილაო, ეს მიმაჩნია უზრდელობად, უტაქტობად. ჩვენ სტუდენტები რომ ვიყავით, მონინებით შევცქეროდით ლექტორს, როგორ გავუთამამდებოდით, რომელიც სუფრაზე დაგვიჯდა და გიტარაც დაუკრა, ექსკურსიაზეც წაგვიყვანა, მაგრამ იქ მთავრდებოდა ჩვენი სიახლოვე ლექტორთან, მერე იწყებოდა უნივერსიტეტი და იწყებოდა აუდიტორია. ვაფასებ სამშობლოს სიყვარულის გრძნობას, ეს

ცოტა მისუსტდა ამ ბოლო დროს, მე ერთ ამბავს გეტყვი, სულ ახალი ამბავია, რუსებმა 1,5 კმ-ით გორთან საზღვარი გადმონიეს, მცოცავი ანექსია ჰქვია, მცოცავი ოკუპაცია, გადმონევენ, გაავლებენ ეკლიან ლობეს, მავთულხლართებს, კიდევ გადმონევენ, კიდევ გაავლებენ და ასე ნელ-ნელა იპყრობენ საქართველოს.. მე გამიკვირდა ახლა მსოფლიომ რომ არ ატეხა განგაში ამაზე.. კაი, ვთქვათ საქართველო მსოფლიოს არ აინტერესებს, მაგრამ შე კაცო, შენი ნავთობსადენი რომ მოექცა რუსის ლობეში როგორ არ ატეხე ხმაური შენ რომ ამერიკა ხარ?! რომ ამბობ საქართველოს მეგობარი ვარო. მე ღამე არ მეძინა, შუალამეზე ვურეკავდი ჩემს მეგობრებს, 2-ჯერ დაველიე დამამშვიდებელი, ვიფიქრე გული არ გამიჩერდეს-მეთქი.. ეს ხომ საშინელებაა, გართმევენ ტერიტორიას და შენ უძღური ხარ შეებრძოლო რუსების ტანკებს. მეორე დღეს ჩავრთე ტელევიზორი და ვნახე, რომ ვაკის პარკი სავსეა ახალგაზრდებით და ჩემს ცოლს ვეუბნები: უი, გაიღვიძეს ახალგაზრდებმა, ნახე რამხელა საპროტესტო აქციაა რუსეთის წინააღმდეგ, ოკუპაციის წინააღმდეგ ვაკის პარკში-მეთქი. დავაკვირდი ტელევიზორს, გამოდის ახალგაზრდა ბიჭი და ამბობს: „ბილეთი.. სამი დღეა აქ ვათენებ და ბილეთი არ მომცეს, როდის გაიყიდება?! „ რა ბილეთი, რა ბილეთი შე ტუტუცო, საქართველოს იპყრობენ ნაბიჯ-ნაბიჯ, სადაცაა გულნაზის ულამაზეს სოფელსაც წაიღებს რუსი და შენ ფეხბურთის ბილეთისთვის ვაკის პარკში წევხარ?! ე.ი. შენ გამორიცხული ხარ ყველაფრისგან, მშობლიური გრძნობისგან, სამშობლოს ტკივილისგან, რომ შენს მიწა-წყალს, რომელიც შენ უნდა დაიცვა მტკაველ-მტკაველ გართმევენ, მთავარი პრობლემა თურმე შენთვის ფეხბურთის ბილეთის საკითხი ყოფილა. ანანო, ახლა შენ რომ ამას გელაპარაკები, თითები მიცივდება.. ძალიან გული დამწყდა ამაზე. ე.ი. გადაგვარდა ახალგაზრდობა, გადაგვარდა...

- ბატონო რეზო, თქვენ მწერალი ხართ, თუ დავინერიათ ლექსი?

კი, როგორ არა. აი, ჩემს ფილმში რომ იყო გადაღებული ჩემი ერთადერთი ლექსი, რომელიც სახელმძღვანელოებში შეიტანეს, საბავშვო ანთოლოგიებშიც იყო შეტანილი და კიდევ ბევრგან.. ეს ერთადერთი ლექსი მაქვს დაწერილი, როცა მესამე კურსის სტუდენტი ვიყავი. საბავშვო ლექსი დაწერეო იოსებ ნონეშვილმა, მაშინ ის ჟურნალ „დილას“ რედაქტორი იყო, მე ლექსს არ ვწერ ბატონო იოსებ-მეთქი ვუთხარი, სცადე, სცადეო მითხრა და დავწერე. აი, ასეთია ეს ლექსი:

„ჩემი ბატის ჭუჭული სასეირნოდ გავუშვი,
გაისწორა ბუმბული, გადაეშვა აუზში,
გაცურა და გავიდა, განა ბევრი ინვალა?
მხოლოდ ერთი დღის არის, ცურვა როდის ისწავლა? „

- რამდენი წლის არის თქვენი შვილიშვილი უმცროსი რეზო მიშველაძე?

ჩემი პატარა რეზიკო 1 წლის არის ახლა, აქ არ არის თორემ გაგაცნობდი

- თქვენ იუბილეზე ვნახე

კი ჩემს იუბილეზე სცენაზე გამოვიყვანე და რომ მეგონა ბავშვი ტირილით დააქცევს მეთქი ყველაფერს, როგორ იყო განაბული, გაჩერებული გავოცდი. თვითონ მიკროფონსაც ლულულუ-ლით ხელი წაავლო,

თქვენი შვილი, აჩიკო მიშველაძე, შეენირა ტერიტორიულ მთლიანობას, თქვენში თუ არის ის რწმენა, რომ შვილს შეხვდებით ცათა სასუფეველში?

მე მორწმუნე ვარ ჩემო სიცოცხლე, ვფიქრობ, რომ იმ ქვეყნად შევხვდები ჩემს შვილს, მაგრამ ჩემი ამ ქვეყნად არსებობით მე იმ ქვეყნად აჩიკოსთან შეხვედრის მორალური უფლება უნდა მოვიპოვო. მე ამ ქვეყნად ჩემი ბრძოლით, ჩემი ნაწერებით არ უნდა დავტოვო ხინჯი ვინმეს თვალში, რომ პირნათლად წარვსდგე იქ, ჩემი სამშობლოსათვის შენიღული შვილის წინაშე.

– რას იტყვით ბეჟან ხარაიშვილზე, რომლის სახელიც მიენიჭა 30 წლის გარდაცვალების შემდეგ საჩხერის რაიონის ქალვანის საჯარო სკოლას?

ბეჟან ხარაიშვილი უნიჭიერესი ბიჭი იყო, ის უნივერსიტეტში მაშინ სწავლობდა, როცა მე ახალი ფეხადგმული დოცენტი ვიყავი. სალამოს დასწრებულზე სწავლობდა და მხოლოდ ერთი სემესტრი ვუკითხავდი. გამორჩეული ბიჭი იყო, თან მე უფროსი ვიყავი, მაგრამ მეც მაშინ ახალგაზრდა ლექტორად ვითვლებოდი და იყო საოცრად მოკრძალებული, იმდენად მოკრძალებული, რომ გამომყვა ერთხელ ლექციიდან და ბატონო რეზო, ახალგაზრდა მწერალთა წრეს თქვენ ხელმძღვანელობთ და შეიძლება ჩავენეროო მომმართა, წერ რამეს მეთქი მე ვუთხარი, ლექსებს ვწერო ხანდახან. მე ვუთხარი ჩაენერემეთქი, წინასწარ ხომ არ არის რაიმე შემონიშნება საჭიროო, ეს ჩემი ლექსები ღირსი იქნება თუ არა იმისა, რომ მე ახალგაზრდა მწერალთა წრის წევრი ვიყო, იმიტომ, რომ მაშინ ახალგაზრდა მწერალთა წრეს დიდი სახელი ჰქონდა. თითქმის ყველა მწერალი ამ წრიდან არის წამოსული. მე ვუთხარი რა შემონიშნება უნდა ჩემო ბეჟან, რაკი ლექსებს წერ ე.ი. შენ ახალგაზრდა მწერალთა წრის წევრი უნდა იყოთქო, ჩათვალე შენ, რომ ამ საათიდან, მე სიაში გწერ, რომ ავალ ჩემს კაბინეტში, დანარჩენს ცხოვრება გვიჩვენებს მეთქი. ოსტატობა უცებ არ მიიღწევა, ნელ-ნელა დიდი შრომით და რუდუნებით მოდის. ყველა ის პოეტი, რომელსაც შენ იცნობ და გიყვარს დიდი შრომისა და დიდი შთაგონების შედეგად გახდა დიდი პოეტი. სამწუხაროდ მე არ ვიცოდი, მას არ მოუტაია რვეული ჩემთვის, თუ ასეთი საინტერესო პოეტი იყო. მას კიდევ ერთი თვე ვუკითხავდი და ჩათვალა რათქმაუნდა დავუწერე. ჩვენი ურთიერთობა გაგრძელდა მხოლოდ იმით, რომ სისტემატიურად ვერ ესწრებოდა სხდომებს და ვეუბნებოდი შენი ლექსები როდის განვიხილოთმეთქი. შემოქმედება რათქმაუნდა ბევრი არ დარჩა, მაგრამ რაც დარჩა აუცილებლად დაიდება მაღალ ლიტერატურულ თაროზე ქართული პოეზიისა.

– თქვენი მეუღლე ქალბატონი ნათელა რა პროფესიის ბრძალება?

ჩემი მეუღლე ბიოლოგია, ბიოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, ხარისხი, დაცვა, შრომე-ბიც აქვს გამოქვეყნებული. ძალიან გავანვალე მე იგი ჩემი ცხოვრებით, რადგან ყველაფერი მომიძღვნა მე მთელი თავისი სიცოცხლისა.

შეიძლება ითქვას, რომ პირადი ცხოვრება, მისი მეცნიერული კარიერა . კარგა ხანს სკოლაში მუშაობდა ისე, რომ მისი მოსწავლეები დღესაც მოდიან მასთან სტუმრად, მაგრამ იმდენად მოკრძალებული ქალია, ყველაფერ ამაზე თითქმის უარი თქვა. სკოლასაც ადრე დაანება თავი. მე არ ვიცი ვარ თუ არა იმის ღირსი, რომ ჩემმა მეუღლემ ამხელა ყურადღება გამოიჩინა ჩემდამი. შეიძლება ითქვას, ჩემი პირადი მდივანიც არის. ჩემს დაწერილ ნოველებს პირველად ის კითხულობს. კაცი ცოლს არ უნდა აქებდეს, მაგრამ მაღალი ლიტერატურული გემოვნების ქალია. ერთად გამოვცადეთ უბედურება, რომელმაც გაანახევრა ჩვენი სიცოცხლე. აჩიკოს წასვლამ და ახლა რეზიკოს მოსვლამ ცოტა გამოგვახედა თვალში, თუ არა ყოველთვის იყო ეს ჩემი სახლი მეგობრების თავშეყრის ადგილი. მე თვითონ მუსიკალური კაცი ვარ, ხუმრობა მიყვარს, თამაძობა მიყვარს, სიმღერა მიყვარს. ვუკრავ ფანდურზე, გიტარაზე, როიალზე და სულ იყო აი აქ შეხვედრები. აჩიკოს წასვლის შემდეგ, სინყნარემ და მინორმა, სევდამ დაისადგურა ამ ოთახში. რა ვიცი მე ჯერ სიკვდილს არ ვაპირებ და რა ვიცი იქნებ ისევ შეტრიალდეს.

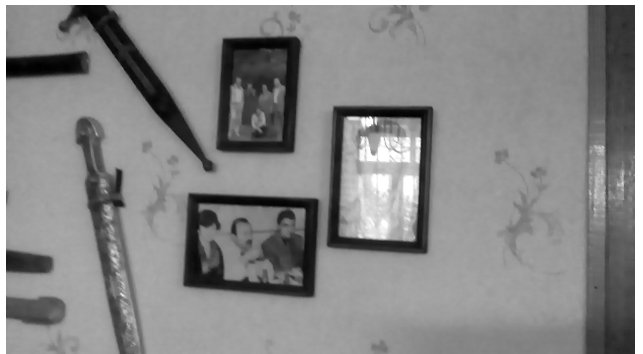
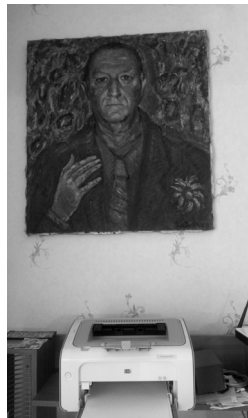
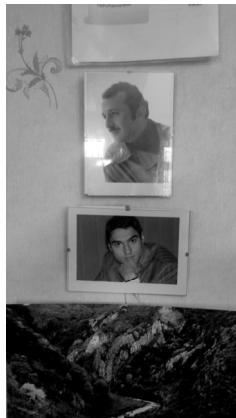
– ნელს თქვენს იუბილეს დაემთხვა ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილის 65 წლის იუბილე, რას ხედავთ ამ ქალბატონში არის თუ არა იგი ეროვნული?

ძალიან ეროვნული და პატრიოტია, მე ვილაპარაკე მის ჟურნალზე, საერთოდ ძალიან იშვიათად ხდება, რომ მე მივდიოდე და პირველ სიტყვას ვამბობდე ვინმე ჩემი მწერალთა კავშირის წევრის იუბილეზე, იმიტომ, რომ ხანდახან ვფიქრობ საზოგადოებას ჩემი აზრი თავზე არ მოვახვიო. სიამოვნებით მივედი გულნაზის იუბილეზე, მოვეფერე როგორც შემეძლო, იმიტომ, რომ ჭეშმარიტად ეროვნული პოეტია, დიდი სიყვარულის ღირსია, ამიტომ ძალიან მიყვარს მეც და ქართულ საზოგადოებასაც. შეუფასებელია მისი შრომა იმიტომ, რომ ერთმა ქალმა გამოსცეს

ჟურნალი, ამდენი პატარა მეგობარი ყავდეს, ყველა რაიონის გამგებელი გიცნობდეს, საზოგადო მოღვაწე რასაც ჰქვია, აი, ეს ნამდვილად არის გულნაზ ხარაიშვილი.

- რას უსურვებდით ჟურნალ „ათინათს“?

ჟურნალ „ათინათს“ ვუსურვებდი აყვავებას, კიდევ უფრო ტირაჟის გაზრდას, რომ მოიცვას მთელი საქართველო. საქართველოში არის ისეთი კუთხეები, სადაც „ათინათს“ არ შეუღწევია, ეს არის ფშავ-ხევსურეთი, სვანეთი, აჭარის მაღალმთიანი სოფლები. ყველა უნდა მოვიცვათ, ყველგან უნდა ჩავიდეს „ათინათი“. თბილისიდან ახლოს მდებარე ქალაქები განებივრებული არიან ლიტერატურული პრესის ყურადღებით. მე მიმაჩნია, რომ „ათინათმა“ მთელი საქართველო უნდა მოიცვას და მე ყველანაირად დავეხმარები ამ საქმეში.

ბატონო რეზო! თქვენთან შეხვედრით აღფრთვანებული ვარ, დიდი მადლობა ქალბატონ გულნაზს, რომ მომცა საშუალება გამეცნო ბატონი რეზო მიშველაძე, ეს დღე დაუვიწყარი იქნება ჩემთვის, დიდი მადლობა, რომ დამითმეთ დრო.

ანანო, ჩემთვისაც სასიამოვნო იყო შენი გაცნობა, წარმატებას ვუსურვებ თქვენს ჟურნალს, თქვენს სკოლას და პირადად შენ. უფალი გფარავდეს!

ილია ძმანაშვილი

ქალაქ თბილისის № 36 საჯარო სკოლის
V ბ კლასის მოსწავლე

**ინტერვიუ
ქალბატონ მაია კვინიკაძესთან**

ქალაქ თბილისის № 36 საჯარო სკოლის V ბ (ხელ. ლელა ლომაძე) კლასის მოსწავლე ილია ძმანაშვილი, აგრეთვე ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის ნორჩი ათინათელი.

მოკლედ მოგვიყევით თქვენს შესახებ.

მე გახლავართ თბილისის № 36 საჯარო სკოლის დირექტორი მაია კვინიკაძე, დავიბადე 1965 წელს ხა-

რაგაულის რაიონში, იქვე 1982წელს დავამთავრე საშუალო სკოლა, იმავე წელს ჩავირიცხე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ქიმიის ფაკულტეტზე, რომელიც 1987 წელს დავამთავრე.

– რამდენიმე სიტყვა თქვენი ოჯახის შესახებ

მყავს მეუღლე:ზურაბ ლონდაძე პროფესიით ინჟინერი და ორი შვილი მარიამი და გიორგი. მარიამი იურისტია, გიორგი მომავალი ექიმი აგრეთვე მყავს პატარა შვილიშვილი- დარჩი, ერთადერთი კაცი,რომელიც ბებიას აგიჟებს.

– რამდენი დედამამიშვილი ბრძანდებით? რას იტყვით მათ შესახებ?

ორი დედამამიშვილი ვართ. ჩემი ძმა ექიმი, ქირურგი. რძალმა სხვათაშორის 36 საჯარო სკოლა დაამთავრა, იგი იყო ამ სკოლის კომკავშირის მდივანი.

– ქალბატონო მაია, რამდენადაც ვიცი თქვენ რამდენიმე სპეციალობას უთავსებთ ერთმანეთს, როგორ ახერხებთ?

ადრე ვუთავსებდი ჩემო კარგო, ახლა უკვე ვეღარ, რადგან, იმდენად რთულია სკოლის ხელმძღვანელობა, რომ სხვა საქმისთვის დრო არ მრჩება.

– ყველაზე მეტად რომელი პროფესია მოგწონთ და რატომ?

ყველა პროფესია მისაღები და მოსაწონია, მაგრამ ძალიან მიყვარს პედაგოგობა, არანაკლებ ჟურნალისტიკა.

– რამდენადაც ვიცი თქვენ სხვა სკოლის დირექტორიც ბრძანდებოდით, მოგწონთ თუ არა ჩვენი სკოლა?

ძალიან, განსაკუთრებით ბავშვები.

– ერთი წელია, რაც ჩვენს სკოლას ხელმძღვანელობთ, ვხედავ, ფოიეში ლამაზი კუთხე - სამლოცველო გაკეთდა, კიდევ რას დაამატებდით?

რალაც-რალაც სიურპრიზებს ამ ზაფხულზეც გავაკეთებ. შეიძლება ბევრით ვერ გაგაკვირვოთ, მაგრამ მეორე კლასებს ექნებათ ახალი მერხები და ახალი საკლასო ოთახები. ყველა კლასში მინდა მოვანესრიგო იატაკები.

– ქალბატონო მაია, ჩვენს სკოლაში მომავალში თუ გაქვთ რაიმე დაგეგმილი?

ბევრი რალაცის გაკეთებას ვფიქრობ, მაქვს დაგეგმილი, პირველ რიგში ყველა საკლასო ოთახი მოვანესრიგო, ძალიან ლამაზი სკოლა უნდა გექონდეს, მერე კი, ისე უნდა შეეცვალოთ სწავლის ხარისხი, რომ ყველაზე ძლიერი ბავშვები ჩვენს სკოლას ამთავრებდნენ.

– რა დაბრკოლებებს შეხვედრიხართ ხელმძღვანელობის პერიოდში?

ხელმძღვანელობა ძალიან რთულია, იმიტომ, რომ ბავშვებთან, ახალ თაობასთან ურთიერთობა ძალიან კარგიცაა და ძალიან რთულიც. ყველა ბავშვი ინდივიდუალურია და ყველა ბავშვს თავისებური მიდგომა სჭირდება, სწორედ ამიტომაც ხელმძღვანელობა რთული.

– ქალბატონო მაია, თქვენ ძალიან თბილი ბრძანდებით, ამ მოკლე ხნის მანძილზე როგორ შეძელით ამხელა სიყვარულის დათესვა?

რა ვიცი, ჩემო ძვირფასო, ეგ თქვენ უნდა თქვათ. მე ვცდილობ მაქსიმალურად ყველა ბავშვი ყურადღების ცენტრში მყავდეს, ვხემძღვანელობ ყოველთვის ერთი პრინციპით: "ჩემი სკოლის ყველა მოსწავლე ჩემი შვილია" და ამიტომ როცა საჭიროა ხანდახან მკაცრიც ვარ.

- რას უსურვებდით თქვენს მოსწავლეებს, მომავალ თაობას?

პირველ რიგში ჯანმრთელობას, შემდეგ იღბალს და კარგ სწავლას, რომ წარმატებული იყოს და იპოვოს თქვენი ადგილი ცხოვრებაში.

- ქალბატონო მაია, 1 ბ კლასში მიწვეული იყო პოეტი გულნაზ ხარაიშვილი, რას იტყვით ამ ღონისძიების შესახებ?

ძალიან კარგი ღონისძიება იყო, მე პირადად აღფრთოვანებული დავრჩი პირველკლასელების შესაძლებლობებით, ძალიან ლამაზი საღამო გამოვიდა, ძალიან თბილი, სიყვარულით სავსე, სიყვარული იგრძნობოდა ბავშვების მხრიდან და ასევე ქალბატონი გულნაზის მხრიდანაც. ძალიან კარგად ჩაიარა ამ საღამომ.

- ჩემს პედაგოგებს შორის ყველაზე ძალიან მიყვარს ციური მასწავლებელი, მაინტერესებს თქვენი აზრი მის შესახებ.

შენი დაწყებითი კლასის მასწავლებელი იყო ხო?

- დიას!

კი, იგი ძალიან კარგი მასწავლებელია, მოწესრიგებული, ლამაზი პირველ რიგში, რაც მთავარია ძალიან უყვარს თავისი მოსწავლეები და მაქსიმუმს აკეთებს, რათა თავის ბავშვებს გაულამაზოს ცხოვრება, არაფერზე უკან არ იხევს, თავისი დროის შესაძლებლობების მაქსიმუმს ხარჯავს.

- ქალბატონო მაია, როგორც ვიცი ეს ბავშვები მიწვეულები იყვნენ დიდი მწერლის, ბატონ რეზო მიშველადის იუბილეზე, თქვენნი აზრით მწერლის ეს დიდი ყურადღებარითი იყო გამოწვეული?

ჩემო კარგო, ჯერ ერთი იმიტომ, რომ ძალიან დიდი სიბო დაინახა ამ ბავშვებში, ბავშვების ნიჭიერება, ურთიერთპატივისცემა,... ეს საღამო იყო სწორედ ამის დასტური.

- გსმენიათ ალბათ ჟურნალ „ათინათის“ შესახებ. რას ფიქრობთ ამ ჟურნალზე?

ეს ჟურნალი ჩემი სამაგიდო ჟურნალია, იგი ყველა სკოლაში

კი არა, ყველა სასწავლო დანესებულებაში უნდა იყოს და ყველა უნდა კითხულობდეს, ნახონ რა სიახლეებია, იგი თითქმის ყველა დარგს ემსახურება.

- გაქვთ თუ არა სურვილი ჟურნალი, რომელიც სამ თვეში ერთხელ გამოდის იყოს სკოლის ბიბლიოთეკაში?

კი რა თქმაუნდა, ჩვენ დავინყეთ თანამშრომლობა ჟურნალ „ათინათის“ რედაქტორთან. ეს ჟურნალი იქნება ბიბლიოთეკაში და ახალ ნომრებსაც შევიძენთ. ყველა უნდა კითხულობდეს ამ ჟურნალს. ჟურნალ „ათინათის“ რედაქტორი ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილი იმედია კიდევ მობრძანდება ჩვენს სკოლაში, ჩვენი თანამშრომლობა როგორც უკვე ავლნიშნე, კიდევ გაგრძელდება, ახლა უკვე სხვა კუთხით შეიძლება მოვიწვიოთ იგი. ძალიან კარგი ქალბატონია, რომლის დაკარგვაც ნამდვილად არ შეიძლება, რომელთანაც ურთიერთობა გარკვეული სკოლაა თქვენთვის ჩემო კარგო. ახალი სასწავლო წლიდან ვაპირებთ ლიტერატურულ საღამოზე მოვიწვიოთ ბატონი რეზო მიშველაძე.

- ხომ არაფერს დაამატებდით?

არაფერს, ჩემო ილია, გარდა იმისა, რომ ძალიან სასიამოვნო იყო შენი გაცნობა ამ ამბულაში, არ შეაჩერო ეს ტემპი და შენი თანაკლასელებიც აიყოლიე.

- დიდი მადლობა ინტერვიუსთვის

დიდი მადლობა, გისურვებ წარმატებებს!

ილია ძმანაშვილი

მინდა უფრო მეტი გავიგო თქვენს შესახებ.

დიახ, მე დიდი ხანია გიცნობ, მიხარია, რომ ჩემი აღზრდილი ხარ, ნიჭიერი, გაინტერესებს ჟურნალისტიკა, მადლობა, რომ ჩემთან ისურვე გასაუბრება. მე ვარ ციური ხუჭუა, დავიბადე 1957 წლის 26 სექტემბერს, ქ. სამტრედიისში. დავამთავრე პირველი საშუალო სკოლა. გარდა იმისა, რომ ვარ დანყებითი კლასების მასწავლებელი, მაქვს მეორე სპეციალობა, ვარ ეკონომისტი, მაღალ კლასებს ვასწავლიდი სამოქალაქო ეკონომიკას და გლობალური ბიზნეს ეთიკას, მრავალი პროექტის ავტორი, ერთ-ერთმა პროექტმა მოსწავლეთა კომპანიამ „ფრენჩაიზი“ (მონანილეობდა ჩვენი სკოლის XI კლასი) თბილისის სკოლებს შორის I ადგილი დაიკავა, განათლების სამინისტროს დაფინანსებით ფინანსში მონანილეობის მისაღებად გავემგზავრეთ ბათუმში. საერთაშორისო ორგანიზაციის „ჯუნიორ ენვიმენტის“ პრეზიდენტის გადანიყვეტილებით ქვეყნის მასშტაბით საფინანსო კონკურსი II ადგილით დავასრულეთ.

- ძალიან სასიხარულოა, რომ ჩემი საყვარელი მასწავლებლის გულისხმიერებითა და თავდადებული შრომით დიდი მოგზაურის ჯუმბერ ლეჯავას სახელობის აკადემიის წარმომადგენლები ესტუმრნენ ჩვენს სკოლას რას იტყვით ამის შესახებ?

კი, ილია, ეს ნამდვილად ასე იყო. აპრილის თვეში 1-ბ კლასის მოსწავლეებმა ჩემი ხელმძღვანელობით, ერთ მცირე, პატარა, მაგრამ დიდი სითბოთი სავსე ოთახში, მოვიწვიეთ, შესანიშნავი ქალბატონი – პოეტი გულნაზ ხარაიშვილი თავის მეგობრებთან ერთად. გავმართეთ პოეზიის საღამო სახელწოდებით: „ლექსი მამშვიდებს, ლექსი მშობს, .ლექსი მწყურია...“

ინტერვიუ ქალბატონ ციური ხუჭუასთან

ქ.თბილისის №36 საჯარო სკოლის (დირექტორი მ. კვინიკაძე) 5-ბ კლასის (ხელ-ლი ლ.ლომაძე) მოსწავლე **ილია ძმანაშვილი** ესაუბრება ამავე სკოლის პედაგოგს ქალბატონ ციური ხუჭუას

- მე ვარ ჯუმბერ ლეჯავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის „ნორჩი ათინათელი“ ქალბატონო ციური, თქვენ ჩემი დანყებითი კლასების მასწავლებელი ბრძანდებოდით,

- კმაყოფილი ხართ ამ ღონისძიებით?

ძალიან, იცი ილია, ჩემმა პატარებმა ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბეს, ჩემი იმედები გაამართლეს, გააზრებულად წარმოადგინეს ეს საღამო. აღფრთოვანებული იყო მონვეული სტუმრებიც: ლამზირა შეყილაძე, ნაირა მარშანია ჯუმბერ ხარაიშვილი, სერგი ლომაძე, კახა ბაციკაძე, ლევან ბაბუხაძია, და თვით ყველასათვის უსაყვარლესი პოეტი გულნაზ ხარაიშვილი.

- როგორ შთაბეჭდილება დატოვეს ბავშვებში მონვეულმა სტუმრებმა?

ეს საღამო, დღემდე ჩემი პატარებისათვის, დაუვიწყარ საღამოდ იქცა, მათთვის, ქალბატონი გულნაზი, პირველი მონვეული პოეტი და იგი სამუდამოდ დარჩება მათ ნორჩ გულეებში.

- თქვენი აზრით, ამ ღონისძიებით ბავშვებს რაიმე შეემატა?

რა თქმა უნდა ბევრი რამ, ბავშვი, რომელიც სკოლისათვის ემზადება, ორიენტირებულია ისწავლოს წერა-კითხვა, ეს რა თქმა უნდა აუცილებელია, მაგრამ, არა უპირველესი, ბავშვმა, ჩემი აზრით, თავიდანვე უნდა გამოიმუშაოს ინტელექტის. ურთიერთპატივისცემის, მეგობრობის, საზოგადოებასთან ურთიერთობის, კარგ პიროვნებად ჩამოყალიბების უნარ-ჩვევები.

- ქალბატონო ციური, მაინტერესებს რამ განაპირობა ქალბატონი გულნაზისა და მისი აკადემიის წევრების მონვევა?

ჩემო ილო, მართალი გითხრა ამ აკადემიის შესახებ ადრე არ მსმენია. ქალბატონი გულნაზი აკადემიის წევრებთან ერთად გავიცანი, სამების ეკლესიაში ჩემი ერთ-ერთი მშობლის ჟანა ხვიჩიას შემოქმედებით საღამოზე.

საღამოს ქალბატონი გულნაზი ხელმძღვანელობდა. ერთი შეხედვით თბილი, კეთილი, მზრუნველი ქალბატონის მიმართ დადებითად განვწყვე. სურვილი გამიჩნდა უფრო მეტი გამეგო მის შესახებ. ქალბატონი ჟანას დახმარებით გავეცანი მის შემოქმედებას, ჟურნალ „ათინათს“. გადავწყვიტე ჩვენს სკოლაში მომენვია, პოეტი ქალბატონი – გულნაზ ხარაიშვილი აკადემიის წევრებთან ერთად, რომელიც აპრილის თვეში შედგა.

- ღონისძიების შემდგომი პერიოდი როგორ განხორციელდა?

ღონისძიებას, როგორც გითხარი პოეტი გულნაზ ხარაიშვილი და აკადემიის შვიდი წევრი ესწრებოდა. საღამოს დამთავრების შემდეგ, ყველამ გააკეთა მოკლე შეფასება, ყველა აღფრთოვანებულიყო ჩემი პატარებით, გაოცებულიყო თვით ქალბატონი გულნაზი, რომელმაც ვრცლად ისაუბრა ამ ღონისძიების შესახებ, იქვე, აკადემიის წევრებს შესთავაზა: „ამ ბავშვებმა უნდა გახსნან ჩემი საიუბილეო საღამო 1 მაისო,“ ამ გადაწყვეტილებას ყველა ერთხმად დაეთანხმა. შემდეგ ჩემი პატარა „ვეურდენკინდები“, ქალბატონმა გულნაზმა, თავისი ლეგენდარული ძმის ბეჟან ხარაიშვილის ხსოვნის საღამოზე მიიწვია, რომელიც გაიმართა გრ. ფერაძის სახელობის უნივერსიტეტში, რომლის რექტორი ბატონი ვახტანგ ფერაძეა.

ასევე მიწვეული ვიყავით დიდი მწერლის ბატონ რეზო მიშველადის საიუბილეო საღამოზე. გვქონდა ქალბატონ მაყვალა გონაშვილის მიწვევა დედა-ენის ძეგლთან, სადაც ქ.თბილისის მერიის ორგანიზებით, გაიმართა ბავშვთა საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება. პატარებმა მოკლედ წარმოადგინეს ლიტერატურული მინი პროგრამა.

- ქალბატონო ციური, როგორც ბრძანეთ, მიწვეულები იყავით გრ.ფერაძის სახ.უნივერსიტეტში, სადაც იმართებოდა ბეჟან ხარაიშვილის საღამო, რა პრიზები გადმოეცათ ბავშვებს?

არა მარტო ბავშვებს, ჯუმბერ ლეჟავას სახ. აკადემიის პრეზიდენტის გულნაზ ხარაიშვილის მიერ სიგელები გადაეცა №36 საჯარო სკოლის 1-ბ კლასის მოსწავლეებს: თიკა აფრასიძეს, მარიამ ბარბაქაძეს, მეგი გაფრინდაშვილს, გიორგი გვარჯალაძეს, თორნიკე დოთიაშვილს, ქეთი ვაჩიეშვილს, გიორგი იარაჯულს, მარიამ

კაკიაშვილს, ანი კალმახელიძეს, დავით ლობჯანიძეს, ელენე მახარაძეს, ლიკა მინდიაშვილს, ელენე ჟუნანაშვილს, შალვა რაზგოევს, ლიზი სარდლიშვილს, ანი ტეფნაძეს, გიორგი უგრეხელიძეს, ნატალი ფომენკოს, გიორგი ქორაიას, ლევან ძნელაძეს, მატათა ხვიჩიას, ლუკა ჯოჯუას, ლიზი სოხაძეს, ვანიკო ბეროზაშვილს, და ლიკა გაბისონიას. ჩვენი სკოლის დირექტორს ქალბატონ მათა კვინიკაძეს და მე. დიდი მადლობა ქალბატონ გულნაზს.

– ბავშვთა დაცვის დღეს თქვენი ბავშვები, როგორც უკვე აღნიშნეთ, მწერალთა კავშირის ხელმძღვანელების მიერ მინვეულები იყავით სკვერში – დედაენის ძეგლთან, რით იყვნენ თქვენი ბავშვები განსხვავებული სხვა ბავშვებისაგან?

სწორედ ამ ღონისძიებაზე, მწერალთა კავშირის თანათავმჯდომარემ გადმომეცა მაცვალა მრეველიშვილის სახელობის დიპლომი, რომელიც მართლა მოულოდნელი იყო ჩემთვის, დიდი მადლობა ქალბატონ მაცვალა გონაშვილს. ბავშვებმა სცენაზე გამართეს ამ დღისადმი მიძღვნილი მოკლე ლიტერატურული საღამო.

– როგორც გავიგე, 1-ბ კლასის რამდენიმე მოსწავლე იმყოფებოდა ქ.სიღნაღში ეროვნული მუზეუმის თანამშრომლებთან შესახვედრად, რამ განაპირობა ამ პატარების მუზეუმით დაინტერესება?

დიახ, სიღნაღში ორი მოსწავლე იმყოფებოდა: თიკა აფრასიძე და გიორგი უგრეხელიძე, გარდა იმისა რომ აინტერესებდათ ქალაქი, სადაც პირველად მიდიოდნენ, მუზეუმი, სურვილი გამოთქვეს გამოეცადათ თავიანთი შესაძლებლობები ჟურნალისტიკაში. მათ ინტერვიუ აიღეს სიღნაღის ეროვნული მუზეუმის დირექტორთან და მუზეუმის თანამშრომლებთან. „პატარა ჟურნალისტებმა“ შესენიშნავად გაართვეს თავი მათ მოვალეობას. გააოცეს როგორც მუზეუმის თანამშრომლები, ასევე, იმ მომენტში იქ მყოფი ქართველი თუ უცხოელი დამთვალიერებლები. ისინი ენაცვლებოდნენ ერთმანეთს პოეტ გულნაზ ხარაიშვილის ლექსების წარდგენაში. ბოლოს მუზეუმის დირექციამ სურვილი გამოთქვა, რომ ახლო მომავალში წვეოდა იმ სასწავლო დაწესებულებას, სადაც ისინი სწავლა-განათლებას ლებულობენ.

– რას იტყვით ჟურნალ „ათინათზე“?

ძალიან მომწონს, ამ ჟურნალის საშუალებით, უფრო მეტ, ახალ იფორმაციას ვღებულობ. იგი აერთიანებს თითქმის ყველა დარგს და რაც მთავარია ჟურნალის რედაქტორი, ჩემი აზრით, აყალიბებს და ემსახურება თაობათა კავშირის შეკვრას

– აპირებთ თუ არა ჟურნალ „ათინათთან“ ურთიერთობის გაგრძელებას?

რასაკვირველია, არა მარტო მე, ჩემი მოსწავლეები, მშობლები, სკოლის დირექტორი, აქტიურად ვთანამშრომლობთ ჟურნალის რედაქტორთან, ვფიქრობ

ჩვენი თანამშრომლობა უფრო ღრმა ფესვებს გაიდგამს.

– ქალბატონო ციური, რით დაიმსახურეს პირველკლასელმა მოსწავლეებმა პოეტის, რედაქტორის, გულნაზ ხარაიშვილის 65 წლის იუბილეზე, თავიანთი პროგრამის გატანა?

ჩემო ილია, ჯერ დავინყებ იქედან, რომ პირველმხედვისთანავე ქალბატონმა გულნაზმა ჩემში ძალიან დიდი სითბო და ნდობა დატოვა, რომელიც შემდეგ უფრო გაღრმავდა და გაძლიერდა. გავკადნიერდები და ვიტყვი, რომ ქალბატონი გულნაზის სახით შევიძინე კარგი ადამიანი,

კარგი დამრიგებელი და კარგი მეგობარი. რაც შეეხება ქალბატონი გულნაზის იუბილეზე ჩემი მოსწავლეების მონაწილეობას, ეს, როგორც ზემოთ მოგახსენეთ, იმ დღესვე დაიგეგმა, მათი ნიჭიერებიდან გამომდინარე, მშობლების თანადგომითა და ჩემი დაუღალავი შრომით, ერთიანი ძალისხმევით, შეუცვლელი პროგრამით წარსდგნენ ქალბატონი გულნაზის 65 წლის იუბილეზე.

– რას იტყვით თქვენი ოჯახის შესახებ?

მყავს მეუღლე – კონსტანტინე ესებუა, პროფესიით – ინჟინერ-ეკონომისტი.

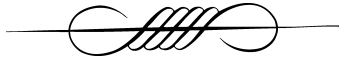
შვილი – მეგი ესებუა, განათლების მაგისტრი, ფიქვს ოსტატი ქადრაკში. ამჟამად მუშაობს თბი-

ლისის №62 საჯარო სკოლაში, კერძო სკოლა „სადუნში“ და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის კათედრაზე მონვეულ ლექტორად.

- ქალბატონო ციური, ძალიან მიყვარხართ და ძალიან სასიამოვნო იყო თქვენთან საუბარი.

ჩემთვისაც სასიამოვნო იყო. გისურვებ ჯანმრთელობასა და წარმატებებს.

- მადლობთ.

თიკა აფრასიძე

თბილისის №36 საჯარო სკოლის 1-ბ კლასის მოსწავლე

ინტერვიუ იზა ყანჩაშვილთან

თბილისის №36 საჯარო სკოლის 1-ბ კლასის მოსწავლე თიკა აფრასიძე მე გახლავართ ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის ნორჩი ათინათელი.

- გთხოვთ მესაუბროთ თქვენს შესახებ...

სასიამოვნოა შენი გაცნობა, მე გახლავარ იზა ყანჩაშვილი სიღნაღის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის ინგლისური ენის სპეციალისტი, ექსპურ-

სია-მძლოლი.

- რას მეტყვით თქვენს საქმიანობაზე?

მე ძალიან მიყვარს ჩემი საქმიანობა იმიტომ, რომ ვხვდები უამრავ სპეციალისტს, განსაკუთრებით მიყვარს, როცა მოდიან უცხოელი სტუმრები, მათ ვაცნობ ჩვენი ქვეყნის ისტორიას, ვანვდი ინფორმაციებს მშობლიური ქვეყნის კუთხეების შესახებ და ასე ვაყვარებ მათაც ჩვენს ქვეყანას.

- ქალბატონო იზა, მუზეუმის თანამშრომელი ბრძანდებით, მაინტერესებს რომელ წელს დაარსდა ეს მუზეუმი?

ჩვენი მუზეუმი 1950 წლიდან დაარსდა. 2007 წლიდან კი მოხდა მისი განახლება და ახლა მუზეუმი ამ სახით არის წარმოდგენილი.

- ამ მუზეუმის ექპონატებიდან რომელს გამოყოფდით? რომელია ყველაზე ღირებული?

მე ამ მუზეუმიდან უპირველესად „ოქროს ლომის“, ქანდაკებას გამოვყოფდი, აგრეთვე, ბრინჯაოს ეტლის და აუცილებლად სამხატვრო გალერეაში ჩვენ გვაქვს უნიკალური ნამუშევრები, ნახატები, რომელიც ეკუთვნის ნიკო ფიროსმანს.

- რამდენად ხშირად სტუმრობენ უცხოელები?

ძალიან ხშირად, განსაკუთრებით გაზაფხულიდან, მათი რაოდენობა ძალიან ბევრია.

- რა შთაბეჭდილებებს აზიარებენ ისინი ჩანანერთა წიგნში?

ჩანანერთა წიგნში მათი შთაბეჭდილებები მრავალფეროვანია, ყველა ჩანანერში ჩანს აღტაცება და აღფრთვანება საქართველოს, ჩვენი მუზეუმის, ჩვენი ბუნების, და სტუმართმოყვარე ქართველი ხალხის მიმართ.

- ქალბატონო იზა, ვსმენიათ ალბათ ქართველი მოგზაურის ბატონი ჯუმბერ ლეჟავას შესახებ, იყო თუ არა იგი ამ მუზეუმის დამთვალეიერებელი?

რა თქმა უნდა იგი რამდენჯერმე ესტუმრა ჩვენს მუზეუმს, მაგრამ მე არ მქონია იმის პატივი, რომ ბატონ ჯუმბერისათვის გამეწია ექსპურსიამძლოლობა.

- დავდივარ ეკლესიაში, ვკითხულობ ლოცვებს, ხშირად შეუსრულებია ღმერთს ჩემი თხოვნა, თქვენი აზრი ამ თემასთან დაკავშირებით?!

თიკა, მეც ხშირად დავდივარ ტაძარში, ვესწრები წირვა-ლოცვებს, უფალი იმდენად მოსიყვარულეა, ისე უყვარს ყველა ქრისტიანი, მე ყოველთვის მიგრძენია მისი მადლი, ჩემი სათხოვარისა და სურვილების შესრულება.

- როგორც ვიცი სიღნაღი ისტორიული ქალაქია, მე პირველად ვარ ამ ქალაქში, რას მეტყვიტ მის ღირსშესანიშნაობებზე?

სიღნაღი მართლაც ისტორიული ქალაქია, დიდი ისტორიის მქონე ქალაქი, უამრავი ეკლესია-მონასტერია, განსაკუთრებით უნდა გამოვყოთ წმინდა ნინოს, ქართველთა გამაქრისტიანებლის ბოდბის მონასტერი, სადაც განსვენებულია თვითონ წმინდა ნინო, წმინდა ნიკოლოზის, წმინდა მარიამის, წმინდა გიორგის ტაძრები....

- იცი, ქალბატონო იზა, მიყვარს დამოუკიდებლობა-თავისუფლად ყოფნა, მაშინაც კი, როცა ჩემს თოჯინებთან დედობანას ვთამაშობ, თავს ვერ ვგრძნობ დამოუკიდებლად; თქვენ რა ასაკიდან იგრძენით თავი დამოუკიდებლად?

არ მახსოვს ზუსტად, მაგრამ ალბათ შენზე ცოტათი უფროსი ვიყავი, ასე რვა-ცხრა წლის.

- გაიხსენეთ თქვენი ბავშვობა, როგორი ბავშვი იყავით?

მართალი გითხრა არ ვიყავი ცელქი ბავშვი, მაგრამ ზომიერად არც ცელქობა მაკლდა.

- დამთვარიელებლეთან დაკავშირებით რაიმე კუროიზს ხომ ვერ გაიხსენებდით?

დიახ, ასე ვთქვათ, მოხდა ასეთი კუროიზული ამბავი: მაშინ, როცა ჩვენს მუზეუმში ჯერ კიდევ არ იყო დამონტაჟებული ვიდეო თვალი, გვინევდა დამთვარიელებლის კონტროლი, ასე ვთქვათ უკან დევნა, ერთხელ, როდესაც ჩვენს მუზეუმს უცხოელი დამთვარიელებელი ეწვია, ჩვენ მის მეთვალყურეობას შევუდექით, მან ეს შეგვაძინა, იუკადრისა და პროტესტის ნიშნად დატოვა მუზეუმი, ჩვენ რა თქმა უნდა შევაჩერეთ და ავუხსენით თუ რაში იყო საქმე, მან დაგვიჩოქა და პატიება გვთხოვა, რის გამოც, ჩვენ უფრო მეტად, უხერხულად ვიგრძენით თავი.

- გარდა იმისა რომ, ის არის საერთაშორისო ჟურნალი, კიდევ რა გსმენიათ ჟურნალ „ათინათის“ შესახებ?

ჟურნალ „ათინათზე“ მე არაჩვეულებრივი წარმოდგენა და შთაბეჭდილება მაქვს, ჯერ რა თქმა უნდა, იმიტომ რომ, ის ემსახურება ძალიან კარგ და კეთილშობილურ საქმეს, ეს ჟურნალი სავსეა რწმენით, რაც ძალიან სჭირდება დღევანდელ ახალგაზრდობას, ჩვენს ერს, რომ გავძლიერდეთ, უფრო მეტად მართლმადიდებლობაში, რწმენაში, გარდა ამისა ჟურნალში იბეჭდება არაჩვეულებრივი სტატიები სხვადასხვა მეცნიერების, მწერლების, პროექტების შესახებ, რომლებსაც ჩვენ, ალბათ უფრო ნაკლებად ვხვდებით სხვაგან და სწორედ „ათინათი“ ამ კეთილშობილურ მისიას ემსახურება.

- იცნობთ თუ არა მის რედაქტორს?

დიახ, ვიცნობ და ბედნიერად ვთვლი თავს, რადგან მქონია ამ არაჩვეულებრივ ქალბატონთან ურთიერთობა. მინდა ავღნიშნო, რომ ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილი გავიცანი ერთ-ერთი ღონისძიების დროს, როდესაც გაიხსნა, ახალგაზრდა მხატვრის, ქეთი გორდუნიანის ნამუშევრების გამოფენა.

- რა გეგმები გაქვთ სამომავლოდ?

ზოგადად მუზეუმში მუშაობა ძალიან მრავალფეროვანი და განუსაზღვრელია, მე არა ვარ ისტორიკოსი, მაგრამ ვარ მუდმივ ძიებაში, ვეცნობი და ვსწავლობ ჩვენი ქვეყნის ისტორიას, რადგან უფრო მეტ დამთვარიელებლს მივანოდო უფრო მეტი ინფორმაცია, რომ ისინი დაინტერესდნენ და შეუყვარდეთ ჩვენი ქვეყანა.

- ქალბატონო იზა, გმადლობთ, რომ დრო დავგვითმეთ, საინტერესო იყო თქვენთან საუბარი.

ასევე ჩემთვისაც, ჩემო პატარა, იდენად სასიამოვნო იყო შენი გაცნობა, რომ სურვილი გამიჩნდა ვენვიო იმ სასწავლო დაწესებულებას, სადაც შენ ღებულობ სწავლა-განათლებას.

- გმადლობთ.

თიკა აფრასიძე

ინტერვიუ მაცყვალა გონაშვილთან

– ქალბატონო მაცყვალა, რას გვიამბობდით თქვენს შესახებ.

– რა შემთხვევაში გითხრათ, ვარ ქალ-ვაჟის დედა, მეუღლე, პოეტი, პროფესიით ჟურნალისტი. დავამთავრე თბილისის 77-ე სკოლა და სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტი. პირველ კურსზე სწავლისთანავე ტელევიზიაში დავინწყე მუშაობა, საბავშვო გადაცემათა რედაქციაში რედაქტორად, სადაც სამი ათეული წელი ვმუშაობდი, ვარ ოცზე მეტი პოეტური და თარგმნილი კრებულის ავტორი, ჩემი ლექსები თარგმნილია და წიგნებად დასტამბულია ინგლისურ, იტალიურ, გერმანულ, უკრაინულ, რუსულ, სომხურ და აზერბაიჯანულ ენებზე.

სულ ახლახანს მოსკოვში გამოვიდა ჩემი ლექსების ახალი კრებული „დაგვიანებული შეხვედრა“. ვარ საბავშვო პიესებისა და ზღაპრების ავტორიც.

– როდის დაწერეთ პირველი ლექსი.

– 6 წლის ასაკში დაწერე პირველი ლექსი. ბებიასთან ვიყავი სტუმრად. ლექსი ასე მთავრდებოდა:

მივქრივარ, ჩემს რაშზე ვზივარ,
მივაპობ მთებსა და ველებს,
მივქრივარ, იქ, სადაც სიკვდილი არ არის,
მივქრივარ იქ, სადაც სიცოცხლე ჩქეფს.

არ ვიცი, იმ ასაკში სიკვდილ-სიცოცხლეზე რამ დამანერია ლექსი. შემდეგ მეორე კლასში სწავლის პატარა ჩანახატები დაწერე და „პიონერში“ გავაგზავნე. მალე ჟურნალი მივიღე საჩუქრად ჩემი მინიატურებით. ყველაზე დიდი სიხარული კი ჩემთვის იყო ჟურნალ „ცისკარში“ რედაქტორთან, ბატონ ჯანსუღ ჩარკვიანთან სტუმრობა.

მაშინ მეცხრე კლასში ვიყავი, ბატონ ჯანსუღს რედაქციაში ასფურცლიანი რვეულით ხელში ვენვიე. ლექსები იქვე წაიკითხა, პოეტი ყოფილხარო მითხრა, ხელი ჩამომართვა და რვეულს დაანერა, დაიბეჭდოს უახლოეს ნომერში. ჩემი პირველი წიგნის წინასიტყვაობაც ბატონ ჯანსუღ ჩარკვიანს ეკუთვნის. მე მისგან მთელი ცხოვრებით დავალეებული ვარ და ჩემი უსაყვარლესი უფროსი კოლეგა და მეგობარია. და განა მარტო ჩემი?! ის სიკეთის რაინდია. ჩემი თაობა (და არაერთი თაობა დიდადა დავალეებული მისგან).

– ის დღე იყო თქვენი ცხოვრების ყველაზე ბედნიერი დღე?

– ყველაზე ბედნიერი არა, ერთ-ერთი ბედნიერი დღე. ყველაზე ბედნიერი დღეები ქალისთვის ის დღეებია, როცა შვილი იბადება. ჩემი შვილების დაბადების დღეები ყველაზე მნიშვნელოვანი დღეებია ჩემს ცხოვრებაში. გამიგია ზოგიერთ წარმატებულ

ქალბატონზე, არ დაოჯახდა, შვილი არ გააჩინა კარიერისთვისო, ნუთუ არსებობს შვილის ღიმილზე უფრო მნიშვნელოვანი ჯილდო, სახელი, პრემია?

- და რა არის შვილების ღიმილის მერე თქვენთვის მნიშვნელოვანი?

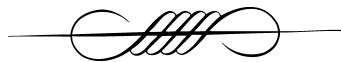
- პოეზია, ჩემი საქმე, მწერალთა დიდი ოჯახი. მადლობელი ვარ უფლის, რომ ცხოვრების გზაზე მრავალ საინტერესო, ქვეყნისთვის სასიქადულო მამულიშვილთან შეხვედრა და მეგობრობა მერგო ჯილდოდ. XX საუკუნის დიდი ქართული მწერლობისა და ხელოვნების წიგნი ნელ-ნელა ჩემს თვალწინ დაიხურა. ჭაბუა ამირეჯიბი, რეზო ჩხეიძე, ზურა ქაფიანიძე, რეზო ინანიშვილი, მიხეილ ქვლივიძე, ნოდარ დუმბაძე, გოდერძი ჩოხელი, რომელი ერთი ჩამოვთვალო. ოდესმე უსათუოდ დავწერ მათზე მოგონებებს.

- რას გვისურვებთ მომავალ თაობას?

- უპირველესად მშვიდობიან სამყაროში გეცხოვროთ. გიყვარდეთ სამშობლო და მშობელი ენა, რომელსაც დღესაც უამრავი განსაცდელი აქვს. და რაც მთავარია, დღეს ძალიან იმძლავრა ავენაობამ და უსიყვარულობამ.

უფალი სიკეთე და სიყვარულია. სიყვარულის გზით იარეთ...

შალვა რაზგოევი

თბილისის №36 საჯარო სკოლის 1-ბ კლასის მოსწავლე

ბავშვი ხომ ხვალინდელი დღის გაგრძელებაა.

თქვენ ბიბლიოთეკის დირექტორი ბრძანდებით, გყავთ მკითხველები?

მკითხველები მყავს რა თქმა უნდა, უფრო მეტად აბიტურიენტები აქტიურობენ, ინერენ სასურველ ლიტერატურას.

როგორც ვიცით თქვენ პოეტი ხართ, თუ წერთ საბავშვო ლექსებს?

ინტერვიუ ანა ერისთავთან

ქალბატონო ანა მე გახლავართ ჯუმბერ ლეყავას სახელობის მეცნიერებათა აკადემიის ყურნალ „ათინათის“ ნორჩი ათინათელი, თბილისის 36-ე საჯარო სკოლის მოსწავლე შალვა რაზგოევი.

გიყვართ ბავშვები?

რასაკვირველია, ბავშვები ძალიან მიყვარს

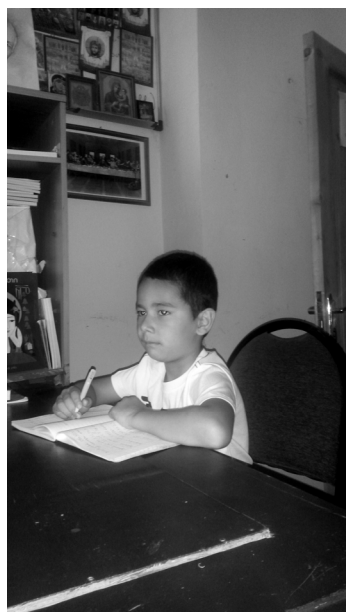

ლექსებს, ვწერ როგორც მოზრდილებისათვის, ასევე ბავშვებისათვის, ლექსი ჩემი სულის ამოძახილია.

რას იტყვით ჟურნალ „ათინათის“ შესახებ?

ჟურნალი „ათინათი“ საკმაოდ საინტერესო ჟურნალია, მასში თაობებია გაერთიანებული, ახალი მეთოდით დანერგილი ჟურნალით, მჯერა, რომ საქართველოს ყველა კუთხე დაინტერესდება.

რას გვისურვებ პატარებს?

პატარებს ვუსურვებ ბედნიერ საქართველოში ცხოვრებას, მათთვის ყოველი დღე იყოს მშვიდობიანი თბილი და მიზანდასახული.

გულნაზ ხარაიშვილი

სურათები გადაღებულია დედაო იუანას სამლოცველო კუთხესთან

პატარა მარიამის თავგადასავალი

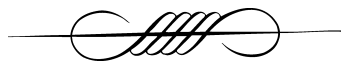
პატარა მარიამი შარშან 2014 წელს ურეკში გავიცანი, ბავშვები მიყვარს ძალიან და ვგრძნობ, რომ მათაც ვუყვარვარ... მარიამ ხვედელიძეს ცურვა ვასწავლე, ის ჩემს მიმართ ყურადღებას იჩენდა და თავის ძმა ნიკასთან ერთად ნიჟარებს მიგროვებდა... მარიამი და ნიკა ხვედელიძე ბებია თამართან ერთად იყო დასასვენებლად.

გავიდა ერთი წელი, მე და ჩემი მეგობარი ყამარ ბლიაძე კვლავ ვესტუმრეთ სასტუმრო

„თბილისს“ ურეკში. პირველი დღე ძალიან თბილი დაგვიდგა და ზღვაში ჩასვლაც მოვასწარით... საღამოთი არაჩვეულებრივად მოწესრიგებულ ეზოში სკამზე ვისვენებდით. დამსვენებლები ირეოდნენ, ორმა ასაკით განსხვავებულმა პიროვნებამ ჩვენი ყურადღება მიიქცია, თვითონაც გაკვირვებული მოგვჩერებოდნენ, ინსტიქტურად ერთმანეთს გადავეხვიეთ. უცნობები მარიამი და ქალბატონი თამარი აღმოჩნდნენ. სიხარული უსაზღვრო იყო. იცით მე წელს გრამპრი მივიღე სიმღერაში, ატიკტიკდა მარიამი, გინდათ გიმღეროთ?.. ღიმილით თანხმობა ვუთხარით და მარიამმაც დაიწყო „თბილისოს“ შესრულება სასტუმრო „თბილისში“, ამ სიმღერამ დამსვენებლების ყურადღება მიიქცია და მხიარულ ხასიათზე დააყენა დამსვენებლები, ასე დავმეგობრდით მე და მარიამი.

მამა მირიანის კურთხევით, პატარა მარიამს ინტერვიუც გავაკეთებინე მამაოსთან, მაგრამ ამ ნომერში ვერ მოვასწარით დაბეჭდვდა, რისთვისაც მამაოს პატიებას ვთხოვ, უკრაინის უნივერსიტეტის ხელმძღვანლებს ბატონ ალი მუსაევს და ბატონ ოლეგ მელაძეს ვაცნობებთ, რომ მათი ინტერვიუ პატარა მარიამის გაკეთებული გამოვა დეკემბრის თვეში.

რაზი მუმლაძე

მე-4 კლასის მოსწავლე
ქ. თბილისის საერო
საგანმანათლებლო სკოლა „მერმისი“

გაიმარჯვეს მგლებმა

დადგა ოქროსფერი შემოდგომა. სულ სხვანაირი სურნელია ტყეში. მწვანე ფოთლები წითელი, ნარიჯნისფერი, ან ყვითელი ხდება და მიწაზე ეცემა.

ამ ტყეში მგლები ჯოგებად ცხოვრობენ. იმიტომ ცხოვრობენ ჯოგებად, რომ ისინი ერთად ნადირობენ და ერთმანეთზე ზრუნავენ, ძუ მგელი ლეკვებს კარგად უვლის. ჯოგის სხვა წევრები პატარა ლეკვებს საჭმლით ამარაგებენ.

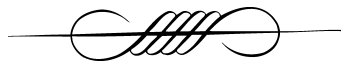
ტყეში იყო დიდი მთა, კლდიანი. ამ მთაში იყო გვირაბი. გვირაბში ცხოვრობდნენ პანდა და დათვები. პანდას შვილს ბელს უწოდებ-

ნენ. ბელი რომ იბადება, ძალიან პატარაა. შემდეგ კარგი კვებით და პანდას მზრუნველობით დიდი ხდება. გავიდა დრო და დადგა ზაფხული.

ზაფხული ცხელი იყო ტყეშიც კი...

მგლის ლეკვები როგორც კი წამოიზარდნენ, მიაგნეს ამ გვირაბს, სადაც ძალიან გაგრილდნენ. თან დათვებს მოუწყვიათ გვირაბში სასრილო ყინულზე. დიდ გართობაში იყვნენ მგლები და დათვები. მალე ტყის ბინადრებმა ყველამ გაიგო გვირაბის ამბები. დიდი სიცხის დროს ყველა მოდიოდა სასრილოდ გვირაბში. შემდეგ გამართეს კონკურსი ციგურულ სრილში. ფრინველები ჭიკჭიკებდნენ ნაირ-ნაირ სიმღერებს. ხარობდა ყველა, აქეთ ტყე, სიცხით, იქით მთა, გვირაბი და ზამთარი. თანაც დიდი გართობა იყო. კონკურსში გაიმარჯვეს „მგლებმა“, იყო ტაში და მხიარულება.

ნახვამდის ბავშვებო.

ბახსენება

უსაზღვროდ მენატრები

ჩემო პატარა ანგელოზო, ჩემო მირანდა, ჩემო უსაზღვროდ დიდო სიყვარულო. სიყვარული ხომ ღვთისაგან მონიჭებული გრძნობაა და ეს გრძნობა ყველა ადამიანისათვის არის მეტ-ნაკლებად ნაბოძები.

დღეს 28 აგვისტოა, ნმინდა მარიამ ხვთისმშობლის მიძინების დღე, მინდა მოგილოცო ეს უდიდესი საუფლო დღესასწაული და აი სწორედ დრეს შევძელი, რომ გაგსაუბრებოდი შენ. ნამდვილად მჯერა და ერთხელ კიდევ დავრწმუნდი დღეს, რომ შენ ნამდვილად უფლის რჩეული ხარ და ღვთისმშობელი დედა მარიამი გპატრონობს მანდ ცის სასუფეველში, რადგან მთელი სამი თვის განმავლობაში ერთხელაც ვერ ავიღე კალამი და ვერ მოვახერხე შენთან საუბარი. დღეს კი ღვთისმშობლის მადლმა ამაღებინა კალამი ხელში. შენ უზომოდ გიყვარდა უფალი და ჭეშმარიტი მართლმადიდებელი იყავი, ეხლაც ჩამესმის ყურში შენი ნაზი ხმა, თუ როგორი წრფელი გულით ლოცულობდი და გალობდი

ღვთის სადიდებელ ლოცვებს. შენ იყავი უკეთილშობილესი, მადლი დასიკეთის ეტალონი, უღალატო, გულთბილი, იმედის მომცემი, ყველას ტკივილის გამზიარებელი და სპეტაკი, როგორც ციდან ნამოსული პირველი თოვლი.

ჩემო მილამუკა ძალიან მიჭირს უშენობა, ძალიან ძნელი და აუტანელი ყოფილა უსაზღვრო მონატრება. რაც დრო გადის სულ უფრო მეტად მენატრები. ისლა დამრჩენია შენი თბილი და ტკბილი სხეულის ნაცვლად, შენს სურათს და ცივ ქვას ჩავეხუტო, საიდანაც შენი მდუმარე, ყოვლის მთქმელი თვალებით ცდილობ მანუგეშო.

აგვისტოს თვის პირველ რიცხვებში შენს საყვარელ სოფელ ლიჩში ვიყავი. ეს არის ჩემთვის უსიხარულო დიდი ტკივილის გზა. ვგრძნობდი, რომ შენ ჩემს გვერდით იყავი, ყველგან შენს სურნელს ვგრძნობდი, ყველა მოწყენილი და თვალცრემლიანი მხვდებოდა შენ ჩემს გვერდით, რომ აღარ იყავი, მაგრამ იცოდე, რომ ლიჩშიც ყველას უყვარხარ და ენატრები. ენატრებათ შენი სევდიანი და დარდიანი სიმღერები ასე ტკბილად, რომ აყოლებდი დუდუკის კვნესას. ისე არ ღამდება და თენდება შენ, რომ არ გაგისხენონ და არ გისურვონ მარადიული ცის სასუფეველი.

„მიყვარს აკაკის სამშობლო,
ცად აზიდული კლდებით,
მოდის ნახე და სხვიტორი,
სავანე მისი ბუნებით.
ვგრძნობ როგორ მომნატრებია
ლიჩი, ჭალვანი, ლოდორა
ძირულა მუდამ ანკარა

ტყე მინდორ-ველი ხასხასა.“

ჩემო ერთადერთო და განუმეორებელო,გთხოვ სიზმარში მაინც მოდი ჩემთან,რომ ჩაგისუტო გულში, მოგეფერო დაგიკოცნო ეგ ნალვლიანი თვალები. მინდა, რომ შევიგრძნო შენი ფაქიზი და საოცარი სურნელი. შენი დარიგება და ნუგეში მჭირდება, რაც ყოველთვის საოცრად გამოგდიოდა.რა ვქნა,რითი ვანუგეშო შენი გულჩაკლული დედიკო, რა ვუთხრა, როგორ მოვიქცე. ამდენი პრობლემები როგორ აღმოვფხვრა. სულ მარტოდ ეჭიდება თავის ბედკრულ ცხოვრებას, ვერ ვიჯერებ, რომ აღარასოდეს შემოაღებ კარებს,ველარ გაგვიღიმებ შენი ფაქიზი, საწყალი, მუდამ სევდიანი თვალებით. მაინც რა უთქმელ და ჩუმ სევდას ატარებდა შენი პატარა, მაგრამ უსაზღვრო სიყვარულიტ დიდი გული.ეს არის დიდი სიყვარულის დიდი დასასრული, თუ შენს ავადმყოფობასთან ბრძოლით დაღლილი დიდი გულის დასვენება, რომელიც დიდმა ტკივილმა დააჩერა.

მსუბუქი იყოს შენი სამშობლოს ქართული მინა შენთვის.ღმერთმა მარადიულ სასუფეველში დაამკვიდროს შენი ულამაზესი და ფაქიზი სული. და გულიდან თითქოს ამოძახე

„ნეტავ შემეძლოს, რომ კიდევ ერთხელ,
შემოვირბინო ლიჩის ტყეები,
ნეტავ შემეძლოს, რომ კიდევ ერთხელ,
ჩამოვუქროლო ძირულის ნაპირს.
ღრმად ჩავისუნთქო სურნელი ფიჭვის,
კვლავ მოვუსმინო ჩიტების ჭიკჭიკს,
შემოვურბინო მე კარათ-ბუკვეთს,
ხვანს, ჭალოვანს და ლიჩის ტყეებს.
სუ!.. გეხვეწებით, ნუ სტირით ამდენს
და ნუ დამსტირით საფლავზე მწარედ,
ნუ ემდურებით ამ ნუთისოფელს,
ნუ დამიმდურავთ ჩემს სულის არეს.“

შენ გამამხნევე, ცრემლები მოვინმინდე და თითქოს შვება ვიგრძენი,და ისევ შევალე ჟურნალ „ათინათის“ რედაქციის კარები...

შენი ბედკრული ბებო *მირანდა ხოდელიძე*.

მიღობვა

ჟურნალ „ათინათის“ რედაქციისგან

ჩვენი რედაქცია ულოცავს ჯგუფ „ზღვარს“ ახალ აღიარებას: წელს (2015 წელი), აგვისტოს თვეში, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის აკადემიამ და კონკრეტულად აკადემიის პრეზიდენტმა – ქალბატონმა გულნაზ ხარაიშვილმა სიგელ-დიპლომი გადასცა „ზღვარს“, როგორც ყველა დროის საუკეთესო ქართულ შემოქმედებით ჯგუფს...

მთელი გულით გილოცავთ!

სულ გაგემართლებინოთ ასეთი მაღალი აღიარება;

და სულ წინ გველოთ „ზღვარის“ ნევრებო!..

შალვა ილურიძე

წეროვანის №3 საჯარო სკოლის და საქართველოს ყველა მასწავლებლის მიმართ მინდა ჩემი დიდი სიყვარული გამოვხატო, რადგან დგება ახალი სასწავლო წელი და მინდა, რომ დიდი შემართებით და ენთუზიაზმით შეუდგნენ ჩვენი მომავლის აღზრდის და განათლებას, მადლობას ვუხდით ამ დიდ ეროვნული და სულიერი საქმით დაკავებულ ადამიანებს, ჩემს წეროვანის მასწავლებლებს. განსაკუთრებით, იმიტომ, რომ ისინი დევნილი ბავშვების სულიერი მშობლები არიან. გმადლობთ თქვენ უფლისგან მართულო ადამიანებო. გისურვებთ დიდხანს სიცოცხლეს და ჯანმრთელობას.

– მე ჩემი მასწავლებლების ტკივილი მანუხებს, რადგან ისინი უკვე გარდაცვლილები არიან, ამიტომ მათი სულის მოსახსენიებლად და სადიდებლად მინდა ეს ლექსი გამოვაქვეყნო ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა, მწერალთა და ხელოვანთა აკადემიის ჟურნალში.

– ჩემი გარდაცვლილი მასწავლებლები იყვნენ: მაყვალა შოშიაშვილი, მაყვალა ბურჯიაშვილი, მაყვალა აკოფაშვილი და მაყვალა ოსეფაშვილი. სიმბოლურად ოთხი მაყვალა მასწავლებელი. ინდა, მათ ოჯახებს და მათ მომავალს დიდი მადლობა გადავუხადო.

„გულის და სულის დედას“ „მასწავლებელს“

– მასწავლებელი?!.

შუქი სულის, შუქი გონების.

– მასწავლებელი?!.

მთის მდინარეა ცოდნის მორევის.

– მასწავლებელი?!.

შუა მავალი როგორც მამაო,

მოვა გულ-მკერდზე ჩაგეკერება

ადარ წავაო...

– ღვიძლს მშობლის მერე

დედა, თურმე კიდევ გვყოლია,

– მასწავლებელი?!.

თოთო ბავშვს თავზე გადაგვყოლია.

ეკლიანი გზა გაგვატარა

სიყრმის კიდემდე,

ამ გზაზე დარდი, სიხარულიც

რა არ გვქონია.

– მე შენით მინდა ვიამაყო

ჩემო გამზრდელო,

შენა ხარ ჩემი, გონება, ნიჭის

დიდი თამადა,

შენ ჩემი სულის ტაძარი ხარ

ცამდის აწვდილი,

და მეც ვკაცდები, ჩვილი ბავშვი

თავის თავადა...

– მინდა რომ გავხდე

მეც თამადა დიდი სუფრისა,

მეც მოვიხადო დიდი ვალი

წმიდა უფლისა.

– ამიტომ გლოცავ, მეორე დედავ.

მირონ ცხებულო,

დამწურაო და დამღვინებელო

ჩემი სულისა...

– დღეს რომ სამშობლოს ვეფერები

შენი ბრალია,

შენი ბრალია ჩემი სულიც

შენგან მართული.

შენგან ვისწავლე

მოფერება საჯილაგოსი,

შენგან ვისწავლე ქალდეველთა

ტკბილი ქართული!...

დედაშვილური სიყვარული უსაზღვროა

რანა გორდეზია, ელენე ჯანაშია

სიკეთის ამაგლარი

ვალერი მოსიაშვილი

მეგზური ნიგების სამყაროში

ყველას კარგად მოგეხსენებათ, თუ რაოდენ მდიდარი და მრავალფეროვანია ქალბატონ გულნაზი ხარაიშვილის პოეტური შემოქმედება. ამაზე მეტყველებს გამოცემული ლექსებისა და პოემების რამდენიმე კრებული, რომელსაც ყველა თაობის მკითხველი სიამოვნებით ეცნობა. მე აქ ყურადღებას არ გავამახვილებ იმაზე, თუ რაოდენ მაღალი დონის პოეტია ქალბატონი გულნაზი, ამაზე პროფესიონალები უკეთ მოგახსენებენ, ამასთან რიგი ფაქტორების გამო ვერ ვიქნები ობიექტური. მაგრამ მინდა მოგახსენოთ, რომ მისი საზოგადოებრივი მოღვაწეობა არ დანყებულა ლექსებისა და პოემების წერით, იგი ბევრად ადრე ახალგაზრდობის წლებში დაიწყო.

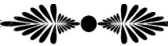
ქალბატონი გულნაზი წლების განმავლობაში ცხოვრობდა და ნაყოფიერ შემოქმედებით მოღვაწეობას ეწეოდა ჩვენი ქვეყნის ისეთ მნიშვნელოვან რეგიონში, როგორცაა შიდა ქართლი, ხელმძღვანელობდა კულტურის სახლს. თამამად და ყოველი გადაჭარბების გარეშე შემოიძლია

განვაცხადო, რომ ზოგადად წიგნის სიყვარუკლი და კონკრეტულად წიგნთან მუშაობა შეგვაყვარა ქალბატონმა გულნაზი ხარაიშვილმა, რომელიც დიდი პროფესიონალიზმით გვიჩვენა ჩვენი ასაკისთვის ყველაზე მეტად მისაღებ ლიტერატურეს. იგი მართლაც გახლდათ ჩემი და არა მარტო ჩემი თაობის მეგზური იმ დიად და მრავალფეროვან სამყაროში, როგორცაა წიგნების სამყარო. და დღეს თუ აღნიშნული რეგიონის ახალგაზრდებმა მივალწიეთ წარმატებას განათლები-სა და მეცნიერების სფეროში, ლომის წილი სწორედ ქალბატონ გულნაზი ხარაიშვილს უდევს, რისთვისაც დიდ მადლობას მოვასხენებთ.

რა თქმა უნდა, მისი მოღვაწეობა არ შემოიფარგლება მხოლოდ ახალ თაობასთან მუშაო-ბით, არანაკლებ მნიშვნელოვანია საქმიანობის სხვა სფეროებიც. და ბოლოს მინდა აღვნიშნო, რომ მე როგორც რიგითი მკითხველი მადლობას მოვასხენებ ქალბატონ გულნაზის იმის გამო, რა სიამოვნებასაც გვანიჭებს მისი ლექსებისა და პოემების კითხვა და დავასრულებ ამონარი-დით მისსივე შემოქმედებიდან:

მე მკითხველი ვარ, შენი წიგნის, შენი ლექსების,
რაც წავიკითხე იმისათვის უფალს მადლობა.
გკოცნი, გეხვევი, გეაღერებ,
შენ გამითენე გულში აღდგომა.

ქეთევან ცაბაძე

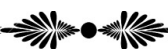

* * *

ქალბატონი გულნაზი არის არაჩვეულებრივი ადამიანი, გა-მოირჩევა როგორც კეთილშობილი და უაღესად განათლებული ქალბატონი. ამას ადვილად შეამჩნევს ყველა, ვისაც მასთან რა-იმე პიროვნული ან პროფესიული შეხება აქვს, აუცილებლად დაინახავს ყველა დადებით თვისებას, როგორც კარგი დედა, კარგი ბებია, კოლეგა, პარტნიორი...

თუ მის შემოქმედებას გადავავლებთ თვალს, აუცილებლად მივხვდებით, თუ როგორი პატრიოტია და რა გრძობით არის იგი სამშობლოს მიმართ განწყობი-ლი. მის შემოქმედებაში კარგად ჩანს საქართველოს დღევანდელი მოუშუშებელი ტკივილი, რომ ძალიან წუხს სამაჩაბლოსა და აფხაზეთის გამო. პოეტი ქალბატონი თავისი შემოქმედებით ეფე-რება ყველა თავის ახლობელს. აღტაცებას იწვევს მისი ოპტიმიზმი და ბრძოლის უნარი, მიუხე-დავად იმისა, რომ მისი ცხოვრება არასდროს ყოფილა ია-ვარდით მოფენილი, არა ერთი დაბ-რკოლება ჰქონია ცხოვრებაში, მაინც მედგრად და შემართებით არის განწყობილი, მზადაა ყვე-ლაფერი უკეთესობისაკენ შეცვალოს.

მიუხედავად იმისა, რომ მრავალმხრივი და მრავალფეროვანია მისი შემოქმედება, მე რო-გორც დედა და როგორც პედაგოგი აღვნიშნავ, რომ დიდი სიამოვნებით ვუკითხავ ბავშვებს მისი შემოქმედებიდან საბავშვო ლექსებსა და პოემებს, რისთვისაც მადლობას მოვასხენებ და ბო-ლოს, არ შემოიძლია არ აღვნიშნო, რომ ქალბატონ გულნაზისთან ყოველი შეხვედრა ჩემში იწვევს დადებით ემოციებს, რადგან მისგან მოდის ყველა დადებითი თვისება, სიტბო, სიკეთე რაც შეიძ-ლება იყოს ადამიანში.

ელგუჯა მამუკელაშვილი

**გულნაზ სარაიშვილს –
ბილოცავთ, გეჭერებით!**

გულით დიდო და სულით მაღალო,
გონით ძლიერო ქალო გულნაზო!
65-ის ყმანვილ ქალობავ,
გამორჩეულო, ზეცით სულნაზო!
შენ სხვას ეკუთვნი ნიჭიერებით,
ნუგეშისცემით და ქომაგობით,
შენ საქართველოს მოჭირნახულევ
სიყვარულით და ხელგარჯილობით!
უკვდავებაში გადააბიჯე,
ბევრის მომსწრე და ბევრის მნახველო!
გზა მოუღლელო შემოქმედებავ,
შენ ამაგდარო, ქალო ქართველო!

თელავი
15.09.2015 წელი

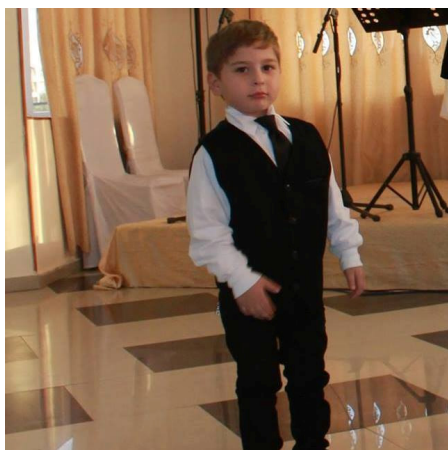

მიმოზა ცანავა

***

როცა შენს მწუხარებას
სასთუმალზე დატოვებ,
მერე თმენით შეფუთავ
შენს მტირალ სიმარტოვეს
როცა თავად ნაწუხარს
სხვათა სევდა დაგნისლავს,
როცა ამორძალივით
ებრძვი დღეებს ნაისრალს.
როცა რწმენის სანთელმა
გსურს სიკეთით ანათოს,
ღვანლი უნდა შეგიქო
ან ვით შევძლებ რომ არ ვთქვა,
ლექსი – ჩემი საგზალი,
ძღვენად მინდა მოგართვა!
სულში ცისარტყლებად
შეანათებს მნათი როს
მუზა ავზედება და
გამკობს, ათინათობს,

სიკეთის ხე არ ხმება,
ტანს სიმწვანით იმოსავს,
გულის გულით დაგლოცავ,
გილოცავ და გილოცავ!
როს სიკეთე ძლიერობს,
უძღურდება ავი თმობს,
მზის ნაქარგი მანდილით.
ტკივილი გულს გისერავს
ათას ღამედანათოვს.
ანთებული გაქვს ნათლით
გული მუდამ მაღლიანს,
მზის სხივებით იღვრები
ყველას დედა – ნათლია.
თბილი სიო ზაფხულის
როგორც ათბობს სულს აზიზს,
ისე გვესალმუნები,
გულსათუთო, გულ-ნაზი!

ვახტანგ სხირტლაძე ქალაქ რუსთავის მე-17 სკოლის I კლასში შევიდა.

ხოლო მისმა დაიკო – თამარმა დაამთავრა სუბიშვილების უნივერსიტეტის ბიზნეს-ადმინისტრაციის სრული კურსი.

პატარა ანგელოზი

3 თვის ლაზარე ხარებავა

10 დღის საბა ხარაიშვილი

სარჩევი

ქრისტე პანტოკრატოსი (ხატმწერები გიორგი და ხატია ლარიაშვილები)	4
წმინდა გიორგი (ხატმწერი ხატია ლარიაშვილი)	3
მეუფე თადეოზი (მირიან იორამაშვილი) – შენი ლოცვით	5
მამა ანდრია აბაშიძე	5
გულნაზ ხარაიშვილი – შეხვედრა მამა აკაკისთან	6
გულნაზ ხარაიშვილი – ვედრება	10
2015 წელი გამოცხადებულია აკაკი წერეთლის დაბადების 175 და გარდაცვალების 100 წლის აღსანიშნავად	11

პოეზია

მეუფე თადეოზი (მირიან იორამაშვილი)	
აღსაყდრებისათვის	13
* * * ვინ აპატიებს შეცდომას დიდ კაცს?	13
სვეტიცხოველი	14
გარეჯი	14
გაზაფხულია... ვაზის ცრემლით ატირებული	14
* * * სურნელოვანი ყვავილი ველის	14
* * * განაგდე შიში სიკვდილისა შენგან სრულიად	14
* * * მოგთხოვენ მაღალადამიანურს	14
ჩაგონება	14
მდაბალი მამა გაბრიელი (ბეგლარ კულუმბეგაშვილი)	
მეუფე თადეოზს	15
დამილოცნიხაართ	15
* * * ვილაცა შთაგონებას მოუცავს...	15
სამადლობელი დედაღვთისმშობელს	15
ავი სიზმარი	16
ეძღვნება ავღანეთში დაღუპულ გმირებს	16
* * * უსიყვარულოდ სიცოხლეც...	16
მაყვალა გონაშვილი	
ღვთისმშობლის მონოლოგი	17
ვალი	17
ოჯახი	17
მანამდე ისე შორი გზებია	18
მერაბს	18
თ ა რ გ მ ა ნ ი (თარგმნა მაყვალა გონაშვილმა)	
ვლადიმერ ლორია	
დაბრუნება	19
* * * ბათუმში წვიმს...	19
იოსებ გრიშაშვილი	
ერვანდ კარაპეტიანს	19
* * * ხმაურიანი ქალაის ფონზე...	19
* * * ცა ტყვიისფერი და ჩაბურული...	19
ალექსანდრე გოგინაშვილი	
„სიცოცხლის ელჩი“	20
„ლეგენდა საქართველოზე“	20
„თბილისს“	21
„როდეს რეკავენ ზარები“	21

ლევან ჟვანია

*** დამთავრდა ჩემი ტკბილი ზმანება... 22

*** ხან განრისხებული ... 22

** *სისხლო, ძარღვებში... 22

მამულისადმი..... 22

ნინის 22

გორგასალური..... 22

შენ და თეთნულდი 22

ჟანა და პარიზი..... 23

*** მე მომწონს შენი კეკლუცი ქცევა ... 23

მზეთაში..... 23

ხალდე..... 23

მინდა რომ თეთრი სამოსი გეცვას 23

მაია მახარაშვილი

დაზამთრებამდე..... 24

აღმოცენდება თესლი ქართული 24

ნათლისღების ღამეს..... 24

პესიმისტ, ოპტიმისტ და რეალისტ ქართველთა გაბაასება..... 25

ჭ ა დ ა რ ი 25

განსაცდელისას შეძრწუნება არ მოგვდგამს წესად... 26

მეგობარ პოეტებს 26

Письмо грузинки к истинным братьям с Кавказа 27

Отзвук лучезарного детства 27

შალვა ილურიძე

აფორიზმული 28

ტვირთი დევნილთა 28

უფლის ვენახი..... 28

მთიელ ქალას ნამღერი 28

დედის – სამღურავი..... 28

სამღურავი 29

ჩემი გაზაფხული 29

წმიდა სამებას 29

მარიამობის დღე..... 29

სერგილომაძე, კახა ბაციკაძე

უდროობა (პოემა)..... 30

მზეგული ტყეშელაშვილი

დიდო ტკივილო!..... 33

შვება იგრძენი?..... 33

ასე მგონია 33

ძალა ერთობაშია 33

რა სჯობი..... 33

ისევ გნახავ! 34

მარაბდელებს 34

გვჭირდება 34

ოთხი დრო 34

თუ მე ვარ ფრონე..... 34

უშანგი მოსიაშვილი

კაცურ კაცს..... 35

ოჰ, ღვინოვ!..... 35

მოგონება 35

მე დავიბადე.....	36
ნარსულზე ფიქრები.....	36
* წლების ტვირთი კაცს... ..	36
* წუთისოფელი ასეა... ..	36
*ამ ქვეყნად თუ რამ აკეთე... ..	36
* თუ იყავ უდარდელადა.....	36
ნაირა მარშანია	
ახალგაზრდობა	37
მე მიყვარს სიცოცხლე.....	37
ბოლო აღსარება!!!	37
როს დასასრული-დასაწყისია.....	37
მთვარევი გიბრაზდები.....	37
ანზორ ფანჩულიძე	
მუხამბაზი	38
ფიქრები.....	38
ჩემს დას მერი ფანჩულიძეს.....	38
ნანინა	39
სიმღერა გუმბრინზე.....	39
ფუტკრის გასამართლება.....	40
მერი ფანჩულიძე	
იქმენინ ნათელი	41
ჩემი სიზმარი	41
კედიას	41
ჩემს კახას!	41
სული თქვენ – კელაპტრები ღმერთს!	42
*** მერი ფანჩულიძეს (გულნაზ ხარაიშვილი)	42
გულნაზი ხარაიშვილი	
მოვინადინე.....	43
ქარო	43
კალმით შევქმნი	43
გული.....	43
ნდობათა ჯაჭვები	43
ფოთოლცვენა.....	43
ქარო შეჩერდი	44
შენ კეთილი ხარ	44
ღია ბალანჩივაძეს	44
რატომ გეგონა	44
ქვაზე მადლს დებ	44
დარდის ჭიდილში.....	44
მწვანე ვერხვები.....	44
ჩიტბატონა	44
პოეზია	45
ჩემო კალამო.....	45
შეფი ქალი	45
ზრდილობით სავსევი	45
ლალი კიკნაძე	
ექღვნება წმინდა მარიამ-ღვთისმშობელს	46
თამარ ნასრაშვილი	
იესო	46

პაპუნა ფირცხალაიშვილი

სევდისფერი სიჩუმე.....48
 წვიმს 48
 ჩემი სამოთხე.....48
 ქაოსი 49
 სამყურა 49
 დედაჩემი.....49
 ლოცვა ნინოს.....49

მიმოზა ცანავა

მაინც გავალ.....50
 ლექსთა მეფე 50
 მერამდენედ.... 50
 გალ! 51

ლამზირა შეყილაძე

* * * განა შენ ჩემზე დიდი ხარ 52
 მრევლის სულსა და გულს ანეტარებ.....52
 მე რა ვიცოდი.....52
 მეტკბილმწარები.....53
 დღემეხვალზე 53
 დარდით დაღლილი 53

ნანა ანთია

იესო 54
 СП-Б.....54
 Ненавистник.....54

ნანა მესხი

М-не 55
 Сухуми – город мой 55
 Музыка 55

საბავშვო განყოფილება

ყამარ ტიელიძე-ბლიაძე (ყამარ ბებო)

სამშობლოს მონატრება 56
ლალი კახიძე
 მგელი და კრავი.....63
 მეფე და მეზღაპრე.....64

პ რ ო გ ბ

რევაზ მიშველაძე

სამაგიერო.....66
 კოჭლი მტრედი.....69

რეზო ემელიანე ადამია

წმიდანის უკანასკნელი ქადაგებანი 70

სერგი ლომაძე

უდიადესი 74
 აღზევება ბატონ სულიკო სამხარაძისა.....76
 დიდი დღე მუხრანსა და მცხეთაში.....78

გულნაზ ხარაიშვილი

უსამართლოა ბედისწერა.....82

სოსო ლონდრიშვილი

უფალმა შეგინდოს!.....84
 განირული თაობა 87

თინათინ კაპანაძე
 ძილგატეხილი საქართველო.....90
 ქარის მონათხობი.....91
თამარ ჯაჭვაძე
 გვირაბის ბოლოს.....92

ც ე რ ი ლ ე ბ ი

ლუარა სორდია
 ქართული სულის კოლიზეუმი.....96
 გრიგოლ რობაქიძის ბიბლიურ-ქრისტიანული პარადიგმები 102
Ratiani Lali
 Nebensätze im Deutschen 107
მანანა კვატაია
 თეატრი – „უმაღლესი საშკოლო სარბიელი“ 111
ლია წურწუშია
 აკაკი წერეთლის საიუბილეოდ..... 114

ი ს ც ლ რ ი ა

ნიკო ხერკელაძე
 გ. სააკაძის მიზნები და მისი ურთიერთობები როგორც მომხრე ისე მოწინააღმდეგე
 დიდებულებთან (გაგრძელება) 121

ე კ ო ნ ო მ ი კ ა

სულხან მახათაძე
 ტურიზმის განვითარების პრობლემები და პერსპექტივები ქიათურის მუნიციპალიტეტში ..127
ვალერი მოსიაშვილი, მერი სამხარაძე
 ეროვნული ვალუტის გაუფასურების მიზეზი და შედეგი ეკონომიკაზე..... 132
ონერ ძაძუა
 საოჯახო მეურნეობების ფინანსების ფორმირების ტავისებურებები ტრანსფორმირებადი
 ეკონომიკის პირობებში..... 136

ხ ე რ ო ვ ნ ე ბ ა

შორენა ზაქუტაშვილი
 ესპანეთი. PAELLA პაეია..... 141
ახალგაზრდა მხატვრის პორტრეტი..... 142

ს ო თ ე დ ის მ ე უ რ ნ ე ო ბ ა

სიმონ ზაქარაია, ონერი ძაძუა
 ბიოსფეროში შექმნილი სიცოცხლისათვის საშიშ პრობლემების არსში დღეს ყველა უნდა
 ერკვეოდეს, ამავე დროს მის გასაუფლებლად ყველა უნდა ზრუნავდეს..... 144

ნ ო ტ ზ ი ა თ ი ნ ა ტ ე ლ ე ბ ი

ტარიელ ხარატიშვილი
 მამა აკაკი, დამლოცეთ!..... 146
გიორგი უგრეხელიძე
 ინტერვიუ სიღნაღის ეროვნული მუზეუმის გიდთან 149
გიორგი უგრეხელიძე
 ინტერვიუ სიღნაღის ეროვნული მუზეუმის დირექტორთან 150
ანანო ხუჭუა
 ინტერვიუ ბატონ რეზო მიშველაძესთან 153

ილია ძმანაშვილი

ინტერვიუ ქალბატონ მარია კვინიკაძესთან 162

ინტერვიუ ქალბატონ ციური ხუჭუასთან..... 164

თიკა აფრასიძე

ინტერვიუ იზა ყანჩაშვილთან..... 167

ინტერვიუ მაყვალა გონაშვილთან 169

შალვა რაზგოები

ინტერვიუ ანა ერისთავთან..... 170

გულნაზ ხარაიშვილი

პატარა ანას თავგადასავალი 173

რაზი მუმლაძე

გაიმარჯვეს მგლებმა..... 174

ბახსენება

მირანდა ხოდელიძე

უსაზღვროდ მენატრები..... 175

მილოცვა

ჟურნალ „ათინათის“ რედაქციისგან..... 177

დედაშვილური სიყვარული უსაზღვროა 178

სიკეთის ამაგდარი 178

ვალერი მოსიაშვილი

მეგზური წიგების სამყაროში 178

ქეთევან ცაბაძე

* * * ქალბატონი გულნაზი 179

ელგუჯა მამუკელაშვილი

გულნაზ ხარაიშვილს – გილოცავთ, გეფერებით!..... 180

მიმოზა ცანავა

* * * როცა შენს მწუხარებას..... 180

ვახტანგ და თამარ სხირტლაძეები..... 181

პატარა ანგელოზი (საბა ხარაიშვილი) 181

მილოცვა ბეჟან ხარაიშვილის საჯარო სკოლას 190

ავტორთა საყურადღებოდ

ჟურნალი „ათინათი“ არ მიიღებს პოლიტიკურ წერილებს და არც სხვათა მისამართით საქილიკო მასალებს, ჟურნალი არის სამეცნიერო შემეცნებითი, მოიცავს ყველა დარგს, თესავს: სიტბოს, სიყვარულს, სიკეთეს... მეტი ყურადღება ეთმობა მეცნიერებასა და საზღვარგარეთთან ურთიერთობების საკითხებს.

შეგიძლიათ მასალები გადმოგზავნოთ იმეილით gulnazi5@bk.ru

შემონირულობა ჩარიცხეთ შემდეგ ანგარიშზე:

თიბისი ბანკი

საბანკო კოდი – TBCBGR 22

მიმღების დასახელება – შპს „ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემია.“

ანგარიშსწორების ნომერი – GE51 TB73 1333 6080 1000 01

ტელ: 593657921;

0341227287.

790657921

გარეკანის პირველ გვერდზე „წმინდა ნინო“. გარეკანის მესამე გვერდზე მაცხოვარი, მხატვარი ემელიანე (რეზო) ადამია.

**ჟურნალ „ათინათის“ დამფუძნებელი და მთავარი რედაქტორი:
გულნაზ ხარაიშვილი**

პასუხისმგებელი მდივანი: ემელიანე (რეზო) ადამია – მხატვარი, პროზაიკოსი

აკადემიის სწავლული მდივანი: გიორგი ბეჟიტაშვილი – პროფესორი

საერთაშორისო ურთიერთობის განყოფილების რედაქტორი:
ვანო შუშტაკაშვილი – პროფესორი

სამეცნიერო განყოფილების რედაქტორები:
ტიტე მოსია და ლუარა სორდია – პროფესორები.

ისტორიის განყოფილების რედაქტორი: ელგუჯა მამუკელაშვილი – პროფესორი
მხატვრული განყოფილების რედაქტორები:

ლევან ბაბუხაძე – ჟურნალ „ხატის“ რედაქტორი

ანა ბოდბელი – მეცნიერი

თამარ ჯაჭვაცე, აკადემიის წევრი

სერგი ლომაძე, ჯგუფ „ზღვარის“ წევრი

კახა ბაციკაძე, ჯგუფ „ზღვარის“ წევრი.

საბავშვო განყოფილების რედაქტორები:

ლამარა გერგედავა – აკადემიის ნამდვილი წევრი

ყამარ ბლიაძე – ჟურნალ „ლამპარის“ დამფუძნებელი

ზუსტი და საბუნებისმეტყველო განყოფილების რედაქტორები:
სიმონ ზაქარაია და ონერ ძაძუა – სსმ მეცნიერებათა დოქტორები

ეკონომიკის განყოფილების რედაქტორი ვალერი მოსიაშვილი – პროფესორი.

რედკოლეგიის წევრები:

ბრუნო თრიბურგი (საფრანგეთი) – მოგზაური

იური მამედოვი(აზერბაიჯანი) – მოგზაური

მარინე სხირტლაძე-საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახელობის
ეროვნული ბიბლიოთეკის მთავარი სპეციალისტი.

ლამზირა შეყილაძე-პოეტი

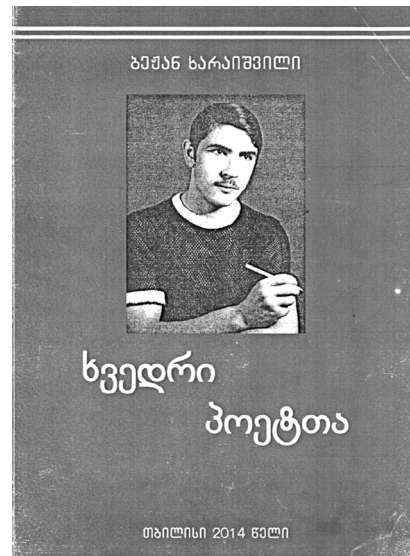
კომპიუტერული უზრუნველყოფა – ნანა სხირტლაძე
ჟურნალი დაკაბადონდა გამომცემლობა „უნივერსალში“.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, აკაკი წერეთლის გამზირი, ხელოვნების მეცნიერ-
რებათა აკადემია, II სართული, მეთხუთმეტე ოთახი.

ტელეფონი: 593 65 79 21;

შეგიძლიათ მასალები გადმოგზავნოთ იმეილით gulnazi5@bk.ru

სსიპ საჩხერის
მუნიციპალიტეტის
სოფელ ჭალოვანის
ბექან სარაიშვილის
სახელობის
საჯარო სკოლა

სკოლის დირექტორს ბატონ ირაკლი ტეფნაძეს, და მთელ
კადრულეპტივს ჟურნალ „ათინათის“ რედაქცია ულოცავს
ახალი სასწავლო წლის დაწყებას, უსურვებს სიკეთისა და
მადლის თესვას მთელი წლების განმავლობაში

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0179, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge